

Heiða heiðarbóndi

Hjarta mitt slær á Ljótastöðum, segir Heiða Guðný Ásgeirsdóttir, bóndi og rúningskona.

28 og 30

Skógarnytjar

Tandrabretti er með höfuðstöðvar á Eskifirði og er mikilvægur hlekkur í skógrækt landsins.

36–37

Bjarnpóra María Pálsdóttir

Varaformaður Skotvís mælir með því að fólk nái sér í prótein upp á gamla máttann en dufti ekki yfir sig.

38–39

SLÁTURTÍÐ Þórdís Ómarsdóttir og Alexander Darry Friðriksson, nemendur við Hússtjórnarskólann í Reykjavík, sýna ljósmyndara blóðugar hendur eftir að hafa hrært saman innihaldsefnunum í blóðmör. – Nánar er fjallað um sláturgerð á síðu 56 og vambir til sláturgerðar á síðum 2 og 6. Mynd / Ástvaldur Lárusson

Dagur landbúnaðarins

Í tilefni af degi landbúnaðarins, 8. október, standa Bændasamtök Íslands fyrir málþingi undir yfirskriftinni Landbúnaður í heimi breytinga: Öryggi, verðmæta-sköpun og framtíðartækifæri.

A þinginu verða flutt erindi um matvælaframleiðslu á norðurslóðum, landbúnað og fæðuöryggi í þjóðaröryggi Íslands, matvælamarkaði á umbrotatímum og óvissu í alþjóða málum og þær áskoranir og tækifæri sem í þeim felast fyrir íslenskan landbúnað. Krístrún Frostadóttir forsætisráðherra flytur ávarp og Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtakanna, setur þingið sem fer fram í Sjálfstæðissalnum á Iceland Parliament Hotel við Austurvöll. Þingið hefst kl. 15 og stendur til kl. 17.

Landbúnaðarsýningin 2026 verður svo opnuð á morgun, 9. október, en þar fá gestir tækifæri til að kynna fjölbreyttum þáttum landbúnaðar ásamt nýjungum í tækni, búnaði og ýmsum rekstrarvörum sem tengjast landbúnaði. /ph

– Sjá nánar á síðum 8, 40 og 41.

Losunarhagkerfi Íslands:

Markmið nást ekki án þátttöku bænda

Samdráttur í heildarlosun gróðurhúsalofttegunda á Íslandi mældist 3,9% á milli árunna 2024 og 2025, sem er langt frá markmiðum stjórnvalda sé tekið mið af framtíðarhorfum. Langtímaárangur mun ekki nást nema með þátttöku bænda. Unnið er að þróun fjárhagslegra hvata fyrir bændur og landeigendur til að ráðast í aðgerðir.

Landbúnaður er þröngt afmarkaður losunarflokkur í losunarbókhaldi Íslands. Undir hann heyra nokkrir undirflokkar og af þeim er losun mest af hláturgasi frá framræstu landi, eða 29%. Nautgripir bera ábyrgð á um 27% og sauðfé um 20%, það er losun vegna iðragerjunar þessara dýra og meðhöndlunar búfjáraburðar.

Önnur losun frá annarri landnotkun heyrir undir losunarflokkinn „landnotkun“ sem er langstærsti losunarflokkur losunarbókhaldsins með um 58% hlutdeild.

Landbúnaður innan samfélagslosunar

Landbúnaður er staðsettur innan skuldbindingaflokks „samfélagslosunar“, sem grundvallast á samstarfi við Evrópusambandið og Noreg, en innan þess flokks eru einnig vegasamgöngur, orkuvinnsla, sjávarútvegur og úrgangur.

Landsákvæðið framlag Íslands til rammasamnings Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar, sem öll ríki Parísarsamningsins eiga að skila á fimm ára fresti, tekur meðal annars til samfélagslosunar. Hlutdeild landbúnaðar í samfélagslosun er um 24% og telst hann annar stærsti flokkurinn á eftir vegasamgöngum sem bera ábyrgð á tæplega 33%.

Í landnotkunarflokki er það land sem nýtt er með einhverjum hætti. Stór hluti landnotkunar á Íslandi er á vegum bænda, til dæmis tún og beitolönd. Ísland er einnig með skuldbindingar í landnotkunarflokknum innan samstarfsins við Evrópusambandið og Noreg.

Styrkir og fjárhagslegir hvatar

Haustið 2025 setti Ísland fram sjálfstætt landsákvæðið framlag sem nær til ársins 2035. Þar er í fyrsta sinn sett tölulegt íslenskt markmið fyrir landnotkun: að nettólosun í landnotkunarflokknum dragist saman um 400–500 þúsund tonn koltvísýringsígilda árið 2035 miðað við 2025. Í uppgjöri á skuldbindingum gagnvart Evrópusambandinu eru nokkur sveigjanleikaúrræði í boði. Ef vel gengur í landnotkunarflokknum má nýta ákveðið svigrúm sem þar myndast fyrir samfélagslosunarflokkinn.

Ef ekki er nægjanlegur árangur til að standast skuldbindingar í landnotkun þá þarf annaðhvort að sækja það sem upp á vantar úr samfélagslosun – og auka þar með skuldina þar – eða kaupa landnotkunareiningar frá öðrum ríkjum innan loftslagssamstarfsins.

Bændur eru í kjörstöðu til að auka bindingu og minnka losun frá sínum jörðum. Land og skógur telur að ólíklegt sé að Íslandi muni takast að standa við skuldbindingar sínar á seinna uppgjörstímabili sínu, 2026–2030, án þátttöku bænda. Í sama streng tók Jóhann Páll Jóhannsson umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra í ræðu sem hann flutti á kynningarfundum ráðuneytisins á dögunum þegar losunarbókhald Íslands var kynnt.

Stærsti hluti hins framræsta lands á Íslandi er óræktaður. Helstu tækifærin í endurheimt votlendis eru því á slíku landi og Land og skógur veitir styrki til endurheimtar votlendis.

Verið er að þróa fjárhagslega hvata fyrir náttúruvæðingaraðgerðir á einkalöndum sem snúast um stuðningsverkefni í landgræðslu og skógrækt.

Þá er unnið að vottunarstaðli fyrir endurheimt votlendis, en á grundvelli hans verður hægt að búa til vottaðar kolefniseiningar fyrir endurheimt votlendis og selja. /smh

– Sjá nánar í fréttaskýringu á síðum 20–22.

Sýklalyfjanotkun dýra jókst um rúm 20% í fyrra

Heildarsala sýklalyfja dýra jókst um 21,4% frá árinu 2024 til 2025. Þetta kemur fram á vef Matvælastofnunar. Aukningin skýrist meðal annars af sýklalyfjanotkun í landeldi á bleikju en sala sýklalyfja annarra dýrategunda jókst einnig.

Sýklalyfjanotkun vegna kýlaveikibróður í bleikjueldi hefur verið stöðug um nokkurra ára skeið. Kýlaveikibróðir er einn helsti sjúkdómurinn í fiskeldi. Þessi sýklalyfjanotkun hefur átt og á áfram stóran þátt í heildarsölu sýklalyfja dýra á Íslandi.

Í ársskýrslu MAST og Embættis landlæknis kemur fram að staðan á Íslandi hvað varðar sýklalyfjaónæmi er að öðru leyti góð í samanburði við mörg Evrópulönd. Þó er ónæmi fyrir ciprófloxacín áfram algengt í bakteríunni *Campylobacter coli* í svínunum á Íslandi en 71,8% þeirra stofna sem voru ónæmisprófaðir árið 2025 voru ónæmir fyrir lyfinu. Þá segir í frétt MAST að önnur mikilvæg niðurstaða var að búfjártengdur meticillínónæmur *Staphylococcus aureus* (MÓSA), fjölonæm baktería,

greindist í fyrsta sinn í íslenskum svínunum. Þetta kom í ljós við skipulega skimun á svínabúum og voru öll svínabú á landinu skimuð sérstaklega eftir það. Bakterían fannst í fjórum svínabúum sem eru nátengd. Búfjártengdur MÓSA þekkist vel í svínarækt í Evrópu en er þetta í fyrsta sinn sem hann greinist í íslenskum svínunum.

Á meðan að heildarsala sýklalyfja dýra jókst um 21,4% dróst heildarsala sýklalyfja hjá mönnum saman um 4,6% á milli ára 2024 og 2025. Sýklalyfjaónæmi er almennt lítið á Íslandi í evrópskum samanburði þó fylgjast verði vel með ákveðnum gerðum ónæmis sem veldur áhyggjum. Þar má nefna að árið 2025 greindust 22 einstaklingar með karbapenemasamyndandi *Enterobacterales* (CPE) og eru það fleiri en hafa nokkru sinni greinst á einu ári.

Þessar niðurstöður sýna að heildstæð vöktun og regluleg skimun er mikilvæg, eins og kemur fram í tilkynningu MAST, þá tengir sýklalyfjaónæmi saman heilbrigði manna, dýra og umhverfisins. /kró

Ný reglugerð um notkun eyrnamerkja í búfé leyfir ekki endurnýtingu á lögbundnum merkjum en valkvætt er að nota annað merki til viðbótar í hitt eyrað. Mynd / smh

Ný reglugerð um notkun eyrnamerkja

– Endurnýting óheimil á lögbundnum merkjum í sauðfé

Ný reglugerð um merkingar og skráningar dýra var gefin út 14. september, en þar eru nýjar og boðaðar reglur um notkun eyrnamerkja búfjár staðfestar og útfærðar.

Samkvæmt reglugerðinni verður ekki heimilt að endurnýta merkin, eins og áður hefur tíðkast til að mynda í sauðfjárrækt. Heimilt er þó að nota annað merki til viðbótar hinu lögbundna. Á Íslandi er einungis skylt að merkja sauðfé í annað eyrað með lögbundnu, forprentuðu merki sem keypt er af merkjasala sem fengið hefur samþykki Matvælastofnunar. Þessi merki má ekki endurnýta.

Viðbótarmerki leyfð í hitt eyrað

Sigurbjörg Ólöf Bergsdóttir, sérgreinadýralæknir hjá Matvælastofnun, segir að í nýju reglugerðinni sé tekið skýrt fram að merkja þurfi öll lömb með löggiltu, forprentuðu eyrnamerki þar sem fram kemur bæjarnúmer og gripanúmer með eða án rafræns merkis (örmerki), í annað eyrað.

Sigurbjörg Ólöf Bergsdóttir.

„Þessi merki má ekki endurnýta og skal farga í sláturhúsum. Sláturhúsin skulu gera skriflegt verklag um hvernig þau standa að förgun merkja sem skal vera aðgengilegt við reglubundið eftirlit.

Þar fyrir utan er leyfilegt að vera með valkvæð merki að auki, í hinu eyranu. Í þessum valkvæðu merkjum geta menn verið með rafræn merki með hlaupandi númerum eins og tíðkast hefur undanfarin ár. Þessi merki má endurnýta og sláturhúsum er ekki skylt að farga þeim. Það er á ábyrgð bænda að þrifa og

sóthreinsa merki sem tekin eru út af sláturhúsi og endurnýtt,“ segir Sigurbjörg.

Hvað varðar fullorðið fé segir Sigurbjörg að það skuli merkja með lögbundnu, forprentuðu „fullorðinsmerki“ fyrir sjö mánaða aldur, einnig með rafrænu merki. Það verði að uppfylla eftirfarandi skilyrði: fyrstu 3 stafir = landnúmer (352), næstu 7 tölustafir er búsnúmer og síðustu 5 stafir eru gripanúmer. Einnig er leyfilegt að hafa valkvæð merki í hinu eyranu á fullorðnu fé og þar geta menn verið með endurnýtanleg hlaupandi rafræn merki.

Krafa frá Evrópusambandinu

Krafan um bann við endurnýtingunni er innleidd frá Evrópusambandinu og tók gildi síðasta haust en málið hefur verið í vinnslu í nokkur ár og bændur haft undanþágu til endurnýtingar. Evrópulöggjöfin kveður á um að einstaklingsnúmer gripa skuli vera bundin einum grip og eiga ekki að geta komið fram á öðrum gripum. /smh

WorldFengur:

Samningur við alþjóðasamtök um íslenska hestinn

Mánudaginn 28. september skrifuðu Gundula Sharman, forseti FEIF, alþjóðasamtaka um íslenska hestinn, og Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtaka Íslands (BÍ), undir nýjan samning um WorldFeng.

WorldFengur er alþjóðlegur gagnagrunnur um íslenska hestinn sem FEIF og BÍ hafa haft samstarf um frá árinu 2000. „Hér er um að ræða einstakt verkefni á heimsvísu en eitt af markmiðum þess er að skrá öll íslensk hross, hvar sem þau eru í heiminum, í einn miðlægan gagnagrunn. Þetta hefur náðst og nú eru skráð í WorldFeng tæplega 600 þúsund hross í 30 löndum,“ segir Þorvaldur Kristjánsson, ráðunatur í hrossarækt hjá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins.

Annað markmið verkefnisins var að koma á fót alþjóðlegu kynbótamati og hefur það verið keyrt árlega síðan 2004. „Samstarfið um WorldFeng hefur verið afar farsælt í gegnum tíðina og er svo náið samstarf um eitt hestakyn á heimsvísu einstakt í heimi hrossaræktarinnar. Ákveðið var í fyrra að taka samninginn um WorldFeng til endurskoðunar til að

Gundulu Sharman, forseti FEIF, og Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtaka Íslands, við undirritun hins nýja samnings.

Mynd / Valur Þorsteinsson

styrkja samstarfið enn frekar á milli FEIF og BÍ og til þess að vera betur í stakk búin til að mæta áskorunum og verkefnum framtíðarinnar,“ segir Þorvaldur enn fremur.

„Afar ánægjulegt og verðmætt er að nýr samningur sé nú kominn fram. Það er svo Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins sem sér um þróun og viðhald WorldFengs-forritsins og ber ábyrgð á daglegum rekstri sem og að framfylgja skyldum og verkefnum Bændasamtakanna í þessu samstarfi við FEIF.“ /smh

fyrir lífið í landinu

SJÁUMST Á LAND-BÚNAÐARSÝNINGUNNI Á BÁS B-21

ÍSLENSKUR LANDBÚNAÐUR -2026- LAUGARDALSHÖLL 9.-11. OKTÓBER

Vambir til sláturgerðar illfáanlegar

Flestir sem taka slátur hafa á undanförunum árum þurft að nota gervivambir eftir að allar afurðastöðvar landsins hættu eitt af öðru verkun alvöru vamba.

Sláturfélag Suðurlands (SS) var síðasta afurðastöðin til þess að leggja niður verkun á svokölluðum kalónuðum vömbum. Haustið 2023 seldi SS 2.250 pakkningar með þremur vömbum og var ákveðið að halda framleiðslunni ekki áfram í sláturtíðinni 2024. Núna selur SS skolaðar vambir úr landi til dýrafóðurframleiðslu.

Ákvörðun SS að hætta að selja vambir til sláturgerðar vakti sterk viðbrögð meðal ákveðins hóps neytenda. Margir sem gera slátur sjálfir telja að alvöru vambir gefi betra bragð en próteínkeppir sem eru einnig kallaðir gervivambir. Árið 2025 var efnt til söfnunar undirskrifta á island.is þar sem skorað var á SS að hefja aftur sölu á vömbum til sláturgerðar. 131 einstaklingur setti nafn sitt við listann.

Sala á vömbum til sláturgerðar hefur hins vegar ekki fallið niður á landinu, því að um haustið

Slátur í alvöru vömbum er orðin sjaldgæf sjón eftir að öll stóru sláturhús landsins hættu að selja vambir. Sláturhúsið á Refsstað er það eina sem viðheldur þessari gömlu hefð. Skjaskot / gaedakjot.is

2024 tók til starfa lítið einkarekið sláturhús á Refsstað í Vopnafirði sem hefur frá upphafi selt vambir meðfram öðrum hefðbundnari vörum. Skúli Þórðarson, bóndi á Refsstað, segir í samtali að hann sé með dyggan hóp viðskiptavina, marga af eldri kynslóðum, sem séu tilbúnir til þess að borga hátt verð fyrir alvöru vambir.

Salan hefur aukist ár frá ári, en í fyrstu sláturtíðinni seldi hann

hundrað vambir, í fyrra seldust 300 og í ár stefnir Skúli á að hreinsa 500 vambir sem hann gerir ráð fyrir að seljist allar. Mikil vinna fer í þrífín, en Skúli telur hana borga sig þar sem hann fær gott verð fyrir vambirnar. Eins styrki það aðra sölu og sé ákveðin auglýsing að sláturhúsið á Refsstað sé það eina á landinu sem hreinsar vambir til sláturgerðar. – Sjá nánar á síðu 6. /ál

Akureyri

Merkigil

Stóri hamar 1

Holtset

Bærinn Grund I og II og kirkjan

Fjósið á Grund I og II

#rafmagnslaust

Það er rafmagnslaust í Eyjafirði og eina húsið í sveitinni sem er upp ljómað og fullt af orku er fjósið á Grund I og II, sem er vel búið 40kW Bluetti varaafskerfi sem tryggir rafmagn í a.m.k. 20 klst.

Kerfið er einnig hægt að hlaða með sólarcellum og/eða ljósavél.

ÍSLENSKUR LANDBÚNAÐUR 2026

Velkomin á BLUETTI básinn á stórsýningunni ÍSLENSKUR LANDBÚNAÐUR 2026 9.- 11. október og kynntu þér hvað Bluetti varaafskerfið getur gert fyrir þitt bú eða fyrirtæki.

ORKULAND

Súðarvogi 50 - 680 6000 - orkuland.is - info@orkuland.is

Pak reiðhallarinnar á Lýsuhóli. Mynd / Aðsend

Lýsuhóll: Orkuver á þaki reiðhallarinnar

Á þaki reiðhallarinnar á Lýsuhóli á Snæfellsnesi hefur verið sett upp birtuorkukerfi með uppsett hámarksafl upp á 172 kilóvött, ásamt „snjallri orkugeymslu“ sem rúmar 253 kilóvattstundir.

Geir Sveinsson, framkvæmdastjóri Ljósorku, sem sá um búnað, hönnun og uppsetningu kerfisins, telur þetta vera stærsta birtuorkukerfi sem sett hefur verið upp á Íslandi til þessa.

Kerfið samanstendur af 340 sólarcellum og er tengt við stóra rafhlöðuorkugeymslu. Orkustýring

kerfisins sér um að nýta framleidda orku eins vel og hægt er á staðnum, stýra hleðslu og afhleðslu rafhlaðna eftir framleiðslu og notkun og draga þannig úr þörf fyrir keypta orku frá dreifikerfinu.

Geir segir að verkefnið sé gott dæmi um hversu hratt möguleikar slíkra kerfa eru að þróast hér á landi – frá minni kerfum fyrir heimili og bú yfir í hundruð kilóvattstunda orkugeymslur og eigin raforkuframleiðslu af þessari stærðargráðu.

/smh

Skógarnytjar: Viðarkyndistöð sett upp á Reyðarfirði

Uppsetning nýrrar kyndistöðvar stendur nú yfir á Reyðarfirði. Henni er ætlað að kynda mannvirki tengd skóla- og íþróttastarfi. Fyrirtækið Tandraorka á Eskifirði sér um framkvæmdina.

Uppsetning er nú í fullum gangi og Tandraorka, dótturfyrirtæki Tandrabrettis, hefur gert 25 ára samning við sveitarfélagið um rekstur hennar. Fyrirtækið framleiðir viðarperlur úr grisjunartimbri og notuðum vörubrettum og hefur sérinnflutt búnað frá Austurríki til að knýja stöðina.

Fullkomin kyndistöð

„Við erum núna að setja upp mjög fullkomna kyndistöð, sem á að kynda öll skólahúsin, öll íþróttamannvirki og fótboltahúsið, sem hefur ekki verið kynt fram til þessa,“ segir Einar Birgir Kristjánsson, framkvæmdastjóri Tandraorku, dótturfyrirtækis Tandrabrettis á Eskifirði.

Á Reyðarfirði verður ein varmadæla hluti kyndistöðvarinnar. „Við erum í samvinnu við austurrískt fyrirtæki sem er gríðarlega framarlega í orkunni og notar varmadælur og

viðarbrennslu saman,“ segir Einar. Hann segir þetta tvennt fara vel saman.

Góð lausn á köldum svæðum

Einar segir kyndingu með viðarperlum hentuga á köldum svæðum eins og Austurlandi. Hann segir gríðarlegt magn grisjunarviðar þegar falla til og eiga eftir að aukast á komandi árum.

Tandrabretti framleiðir viðarperlur úr grisjunarvið, sem að mestu er lerki á Austurlandi. Einar segir það feitara en annað timbur, og þar með orkurikara og nýttast vel í kyndingu. Einar segir að úr kilói af lerkiperlur fáið fimm kilóvött af hita.

Hann segir viðarkyndingu geta verið góða viðbót til dæmis á Eskifirði þar sem hitastig og yfirborð borholunnar hefur verið að lækka, og geti lengt líftíma hennar. Sama gildi um Seyðisfjörð, en þar séu þegar lagnir í jörðu sem hægt er að nýta. Þar er nú kynt með rafmagni og olíu þegar þörf krefur, en samtal við sveitarfélagið um uppbyggingu hefur staðið yfir. „Við erum komnir með lausn fyrir Seyðisfjörð.“ /eks

Frá Sogni, þegar Jóhann Páll Jóhannsson, setti formlegt átak um endurheimt votlendis af stað. Mynd / Hreinn Öskarsson

Ríkisjarðir: Átaksverkefni um endurheimt votlendis – Formlega sett af stað á Sogni í Ölfusi

Átaksverkefni um endurheimt votlendis á ríkisjörðum hófst formlega á föstudaginn þegar Jóhann Páll Jóhannsson umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra tók fyrstu skóflustunguna á Sogni í Ölfusi.

Í verkefninu felst að 225 hektarar votlendis verða endurheimtir á fimm ríkisjörðum nú í haust, sem jafngildir 315 fótboltavöllum, og um 23 kílómetrum af framræsluskurðum lokað. Gert er ráð fyrir að stærra svæði af framræstu votlendi verði endurheimt á þessu ári og því næsta en endurheimt hefur verið á síðustu 30 árum.

Eykur seiglu vistkerfa

Í tilkynningu umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins kemur fram að endurheimt votlendis sé á meðal forgangsverkefna ríkisstjórnarinnar í loftslagsmálum sem kynnt voru í fyrra. „Síðan þá hefur framkvæmdaundirbúningur staðið yfir með kortlagningu, mælingum og í kjölfarið samráði við sveitarfélög og landeigendur nærliggjandi jarða auk leyfisveitingaferla. Í dag hófust framkvæmdir að Sogni, en þar verða um 25 hektarar votlendis endurheimtir og um fjórum kílómetrum af framræsluskurðum lokað.

Endurheimt votlendis dregur úr losun gróðurhúsalofttegunda frá framræstu landi og getur jafnframt bætt vatnsmiðlun, aukið seiglu vistkerfa gagnvart áhrifum loftslagsbreytinga og stutt við líffræðilega fjölbreytni,“ segir í tilkynningunni.

Matfugl: Áform um að reisa hænsnabú – Í umsögnum birtast áhyggjur af mögulegum umhverfisáhrifum

Matfugl áformar að reisa nýtt hænsnabú á Tindstöðum á Kjalarnesi, annars vegar til uppeldis stofnfugla til framleiðslu á kjúklingakjöti og hins vegar til eldis stofnfugla til eggjaframleiðslu. Málið hefur legið í Skipulagsgátt til umsagnar og er beðið ákvörðunar um hvort þörf sé á að setja verkefnið í umhverfismat.

Tindstaðir eru í Reykjavík en á sveitarfélagsmörkum við Kjósarhrepp. Í áformunum er gert ráð fyrir að búið verði reist í tveimur áföngum með byggingu fjögurra nýrra hænsnahúsa. Heildarbyggingarmagn allra bygginga verður samtals 10 þúsund fermetrar. Í áætlunum Matfugls er gert ráð fyrir að 360–390 tonn af hænsnaskít falli til frá búinu á ári þegar búið er komið í fulla starfsemi samkvæmt fyrsta áfanga, með staðum fyrir 28 þúsund stofnhænur. Í öðrum áfanga verður búið stækkað í 39.900 stæði og er áætlað að heildarmagn hænsnaskíts verði þá 520–560 tonn.

Gert er ráð fyrir að allur hænsnaskitur sem fellur til verði nýttur sem áburður á ræktað og óræktað land.

Áhyggjur af umhverfisáhrifum

Í umsögnum birtast áhyggjur af mögulegum umhverfisáhrifum, meðal annars vegna lyktarmengunar af þeim hænsnaskít sem fellur til og öðrum lífrænum úrgangi. Í niðurstöðum umsagnar Umhverfis- og orkustofnunar segir að mikilvægt sé að nánari grein verði gerð fyrir því hvernig söfnun, geymslu og fjarlægingu hænsnaskíts verður háttað og hvaða ráðstafanir verða

Matfugl áformar að reisa hænsnabú við Kjalarnes. Mynd / smh

gerðar til að lágmarka lyktarmengun frá starfseminni áður en ákvörðun um matsskyldu sé tekin.

Að því gefnu að fullnægjandi ráðstafanir verði gerðar til að koma í veg fyrir og draga úr mengun frá starfseminni telur stofnunin, með hliðsjón af umfangi, eðli og staðsetningu fyrirhugaðrar framkvæmdar, að framkvæmdin sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif. Að öðru leyti telur stofnunin ekki tilefni til að framkvæmdin verði háð mati á umhverfisáhrifum. „Sveinn Vilberg Jónsson, framkvæmdastjóri Matfugls, segir að reglur um umhverfismat séu nokkuð skýrar. Þar er miðað við bú sem eru með stæði fyrir 60.000 hænur. Því þarf búið að vera um 50% stærra en núverandi framtíðaráform segja til um. Þá má einnig geta þess að fyrirhuguð uppbygging mun ekki eiga sér stað öll í einu. Gert er ráð fyrir að fullreist bú í fyrsta áfanga rúmi 28.000 hænur. Það er ekki ólíklegt að þessi fyrsti áfangi verði reistur í 2–3 skrefum,“ segir Sveinn.

Ríkisjarðir einar duga ekki

Í ávarpi ráðherra á Sogni kom fram að það væri vel við hæfi að byrja á þessu verkefni á þessari jörð. Þar væri þegar til mikilvæg reynsla af endurheimt votlendis. „Hér hófst rannsóknar- og vöktunarverkefni árið 2019 þar sem meðal annars var fylgst með grunnvatnsstöðu, losun gróðurhúsalofttegunda og því hvernig gróður tók við sér. Niðurstöðurnar sýndu hærri grunnvatnsstöðu og minni losun koldíoxíðs eftir endurheimt,“ sagði ráðherra.

„Skurðirnir sem við sjáum hér segja líka ákveðna sögu sem við skulum bera virðingu fyrir. Þeir voru grafnir á öðrum tíma, við aðrar aðstæður og með þá þekkingu sem fólk hafði þá. Markmiðið var að nýta landið betur og búa í haginn fyrir framtíðina. Við vitum hins vegar meira í dag en við vissum þá. Þegar votlendi er framræst lækkar vatnsstaðan. Lífrænn jarðvegur, sem hefur safnast upp á löngum tíma, tekur að brotna niður og kolefnið sem varðveitt hefur verið í jarðveginum losnar út í andrúmsloftið. Með því að færa vatnsstöðuna nær fyrra horfi hægjum við á þessu niðurbroti og drögum úr losun.

[...] En ríkisjarðirnar einar duga auðvitað ekki. Til að ná árangri á landsvísi þurfum við samstarf við bændur og aðra landeigendur. Það samstarf þarf að byggja á trausti, staðþekkingu og raunhæfum og fyrirsjáanlegum leiðum til stuðnings. Þess vegna vinnum við líka að fjárhagslegum hvötum fyrir náttúrumiðaðar aðgerðir á einkalöndum, þannig að landeigendur geti verndað og endurheimt vistkerfi samhliða sjálfbærri nýtingu lands,“ sagði ráðherra enn fremur. /smh

PATURA FÆST NÚ HJÁ FÓÐURBLÖNDUNNI

Traustar lausnir inn í dagleg bústörf

Innréttingar • Led ljós • Hliðgrindur • Brynningarskálur • Og margt fleira...

FÓÐURBLANDAN

www.fodur.is
fodur@fodur.is

FB Reykjavík
Korngarðar 12
570 9800

FB Selfoss
Austurvegur 64 a
570 9840

FB Hvolsvöllur
Dufþaksbraut 1
570 9850

SENDUM UM ALLT LAND

**FRANZEFOSS
MINERALS**

Verum ekki súr

Nú er tíminn til að kalka

Almennt er sýrustig lágt í jarðvegssýnum hjá bændum, því vill SS leggja sitt af mörkum til að auka aðgengi bænda að Dolomit Mg-kalki. Kalkið er í boði frá 7 höfnum um land allt. Við leggjum endurgjaldslaust til Bredal kalkdreifara. Traustir verktakar dreifa kalkinu á hagkvæman hátt.

Dolomit Mg-kalk er hagkvæmur kalkgjafi

– 3.500 kr/t afsláttur til þeirra sem kaupa Yara áburð

Fagleg þjónusta

– Tökum jarðvegssýni og túlkum niðurstöður

Frekari upplýsingar um kölkun er að finna á yara.is eða með því að skanna QR-kóðann

Sláturfélag Suðurlands
Fosshálsi 1, Reykjavík - 575 6070
yara@yara.is - www.yara.is

Búvörur

Fyrir Bú & Borg

Bændablaðið

Ritstjóri: Próstur Helgason (ábm.) throstur@bondi.is Sími: 563 0300
Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir thordis@bondi.is Sími: 866 3855
Blaðamenn: Ástvaldur Lárusson astvaldur@bondi.is – Edda Kristín Sigurjónsdóttir edda@bondi.is
Karólína Rós Ólafsdóttir karolina@bondi.is – Katrín Lilja Jónsdóttir katrinlilja@bondi.is
Sigrún Pétursdóttir sigrunpeturs@bondi.is – Sigurður Már Harðarson smh@bondi.is

Vefur blaðsins: www.bbl.is – Netfang blaðsins: bbl@bondi.is
Frágangur fyrir prentun: Sigrún Pétursdóttir – Prentun: Landsprent ehf.
Upplag: 33.000 Dreifing: Landsprent og Íslandspóstur. ISSN 1025-5621

Bændur í lykilstöðu

Í umræðunni um loftslagsmál hefur oft verið litið á landbúnað fyrst og fremst sem losunarvald. Losunarbókhald Íslands sýnir vissulega að landbúnaður vegur þungt innan samfélagslosunar, en þegar betur er að gáð blasir við önnur og mikilvægari mynd. Bændur eru ekki aðeins hluti af viðfangsefninu heldur lykillinn að lausninni.

Eins og fram kemur í fréttaskýringu í blaðinu í dag er athyglisvert að hinn eiginlegi losunarflokkur „landbúnaðar“ er tiltölulega þröngt afmarkaður í loftslagsbókhaldi ríkisins. Þar er fyrst og fremst horft til losunar frá búfæ, áburði og hláturgasi frá framræstu landi. En stærsti losunarflokkur Íslands er ekki landbúnaður heldur landnotkun. Þar liggur meira en helmingur allrar bókfærðrar losunar landsins og þar fara saman losun og binding á þeim landsvæðum sem eru í nýtingu. Einmitt þar verða áhrif bænda hvað mest.

Langstærstur hluti framræsts lands á Íslandi er á jörðum bænda eða á landi sem tengist búrekstri með einum eða öðrum hætti. Beitolönd, tún, skógar, framræstar mýrar, uppgræðslusvæði og votlendi eru allt landsvæði þar sem ákvarðanir landeigenda ráða úrslitum. Þegar ráðamenn ræða markmið um kolefnishlutleysi eða skuldbindingar gagnvart Evrópusambandinu og Parísarsamningnum er því ekki hægt að komast hjá þeirri staðreynd að árangurinn ræðst að miklu leyti af samstarfi við bændur.

Þetta er mikil ábyrgð. En hún felur líka í sér veruleg tækifæri.

Í fréttaskýringunni kemur fram að stærsti einstaki losunarpáttur Íslands sé óræktað framræst land sem hefur oft ekki verið nýtt til ræktunar í áratugi. Þar liggja líklega hagkvæmstu loftslagsaðgerðirnar. Endurheimt votlendis á slíku landi hefur lítil áhrif á matvælaframleiðslu en getur dregið verulega úr losun. Um leið getur hún styrkt vistkerfi, aukið líffræðilega fjölbreytni og jafnvel bætt vatnsbúskap lands.

Á sama hátt fela landgræðsla, endurheimt náttúruskóga, sjálfbær skógrækt og vönduð beitarstýring í sér tækifæri til að styrkja bæði landgæði og loftslagsárangur. Þetta eru ekki aðeins aðgerðir í þágu ríkisins eða alþjóðlegra skuldbindinga. Þetta eru aðgerðir sem geta aukið frjóssemi lands, verndað jarðveg, bætt afkomumöguleika til framtíðar og skapað nýjar tekjuleiðir.

Sérstaklega vekur athygli að stjórnmöld eru að þróa nýja hvata fyrir náttúrumiðaðar aðgerðir og að endurheimt votlendis gæti innan skamms skilað vottuðum kolefniseiningum sem hægt verður að selja á markaði. Þar gæti orðið til nýr tekjugrundvöllur fyrir suma landeigendur, samhliða því að leggja sitt af mörkum til loftslagsmarkmiða þjóðarinnar.

Auðvitað verður að gæta þess að bændum sé ekki einum ætlað að bera byrðarnar. Loftslagsvandinn er samfélagslegt verkefni. Samgöngur, iðnaður, neysla og orkunotkun bera einnig ríka ábyrgð. En ef losunarbókhaldið kennir okkur eitthvað, þá er það að enginn atvinnuvegur hefur jafnmikil áhrif á þá þætti sem ráða úrslitum um framtíðarloftslagsbókhald Íslands og landnotkunin.

Af þeim sökum þurfa bændur að eiga sæti við borðið þegar loftslagsstefna framtíðarinnar verður mótuð. Þeir búa yfir þeirri reynslu, þekkingu og umsjón með landi sem nauðsynleg er til að ná raunverulegum árangri. Án bænda verður erfitt að standa við skuldbindingar Íslands. Með bændum skapast hins vegar raunhæfur möguleiki á að sameina matvælaframleiðslu, vernd landgæða og loftslagsábyrgð. Það er verkefni sem vert er að taka höndum saman um.

Próstur Helgason

Vopnafjörður:

Eitt sláturhús selur alvöru vambir

Fréttaljos | Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Aðgengi fólks að alvöru vömbum til sláturgerðar hefur minnkað á undanfórnum árum, en SS var síðasta stóra sláturhús landsins til þess að hætta verkun á vömbum árið 2023. Þessi verkun hefur þó aldrei fallið algjörlega niður þar sem lítið sláturhús í Vopnafirði sem tók til starfa haustið 2024 hefur frá upphafi verkað og selt vambir á innanlandsmarkað.

„Þetta hefur aukist á hverju ári, en fyrst verkaði ég hundrað stykki á meðan í fyrra verkaði ég þrjú hundruð,“ segir Skúli Þórðarson, bóndi sem rekur sláturhúsið á Refsstað á Vopnafirði, í samtali. Hann hefur mikla reynslu af sláturhúsarekstri, en Skúli var áður framkvæmdastjóri Sláturfélags Vopnfirðinga þangað til að það var lagt niður árið 2024.

„Ég geri mér vonir um að ná að verka fimm hundruð vambir í ár og ég sé ekki annað en að þær muni allar seljast. Þær sem ég hef verkað núna í september hafa allar selst jafnóðum. Ég hef ekki lokað fyrir pantanir enn þá eins og ég þurfti að gera í fyrra, en þá var búið að panta meira en ég gat mögulega hirt þegar ég átti tvo lögundardaga eftir. Vambirnar sel ég á 1.050 krónur stykkið og hver vömb gefur þér fimm til sex keppi. Verðið er svona hátt vegna þess að salan stendur undir vinnulauninum, en ég reikna mér það sem svarar til iðnaðarmannakaups. Þá hefur það ákveðið auglýsingagildi að vera einn í þessu, en ég tel að ég selji meira af öðrum vörum út á vambirnar,“ segir Skúli.

Við vinnslu þessarar greinar var spurst fyrir hjá öllum stærri starfandi sláturhúsum landsins og höfðu öll sömu sögu að segja: Salan á vömbum til sláturgerðar dróst það mikið saman að þau hættu verkun þeirra eitt af öðru. Sláturfélag Suðurlands hélt þessari verkun lengst út, en í fréttabréfi SS í desember 2024 segir að árið 2023 hafi félagið selt 2.250 pakkningar með þremur vömbum. Því var ekki talið verjandi að halda verkuninni áfram í sláturtíðinni 2024.

Þrífir krefjast mikillar handavinnu

„Fólk af eldri kynslóðum er stærsti kaupandinn af vömbum, fætt fyrir 1960, 1950, eða jafnvel 1940. Þeir sem velja að kaupa af mér vambir segja að það sé alls ekki sama bragð af slátrinu ef það er sett í gervivambir,“ segir Skúli.

„Ég sel afurðirnar frá mér í gegnum vefverslun á gaedakjot.is og tek við pöntunum í gegnum síma og tölvupóst. Einhverjir koma og sækja þetta, en flestir eru að kaupa með flutningi. Flutningurinn er alltaf stærsti þröskuldurinn í þessu, en ef fólk pantar fimmtán kíló eða meira næ ég að bjóða því flutninginn á 300 krónur kíló,“ segir Skúli. Á vefsíðunni hans má sjá að hann er með fjölbreytt úrval af lambakjöti og öðrum sauðfjárafurðum.

„Ég starfa undir reglugerð um minni sláturhús og hef leyfi fyrir því að slátra að hámarki hundrað á einum degi. Ég slátra sirka 450 hausum fyrir mig og 450 fyrir aðra, þannig að þetta verða tíu lögundardagar,“ segir Skúli. Hann er með nokkra starfsmenn með sér, en mest er að gera á mánudögum þegar slátrunin fer fram. Þá fer öll vikan í það að pakka og afgreiða pantanir.

Skúli Þórðarson, bóndi á Refsstað í Vopnafirði, rekur lítið sláturhús sem er það eina á landinu sem selur vambir til sláturgerðar. Mynd / Aðsend

Aðspurður um hvernig hann verkar vambir svarar Skúli: „Ég byrja á því að skera keppinn af og hvólfa úr maganum. Þá skola ég loðveggina, eða innra lagið á vömbinni til þess að gorinn festist ekki. Þar sem að ég geri þetta á sláturdegi samhliða því sem ég aflífa, blóðga og hause kemst ég ekki yfir að verka nema 60 prósent af vömbunum sem falla til.

Morguninn eftir tek ég 50 til 80 vambir og er fram undir hádegi að hreinsa þær áður en ég pakka og set í frysti. Vambirnar fara fyrst í pott með volgu vatni og set ég 100 grömm á hverjar fimm vambir af óleskjuðu kalki og hræri saman í tíu til fimmtán mínútur, en þetta er það sem kallast að kalóna. Við þetta losnar um allt sem er eftir í loðveggnum og ég strýk mest af með höndunum og háþrýstipvæ það sem er eftir. Þetta er heilmikil handavinna, en ég þarf að fara alls staðar inn á milli fellinga til þess að passa upp á að það séu engin óhreinindi eftir.

Þetta er ekki ódýr vara og það er ekkert nauðsynlegt fyrir mig að verka vambirnar, en á meðan ég get haft af þessu vinnu og tekur þá held ég þessu áfram. Þetta er próteinríkt og þó svo að flestir taki vambirnar af slátrinu er alveg hægt að borða þær. Hérna áður fyrr, þegar Sláturfélag Vopnfirðinga verkaði vambir, komu taílenskar konur sem bjuggu í næsta

byggðalagi og keyptu vambir í kílóavis og steiktu á pönnu.“

Lömbin léttari en í fyrra

„Sláturtíðin hefur gengið ágætlega, en héra var ekki mjög góður maí og júní og þar af leiðandi eru talsvert léttari lömb en voru í fyrra,“ segir Skúli. „Ég keyrði slátrunina hægar af stað en ég hafði áætlað, einfaldlega vegna þess að ég átti ekki nóg af stórum lömbum. Ég klára slátrun á sauðfæ 26. október og tek svo tvo daga til þess að slátra földöldum.

Mér sýnist að fólk haldi mikla trygð við okkur og að við missum enga viðskiptavinum sem á annað borð byrja. Ég held að ég sé með meira en 20 prósent meiri sölu af lambakjöti í september en á sama tíma í fyrra og 20 til 30 prósent meiri sölu af innmat. Um miðjan ágúst var ég akkúrat nýbúinn að selja upp lambakjötið frá því í fyrra, þannig að magnið passaði nokkurn veginn.

Ég var framkvæmdastjóri fyrir Sláturfélag Vopnfirðinga í ein fimmtán ár, en ég vann þar í samtals meira en þrjátíu ár. Ég held að ég hafi verið einn af fáum sláturhússtjórum sem hafði unnið öll störf inni í sláturhúsi. Fyrir mér er þessi slátrun á Refsstöðum aukavinna í staðinn fyrir hina sem ég missti þegar sláturfélagið var lagt niður,“ segir Skúli.

Á þessu líkani úr haganlega lökkuðum viði má fá góða hugmynd af því hvernig miðborg Reykjavíkur leit út um miðja síðustu öld. Þarna eru kunnugleg kennileiti, eins og Alþingishúsið, Dómkirkjan og Austurvöllur. Nokkur líkón af þessu tagi eru geymd í varðveisluhúsi Borgarsögusafns á Esjumelum, sem almenningi bauðst að skoða í lok síðasta mánaðar.

Mynd / ál

Nóg til og meira frammi?

Vinkill | Elinborg Erla Ásgeirsdóttir
breidargerdi@gmail.com

Það getur verið erfitt að taka umræðuna um fæðuöryggi alvarlega þegar hillur matvöruverslana svigna undan hvers konar góðgæti. Hvaða læti eru þetta, hér verður enginn svangur í bráð. En raunveruleikinn er sá að maturinn birtist ekki tilbúinn til neyslu um leið og hillan tæmist.

Hvenær fæddist kvígan sem gekk með kálfinn sem lagði til nautasteik gærkvöldsins?

Hvenær var rófunni plantað sem bar fræið sem síðan varð að uppskeru morgundagsins?

Á bak við hverja einustu máltíð, hverja einustu vöru, er saga. Vissulega mislöng eftir því um hvaða matvæli ræðir, en maturinn er þó aldrei úr lausu lofti gripinn. Oft er að baki margra mánaða eða ára vinna og ekki síður metnaður og hugsjón bænda og framleiðenda. Hreinlega ævistarf, byggt á þekkingu sem telja mætti til raunverulegustu verðmæta landbúnaðarins. Hver bóndi sem hættir störfum er ekki bara einstaklingur að

skipta um vettvang, heldur þekkingartap úr atvinnugrein sem við okkar íslensku aðstæður getur ekki talist annað en mjög sérhæfð. Innflutningur getur verið skemmtileg viðbót við vöruúrvalið, en ef í harðbakkann slær hljóta allir að átta sig á því að við verðum að geta framleitt matvæli innanlands.

En snýst þetta bara um hámarks magn hér og nú?

Við tölum líka oft um fæðuöryggi eins og það snúist eingöngu um að framleiða meira og hraðar. Það er vissulega mikilvægt að horfa til magntala, en við þurfum líka að spyrja okkur hvernig við framleiðum og hvaða aðföng við þurfum til framleiðslunnar. Ef innlend framleiðsla er alfarið háð innfluttum aðföngum hlýtur að hrikta aðeins í stöðum fæðuöryggisins. Starfsemi langt út fyrir landsteinana getur haft áhrif á matvælin sem hér eru framleidd.

Í þessu samhengi er lífrænn landbúnaður mikilvægur hluti af lausninni. Lífrænn landbúnaður reiðir sig til dæmis hvorki á innfluttan tilbúinn áburð né varnarefni. Þess

í stað er lögð áhersla á að nýta næringarefni úr nærumhverfinu sem áburðarefni, vinna með þær aðstæður sem til staðar eru og rækta hraustar og þolnar plöntur og búfænað. Að stuðla að uppbyggingu og verndun jarðvegs og vatnsauðlinda; forsendu framtíðar ræktunar. Það sem samfélagið kallar lífrænan úrgang og flokkar jafnvel sem vandamál sem þarf að leysa (eða urða), notar lífrænn landbúnaður sem hráefni í ferli sem skilar af sér matvælum.

Auðvitað notast lífrænn landbúnaður líka að hluta til við innflutt aðföng, allar búgreinar eru að einhverju leyti háðar innflutningi frá öðrum löndum. En ef okkur er alvara með að vilja efla fæðuöryggi Íslands ættum við að leggja áherslu á að fjárfesta í lífrænum landbúnaði, þeim aðferðum sem þar er beitt og síðast en ekki síst fólkinu sem kann að beita þeim.

Við viljum nefnilega ekki bara eiga nóg til, það þarf líka að vera meira frammi.

Höfundur er formaður Vor - verndun og ræktun, félags um lífræna ræktun og framleiðslu.

Jarmað, hneggjað, baulað ...

Íslenskur landbúnaður hefur um langt árabíl glímt við þá þversögn að geta framleitt meira af eigin fóðri en samt reitt sig að stórum hluta á innflutt aðföng. Reglulega minna alþjóðlegar sveiflur okkur á þessa stöðu þegar verð á korni, áburði og flutningum hækkar skyndilega vegna atburða sem eiga sér stað þúsundir kílómetra frá íslenskum sveitabæjum. Þá vaknar spurningin: Hvers vegna framleiðum við ekki meira sjálf?

Svarið hefur ekki aðeins falist í veðráttunni eða ræktunarskilyrðum. Ekki síður hefur skortur á innviðum staðið í vegi fyrir framþróun. Kornrækt verður ekki öflug atvinnugrein nema til staðar sé þurrkunarstöðvar, geymslur og skipulagður markaður. Það er einmitt á þessu sviði sem nú eru að verða jákvæðar breytingar.

Uppbygging Kornskemmunnar í Eyjafirði er skýrt dæmi um það. Þar hafa bændur sameinast um að byggja upp aðstöðu sem tekur við korni til þurrkunar, geymslu og sölu. Árangurinn lætur ekki á sér standa. Eftirspurnin er svo mikil að rekstraraðilar tala í blaðinu í dag um að þeir hafi tæplega undan. Slík orð heyrast ekki oft þegar rætt er um nýjar greinar í íslenskum landbúnaði.

Það sem ekki síður vekur athygli er að þetta er framtak bænda sjálfra. Þeir hafa ekki setið hjá og beðið eftir því að aðrir leysi vandann. Þeir hafa fjárfest, tekið áhættu og byggt upp þá innviði sem nauðsynlegir eru til að íslensk kornrækt geti vaxið. Þeir hafa þar með lagt grunn að nýjum möguleikum fyrir bændur á öllu svæðinu.

Svipuð aðstaða er að verða til á Austurlandi. Þar hafa kornbændur á Héraði stofnað félag og eru að byggja nýja þurrkstöð í Fellabæ. Með þeirri uppbyggingu styrkjast innviðir kornræktar enn frekar og

fleiri framleiðendur fá tækifæri til að taka þátt í markaði sem fram að þessu hefur verið sundurlaus og oft bundinn við eigin notkun á hverjum bæ.

Þetta er mikilvægt vegna þess að kornrækt snýst ekki aðeins um ákveðna plöntu í akri. Hún snýst um nýtingu lands, aukna verðmætasköpun og möguleika bænda til að framleiða meira af þeim aðföngum sem þeir sjálfir þurfa. Þegar bóndi getur ræktað hluta af eigin kjarnfóðri verður reksturinn stöðugri og síður háður ófyrirsjáanlegum sveiflum á alþjóðamörkuðum.

Þarna glittir einnig í stærra samfélagslegt verkefni. Á undanförmum árum hefur oft verið rætt um fæðuöryggi þjóðarinnar. Sú umræða verður stundum flókin en í raun er fæðuöryggi það að geta framleitt sem mest af nauðsynlegum matvælum og aðföngum innanlands þegar á reynir. Hvert tonn af íslensku korni sem kemur í stað innflutnings er framlag til þess markmiðs.

Auðvitað verður Ísland seint stórveldi í kornrækt. Það er heldur ekki markmiðið. Markmiðið er að nýta þau svæði og þau skilyrði sem við höfum á skynsamlegan hátt. Reynslan úr Eyjafirði, af Austurlandi og fleiri kornræktarsvæðum sýnir að möguleikarnir eru meiri en margir gerðu sér grein fyrir fyrir fáeinum árum.

Þess vegna er uppbygging kornsamlaga og þurrkstöðva meðal áhugaverðustu nýjunga í íslenskum landbúnaði um þessar mundir. Þar eru bændur að leggja grunn að atvinnugrein sem getur styrkt rekstur búanna, aukið nýtingu lands og bætt fæðuöryggi þjóðarinnar. Það er ekki sjálfgefið að slík tækifæri skapist. En þegar þau blasa við ber að grípa þau. Bændur fyrir norðan og austan hafa sýnt að það er hægt.

Pistill formanns | Trausti Hjálmarsson

trausti@bondi.is

Að lifa áhuga-verða tíma

Einhvers staðar á það að vera hin versta bölvun að óska óvini sínum þess að hann muni lifa á áhugaverðum tímum. Þessi trú endurspeglar að sjálfsögðu svartsýni á háu stigi, því sá sem bölvur svona sér allar breytingar sem ógn við sig og sína, en það er samt sem áður svo að öllum breytingum – áhugaverðum sem óáhugaverðum – fylgja jafnt tækifæri og áskoranir.

Ef við byrjum á að horfa út fyrir landsteinana þá hefur óvissa óumdeilanlega aukist þar undanfarin misseri og ár. Alþjóðaviðskipti eru mun áhættusamari en áður, hvort sem það er vegna tollahækkana, eða hótana í þær áttir, stríðsátaka og árása á flutningaskip eða hækkandi oliuverðs.

Allt þetta er hættulegt eyþjóð eins og okkar, því þótt við séum blessunarlega fjarri átakasvæðum heimsins hefur þetta allt áhrif á aðföng okkar og velmegun, því eins og við höfum komist að í hverri krísunni á fætur annarri, þá er ekki alltaf gott að sjá fyrir hvar aðfangakeðjur bresta.

Þegar ekki er lengur hægt að treysta því að frjálst flæði vara, þjónustu og fjármagns milli ríkja haldist ótruflað, er eðlilegt að ríki leiti leiða til að tryggja eigið öryggi – ekki síst í mikilvægustu atvinnugreinunum. Þar vega þungt matvælaframleiðsla og landbúnaður og við verðum að efla eigin framleiðslu – hvort sem er í korni, grænmeti eða dýraafurðum – því einmitt á tímum ófriðar og óróa skiptir máli að geta staðið á eigin fótum.

Ég sagði í upphafi þessa pistils að áhugaverðu tímabilin væru ekki aðeins tími áskorana, heldur einnig tækifæra og ég er sjálfur þannig úr garði gerður að ég vil frekar horfa á tækifærin. Og það eru raunveruleg tækifæri fram undan fyrir íslenskan landbúnað ef okkur sem þjóð ber gæfa til þess að móta hér metnaðarfulla stefnu um uppbyggingu til framtíðar á okkar eigin forsendum.

Íslensk matvælaframleiðsla er aldrei að fara að keppa við ódýrustu innfluttu matvælin í verði, hvort sem er á alþjóðamörkuðum eða í íslenskum matvörubúðum. Til þess er launakostnaður of hárn og kröfur varðandi dýravelferð og matvælaöryggi eru of ríkar. En í því felast líka tækifærin. Hvergi er sýklalyfjanotkun minni en í íslenskum landbúnaði og einstök staða íslensku búfjárstofnanna býr til tækifæri til aðgreiningar og markaðssóknar á innanlandsmarkaði, en einnig til útflutnings.

Rétt eins og Íslendingar eru tilbúnir að greiða herra verð fyrir íslenskar vörur þá er fólk erlendis tilbúið að greiða herra verð fyrir einstaka framleiðslu á borð við okkar. Og það er vel hægt að gera íslenskan landbúnað að útflutningsgrein á heimsmælikvarða ef þannig er búið um hnútana að bændur hafi fjárhagslegt svigrúm til fjárfestingar og uppbyggingar. Öflug innlend matvælaframleiðsla er vissulega leið til að halda aftur af sveiflum og verðhækkunum á matvörumarkaði – eins og dæmin sýna, en markmið okkar í útflutningi á ekki að vera að keppa við lægstu verðin, heldur að fá eðlilegt verð fyrir okkar framúrskarandi framleiðslu og því markmiði getum við betur náð þegar heimurinn allur, en ekki bara Evrópa, er okkar markaðssvæði.

En hvernig sem fer þá er okkar allra nánasta framtíð afar áhugaverð, því landbúnaður í heimi breytinga verður einmitt til umræðu á degi landbúnaðarins þann 8. október næstkomandi og hvet ég sem flest til að sækja málþingið.

Þá má ekki gleyma stóru Landbúnaðar-sýningunni sem haldin verður í Laugardalshöllinni um helgina, en þar verður ótalmargt áhugavert að sjá og vona ég að þau ykkar sem sækja ráðstefnuna komi við í bás Bændasamtakanna og heilsíði upp á okkur.

Höfundur er formaður Bændasamtaka Íslands.

Kuldatíð var í sumar og uppskeran mun minni. Mynd / Ólína Ingibjörg Jóhannesdóttir

Útiræktun:

Koma öðrum flokki ekki í verð

Gulræturnar eru á leið á markað en sökum tíðarfars verður hlutfall annars flokks hærra en vant er. Jóhannes Ingi Árnason, bóndi hjá Akri Organic í Þistilfirði, gerir ráð fyrir að þau þurfi að henda fleiri hundruð kílóum, finnist ekki fleiri kaupendur.

Akur Organic framleiða lifrænt ræktaðar gulrætur og ákváðu að prófa sig áfram í kálrækt í sumar. Sumarið var svalt og blautt í Þistilfirðinum og uppskera mun minni en í fyrra. Ingi segir þau líka hafa verið í basli með að selja annan flokkinn síðustu ár og keppti við innflutning á rófum.

Sjá fram á að þurfa að henda miklu

„Við erum búin að vera að taka upp og þvo og erum með óseld 600 kg af öðrum flokki núna inni á lager sem ég held að við séum að fara að henda,“ segir Ingi. Hann segir þau hafa verið í basli með að koma öðrum flokknum í verð. Í honum eru minni gulrætur, þær sem hafa brotnað í vinnslunni eða eru til dæmis kræklóttar. Bragðgæðin og næringargildið eru hin sömu og þær smærri oft enn sætari á bragðið, sem telst kostur.

„Þegar við byrjuðum á sínum tíma, settum við það sem skilyrði þegar við sömdum við Sölufélagið að þeir myndu taka við öllu frá okkur, líka öðrum flokknum. Þeir notuðu hann fyrst í vinnslu, en drógu svo í land og það endaði með því að við förum að selja hann sem safagulrætur. Það fór vel af stað en svo datt botninn úr því.“

„Það verður að segjast að nú með ójafna uppskeru, þá sjáum við fram á að þurfa að henda öðrum flokknum. Við höfum hvorki aðstöðu né búnað til að geyma eða vinna þetta.“

Samkeppni við innfluttar rófur

Akur Organic selja hluta af annars flokks uppskeru af gulrótum og rófum til mótuneyta og í fjáraflanir, í vinnslu til annarra lifrænna framleiðenda á Íslandi eins og Móður Jarðar, Syðra Holts og Breiðagerðis. En fleiri kaupendur þarf til að selja alla uppskeruna.

„Við höfum líka oft verið í basli með að selja rófur,“ segir Ingi. „Þegar gulrótarvertíðin er búin, þá höfum við oft verið með 2–3 tonn af rófum. Það hefur verið í janúar eða febrúar og við höfum oft farið í átak og haft samband við aðila sem matbúa fyrir þorablót til að reyna að selja þær, en það hefur gengið illa. Þessi fyrirtæki virðast öll kaupa forunna vöru, meira og minna innflutta held ég, því miður.“

Tilraunir í kálrækt

Í vor ákváðu bændur Akurs Organic að hefja tilraunir í kálrækt. „Við settum niður tvö afbrigði af grænkáli, annað grænt og hitt rauð-svartleitt og líka hnúðkál,“ segir Ingi. Hnúðkálið hafði vaxið misvel en grænkálið mjög vel.

Ingi segir þau hafa sáð í 2–300 fermetra til að prófa og notað sama áburð og á gulræturnar. Allur áburður Akurs Organic kemur frá fiskmjölsverksmiðjunni á Þórshöfn sem er skammt frá. Loðnumjöl, sem er lifrænt vottaður áburður og hefur gefist einstaklega vel.

Kuldatíð og minni uppskera

„Við erum að sjá minni uppskeru og ójafnari en við erum vön. Eg er ekki bjartsýnn úr þessu að það komi einhver kraftur í vöxtinn. Til þess þyrftum við verulega hlýja viku til tíu daga.“

„Tíðaríð er búið að vera djöfullegt, eiginlegan allan ræktunartímann. Lítið var um sólardaga og 12°C voru góðu dagarnir.“

Ræktunin er eins norðarlega og hægt er að komast á Íslandi, við Langanes í Þistilfirði. Ingi útilokar ekki að þau muni halda káltilraunum áfram næsta sumar, en vonast eftir að koma uppskeru sumarsins í verð.

Akur Organic tók þátt í lifræna deginum í ár en í þetta skiptið var hann haldinn í Kringlunni. Vel tókst til, að sögn Ólínu Ingibjargar Jóhannesdóttur, framkvæmdastjóra fyrirtækisins, sem stóð vaktina, og var lifrænni framleiðslu sýndur mikill áhugi sem og lifrænu gulróttunum sem kláruðust fljótt. Nálgaust má fyrsta flokk gulróta Akurs Organic í öllum helstu matvöruverslunum landsins á komandi tíð. /eks

Landbúnaðarsýningin var fyrst haldin 2018, næst 2022 og er sýningin í ár sú þriðja.

Mynd / BBL

Landbúnaðarsýningin:

Allir básar uppbókaðir

Landbúnaðarsýningin 2026 verður haldin 9.–11. október í Laugar-dalshöll. Þetta er í þriðja sinn sem sýningin er haldin og í ár er sýningarrýmið allt uppbókað.

Yfirskrift sýningarinnar í ár er Íslenskur landbúnaður 2026 og er áherslan á að kynna bæði fjölbreytni íslensks landbúnaðar og íslenskrar matvælaframleiðslu sem og að kynna tæki og rekstrarvörur fyrir landbúnað til bænda og annarra gesta.

Undirbúningur gengur vel

Ólafur M. Jóhannesson, framkvæmdastjóri sýningarinnar, segir undirbúninginn ganga mjög vel. „Það er mun meiri aðsókn að sýna en verið hefur þannig að við erum í raun búin að sprengja sýningarrýmið og allt er upp pantað.“ A sýningunni verða um 100 fyrirtæki. „Þó að þetta séu sirka hundrað fyrirtæki sem eru með í ár þá eru þau mörg með umboð fyrir önnur fyrirtæki sem eru alls staðar í

Ólafur M. Jóhannesson.

Fjölbreyttir básar

Á sýningunni verður bæði inni- og útisvæði og unnið er að því að skipuleggja auka væði fyrir utan höllina. „Það er fullt af nýjum fyrirtækjum að koma inn á sýninguna í ár auk þeirra sem hafa komið áður. Við erum með margt sem tengist ferðaþjónustu, húsabyggingu og rekstrarvörum. Það þarf náttúrulega óhemjumiklar rekstrarvörur til að reka bú,“ segir Ólafur. „Svo verður framleiðsla bænda á staðnum, það eru þá minni fyrirtæki að selja afurðir bænda. Í ár verður til dæmis bæði Matarkistan í Skagafirði á staðnum, Verndum og ræktum og Samtök smáframleiðenda matvæla.“

heiminun, til að mynda í Evrópu, Bandaríkjunum og Kína,“ segir Ólafur.

„Þetta er ótrúlega fjölbreytt sýning og fólk er spennat fyrir því að vera á svæðinu og skoða sig um. Það hefur verið mest stemning fyrir því,“ segir Ólafur. Sýningin er opin öllum en börn yngri en 12 ára verða að vera í fylgd með fullorðnum. „Við leggjum mikla áherslu á öryggi en það skiptir máli til að allt gangi vel,“ útskýrir Ólafur.

Áhersla verður einnig á skógrækt en skógræktarfélög verða á staðnum sem og Land og skógur að kynna það nýjasta. „Í ár verður einnig mikið af orkulausnum, til dæmis í sambandi við sólarorku, líkt og sólarcellur sem hægt er að setja upp á bæjunum til að spara sér rafmagnskostnað. Svo er slatti af öryggistækni sem er alltaf mikilvægt.“

Stórar og miklar vélar á svæðinu

„Það verður geysilega mikið af landbúnaðarvélum, bæði inni og úti, og allir stærstu vélarsalar landsins verða á svæðinu. Það verða allar tegundir af vélum fyrir reksturinn og við vitum að það verða nýjungar þar, jafnvel stórar vélar sem eru að koma að utan á sýninguna. Þetta verða stórar og miklar vélar,“ segir Ólafur. En það verða ekki eingöngu nýjungar. Gamlar dráttarvélar verða auk þess til sýnis á vegum Ferguson félagsins.

„Svo verða fyrirtæki með dróna. Drónar eru að verða öflugir í landbúnaði og það er hægt að nýta þá í ýmislegt, jafnvel að dreifa bæði áburði og útsæði. Eg hlakka sjálfur mest til að sjá sýninguna koma saman og allt fólkið. Aðsóknin hefur verið frábær og við búumst við sambærilegri í ár,“ segir Ólafur að lokum. /kró

El Niño:

Meiri lægðagangur í NV-Evrópu

Halldór Björnsson, fagstjóri veðurs og loftslags hjá Veðurstofu Íslands segir oft meiri lægðagang í Norðvestur-Evrópu á El Niño vetrum og veður breytilegra.

Hann segir að á El Niño árum séu færri fellibyljir á Norður-Atlantshafi og að í ár hafi engir fellibyljir þróast þar. „Veruleg áhrif verða á Norður-Ameríku en Evrópa er undan vindi, miðað við að vestanáttir háloftanna stýra veðrakerfum frá N-Ameríku yfir Atlantshafið.“

Öfgar í veðri

Vísindamenn hafa gefið út viðvaranir um að El Niño í ár verði mögulega sá verst í sögunni. Hann geti fært með sér ofsaveður; flóð, þurrka og gróðurelda. Fréttir berast einnig af því að miklar rigningar í Atacama eyðimörkinni í Chile hafi orðið til þess að nú sé hún í miklum blóma.

Halldór segir El Niño hafa gerst nægilega oft til að búið sé að kortleggja helstu áhrif nokkuð vel. „Stórir El Niño eru hins vegar fágætir.“ Samhliða sé hnötturinn að hitna og erfitt geti verið að aðgreina áhrif hnattrænnar hlýnunar og sérstök áhrif óvenjulega stórs El Niño.

Áhrif sérstaklega breytileg

Halldór segir áhrif El Niño breytileg á milli atburða, sérstaklega þessara stóru, sem gjarnan eru kallaðir Super

El Niño. „Veðrið kann að vera breytilegra en hvernig, er ólíkt milli atburða. Þetta hefur verið skoðað mikið og hvað okkar heimshluta varðar þá er það helst að lægðagangur virðist oft meiri í Norðvestur-Evrópu á El Niño vetrum.“

„El Niño hefur bæði áhrif á þróun veðurs í Norður-Ameríku og það hvernig lægðum er stýrt yfir N-Atlantshafið,“ segir Halldór. „Þar vaxa lægðir hinsvegar og hnigna á víxl svo áhrif El Niño geta verið erfið að greina þegar skoðuð eru öll veður tiltekens El Niño misseris.“

Engir fellibyljir á Norður-Atlantshafi

„Þegar fellibyljir eiga sér stað á Atlantshafinu þá þróast þeir oft í úrkomulægðir, sem ganga svo á land í Evrópu eða á Grænlandi.“ Halldór segir fara eftir ýmsu hvert úrkomulægðirnar ferðast, þær geti gengið á land hvar sem er á milli Grænlands og Spánar. Engir fellibyljir hafa þróast þar í ár.

Halldór segir ekkert fast í hendi með áhrif El Niño á Íslandi í vetur. Hann segir spár um langtímahorfur sýna að háþrýstisvæði muni myndast yfir Kanada upp úr áramótum og teygja sig yfir Grænland. Það sé ávisun á norðanáttir meðfram Austur-Grænlandi sem gætu valdið norðanáttá-tíð á Íslandi. „Langtímapár svo langt fram í tíman eru þó óáreiðanlegar,“ /eks

**DÆLUBÍLAPJÓNUSTA
OG STÍFLULOSANIR**

510 1180 – 669 8441

Hellismýri 14 800 Selfoss stiflulosun.is

3M PELTOR™

DYNJANDI OG 3M PELTOR SAMAN Í YFIR 60 ÁR

B21

DÚNDUR TILBOÐ Á PELTORUM

**ALERT XPI+
Á HÖFUÐ OG HJÁLM**

PEMRX21AWS7
PEMRX21P3EWS7

Verð áður: 103.498 kr. m/vsk

**TILBOÐSVERÐ:
69.999 m/vsk**

**ALERT XP+
Á HÖFUÐ OG HJÁLM**

PEMRX21A2WS7
PEMRX21P3E2WS7

Verð áður: 88.499 kr. m/vsk

**TILBOÐSVERÐ:
59.999 m/vsk**

**ALERT X+
Á HÖFUÐ OG HJÁLM**

PEMRX21A3WS7
PEMRX21P3E3WS7

Verð áður: 70.999 kr. m/vsk

**TILBOÐSVERÐ:
49.999 m/vsk**

**ALERT XPV SOLAR
Á HÖFUÐ**

PEMRX21A1WS7

Verð áður: 104.499 kr. m/vsk

**TILBOÐSVERÐ:
69.999 m/vsk**

Gildir meðan birgðir endast

SJÁUMST Í B21

**ÍSLENSKUR
LANDBÚNAÐUR**

9. - 11. október 2026
Laugardalshöll | Reykjavík

www.landbunadarsyningin.is

Dynjandi · Skeifunni 3h · Sími: 588 5080 · dynjandi.is

DYNJANDI

allt fyrir öryggið

45–50 þúsund gestir fræddust um og smökkuðu skreið og harðfisk.
Mynd / Tor Mikkelsen

Hæglæti:

Skreiðarhjallur í Torino

„Við höfðum mikið að segja, tókum okkar pláss og vöktum gríðarlega athygli,“ segir Þórhildur María Jónsdóttir hjá Slow Food-samtökunum um vel heppnaða sýningu á Ítalíu.

Þátttakendur frá 125 löndum tóku þátt í Terra Madre, alþjóðlegri matvæla- og menningarhátíð. Gestir sem heimsóttu íslenska svæðið fræddust um þá menningu og matarhefð sem tengist harðfiski og skreið, þessari mikilvægu útflutningsafurð norðurslóðanna.

Tugþúsundir forvitinna gesta

Skreiðarhjallur var settur upp á hátíðinni, sem haldin var í lok september. Hjallurinn laðaði að sér heila 45–50 þúsund gesti. Verkefnið ber heitið Stockfish Journey og er hluti undirbúnings umsóknar til UNESCO um að hefðir, þekking og menningararfur tengd skreið og harðfiski verði tilnefnd sem óáþreifanlegur menningararfur mannkyns. Verkefnið er samstarf Slow Food-hreyfinga Íslands, Noregs og Svíþjóðar ásamt samstarfsaðilum á Ítalíu og í Nígíríu.

„Nígírískir kokkar elduðu skreiðina upp á sinn máta, Ítalirnir buðu upp á smakk af sínum sérreittum úr skreið, Norðmennirnir framreiddu hann á lefsum með grænertumauki og brunost,“ segir Dóra Svavarsdóttir, formaður Slow Food á Íslandi. Ógrynni af harðfiski og smjöri runnu ljúflega ofan í gesti, en sumum kom spánskt fyrir sjónir að borða hann ómatreiddan.

Ferðalag skreiðarinnar

„Það kom mér á óvart hvað skreið á djúpar rætur í matarhefð á Ítalíu,“ segir Dóra. Hún segir fjölda bræðralaga vera um skreið á Ítalíu. „Nú er hætt að verka þessa svokölluðu Ítalíuskreið á Íslandi, fyrir um 15 árum. Lofoten í Noregi sinnir nú alfarið alþjóðamarkaðinum,“ segir Dóra. Hún bendir á að nú séu aðeins tveir aðilar eftir á Íslandi sem hafa söluleyfi á hjallapurrkuðum harðfiski, Harðfiskverkun Finnþega

á Ísafirði og Svalvogar harðfiskur á Þingeyri.

„Stockfish Journey er gríðarlega stórt verkefni fyrir lítil samtök þar sem allt er unnið í hugsjónavinnu. Við brennum fyrir að varðveita menningararfinn okkar,“ segir Dóra.

Sýningin verður sett upp víðar á Ítalíu og Norðurlöndunum og tengd menningu, matargerð og hefðum hvers áfangastaðar.

Stafræna ruslið

Dagskrá Terra Madre, sem haldin er annaðhvert ár, er fjölbreytt. Þórhildur segir heilt tjald hafa verið tileinkað því að tala um „ruslið okkar á netinu, stafrænu sönunina og hvaða áhrif hún hefur. Allir ólesnu póstarnir og ruslið sem liggur í skýjum. Þetta er allt vistað í orkufrekum gagnaverum, sem taka til dæmis vatn frá matvælaframleiðslu. Mér fannst þetta góður nýr vinkill.“

Hrisgrjónabóndi heimsóttur

Fyrir hátíðina bauð Slow Food á Íslandi upp á tveggja daga ferð þar sem bændur og framleiðendur í Piedmont-héraði voru heimsóttir. „Við heimsóttum hrisgrjónaræktanda sem leggur mikið upp úr líffræðilegum fjölbreytileika, skiptiræktun og endurheimt votlendis. Þótt við séum ekki að rækta hrisgrjón á Íslandi er gott að rækta hrisgrjón aðra til að fá víðari sýn.“ Athygli vakti að hluti af rekstri býlisins er fræðsla til gesta.

Truffluframleiðandi var einnig heimsóttur í ferðinni, vín- og grænmetisframleiðandi og hinn óhagnaðardrifni University of Gastronomic Science, sem rekinn er samkvæmt hugmyndafræði Slow Food. „Við sjáum fyrir okkur að bjóða upp á fleiri svona ferðir fyrir áhugafólk og fagmenn,“ segir Þórhildur, en ferðin var sú fyrsta út fyrir landsteinana.

Slow Food Ísland stendur fjórða sinni fyrir Bragðagarði 9. október í Grasagarðinum. Verkefnið er samstarf við Hótel- og veitingaskólann í MK, Grasagarðinn og Reykjavíkurborg.

/eks

Kornþresking á Klauf í september.

Mynd / Hermann Ingi Gunnarsson

Kornuppskera:

Kornskemman hefur tæplega undan

Kornskemman, félag bænda í Eyjafirði, auglýsti móttöku á korni öðru sinni. „Við höfum eiginlega ekki undan þó afköstin séu mikil,“ segir kampakáttur Hermann Ingi Gunnarsson, bóndi í Klauf og forsvarsmáður Kornskemunnar. Kornskemman tekur við korni til þurrkunar, geymslu og sölu en félagið hefur gert samning við Bústólpa um kaup á korni til vinnslu í föður.

Í aðgerðaáætluninni Bleikum ökrum, sem unnin var af Landbúnaðarháskólanum árið 2023 í tengslum við kornræktaráttak stjórnvalda, kemur fram að kaupendur hafi ekki yfirlit yfir magn, gæði og verð íslenskrar kornuppskeru. Viðskipti séu því lítil og stofna þurfi kornsamlög. Helgi Eyleifur Þorvaldsson, aðjunkt og brautarstjóri Ræktunar og fæðu hjá Lbhí og einn þeirra sem skrifaði Bleiku akrana, fagnar auglýsingu eyfirsku bændanna og segir kornræktarátakið þegar vera að skila sér.

Gætum margfaldað kornrækt

„Ef við vildum þá gætum við margfaldað kornrækt,“ segir Hermann. Hann segir aðstæður í Eyjafirði gríðarlega góðar til kornræktar og mikla grósku í kjölfar byggingar Kornskemunnar.

Þar er færibandapurkari, knúinn jarðvarma sem getur afkastað yfir 100 tonnum á sólarhring og tvö síló. Kornskemman er rekin af nokkrum

bændum og staðsett við Laugaland í Eyjafjarðarsveit. Hermann segir Bústólpa hafa staðið vel á bak við Kornskemmunna og eiga stóran þátt í góðu gengi.

Hermann Ingi Gunnarsson.

„Þegar skýrslan [Bleikir akkrar] kom út fannst manni þetta galnar hugmyndir að byggja þrjár, fjórar þúsund tonna þurrkstöðvar,“ segir Hermann. „Við vonumst eftir að fá um 1500 tonn inn núna. Þetta er mikil fjárfesting en mikið hagræði.“

Hið eiginlega fæðuöryggi

Helgi Eyleifur segir hagræði í því að safna korni frá fleiri framleiðendum, það auðveldi samningagerð og auki þegar fram í sækir aðgengi áhugasamra kaupenda. Hann segir fleiri stöðvar sem þegar hafa risið örugglega eiga eftir að stækka á komandi árum. „Þetta er allt á rétttri leið.“

Hermann segir óvissu ríkja varðandi verð á innfluttu kjarnföðri. „Maður heyrir að lokun Hormússundsins hafi áframhaldandi áhrif á oliuverð og áburðarverð sem leiðir út í kornverðið. Um 60% af kjarnföðurlutanum hjá okkur í Klauf er okkar eigið bygg, það hreyfist þá ekki í verði og við getum gert áætlanir út frá því. Þetta er hið eiginlega fæðuöryggi.“

Hermann segir mesta hagræðið í mjólkurframleiðslu vera að framleiða innlent föður. „Bændur eru oft að eyða öllum sínum beingreiðslum í að kaupa kjarnföður fyrir kýmna.“

Helgi Eyleifur segir ákjósanlegt að til verði mælaborð sem sýni yfirlit yfir hvað sé til á innanlandsmarkaði. Ríkari gæðakröfur séu gerðar til korns til manneldis en það sé einnig verðmætara og flokkun þurfi að eiga sér stað í stöðvunum. „Þetta væru mikilvæg gögn upp á fæðuöryggi þjóðarinnar.“

Ný þurrkstöð í byggingu á Héraði

Kornbændur á Héraði stofnuðu einnig nýverið félag og bygging stendur nú yfir á aðstöðu í Fellabæ. Áætlað er að henni ljúki í vetur og þurrkun geti hafist í kjölfarið. Stórtæk framleiðsla, þurrkun og fullvinnsla á byggi til manneldis hefur verið í Vallanesi um áratugaskeið, en allnokkrir bændur rækta korn á Héraði, enn sem komið er til nýttja á eigin bæjum eins og víðar um landið. Með þurrkun eykst geymsluþol og er forsenda nýtingar til matvælaframleiðslu og framleiðslustuðnings. Helgi Eyleifur segir góða framvindu í bættum innviðum innlends kornmarkaðar vera mikinn hvata fyrir bændur sem eiga umfram land að nýta það til kornræktar.

Stuðningur stjórnvalda fyrir þurrkað korn verður aftur veittur í ár samkvæmt reglugerð um framleiðslutengdan stuðning í kornrækt.

/eks

Hita- og rakamælur

Snjallt hitastigseftirlit með rauntímamælingum og viðvörðunum í símann.

VISTA

vista.is

Hella:

Reykjagarður stækkar um 4.000 fermetra

Það er mikið um að vera hjá Reykjagarði á Hellu því þar er verið að byggja fjögur þúsund fermetra húsnæði við núverandi húsnæði á staðnum.

Guðmundur Svavarsson.
Mynd / mhh

Í nýja húsinu verður hlutun, úrbeining, fullvinnsla, eldun, frystar, kælar, afgreiðsla, úrgangs- og tæknirými. Heildarfjárfesting í nýja húsnæðinu og vélbúnaði er áætluð um 2,8 milljarðar króna. „Nú er unnið að uppsetningu sökkla, veggja og þaks á viðbyggingu við vinnslu okkar á Hellu. Sökkla og veggir eru úr forsteyptum einingum frá BM Vallá, sem jafnframt er aðalverktaki á byggingunni. Með þeim vinna svo Límtré-Vínet sem leggur til burðarvirki og klæðningu á þak ásamt útihurðum. Uppsetningu hússins annast Kári Arnórsson ehf.

Jarðvinna er í höndum Þjótanda ehf. og heimamenn munu hafa yfirumsjón með raf- og pipulögnum,“ segir Guðmundur Svavarsson, framkvæmdastjóri Reykjagarðs, og bætir við. „Þetta er alls um 4.000 fermetra stækkun en á móti verða seldir um 1.000 fermetrar í Garðabæ. Við teljum mikið hagræði af þessu. Starfsemi, sem í dag er rekin á tveimur hæðum við mikil þrengsli á Hellu og öll starfsemi í Garðabæ, færir nú á eitt gólf undir einu þaki. Samhliða verður mestur hluti vélbúnaðar endurnýjaður.“

Nýja húsnæðið sem verður byggt við núverandi húsnæði verður um fjögur þúsund fermetrar að stærð. Mynd/Aðsend

Guðmundur segir að starfsemin á Hellu sé löngu sprungin. „Ég ímynda mér að þegar núverandi húsnæði var byggt hafi framleiðslan verið innan við tíundi hluti þess sem nú er framleitt. Megnið af okkar eldisbúskap er í Rangárvallasýslu og þar af leiðandi liggur vel við að hafa slátrun og úrvinnslu á Hellu. Auk þess eigum við í góðu samstarfi við sveitarfélagið varðandi lóða- og skipulagsmál, sem í raun var forsenda þess að hægt væri að ráðast í verkefnið. Hér er líka gott mannlíf og gott starfsfólk sem ilengst hefur í starfi,“ segir Guðmundur, alsæll með starfsemin á Hellu og nýju bygginguna sem er nú verið að byggja.

/mhh

Segjum NEI við tímasóun

Tímaskráningarkerfi fyrir verktaka, iðnaðarmenn
og auðvitað bændur!

- Hættu að nota penna og blað
og komdu yfir í Tímaveru
- Einfalt og þægilegt í notkun
- Þú getur strax byrjað að
nota appið
- Kostar ekkert að prófa

SKANNAÐUR KÓÐANN
TIL AÐ PRÓFA TÍMAVERU

Frí 14 daga prufa
timavera.is

Glæsileg fjárlitasýning á Árbæjarhjáleigu í Holtum

Myndasyrpa – Magnús Hlynur Hreiðarsson

Fjárræktarfélagið Litur stóð fyrir sinni árlegu fjárlitasýningu sunnudaginn 27. september í Árbæjarhjáleigu II í Rangárþingi ytra. Aldrei hafa mætt eins margir á sýninguna eins og í ár, enda var hún stórglæsileg og vel heppnuð í alla staði. Keppt var í flokkunum gimbrar, lambhrútar, ær með afkvæmum og svo kusu gestir fallegasta furðulitinn á lambi.

Á næsta ári verður Litur 25 ára og verður væntanlega blásið í herlúðra á fjárlitasýningunni þá.

Þessir þrír mættu glaðbeittir á sýninguna, frá vinstri: Kristinn Guðnason á Árbæjarhjáleigu, Olgeir Engilbertsson í Nefsholti og Guðmundur Gíslason á Hárlaugsstöðum.

Verðlaunahafar í flokknum ær með afkvæmum.

Dómarar voru þeir Jón Vilhjálmsson og Vignir Sigurgeirsson og ritari þeirra var Lovisa Herborg Ragnarsdóttir.

Páll Imsland, litasérfræðingur sauðfjár, og Hulda Brynjólfsdóttir á Tyrfingsstöðum í Ásahreppi virða fyrir sér lömbin.

Sprækir og hressir strákar í lopapeysum með gimbrum sem þeir voru með á sýningunni.

Bændurnir á Kaldbak, þau Sigríður Helga Heiðmundsdóttir og Viðar Hafsteinn Steinarsson með afkomendum sínum. Frá vinstri: Helga Björk Garðarsdóttir, 12 ára, Viðar Hafsteinn, Kári Ragnarsson, 6 ára, Sigríður Helga, Úlfur Ragnarsson, 10 ára og Viðar Freyr Garðarsson, 15 ára. Börnin búa öll á Hellu.

Þessi litur á gimbrinni vakti mikla athygli á sýningunni en þetta er grágolsótt hnyflótt gimbur. Grágolsótt er með sjaldgæfari litarafríðum í íslenska sauðfjærstofninum.

Eiríkur Vilhelm Sigurðarson, sem býr í Árbæjarhjáleigu II með fjölskyldu sinni, var alsæll með fjárlitasýninguna og hvað margir gestir mættu og höfðu gaman af.

Sveitarstjóri Mýrdalshrepps, Einar Freyr Einarson, mætti á sýninguna með fjölskyldu sinni, eiginkonu sinni, Ingibjörgu Ástu Guðmundsdóttur og börnunum Ásmundi Kristni, 8 ára og Sigrúnu 4 mánaða.

Það var ótrúlega gaman hvað börn og unglingar tóku virkan þátt í fjárlitasýningunni, allt greinilega framtíðar sauðfjárþændur.

ALLT FYRIR LANDBÚNAÐINN

BÚIÐ

VÉLARNA

VERKSTÆÐIÐ

MIKIÐ ÚRVAL

BERÐU VERÐIN SAMAN ÁÐUR EN ÞÚ KAUPIR →

fastparts.is

7888897

pantaniir@fastparts.is

Hafnarfjörður

Akureyri

Það getur verið erfitt að halda í lömbin og láta þau standa kyrr á meðan þau eru dæmd.

Boðið var upp á veitingar í boði félagsmanna Fjárræktarfélagins Litur, sem gestir sýningarinnar kunnu vel að meta.

can-am®

**VIÐ VERÐUM Á LANDBÚNAÐARSÝNINGUNNI
MEÐ ALLT ÞAÐ HELSTA FRÁ CAN-AM**

HLÖKKUM TIL AÐ SJÁ YKKUR

ELLINGSEN

Vínlandsleið 1, 113 Reykjavík / 415-8500 / www.brp.is

©2024 Can-Am og BRP merkin eru vörumerki Bombardier Recreational Products eða tengdra félaga þess.

Velsældarhagkerfi:

Hagvöxtur ekki alltaf af hinu góða

„Hagvöxtur trompar allt annað í áherslum stjórnvalda. En er hann besti mælikvarðinn á gott samfélag?“ spyr Silja Elvarsdóttir, nýkjörinn formaður Miðstöðvar velsældarhagkerfis á Íslandi. Hún telur tímabært að hefja af alvöru samtal um tilgang hagkerfisins og hverjum það skuli þjóna.

„Mér finnst samtal um sjálfbærni alltaf enda í því að við þurfum að breyta efnahagskerfinu svo dæmið gangi upp.“ Silja segir hagvöxt ekki mæla margt af því sem máli skiptir, „að eiga tíma með fjölskyldunni, upplifa tilgang, lifa við góða heilsu eða búa við heilbrigða náttúru.“

Vöxtur skapi örugg störf

Silja segir að í samfélaginu þurfi að spyrja nýrra spurninga. „Hvernig tryggjum við að framleiðniaukning og verðmætasköpun skili sér með sanngjörnum hætti til launafólks? Hvernig má tryggja að vöxtur í fyrirtækjum skapi örugg og góð störf?“

„Það er erfitt að knýja fram breytingar sem við þurfum, svo sem á sviði landbúnaðar, grænnar orku og umhverfismála, eins og efnahagskerfið er í dag. Það þarf eitthvað utanaðkomandi til að knýja breytingar,“ segir Silja. „Það að Hormússundið lokaðist ýtti undir fjárfestingar í grænni orku til dæmis.“ Hún segir marga undirliggjandi þætti hafa áhrif á velsæld í samfélaginu. Þörfin sé mikil á að skoða heildarmyndina.

Hagvöxtur fyrir hvern og á kostnað hvers?

„Hagvöxtur er ekki alltaf af hinu góða, og hefur ýtt undir ójöfnuð, ofnýtingu auðlinda og hningnun vistkerfa. Við getum því ekki gefið okkur að hann skapi ávallt betri skilyrði.“ Silja segir hagvöxt ekki mæla margt af því sem máli skiptir,

„að eiga tíma með fjölskyldunni, upplifa tilgang, lifa við góða heilsu eða búa við heilbrigða náttúru.“

Silja Elvars-dóttir.

Hún nefnir einnig dæmi um rými sem listamönnum hefur verið sagt upp nýverið í Reykjavík og að virðið sem sú útleiga hafi skapað sé hvergi metin. „Velsældarhagkerfi er regnhlífahugtak yfir þá sýn að hagkerfið eigi að þjóna fólki og náttúrunni, en ekki öfugt.“ Silja nefnir einnig að stjórnendur marga fyrirtækja vilji gera betur á sviði umhverfismála, en það sé erfitt þegar æðsta takmarkið sé álitíð einvörðungu að hámarka arðsemi. „Um leið og skilgreind hlutverk og ábyrgð fyrirtækja, stofnana og annarra hagaðila eru víkkuð út opnast meira rými fyrir þær breytingar sem þurfa að eiga sér stað.“

Spurt um tilgang hagkerfisins

Miðstöð velsældarhagkerfis miðar að því að vera vettvangur fyrir ólíka hagaðila í samfélaginu til að rýna í tilgang hagkerfisins og leita nýrra lausna. „Núverandi hagkerfi skapar gríðarleg félagsleg og umhverfisleg vandamál, sem síðan er reynt að leysa úr eftir á,“ segir Silja. „En þá er aðeins verið að vinna á yfirborðinu, en ekki farið ofan í rót vandans. Gert er ráð fyrir að vöxtur sé forsenda betra samfélags, þegar endalaus framleiðsla og neysla er að keyra okkur fram af brún þess sem jörðin þolir. Velsældarmódelið snýr þessu á hvolf og vill breyta þeim gildum og markmiðum sem knýja kerfið áfram. Áherslan er á að skapa hagkerfi sem tryggir fólki nú og í framtíðinni velsæld innan þolmarka jarðar.“

/eks

Maistjarna og Vafi úti í haga þar sem þau una sér vel í haustblíðunni.

Mynd / Óli Jón Kristinsson

Fékk nafnið Vafi

– Átti að kasta í júlí en folaldið kom í september

Eins og allir vita þá kasta hryssur á vorin og eitthvað fram eftir sumri en að þær kasti á haustin telst örugglega sjaldgæft. Það gerðist þó 23. september síðastliðinn þegar hryssan Maistjarna, eða Mæja eins og hún er alltaf kölluð, kastaði fallega bleikum hesti.

Mæja býr á bænum Fagurhólsbrekku rétt utan við Flúðir en þau Hinrik Þór Sigurðsson og Elisabet Eir Garðarsdóttir keyptu jörðina fyrir tveimur árum og ætla að byggja þar upp myndarlega hestaaðstöðu.

Þau eiga fjögur börn og eru með fyrirtæki sem býður upp á reið-kennslu, þjálfun, tamningar, járnningar, fyrirlestra og uppeldi á unghestum ásamt því að reka litla búð og vef-verslun með hestavörur. En saga Mæju, hver er hún?

23 ára gömul hryssa

„Maistjarna frá Lambanesi er 23 vetra gömul hryssa undan mikilli gæðinga-móður sem hét Sveifla frá Lambanesi og Þyrni frá Þóróddsstöðum sem hlotið hefur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi. Hún var sýnd í kynbótadómi 4 vetra gömul og fór svo fljótlega í ræktun hjá eiganda sínum, Aðalsteini Sæmundssyni.

Síðustu fjögur árin hefur Maistjarna verið í föstri hjá okkur á Fagurhólsbrekku og höfum við verið svo heppin að hafa fengið að halda henni undir stóðhesta síðustu þrjú árin. Maistjarna hefur verið að gefa mjög góð hross, hágeng og fasmikil. Mæja er mikill leiðtogi í stóðinu enda alveg

stórsérstakur og ákveðinn karakter og afkvæmin hennar erfa þennan sérstaka persónuleika.

Mæja er mikil og verndandi mamma enda er hún þrælön, því hún var að eignast sitt fjórtánda folald í ár,“ segir Elisabet Eir.

Stefnumót við Skjóna

Mæja fór í fyrrasumar á stefnumót við stóðhestinn Skjóna frá Skálakoti. Eftir sumarið var hún síðan með staðfest fyl með Skjóna en samkvæmt útreikningum var von á folaldi í byrjun júlí í sumar en ekkert gerðist

„Við vorum á þessum tíma á leiðinni á landsmótið á Hólum og því heilmikið stress í gangi hvenær folaldið kæmi. Hópur fólks var því virkjaður til þess að fylgjast með henni og huga að henni kvölds og morgna. Það má því segja að biðin langa hafi hafist í byrjun júlí og síðan orðið eins og atriði í áramóta-skaupinu enda var orðið vel pinlegt á tímabili að folaldið kæmi aldrei.

Þegar heim var komið eftir 10 daga ferð fyrir norðan fórum við mörgum sinnum á dag, alltaf jafn bjartsýn um að það væri komið folald í hagann hjá okkur. Dagarnir, vikurnar og svo mánuðirnir liðu án þess að folaldið léti sjá sig,“ segir Elisabet Eir hlæjandi.

Missti staðfest fyl

Elisabet segir að það hafi alltaf verið greinilegt að hryssan væri fylfull en í kringum verslunarmannahelgina var hún komin það langt yfir áætlaðan köstunartíma að þau fóru að átta sig

almennilega á að það væri nú ekki allt eins og það ætti að vera.

„Við ráðfærðum okkur við dýralækna sem gátu eðlilega lítið sagt annað en að það færi nú líklega bara að koma, en eftir því sem dagarnir liðu voru nú flestir orðnir sammála um það að Maistjarna hefði líklega misst staðfesta fylið sitt og fyljast síðan aftur. Þá var sú óþægilega staða komin upp að við vissum einfaldlega ekkert hvenær hún myndi kasta. Hún var mjög stór og mikil þarna strax í byrjun júlí, við vorum því viss hvern einasta dag sem við mættum án þess að sjá folald að folaldið hlyti nú að koma þá á morgun. Svoleiðis gekk þetta í þrjá mánuði,“ segir Elisabet Eir.

Fagur bleikskjóttur hestur

Fagur bleikskjóttur hestur kom svo í heiminn 23. september og gekk köstunin vel. Hann hefur fengið nafnið Vafi, sem er vel við hæfi í tengslum við alla þessa vafasömu köstun hjá Mæju.

„Eftir öll þessi vafamál um tilurð þessa litla hests, fannst okkur nafnið Vafi passa honum einstaklega vel og grípa aðeins utan um sögu hans. Hér er því fæddur Vafi frá Fagurhólsbrekku, bleikskjóttur, gullfallegur og algjörlega bíðarinnar virði. Maistjörnu og Vafa heilsast mjög vel og hann dafnar virkilega vel þó að seinfæddur sé.

Við munum fylgjast vel með tíðarfarinu og það er alveg viðbúið að þau þurfi mögulega að koma aðeins inn á hús þegar tíðin verður verri,“ segir Elisabet Eir, hæstánægð með hvað sagan endaði vel.

/mhh

L A M M I

Hittu okkur á Landbúnaðarsýningunni

9-11 október

Lammi byggingarsteinar og Tassu sökkulfótskerfi er hentug lausn fyrir m.a. gripahús.

www.lammi.is

Íslenski hesturinn:

Reiðhestakostir staðfestir í alþjóðlegri rannsókn

Í reiðhæfni, öryggi og hugrekki fær íslenski hesturinn hæstu einkunn allra kynjanna sem voru metin. Í rannsókninni sem var birt í vísindaritinu Science Direct eru eiginleikar 14 mismunandi hreinræktaðra hestakynja skoðaðir.

Miklir reiðhestakostir íslenska hestsins hafa verið staðfestir í alþjóðlegri rannsókn. Íslenski hesturinn var metinn öruggasta kynið til útreiða, ólíklegastur til að sýna kergju og meðal annars auðveldast að stöðva.

Stofninn hefur um aldir verið einangraður og ræktaður sem traustur fararskjóti í þeim krefjandi aðstæðum sem eru á Íslandi. Samkvæmt rannsókninni sýnir íslenski hesturinn einnig mest hugrekki gagnvart nýjum hlutum og í samskiptum við önnur dýr og langmesta þolið fyrir líkamlegri snertingu.

Ræktunarstarf hófst snemma og miðaði ávallt að traustum reiðhestum. Þessir þættir eru taldir veigamiklir í ræktun og hafa skilað þessum góða árangri. Rannsakendur álykta um hegðunareiginleika og að íslenski hesturinn hafi þá sem flestir reiðmenn sækjast eftir.

Hross frá Miðkoti í Landeyjum.

Mynd / Miðkot

Rannsókninni er ætlað að meta hvort almennar hugmyndir fólks um skapgerð ólíkra hestakynja eigi við rök að styðjast. Hún byggir á alþjóðlegum spurningalista og svörum frá eigendum 1.635 hreinræktaðra hrossa. Eiðfaxi greindi frá.

/eks

TRAUSTUR FERÐAFÉLAGI

FJÓRHJÓL

Suzuki KingQuad
verð frá: 2.290.000 kr,-

Valmöguleikar:

- Traktorskráning
- Torfæruskráning

MÓTORHJÓL

Fyrir þá sem vilja
þjóta og njóta.

BÁTAR

Stórt úrval báta,-
Zodiac, AKA Marine
og Bombard.

Við eigum lím, bætur,
hreinsi og bónvörur fyrir Zodiac.

UTANBORÐS- MÓTORAR

Eigum til
utanborðsmótara frá
2,5 til 300 hestöfl á lager.

Kynntu þér verðlistann á hei-
masíðunni okkar: www.suzuki.is

Sagnapáttur:

Gervigreind flytur sögukennslu til fortíðar

Björn Teitsson

bjorn.teitsson@gmail.com

Gervigreindin er að breyta sögukennslu í framhaldsskólum landsins. Æ fleiri þeirra hafa brugðið á það ráð að sérsníða alla námskrána í sögu, með það að markmiði að útiloka, eða takmarka, möguleika nemenda á að nota gervigreind til að leysa verkefni. Sama breyting er að verða á sagnfræðikennslu við Háskóla Íslands. Bændablaðið ræddi við kennara við tvo framhaldsskóla og prófessor í sagnfræði um málið.

Tilkoma gervigreindar hefur nú þegar haft mikil áhrif á fjölda starfsgreina um allan heim og allar líkur eru á að það breytingaskeið, sem sumir hafa kallað „fimmtu iðnbyltinguna“, sé rétt að hefjast. En þegar tækniframfarir virðast vera á geysimiklum hraða á einum stað, er mögulega fyrir bestu að þær hægi verulega á sér á öðrum stað. Það gæti hreinlega verið nauðsynlegt að taka nokkur skref til baka, til að geta betur þroskast og dafnað.

Þetta á sérstaklega við um sögukennslu í menntaskólum þjóðarinnar og meira að segja í sagnfræði við Háskóla Íslands – þar sem kennarar eru farnir að sérsníða námskrár með það að markmiði að nemendur læri sjálfir, án aðstoðar

Rósa Magnúsdóttir, prófessor á Hugvísindasviði hjá Háskóla Íslands.

gervigreindar. Þar með mætti segja að nemendur séu að ferðast aftur til tímans þegar notast þurfti við blað og blýant til að leysa verkefni, en hvaða fag er heppilegra í tímaflakk en einmitt sagnfræðin?

Gervigreindin ekkert sérstakur nemandi í sögu

Páll Guðmundsson er sögukennari í Kvennaskólanum í Reykjavík. Hann fór að taka eftir breytingum á verkefnum, eða öllu heldur hvernig nemendur skiluðu af sér verkefnum, fyrir um þremur árum en síðan þá hefur þróunin verið ör.

Sífelld fleiri nemendur virtust vera að nýta sér gervigreind til að

Hallur Örn Jónsson kennir sögu í Verzlunarskóla Íslands.

gera ritgerðarverkefni fyrir sig, að einhverju eða jafnvel öllu leyti. Þetta skapar ákveðnar áskoranir fyrir kennara. „Í fyrsta lagi viljum við forðast það eins mikið og hægt er að þurfa að saka nemendur um óheildarleika. En málið er að gervigreindin er ekkert sérstakur nemandi í sögu, eins og allir sögukennarar ættu að kannast við. Hún býr til ákveðnar heimildir frá rótum, t.d. með því að vísa í vísindagreinar sem eru ekki til, eða notar hugmyndir eða textabrot úr heimildum sem eru til, nema þá eru þessar hugmyndir eða textabrot ekkert í þessum bókum.

Það er afar leiðinlegt að fara yfir slík verkefni, og ekki síst tímafrekt,

Páll Guðmundsson er sögukennari í Kvennaskólanum í Reykjavík.

Því við kennarar þurfum auðvitað að sannreyna að viðkomandi textabrot sé ekki til. Þannig getur það tekið mun lengri tíma að fara yfir hvert verkefni, þegar grunur er um notkun gervigreindar í ritgerðarverkefnum.“

Aftur til fortíðar

En hver er þá staðan í dag, hafið þið brugðist við þessari þróun?

„Við brugðum því á það ráð að fara aftur til fortíðar, sem er kannski viðeigandi, ég veit það ekki? Verkefnið okkar núna snúast að miklu leyti um heimildarýni, sem er eitt mikilvægasta viðfangsefni sagnfræðinnar. Þannig fá nemendur núna tímaverkefni, sem snúast um að þau fá mismunandi heimildir um sama mál, eða sama viðburð, sem þau verða síðan að túlka til að endursegja það sem gerðist.

Þetta krefst þess að við fáum ákveðið andrými til að kenna sögu á þennan hátt. Það þarf til dæmis alltaf að vera tvöfaldur tími, svo nemendur hafi bæði tíma til að leggja mat á þær heimildir sem þeir fá úthlutað og að sama skapi tíma til að koma niðurstöðunum í orð, í skiljanlegan texta. Ég kys að líta ekkert endilega á þetta sem „gamaldags“.

Staðreyndin er sú að þetta eykur færni nemenda í að spyrja spurninga, að vera gagnrýni á heimildir og túlkun okkar á sögunni, og þjálfar þau um leið í að leysa verkefni þar sem þeir þurfa að vera sjálfstæðir og sjálfum sér nægir.“

Þurfum að kenna krökkum að skrifa

Hallur Örn Jónsson kennir sögu í Verzlunarskóla Íslands og hann tekur í sama streng. Í raun hafi kennarar skólans brugðið á það ráð að sérsníða alla námskrána í sögu, með það að markmiði að útiloka, eða takmarka, möguleika nemenda á að nota gervigreind til að leysa verkefni.

„Já, það eru hreinar línur, við höfum þurft að endurmeta allar okkar kennsluáðferðir og það má kalla það beint viðbragð við þróun gervigreindar. En ég vil þó segja að þessar breytingar eru ekki endilega stórvægilegar. Við leggjum til dæmis enn mikla áherslu á að kenna krökkum að skrifa. Á þriðja ári eru við með heimildarritgerð sem er beint svar við kalli háskólastigsins, en þar hefur borið á því að háskólakennarar telja að nemendur séu ekki jafn vel skrifandi og þeir voru.

En það sem við gerum þá er að við fylgjumst miklu betur með öllu ferlinu hjá nemendum. Þau skrifa þannig í opið google-skjal, þar sem við getum fylgst með framvindunni í réttri tímaröð. Við getum í raun ekki lengur beðið nemendur um að koma með fullunna afurð eftir

einhvern ákveðinn tíma, án þess að vera undir nokkru eftirliti.

En þetta þarf ekki að vera neikvætt. Þetta þýðir einfaldlega að við vinnum meira og betur með nemendum í gegnum allt ferlið, hvernig er best að koma frá sér texta með hliðsjón af þeim heimildum sem liggja til grundvallar hverju sinni.“

Má nota við textayfirferð

Sagnfræðikennsla í Háskóla Íslands hefur líka tekið breytingum í kjölfar gervigreindarbyltingarinnar, segir Rósa Magnúsdóttir, prófessor á Hugvísindasviði.

„Við höfum séð alls konar viðbrögð við þessari þróun og kannski misjafnt hversu íhaldssamt viðbragðið er eða á að vera. Við lítum samt þannig á að það er enn skylda okkar að skila nemendum út í samfélagið með ákveðna getu og þekkingu á að skrifa texta og vinna með heimildir.

Okkar viðbragð hefur meðal annars falist í svokallaðri gagnsæis-yfirlýsingu, sem nemendur skrifa undir. Í henni felst að nemendur geri þá grein fyrir þeim tilfellum, þegar þeir nota gervigreind. Því það eru ólík stig á notkun gervigreindar sem þarf að taka til greina. Við getum til dæmis ekki sætt okkur við að nemendur noti hana til að skrifa texta fyrir sig, en við getum leyft nemendum að nota gervigreind við textayfirferð. Það er löng hefð fyrir því að nemendur hafi nýtt sér aðstoð í textayfirferð, sem má alls ekki vanmeta, en áður fyrr voru það kannski foreldrar eða fjölskylduvinir sem unnu á sviði fræða- og eða ritstarfa, eða bara hvers kyns villupúkaforrit sem margir notast enn við.

En við byrjuðum að taka eftir þessu fyrir tveimur til þremur árum að þróunin varð sú að textar fóru að verða betri að meðaltali þegar kom að styttri skilaverkefnum.“

Þarf að horfa á gervigreindar-texta með gagnrýnum augum

Þannig að Háskóli Íslands er ekki að taka gervigreindina alveg út úr myndinni?

„Ég get aðeins tjáð mig um hvernig við erum að gera þetta í sagnfræðinni og þetta eru tólin sem við erum að vinna með eins og er. Við erum enn að kenna nemendum að koma frá sér góðum texta en við áttum okkur líka á aðstöðum eins og þær eru. Einnig höfum við reynt að nýta fælingarmáttinn og sýnum nemendum til dæmis þekkt dæmi um þegar fræða- og vísindafólk, jafnvel nafntogað fólk sem er frægt innan sinna fræðaheima, hefur gerst sekt um að nota gervigreind og hversu neyðarleg örlög það eru fyrir viðkomandi aðila.

En svo er einnig mikilvægt að við hugsum gagnrýnið um þá texta sem vitvélarnar skapa, alveg eins og við horfum gagnrýnið á ritaðar heimildir úr sögunni. Við setjum nemendum okkar fyrir texta frá 1890 og bara því hann er frumheimild er ekki endilega víst að þar sé allt satt og rétt.

Það þarf að spyrja spurninga, hver skrifaði textann, hvers vegna, hafði viðkomandi hagsmuni af því að skrifa hann? Við þurfum alltaf að vera vakandi fyrir mismunandi aðstöðum og hver uppsprettan er.

Nákvæmlega svona þarf líka að skoða gervigreindartexta, það þarf að rýna hann. Því eftir því sem þú þekkir fagið þitt betur, þeim mun fleiri glufur finnurðu í slíkum texta. Það að halda að gervigreind sé alvitur er mjög varasöm hugsunarvilla.“

Styrkás
Þjónusta við **landbúnað**

Tæki, efni og aðstaða fyrir þinn rekstur
Komdu við á Landbúnaðarsýningunni og kynntu
þér þjónustu- og vöruúrval Skeljungs, Kletts og Stólpa

**Bás
B20**

ÍSLENSKUR
LANDBÚNAÐUR
- 2026 -

Sjáumst á Landbúnaðarsýningunni í Laugardalshöll um helgina!

SEGWAY

Fjór hjól og buggybílar til afgreiðslu strax!

AT10 Wide 30"

Eitt vinsælasta fjór hjólið í dag

2.549.000 með vsk.

- 1.000cc - 97 hö - 92Nm tog
- 30" dekk á 14" Beadlock felgum
- 149 cm. breitt, 32 cm. veghæð
 - Klárt með brettaköntum
- Mismunadrif framan og aftan
- Stillanlegt rafmagnsstýri
- T3b dráttarvélaskráning
- Hvít númer, tveggja manna

Framúrskarandi
fyrirtæki 2026

Nánari upplýsingar á hesja.is | hesja@hesja.is

Hafnarfjörður: Selhella 1 - Sími 546 0415 | Akureyri: Frostagata 2 - Sími 415 6415

Grasalækningar:
Fílar nota lækningajurtir markvisst

Fíll að snæðingi í Kenía á dögnum.
Mynd / Gíjja Helgadóttir

Afríkufílar nota fjölmargar ólíkar lækningajurtir til að meðhöndla sig og aðra fjölskyldumeðlimi þegar veikindi herja á.

Rannsakendur, sem meðal annars eru frá Þjóðminjasafni Kenía og Brown-háskólanum í Bandaríkjunum, komust að þessari niðurstöðu eftir að taka viðtöl við fólk sem býr og starfar í nánd við fíla á Mount Elgon-svæðinu í vesturhluta Kenía. BBC greinir frá.

Skógurinn náttúruapótek

Rannsakendur segja fíla nota yfir 35 tegundir jurta. Þekkt er að 25 af þeim hafi lækningamátt. Þeir kalla skóginn náttúruapótek fíla.

Þekkt er að fílar sækist í hella þar sem þeir nota tennurnar til að sækja sér sölt og steinefni sem nýstast þeim sem fæðubótarefni. Í rannsókninni er sjónum beint að þessari sömu tegund fíla og ályktað að þeir noti valdar jurtir markvisst til lækninga. Þekkt er að mörg dýr saki í ákveðnar jurtir sér til heilsubóta.

Skráð voru tilfelli þar sem fílar völdu ákveðnar tegundir plantna þegar þeim virtist líða illa. Nefnt er dæmi um Angurweet Coleus barbatus, blómplöntu af varablómaætt sem er skyld álfamöttli, og því lýst hvernig filskýr tuggðu jurtina og gáfu kálfum

sínum. Jurtin inniheldur efni sem lina magaverki.

Ávinningur að vernda skógana

Tekin voru viðtöl við íbúa á svæðinu í kringum Mount Elgon og rannsakendur unnu með sérfræðingum á svæðinu í að bera kennsl á jurtirnar sem filarnir nota. Afríski fillinn er talinn þurfa að háma í sig um einn tuttugasta af líkamsþyngd sinni á hverjum degi, 100–300 kg af plöntum.

Dr. Elodie Freymann, prófessor við Brown-háskólann, er einn aðalrannsakendanna. Hún segir rannsóknina vekja spurningar um það hvort eyðilegging náttúrulegra heimkynna dýra og manna, svipti þau þeim náttúrulegu lækningajurtum sem þau þurfa til að þrífast.

Í samtali við BBC segir Freymann það sameiginlegan ávinning að vernda skógana og þessi náttúrulegu apótek.

Framhaldsrannsókn hafin

Fílar hafa lengi vakið forvitni mannanna. Þeir eru félagsdýr og nýta sér flókin samskiptakerfi. Félagskerfi þeirra einkennist af mæðraveldi, segir á Vísindavefnum, þar sem kjarni hjarðarinnar samanstendur af einni eða fleiri gömlum kúm og kvenkyns afkomendum í nokkra ættliði. Vald elstu kýrinnar er alla jafna ótvírætt en við fráfall hennar tekur dóttir hennar við. Tarfarnir yfirgefa hópinn við 8–13 ára aldur, þefa hver annan uppi og mynda svokallaða piparsveinahjörð. Þegar tarfarnir eldast draga þeir sig í hlé en kýrnar halda ávallt hópinn.

Framhaldsrannsókn er þegar hafin á greiningu þeirra plantna sem filarnir á Elgon-svæðinu sækja í, með það að sjónarmiði að kanna hvort þar leynist upplýsingar til lyfjaþróunar.

Eins verður sjónum beint að plöntuvali fíla miðað við líkamlegt ástand og tengsl þar á milli rannsökuð. /eks

Hans Erik og Kirsten, kona hans, taka á móti verðlauninum úr hendi Doru Dexler, forseta IFOAM, við hátíðlega athöfn. Mynd / Aðsend

Lífæra ræktun:

Danskur svínabóndi verðlaunaður

Ein af verðlaunum Evrópusambandsins í lífrænni framleiðslu, EU Organic Awards, féllu í skaut dansks svínabónda, Hans Erik Jørgensen á Risbjerg Landbrug.

Hans Erik, sem einnig er formaður lífrænna landbúnaðargreina í dönsku bændasamtökunum, segir dýravelferð mikilvæga og neytendur framtíðarinnar vilja lífrænt vottaðar vörur. Verðlaunin voru veitt við hátíðlega athöfn í Brussel í lok september. Markmið þeirra er að veita viðurkenningar fyrir framúrskarandi árangur í allri virðiskeðju lífrænna afurða.

Neytendur framtíðarinnar vilja lífrænt

„Reglur Evrópusambandsins í lífrænni ræktun eru okkur mikilvægar,“ segir Hans Erik. Þær tryggja neytendum að samræmi sé á milli landa. Í viðtali um verðlaunin sagðist hann stoltur af verðlauninum, þau séu klapp á öxlina.

Á Risbjerg, sem Hans Erik rekur ásamt eiginkonu sinni, Kirsten Rasmussen, eru árlega framleiddir

6.000 sláturgrísir á 350 hekturum beitarlands. Þar eru einnig nautgripir og hænsni. Þau hjón vinna með skiptiræktun eins og skylt er í lífrænum landbúnaði og beitarstýringu. Þau huga einnig sérstaklega að kolefnisbindingu, með vali á jurtum sem hafa djúpar rætur.

„Ég er viss um að lífrænn landbúnaður er framtíð landbúnaðarins,“ segir Hans Erik. „Við hugsum um náttúruna og dýrin og neytendur framtíðarinnar munu vilja það.“

Dýravelferð mikilvæg

„Dýravelferð er mikilvæg fyrir okkur,“ segir Hans Erik í viðtali um verðlaunin, en valið vekur sérstaka athygli sökum mikillar umræðu í Danmörku að undanförunu um dýravelferð á svínabúum.

Hans Erik segir neytendur þekkja Evrópulaufið, lífræna vottunarkerkið, en þekking þeirra sé takmörkuð á muninum á hefðbundnum og lífrænum landbúnaði, hvað varðar grunngildin um dýravelferð, líffræðilegan fjölbreytileika, heilsu og umhverfislega sjálfbærni.

Besti kvenbóndinn írskur

Kay O’Sullivan var valin besti kvenbóndinn. Hún er fimmta kynslóð bænda á Glynn Organic-býlinu sem er nálægt Cork. Þar er stunduð sauðfjár- og nautgriparræktun. Býlið er algerlega sjálfbært um áburð og fôður og síðan lífrænn búskapur var þar tekinn upp hefur hagnaður aukist.

Aðrir verðlaunahafar eru Bio Bulgaria (Harmonica) sem hlutu verðlaun í flokki bestu matvælaframleiðslu, besti veitingastaðurinn er Zotter Schokolade í Austurríki, besti söluaðili Bosshammersch Hof í Þýskalandi, Cussac-Fort Médoc í Frakklandi var valin besta lífræna borgin og Distretto Sardegna Bio á Ítalíu besta svæðið.

Til gamans má geta að Svíþjóð er í fararbroddi Norðurlandanna með hlutfallslega mest lífrænt vottað ræktunarland, eða 20%, Eistland er með 23% og Liechtenstein trónir á toppnum með 44,6%. Lífrænt vottað ræktunarland á Íslandi er nú um 1%. Markmið stjórnvalda er að tífalda hlutfallið fyrir árið 2040. Markmið Evrópusambandsins er að 25% landbúnaðarlands aðildarríkja verði lífrænt vottað árið 2030. /eks

Bretland:

30 milljón salatplöntur blaðlúsum að bráð

Blaðlúsafaraldur kom nýlega upp í salatrétt á Bretlandseyjum. Samkvæmt Blaðsalatsbandalagi Bretlands (British Leafy Salads Association eða BLSA) geta ræktendur búist við allt að 10 milljón punda tjóni þar sem reiknað er með því að 30 milljón salatplöntur verði ónothæfar vegna skaðvaldsins.

Veður hefur verið hlýtt og þurrt á Bretlandseyjum í sumar en eru það kjörskilyrði fyrir blaðlýsnar. Í tilkynningu BLSA kemur fram að faraldurinn sé sá verst í áratugi. Salatbændur víðs vegar um England hafa hlotið tjón, bæði í Suður- og Suðaustur-Englandi, í norðanverðu landinu sem og í miðhéraðum Englands (e. Midlands) og í Austur-Angliu.

Búast má við að jöklasalat og rómarsalat komi verst út úr faraldrinum en græn blöð eru í meiri hættu en rauð. Blaðlúsin er af tegundinni Nasonovia ribisnigri og herjar sérstaklega á salatplöntur og kál. Hún heldur sig helst til í miðju plöntunnar og getur því verið erfitt að ráða við hana. Í gegnum tíðina hafa ræktendur notað skordýraeitur af gerðinni neonicotinoids til að

Blaðlúsin fjölgar sér hratt, bæði í júní og svo aftur í ágúst/september.

sporna við blaðlúsinni. Þau efni eru mörg hver bönnuð vegna slæmra áhrifa þeirra á býflugur. Hægt er að losna við blaðlúsina í einhverjum mæli með soggildrum (e. suction traps) og vatnsgildrum en BLSA vinnur nú einnig að því í samstarfi við ræktendur, rannsakendur og stjórnmöld að finna langtíma lausnir gegn blaðlúsinni.

Breskar matvöruverslanir selja aðallega breskt salat á sumrin og skipta síðan yfir í innflutt salat að hausti. Nú má reikna með því að innflutt salat komi fyrir í hillurnar til þess að bæta upp fyrir þann uppskerumissi sem blaðlúsin hefur valdið. /kró

Páskar
í Andalusíu

24. – 31. mars 2027

Fararstjórn: Aðalheiður Jónsdóttir

Verð 339.900 kr. á mann í tvíbýli

Óviðjafnanleg náttúrufergurð, menning og slökun einkenna þessa dásamlegu ferð um Málaga hérað í Andalusíu. Dvalið er í Torremolinos við Costa del Sol ströndina og farið í dagsferðir til nokkurra af perlum svæðisins, þar á meðal fallega bæjarins Ronda, Málaga, hvíta fjallaborpsins Frigiliana og Marbella.

bænda
FERÐIR

Bókaðu núna á baendaferdir.is

Sími 570 2790 • bokun@baendaferdir.is • Síðumúla 2 • 108 Reykjavík

Tilboð 1- 698.000
Án blómaramma 590.000

**STEINSMÍÐJA
AKUREYRAR**
steinsmidjaakureyrar.is

Tilboð 2
210.000

265.000
með lukt

HAUSTTILBOÐ

Innifalin er uppsetning á höfuðborgarsvæði og Norðurlandi.
Sendum frítt um allt land. Geymum steina ef óskað er.

Tilboð 3 - 615.000
Án blómaramma
515.000

Tilboð 4 - 520.000
Án blómaramma
430.000

Rúmar vel tvö nöfn

Minni steinar sem passa líka á duftleiði

Tilboð 5
Demantur
195.000
245.000
með lukt

Blár

Grár

Svartur

Svartur

Paradiso

Tilboð 6
Hjarta 210.000
260.000 með lukt

s: 466 2800 / 899 9370 sala@minnismarki.is steinsmidjaakureyrar.is
Verslun Njarðarnes 4, 603 Akureyri

Losunarbókhald Íslands:

Ábyrgð og tækifæri bænda í landnotkun

– Landbúnaðarflokkurinn þröngt afmarkaður í bókhaldinu

Sigurður Már
Harðarson
smh@bondi.is

Bráðabirgðaniðurstöður úr losunarbókhaldi Íslands fyrir síðasta ár voru kynntar á fundi sem Jóhann Páll Jóhannsson umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra bauð til á dögnum. Hægursamdráttur í heildarlosun gróðurhúsalofttegunda á Íslandi og mældist 3,9% á milli árána 2024 og 2025, sem er langt frá markmiðum sé tekið mið af framtíðarhorfum.

Samkvæmt 4. grein Parísar-samningsins, sem Ísland er aðili að, eiga ríki heims að skila landsákvörðuðu framlagi (e. Nationally Determined Contribution, NDC) til rammasamnings Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar (UNFCCC) á fimm ára fresti. Landsákvörðuð framlag Íslands til ársins 2030 gerir ráð fyrir 41% samdrætti í samfélagslosun árið 2030 miðað við losun 2005 og samræmist skuldbindingum gagnvart Evrópusambandinu (ESB). Miðað við framtíðarhorfur náum við einungis um 21% samdrætti í þessum flokki fyrir Ísland.

Landbúnaður innan samfélagslosunar

Landsákvörðuð framlag Íslands tekur til samfélagslosunar, meðal annars losunar frá vegasamgöngum, orkuvinnslu, sjávarútvegi, landbúnaði og úrgangi.

Aðrir losunarflokkar í losunarbókhaldinu eru ETS-flokkurinn

Stærstur hluti framræsts lands á Íslandi er óræktaður og hefur aldrei verið ræktaður til heyuppskeru eða annarrar uppskeru. Helstu tækifærin í endurheimt votlendis og samdráttar í losun eru á slíku landi.

Mynd / smh

(losun vegna staðbundins iðnaðar, sem fellur undir viðskiptakerfi ESB með losunarheimildir) og landnotkunarflokkurinn. Í ETS-flokknum fellur einnig losun vegna millilandaflugs og -siglinga sem uppfylla tiltekin viðmið um stærð eða umfang starfsemi, en þessir hlutar eru undanskildir í landsákvörðuðu framlagi Íslands.

Bætt áburðarnýting og fôðrun

Losun frá flokki landbúnaðar stendur í stað á milli árána 2024 og 2025, en um fjögurra prósentu samdráttur hefur verið að meðaltali frá 2016, sem skýrist að mestu af fækkun sauðfjárlandi. Engin fækkun var hins vegar á milli árána 2024 og 2025.

Hlutdeild landbúnaðar í samfélagslosun er um 24% og telst hann annar stærsti flokkurinn á eftir vegasamgöngum, sem bera ábyrgð á tæplega 33%.

Svigrúm fyrir bændur virðist takmarkað innan landbúnaðarflokks samfélagslosunarinnar til að minnka losun. Inga Rún Helgadóttir, sérfræðingur á sviði loftslagsmála og orkuskipta hjá UOS, nefnir þó endurheimt votlendis, bættu áburðarnýtingu og bættu fôðrun. Sérstaklega væri endurheimt votlendis áhrifarík aðgerð með lítill áhrif á framleiðslugetu bænda því um 75% losunar frá framræstu landi, sem talin er innan landbúnaðargeirans, það er hláturgaslosunin, er frá landi sem hefur ekki verið nýtt til ræktunar í að minnsta kosti 20 ár. Hún segir að í framreikningum sé ekki gert ráð fyrir miklum breytingum í bókhaldi landbúnaðar, en þó helst að sauðfé haldi áfram að fækka og nautgripum eitthvað líka en aukin framleiðsla á grip muni vega aðeins upp á móti þessari fækkun.

Landbúnaður er þröngt afmarkaður losunarflokkur innan samfélagslosunar. Afundirflokki hans losar framræst land (ræktarland, gras- og mólendi) mest af gróðurhúsalofttegundum, eða 193 þúsund tonn koltvísýringsígilda (CO₂ -ígildi) – sem telst um 29% hlutdeild í heildarlosun flokksins. Raunar takmarkast losunin af þessu framræsta landi eingöngu við losun á hláturgasi, vegna niðurbrots á lífrænu efni, en ekki öðrum gróðurhúsalofttegundum. Inga Rún segir að fylgt sé leiðbeiningum milliríkjanefndarinnar um loftslagsbreytingar (IPCC) við gerð íslenska losunarbókhaldsins. „Samkvæmt þeim er hláturgaslosun frá framræstu landi eingöngu talin fram innan landbúnaðar en koldíoxíðs- og metanlosun sama landsvæðis talin innan landnotkunargeirans. Ástæðan fyrir þessari skiptingu er sú að

Inga Rún Helgadóttir, sérfræðingur á sviði loftslagsmála hjá Umhverfis- og orkustofnun.

áburðardreifing getur haft áhrif á hláturgaslosunina,“ útskýrir hún. Tryggt sé að engin tvítalning eigi sér stað.

„Binding og losun frá óframræstu landi sem hefur verið í nýtingu á einhvern hátt, hvort sem það eru lönd sem tilheyra bændum eða ekki, fellur landnotkunarmegin samkvæmt þeim leiðbeiningum sem okkur ber að fylgja,“ bætir Inga Rún við.

Aðrir stórir áhrifaþættir í loftslagsbókhaldi landbúnaðarflokksins eru iðragerjun og meðhöndlun búfjáraburðar frá nautgripum, um 27% af losuninni, og frá sauðfé um 20%. Tilbúinn áburður og köllun eru með tíu prósent af losuninni en lífrænn áburður, hestar og annað eru með minna.

Loftslagsáhrif bænda

Ljóst má vera að þrátt fyrir að losunarflokkurinn heiti „landbúnaður“ þá teygja loftslagsáhrif íslenskra bænda sig inn í aðra losunarflokka. Þó gögn úr úrgangsflokki samfélagslosunar séu ekki greinanleg niður á atvinnugeira, þá er víst að landbúnaður á sinn skerf af þeirri losun. Langstærsti losunarpáttur úrgangsflokksins er urðun úrgangs – með um 83% hlutdeild. Hlutar urðunar í samfélagslosun er svo um 6,6%.

Öruggt start á fjöllum í haust

SÉRFRÆÐINGAR Í RAFGEYMUM

Skorri ehf • Bíldshöfði 12 • 110 Rvk • 577-1515 • [www.skorri.is](#)

löragerjun frá nautgripum ber ábyrgð á um 28% af losun gróðurhúsalofttegunda frá losunarflokknum „landbúnaður“.

Mynd / smh

Ýmsir styrkir í boði

Land og skógur veitir styrki til endurheimtar votlendis. Sigurður Loftur Thorlacius, umhverfisverkfræðingur hjá Landi og skógi, segir að ef land er ekki nýtt til ræktunar þá sé best að geyma það blautt, því annars tapi landið smátt og smátt kolefni úr jarðveginum og þar með frjósemi. „Það getur líka verið bændum í hag að endurheimta votlendi á landi sínu því það skýlir landinu betur fyrir þurrkum. Endurheimt votlendis getur aukið fuglalíf, fiskalíf og smádyralíf á svæðinu. Það er bændum og okkur öllum í hag að vistkerfin okkar séu í heilbrigðu ástandi.

Vegna þess að bókhaldsreglurnar kveða á um að hláturgaslosun frá lífrænum jarðvegi sé bókfærð í landbúnaði undir samfélagslosun, þá dregur endurheimt votlendis bæði úr losun frá landnotkun og samfélagslosun.“

Í máli ráðherra á kynningarfundinum kom fram að verið væri að þróa fjárhagslega hvata á náttúrumiðaðar aðgerðir á einkalöndum meðal annars á grunni nýrrar reglugerðar sem hann setti fyrir á þessu ári um hvata og stuðningsverkefni í landgræðslu og skógrækt. Reglugerðin býður upp á að tengja hvata við ýmsa nýja þætti, svo sem vernd kolefnisríkra eða líffræðilega fjölbreyttra vistkerfa og gerð heildstæðra landnýtingaráætlana. Hún opnar líka möguleikann á að bændur og landeigendur komi meira að framkvæmd, vöktun og árangursmati verkefna og geti þannig fengið greitt fyrir ákveðna þætti.

Einnig er Land og skógur að ljúka vinnu við aðferðarfræði um endurheimt votlendis sem uppfyllir verklag og staðla þannig að það sé svo hægt að skrá loftslagsávinninginn sem hágæða vottaðar kolefniseiningar til að skapa fjölbreyttari hvata til að

fara í þessar aðgerðir. Sigurður segir að vinna þeirra við vottunarstaðalinn Mýrkol fyrir endurheimt votlendis sé á lokametrunum og á grundvelli hans verði hægt að búa til vottaðar kolefniseiningar fyrir endurheimt votlendis. Kolefniseiningarnar verði síðan hægt að selja eins og aðrar kolefniseiningar á frjálsum markaði.

Endurheimt þurrlendis og sjálfbær skógrækt

Þá segir Sigurður að einnig séu mikil tækifæri fyrir bændur í endurheimt þurrlendis og bændur geti sótt um styrk hjá Landi og skógi fyrir landgræðslu og endurheimt í gegnum verkefnið Bændur græða landið og Landbótasjóð. „Ef hluti landsins er litið gróinn og jarðvegurinn blásinn upp þá má stunda þar landgræðslu til að endurheimta fyrri landgæði og búa til gott beitiland í framtíðinni.

Þá eru bændur lykilaðilar í sjálfbærri beitarstýringu, að

fé sé fyrst og fremst beitt á gróskumikið land sem þolir beit. Á gróskumiklu mólendi og graslendi á steinefnajarðvegi getur beitin aukið bindingu á svæðinu. En forðast ætti að beina fé á svæði sem eru rofin, lítt gróin og með rofabörðum eða berum jarðvegi.“

Sigurður segir enn fremur að ef náttúrulegur birkiskógur er á jörð bænda þá megi auka útbreiðslu hans með því að beina beitinni á önnur svæði því sauðkindin sé dugleg að finna nýgræðing. Bændur geti líka stundað sjálfbæra skógrækt á sínum jörðum en Land og skógur veiti styrki til skjólbeltaræktar og skógræktar á lögbýlum.

Miklir möguleikar skógarbænda

Skógar á Íslandi eru tiltölulega ungir, enn á vaxtarskeiði og binda þar af leiðandi mikið kolefni. Nettóbinding kolefnis í skóglendi á Íslandi var um 569 þúsund tonn CO2-ígilda árið 2025 og hefur 18-faldast á árunum 1990-2025. Sigurður telur mikla möguleika felast í aukinni bindingu með skógrækt til framtíðar. „En þá þurfa að koma til nýgróðursetningar til að halda við þeim hluta skóganna sem er í bindingarfasa og regluleg umhirða núverandi skóga. Í sviðsmynd um þróun skógræktar er gert ráð fyrir að gróðursett sé í 4.000 hektara á ári innan bændaskógræktar og í 1.000 hektara á ári innan kolefnisbindingarverkefna.

Í forgangsverkefnum stjórnvalda í loftslagsmálum er gert ráð fyrir átaki á árunum 2026–2030 í endurheimt náttúruskóga, 5.000 hektara á ári, meðal annars með gróðursetningu birkieyja og beitarstýringu. Ef þessi sviðsmynd gengur eftir mun binding í skógrækt aukast umtalsvert, en þá þurfa ýmsir þættir að ganga upp, eins og aðgengi að hentugu landi. Þar spila bændur að sjálfsögðu mjög stórt hlutverk.“

Loftslagsstefna, heildarlög og kolefnishlutleysi

Ísland hefur frá árinu 2021 haft lögfest markmið um kolefnishlutleysi eigi síðar en árið 2040. Kolefnishlutleysi telst vera náð þegar losun kolefnis er ekki meiri en sem nemur bindingu þess.

Í viðtali við Spegilinn á Rás 1, eftir að losunarbókhaldið var kynnt, efaðist Jóhann Páll um að markmið um kolefnislaust Ísland fyrir 2040 myndi nást og væri yfirhöfuð raunhæft. Sagðist hann ekki almennilega hafa séð leiðina að því hvernig eigi að láta það ganga upp að ná algjöru kolefnishlutleysi 2040 en halda um leið áfram að vaxa sem samfélag og auka lífskjör á Íslandi. Það væri þó verkefnið fram undan að skilgreina kolefnishlutleysi og um leið meta raunhæfi þessa markmiðs.

Í frumvarpi að nýjum heildarlögum um loftslagsmál, sem er á þingmálaskrá fyrir haustið, er lagt til að ráðherra láti vinna loftslagsstefnu Íslands og leggi hana fram á Alþingi. Stefnan eigi meðal annars að fela í sér töluleg langtíamarkmið og skilgreind milli- og skammtíamarkmiðum sem styðja við framvindu að markmiði um kolefnishlutleysi.

Vinna við loftslagsstefnu er hafin og hófst með samráði á Umhverfisþingi 2025. Í vor var skipaður ráðgefandi stýrihópur vegna samráðs við gerð loftslagsstefnu. Gert er ráð fyrir að meginhluti samráðsins fari fram haustið 2026. Megináherslurnar eru náttúrumiðaðar lausnir, orkuskipti, tækni og nýsköpun, innviðir og sveitarfélög og réttlát umskipti. Á kynningarfundum Jóhanns Páls kom fram að stefnt sé að því að stefnan liggi fyrir í lok árs 2026.

Betri nætursvefn?

Áttu erfitt með að slaka á, festa svefn eða fá næturhvíld?

Slakandi blanda sem inniheldur **Magnoliu börk** og **Íslensk fjallagrös**

NÝTT!
Nú einnig sem mixtúra

Bætt losunarbókhald landnotkunar

Alþjóðlegar kröfur um gæði bókhaldsins eru stöðugt að aukast og markvisst er unnið að því að efla bókhaldið, m.a. með þróun innlendra losunarstuðla fyrir mikilvægustu landnotkunarflokkana.

Land og skógur vinnur að því að mæla kolefnisinnihald í jarðvegi og gasflæði frá hundruðum mæliflata vítt og breitt um landið. Umbótaáætlun Lands og skógar 2025-2027 var nýlega gefin út en þar eru teknar saman 23 aðgerðir til að styrkja landnotkunarhlutann í loftslagsbókhald Íslands.

Staðan á umbótavinnu í helstu lykilflokkum:

- Óræktað land á framræstum lífrænum jarðvegi: Vinna stendur yfir við að útbúa innlenda losunarstuðul upp úr tveimur vísindagreinum sem komu út í vor, auk þess sem unnið er úr gasmælingum á vegum Lands og skógar. Þetta er sá landnotkunarflokkur sem veldur mestri losun á Íslandi en í næstu skilum má vænta þess að losunin muni lækka þegar innlendu losunarstuðull verður tekinn upp.
- Ræktað land á framræstum lífrænum jarðvegi: Unnið er að því að safna og vinna úr gögnum með það að markmiði að þróa innlenda losunarstuðul. Stefnt er að því að greina í sundur tún og akurlendi í tvo undirflokkar til að geta tekið tillit til ólíkrar tíðni plægingar.
- Beitilönd á steinefnajarðvegi: Verið er að gera nákvæmara mat á því hvernig ástand beitilanda hefur þróast frá 1990-2025 og í framhaldinu verður losunin og bindingin endurmetin. Einnig er unnið að því að kortleggja flatarmál lífræns jarðvegs með mun nákvæmari hætti, þvert á undirflokkar, og kortleggja aldur skurða og framræsingar.

GRÍSK JÓGÚRT

HINDBER

Karamellusnúðurinn:

Íslensk klassík með amerískan hatt

Karamellusnúðurinn sem fæst í hverju bakaríi og nær hverri kjörbúð er klassískur sætur bití á íslenskum heimilum. Nýlega kom það til tals að karamelluglassúr margra snúða hafi ferðast yfir hafið áður en honum er smurt á snúðana og er í raun sérútbúinn vara af fyrirtæki í Bandaríkjunum.

Í septembermánuði gripu neytendur í tómt er þeir ætluðu að kaupa sér karamellusnúð eða kleinuhring. Ástæðan var landlægur skortur á karamelluglassúr. Vilhjálmur Þorláksson greindi frá þessu í viðtali á Vísi. Þar kom fram að karamellan sem notuð sé á flesta snúða og kleinuhringi sé sérútbúin hjá bandaríska framleiðandanum Dawn Foods og þarf því að vera send til landsins. Í svari frá Danól, heildsölnunni sem sér um innflutninginn, kemur fram að karamelluglassúrinn hafi verið fluttur inn frá Bandaríkjunum í um fjóra áratugi. Bakarar um allt land nýta sér glassúrinn þar sem hann er hentugur, auk þess sem neytendur þekkja hann vel. Að jafnaði er farið í gegnum tæpan gám af karamellu á mánuði og því varð karamelluskortur þegar gám með nýrri sendingu seinkaði.

Íslensk karamella í Innri-Njarðvík

Sumir bakarar gera eigin karamellu, ekki gafst tími til að gera ítarlega úttekt á því hvaða bakari eru sjálf í karamellugerð þó það hefði eflaust orðið bragðgóð rannsókn. Týnda bakaríið í Innri-Njarðvík var þó eitt þeirra bakaría sem nýtti tækifærið þegar karamelluumræðan fór af stað til þess að kynna eigin karamelluframleiðslu.

Elvar Hauksson, bakari og eigandi Týnda bakarísins, sagði í samtali við blaðið að þau geri karamellu á sína snúða sjálf. „Við höfum alltaf haft það að leiðarljósi að vinna allt sem við gerum frá grunni úr hráefni. Þetta er svona gamaldags „toffee“ karamella sem við búum til og í henni er bara rjómi, mjólk, glúkósi og sykur. Þetta er ekki eins og glassúrinn, hann er þynnri, okkar karamella er töluvert

þykkari og einkennandi þannig að hún er ekki fyrir alla, sumum finnst hún of bragðsterk, en okkur fannst liggja fyrir að ef við ætlum að gera allt frá grunni þá þurfum við að gera karamelluna líka.“

Að sögn Elvars þurfa þau að gera um 12 kíló af karamellu á viku. „Það er miklu meira öryggi í að gera okkar eigin karamellu, það er alltaf til sykur á landinu og mjólkinn er innlend og rjóminn líka, og við verðum að nota íslenskan rjóma, hann er svo feitur og góður, við höfum ekki fengið sömu niðurstöðu þegar við höfum prófað annan rjóma. Þá erum við ekki með nein litarefni eða neitt aukalegt.“ Elvar segist skilja vel að bakarar stóli á innfluttu karamelluna þar sem hún er hentug og það sérstaklega í stærri framleiðslu, en að þau hafi langað að fara aðra leið.

Litarefni sem skerða athygli

Matvörur sem innihalda litarefni eins og allúrarauðan (E129) og tartrasín (E102) þarf að merkja sérstaklega með þeim skilaboðum að efnin „geti haft neikvæð áhrif á athafnasemi og eftirtekt barna“. Frá árinu 2012 hafa þær reglur gilt að merkja þurfi ákveðin litarefni með þessum skilaboðum auk þess sem neytendastofnun hvatti framleiðendur til að skipta þeim út fyrir náttúruleg efni. Sumir hafa forðast karamellusnúðinn í gegnum tíðina vegna þess að E129 og E102 eru algeng í karamelluglassúr.

Í umfjöllun Vísis kom fram að glassúrinn hafi upphaflega verið þróaður fyrir bandarískan markað en svo hafi þurft að fjarlægja litarefni sem eru leyfð í Bandaríkjunum en ekki hérlandis. Ekki náðist í Vilhjálm né Gæðabakstur við gerð greinarinnar til að fá upplýsingar um það hvert umrætt litarefni hafi verið en í innihaldslýsingu karamellusnúðsins á vef Gæðabaksturs er ekki að finna nein þeirra litarefna sem þarf að merkja sérstaklega.

Neytendur þurfa þó ekki að forðast karamellusnúðinn. Margir framleiðendur hafa hætt að nota efnin eða skipt þeim út og verða neytendur því að lesa á pakkningarnar hverju sinni hvort karamellubakkelsið sem keypt sé innihaldi allúrarauðan eða tartarsín eða hvort hægt sé að sleikja karamellugljáða fingurna áhyggjulaust.

/kró

Kamillan getur vaxið vel við íslenskar aðstæður.

Mynd / eks

Lýðheilsa:

Ráðleggingar frá grasalæknum

Fjöl margar jurtir hafa lækningamátt og hafa verið notaðar í þúsundir ára. Í flensutið haustsins má nýta margar, bæði sem fyrirbyggjandi og sem meðferð við einkennum, „þá í stærri skammti“, segir Kolbrún Björnsdóttir, grasalæknir í Jurtapóteki Lyfju.

Blaðamaður heyrði í Kolbrúnu og leitaði ráða við kvefi, flensu, hálsbólgu og því sem hægt er að gera til að fyrirbyggja slík leiðindi.

Kolbrún Björnsdóttir.

Sjálf hefur hún þróað jurtablöndur sem henta bæði fyrir börn og fullorðna og má nota bæði sem fyrirbyggjandi og eftir að einkenna verður vart.

Styrkjandi fyrir ónæmiskerfið

Kolbrún er grasalæknir og hefur áratuga reynslu af störfum sem slíkur. Fyrir margt löngu þróaði hún jurtablöndu sem heitir Mímir og er nú staðalbúnaður á fjölmörgum heimilum í landinu. Þessi kraftmikla blanda inniheldur rót sólhattsins, piparmyntu, vallhumal, hvítlauk, engifer og cayennepipar. Kunnugleg hráefni eru hér á ferð og mörg hver til í eldhúsinu.

„Mímir er breiðvirk fyrirbyggjandi blanda sem örvar blóðflæðið, kveikir á líkamanum svo hann gerir í ríkara mæli það sem hann á að gera. Blandan er góð fyrir fólk sem fær auðveldlega flensu,“ segir Kolbrún.

Hún segir hægt að styrkja ónæmiskerfið bæði með litlum skömmtum af blöndunni en einnig sé ólífulauf gott til að fyrirbyggja kvefpestir. Það inniheldur náttúruleg andoxunarefni sem hjálpa til við að vernda frumur gegn oxunarálagi og styður við eðlilega starfsemi ónæmiskerfisins.

Kveðrungur er önnur blanda sem Kolbrún hefur þróað og hefur að geyma blómavötn af eucalyptus, tímían, piparmyntu, ísóp og engiferótt. „Sem fyrirbyggjandi fyrir krakka er líka hægt að nota litla skammta af Kveðrung, sem má auka við ef einkenni eru til staðar.“ Blandan er verandi og styður við vellíðan í hálsi og öndunarvegi.

Kamillan gleymist oft

Kolbrún segir frá annarri blöndu sem hún þróaði fyrir allmörgum

Matur getur haft mikinn mátt. Cayennepipar, hvítlaukur og hvannarfræ eru hér í góðum félagskap.

Mynd / eks

árum og hefur reynst vel. „Við eigum blöndu sem heitir Læðingur og er góð fyrir hálsinn og lungun.“ Í henni leynast hálsurt, lakkrísrot, hvannarrót og síberíu ginseng. Kolbrún segir lakkrísróttina góða við hálsbólgu en hún sé þó ekki fyrir þá sem eru með háan blóðþrýsting.

„Kamillute gleymist líka oft en kamillan er mild en öflug jurt. Hún er bólgueyðandi og róandi og róar kerfið, svo fyrir suma virkar hún vel sem fyrirbyggjandi eða jafnvel þegar hálsbólga er komin. „Hún truflar heldur ekkert og af henni eru engar aukaverkanir.“

Fjallagrösum eru margir kunnugir og margir tina þau á sumrin en þau er einnig hægt að kaupa þurrkuð. „Það þarf að sjóða þau,“ segir Kolbrún. „Þau eru bæði örveru- og bakteríudrepandi og góð fyrir hálsinn.“

Tiltekt að vori og hausti

„Ef við tökum til í líkamanum, hvort sem er í tvo daga eða þrjár vikur fyrir haustið, þá léttum við á og opnum kerfið,“ segir Kolbrún. „Þá gerir líkaminn meira af því sem hann á að gera.“

„Á sumrin er oft ekki eins mikil regla og við borðum grillmat og annað sem við erum ekki endilega von að borða. Þá er gott að taka nokkra daga eða tvær til þrjár vikur í smá tiltekt. Þetta er eins og að gera vorhreingirningu heima hjá sér og á haustin þarf hún að vera aðeins dýpri.“

„Ég geri þetta tvisvar á ári og ég veit að þetta er eitt af því sem heldur líkamanum mínum meira ungum. Annars væri kerfið mitt ábyggilega þreyttara eða ég væri með stoðkerfisverki. Við þurfum að hugsa um vélna okkar. Það kemur ekkert ókeypist til okkar.“

/eks

BYKO HEFUR Á BOÐSTÓLUM ALLT EFNI SEM TIL ÞARF

Ef þú ert með hugmynd um að byggja vélaskemmu, verkstæði, sumarhús, skrifstofu-eða verslunarhúsnæði þá byrjarðu hjá BYKO og við vinnum saman í því að láta hugmyndina verða að veruleika.

Hafðu samband: serlausnir@byko.is

BYKO
GERUM ÞETTA SAMAN

Glæsileg landbúnaðarsýning í Laugardalshöllinni

9. – 11. október 2026

Öflug matvæla- og
tækjasýning

Sýningin er opin:
Föstudag: 9. okt. 14:00-19:00
Laugardag: 10. okt. 10:00-18:00
Sunnudag: 11. okt. 10:00-17:00

Aðgangseyrir 3.500 kr. Eldri borgarar og öryrkjar 2.500 kr. Frítt fyrir börn undir 12 ára aldri í fylgd með fullorðnum.

**ÍSLENSKUR
LANDBÚNAÐUR**
- 2026 -

Bjarki Þór Sólmundsson, veitingamaður á Hvönn í Skálholti.

Bjarki tekur við hráefni til gerjunar úr höndum garðyrkjubóndans Ómars Sævarssonar, sem stundar útiræktun í Skálholti. Myndir / smh

Hvönn í Skálholti:

Staðbundið hráefni og hefðbundnar vinnsluaðferðir

Undanfarin fimm ár hefur Bjarki Þór Sólmundsson, matreiðslumeistari og myndlistarmaður, rekið veitingastaðinn Hvönn og hótelið í Skálholti. Hann hefur þá framtíðarsýn að veitingastaðurinn verði þekktur fyrir vandaðar íslenskar matvörur þar sem staðbundið hráefni er nýtt og hefðbundnar vinnsluaðferðir notaðar í bland við nútímalega matargerð.

„Hugmyndin er að byggja Hvönn upp sem vörumerki þar sem veitingastaðurinn og matvælaframleiðslan vinna saman og styrkja hvort annað. Gerjun, sjálfbærni og fullnýting hráfnis eru stór hluti af hugmyndafræðinni,“ segir Bjarki, sem er þegar kominn með nokkrar vörutegundir í framleiðslu.

Áhugi á frekari vöruþróun

Veitingastaðurinn og hótelið rekur Bjarki ásamt Gunnhildi Helgu Gunnarsdóttur, frænku sinni. „Við erum þegar byrjuð á að framleiða kombucha [gerjuð en óáfeng drykkjartegund], sýrt grænmeti, salt og granóla. Ég hef mikinn áhuga á að þróa fleiri vörur í framtíðinni, sérstaklega vörur þar sem við getum nýtt gerjun, staðbundið hráefni og hráefni sem annars gæti farið til spillis.

Veitingastaðurinn er mikilvægur hluti af þessari hugmynd. Þar getum við þróað og prófað nýjar vörur, fengið bein viðbrögð frá gestum og kynnt

framleiðsluna. Vörurnar verða einnig hluti af morgunverðinum á Hótel Skálholti, þar sem gestir fá tækifæri til að smakka það sem við framleiðum. Þannig getum við kynnt vörumerkið fyrir gestum hótelsins og skapað tengingu milli matvælaframleiðslunnar, veitingastaðarins og hótelsins. Markmiðið er þó ekki að einskorða söluna við veitingastaðinn, heldur þróa fleiri söluleiðir og koma vörunum okkar á stærri markað.“

Umkringd garðyrkjubændum

Bjarki segir að staðsetningin bjóði upp á mikil tækifæri. „Við erum umkringd garðyrkjubændum í Skálholti og Laugarási og ég sé mikil verðmæti í því að þróa nánara samstarf við þá. Sérstaklega finnst mér spennandi að nýta grænmeti sem annars gæti farið til spillis vegna útlits, stærðar eða offramleiðslu. Með gerjun og öðrum vinnsluaðferðum getum við breytt slíku hráefni í verðmætar vörur með langt geymsluþol.

Ég vil byggja framleiðsluna upp í áföngum og leggja áherslu á gæði, sérstöðu og vandaða vöruþróun frekar en að fara strax í fjöldaframleiðslu. Langtímamarkmiðið er að Hvönn verði sjálfstætt og þekkt íslenskt matvælavörumerki sem tengir saman matargerð, framleiðslu, íslenska bændur og sjálfbæra nýtingu hráfnis.“

/smh

Skúli Magnússon innan um salattegundir í ræktun á garðyrkjustöð sinni, Hveratúni í Laugarási. Mynd / smh

Laugarás:

Þriðji ættliðurinn tekur við Hveratúni

Kynslóðaskipti hafa orðið á garðyrkjustöðinni Hveratúni í Laugarási. Skúli Magnússon og konan hans, Nikki, hafa tekið við rekstri hennar – og fetar Skúli þar með í fótspor afa síns og alnafna sem stofnaði stöðina fyrir 80 árum.

Kynslóðaskipti í garðyrkju – og nýliðun yfir höfuð – mega teljast fremur fátíð á Íslandi í dag. Enn sjaldgæfara er að þriðji ættliðurinn taki við rekstri garðyrkjustöðvar, eins og hefur nú raungerst í Hveratúni.

Lemmingsland verður Hveratún

Skúli segir að afi hans og amma, Guðný Pálsdóttir, hafi keypt jörðina Lemmingsland í Laugarási og stofnað stöðina á henni árið 1946. „Ömmu fannst alveg ómögulegt að búa á stað sem hétu Lemmingsland. Þau sóttu um að breyta nafninu á jörðinni og séra Eiríkur Stefánsson á Torfastöðum kom með nafnið Hveratún, sem á bara nokkuð vel við.

Upphaflega stóð til að afi færi í Garðyrkjuskólann en eitt af inngönguskilyrðum var að hafa unnið í ylrækt sem hann hafði ekki gert. Árið 1940 fór hann á Syðri-Reyki til að vinna við ylrækt en endaði á því að vinna þar í fimm ár og þar kynntist hann ömmu minni og taldi sig hafa lært nógu mikið til að hefja rekstur sjálfur. Þar ræktuðu þau tómata, gúrkur, steinseljú og jafnvel vínber. Þau stækkuðu stöðina hægt og rólega í gegnum árin. Faðir minn, Magnús Skúlason, kláraði nám í Garðyrkjuskólanum í kringum 1980 og komu hann og móðir mín, Sigurlaug Sigurmundsdóttir, inn í reksturinn 1983 og tóku alveg við rekstrinum 2003,“ segir Skúli.

Hveratún er fjölskyldufyrirtæki

Skúli og Nikki hafa tekið við Hveratúni, en hann segir að foreldrarir séu enn hluti af stöðinni. „Þetta er auðvitað fjölskyldufyrirtæki þannig að foreldrar mínir hjálpa enn til, en þeirra hlutverk er kannski að minnka meðan okkar hlutverk stækkar og ég held að það sé rétt og eðlileg leið til að fara í svona kynslóðaskipti.

Hvert einasta tilfelli er einstakt og mun alltaf verða. Þetta er mjög krefjandi og eflaust engin saga eins,“ segir Skúli, spurður um hvernig sé að fjármagna kaup á garðyrkjustöð. „Mín persónulega skoðun er að það sé ákveðið glapræði að selja ungu fólki gamlar garðyrkjustöðvar þar sem úreltar hugmyndir og hönnun hafa ráðið för. Það hefur verið og er

stanslaus þróun í hönnun gróðurhúsa úti og líka sérstaklega hér heima síðustu ár,“ segir Skúli og vitnar þar til reglna um nýliðunarstuðning í landbúnaði sem gera eingöngu ráð fyrir stuðningi við kaup á stöðvum í rekstri.

„Ekki veit ég hvernig á að leysa úr þeim vanda en ég mæli með því að spyrja reyndari menn hvort þeir myndu frekar kaupa gamla garðyrkjustöð eða byggja nýja,“ segir hann.

Ekkert spennur fyrir garðyrkju sem barn

Skúli segist hafa unnið öll sumur í Hveratúni sem krakki. „Ég hafði ekkert sérstaklega gaman af því. Sérstaklega þegar ég komst að því að vinir mínir fengu vasapeninga á meðan ég þurfti að vinna fyrir öllum mínum. Ég man alltaf eftir tveim hlutum sem afi minn sagði alltaf: „Lærður er í lyndi glaður“ og „Vinnan göfgar manninn“. Þetta fannst mér vera algjör vitleysa á sínum tíma en núna finnst mér ég skilja þetta og eflaust margir aðrir sem tengja við það, eða ég vona það að minnsta kosti.

Ég flutti til Reykjavíkur til að fara í nám og síðan vinna sem var mjög lærdómsríkur og skemmtilegur tími. Eftir að leigusamningurinn sem ég og vinir mínir höfðum gert við leigusalann var ekki lengur fýsilegur ákvað ég að flytja aftur heim í Hveratún og vinna meðan ég leitaði að nýjum leigustað á höfuðborgarsvæðinu. Parna í þessu millibilsástandi áttaði ég mig á því hvað ég elskaði Hveratún og að foreldrar mínir væru ekki eilífir og einhver yrði að taka við. Ég hóf nám í Garðyrkjuskólanum meðfram því að vinna hér í Hveratúni þannig að ég gat menntað mig bóklega í faginu og fengið verklega reynslu í mínum daglegu störfum.“

Rósasalat, grandsalat og klettasalat

Skúli Magnússon eldri var líkast til með þeim fyrstu til að rækta steinseljú strax við stofnun stöðvarinnar.

„Þróunin í ræktun hér á stöðinni hefur annars verið frá tómötum, papríku, steinseljú og blómum, yfir í salathausa og klettasalat var byrjað að rækta 2010. Í dag eru okkar helstu tegundir rósasalat, grandsalat og klettasalat,“ segir Skúli, sem vonast til að íslenskir framleiðendur nái að anna eftirspurn á markaði á næstu árum.

/smh

KOFASIL®

Vörulína af skilvirkum verkunarefnum fyrir grænfóður og hey

- Bætir gerjun
- Kemur í veg fyrir myglusvepp
- Dregur úr orkutapi
- Heldur næringargildi fóðursins

Hreinlætislausnir
Áfangar

hreinlaetislausnir.is | S. 421 1900

BLEIKUR OKTÓBER !

OKTÓBERSTJARNAN ER NÚ KOMIN Í ALLAR HELSTU BLÓMAVERSLANIR.

RÆKTUÐ AF BIRGI GARÐYRKJUBÓNDA Í HVERAGERÐI. HLUTI SÖLUVERÐS RENNUR TIL VERKEFNIS KRABBAMEINSFÉLAGSINS „BLEIKA SLAUFAN“

Blóm gera kraftaverke

íslensk
blóm

Husqvarna®

MHG Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Forest & Garden á Íslandi

*Varahlutir og
þjónustuverkstæði

Husqvarna TF325
Tiller (working
depth 30 cm)

Husqvarna
520IRX
Sláttuorð 36V

Husqvarna
Traktor TC220
14,4kw

Husqvarna GX
560 (cutting
width 51 cm)

Husqvarna Rider
320X AWDTraktor
10,5 kW

Husqvarna
522IHD60
60cm

Husqvarna
LC253S Sláttuvél
2,8kW

Husqvarna
525BX Blásari
86 m/s

Husqvarna
535RX Sláttuorð
1,6kW

Husqvarna
580 EPOS
16.000m²

Husqvarna
AM535AWD
EPOS 3.500 m²

Husqvarna 450e
Keðjusög
2,4kW

Husqvarna Forest & Garden Products

Garðverkfæri, slátturóbotar, steinsagir, steinsagarblöð,
jarðvegsþjöppur, hopparar, kjarnaborvélar, garðsláttuvélar,
golfslípivélar, sandarar, gröfur, golfbílar og margt fleira

MHG Verslun | Víkurhvarf 8
S. 544 4656
mhg@mhg.is

Heiða við rúning ásamt Marie Prebble frá Suður-Englandi. Heiða litur ekki aðeins á rúninginn sem starf, hann er líka aðaláhugamálið hennar. Mynd / Nicole Baehler

Hjarta mitt slær á Ljótarstöðum

„Mér hefur aldrei fundist ég einangruð hér, þótt bærinn minn sé vissulega afskekktur, hann er innsti bærinn í Skaftártungu, hérna utan við Fljót,“ segir Heiða Guðný Ásgeirsdóttir, bóndi og rúningskona, þar sem hún stendur á hlaðinu á æskuheimili sínu, Ljótarstöðum, á björtum haustdegi í lok september. Ekkert vantar upp á náttúrufegurðina þegar horft er þaðan, en yfir veturinn getur allt farið á kaf í snjó.

Kristín Heiða Kristinsdóttir
khkkristin@gmail.com

„Þegar ég var krakki var stundum ófært hingað fyrir skólabílinn og þá var hann geymdur frammi í

Tungu, þangað sem farið var með okkur krakkana á snjósleðum eða traktorum. Nú eru ekki eins snjóþungir vetur og voru á mínum æskuárum,“ segir Heiða, sem er nýkomin aftur heim að Ljótarstöðum eftir fjögurra ára fjarveru.

„Ég fór norður sumarið 2022 til þáverandi kærasta míns, Árna Gunnarssonar í Sveinungsvík, og þar bjuggum við saman með sauðfjárbú. Ég var með helling af kindum þegar ég fór norður og þurfti að losa mig við þær, en margar þeirra yngstu fóru á bæ í Meðallandi. Ég fæ þær kannski aftur hingað þegar þær úreldest hjá þeim, því ég vil halda í minn fjárstofn,“ segir Heiða og bætir við að hún hafi verið með annan fótinn á Ljótarstöðum árin sem hún bjó fyrir norðan, sinni þar

girðingaframkvæmdum og öðru. „Hjarta mitt slær hér á Ljótarstöðum og það stóð aldrei annað til en að vera tímabundið fyrir norðan. Núna er bústofninn hjá mér ekki stór, hann samanstendur af fjórum kindum, tveimur geitum og fjórum hestum, en mamma á tvo þeirra, hún keypti þá undir rassgatið á mér, örverpinu. Það gengur rólega hjá mér að fullorðnast,“ segir Heiða og hlær. „Geiturnar kom ég með að norðan og ég kom líka með eina gimbur þaðan, svo átti ég eina á hér sem gekk úti á Rangárvallafrétti fyrsta veturinn eftir að ég fór norður. Þegar hún fannst árið eftir fór hún í pössun í Úthlíð, en nú er hún aftur komin heim að Ljótarstöðum, með tvær gimbrar.“

Örkin hans Nóa-stemning

Heiða hefur til margra ára starfað með fjárbúskapnum við rúning og fósturtalningu, en hún er hætt að telja föstur.

„Tuttugu ár voru nóg af þeim þrældómi, það var erfið vinna og slitandi og ég ákvað að hætta áður en öxlin á mér gæfi sig,“ segir Heiða sem ætlar að ljúka meistaranámi í félagsvísindum næsta vor.

„Ég fór í þetta nám við Háskólann á Akureyri sama ár og ég fór norður, því ég ætla mér að setja upp hér á Ljótarstöðum athvarf fyrir konur í kulnun, nýta náttúruna og skepnur til að veita þeim stuðning meðan þær glíma við slíkt vandamál. Ég þarf háskólagráðu til að vera marktæk manneskja sem stýrir slíku athvarfi og ég verð að geta sýnt fram á að þetta sé hægt, sem ég er að gera með rannsóknunum. BA-verkefnið mitt fjallaði um þetta málefni og meistararitgerð mín er plagg sem skýrir verkefnið sem ég ætla að setja á laggirnar hér. Mig hafði lengi langað í háskólanám og hluti af ákvörðun minni að fara norður var að fara í nám þar. Framtíðarplönin voru alltaf að koma aftur hingað að Ljótarstöðum og setja upp þessa starfsemi með rúmlega hundrað kinda hjörð og Örkinni hans Nóa-stemningu, fæcinar geitur, hunda, ketti, alifugla, svín, nokkra yfirvegaða hesta og kýr.

Rúningsnámskeið

Rúningsnámskeið Heiðu fyrir konur verða á Ytra Ósi á Ströndum 17. og 18. okt. og Kálfafelli í Suðursveit 23. og 24. okt. Laus pláss og hægt að skrá sig í síma 8660790, á messenger eða gegnum heidabondi@simnet.is

Það er gott að vera í nálægð og samskiptum við stórar rólegar skepnur ef manni líður ekki vel, hér voru kýr til heimilis í minni bernsku og líka geithafur sem gæludýr til margra ára, hann hét Leiknir og kunni ýmsar kúnstir,“ segir Heiða, sem ætlar að vera með aðstöðu til að vinna vörur úr mjólkinni, gera sápur úr ullarfítu og fleira.

„Konur koma þá hingað á eigin forsendum og ég verð hér til stuðnings og við sinnum saman almennum bústörfum. Í gegnum tíðina hafa verið konur hér á Ljótarstöðum á öllum aldri og þeim hefur liðið vel hjá mér. Þetta er styrkleiki sem ég virðist hafa og ég ætla að nota hann,“ segir Heiða, sem var með rúmlega 500 kindur þegar mest var í hennar sauðfjárbúskap, en hún er mikil skepnukona, segist vera dýrasjúk. „Þetta er einhver djúp tenging sem verður til, bæði við skepnur og náttúruna. Ég er þó nokkur einfari og á mjög auðvelt með að vera ein, ef ég hef einhver dýr til að tuða í.“

Að rýja er einhvers konar dansglíma við kind

Heiða segir að í hennar huga sé rúningur ekki aðeins starf, heldur stærsta áhugamálið og að þeir séu fáir dagarinnir sem hún horfi ekki á einhver rúningsmyndbönd á netinu. „Ég er fikill þegar kemur að rúningi og rúningsvertíðirnar finnast mér vera skemmtilegasti tími ársins, sérstaklega hausrúningurinn því hann er tæknilega meira krefjandi, þá er kindin rúin allan hringinn, fram á haus og niður á lappir. Asta, stóra systir, var mín fyrirmynd í rúningi, hún var ein af þeim sem

-Framhald á síðu 30

Stilltu hitann með símanum

Stjórnaðu NIBE varmadælunni þinni með appinu

Fríorka

Hluti af Hitatækni ehf.

fríorka.is
588 6070

Skoðaðu úrvalið og fáðu ráðgjöf

ÖRYGGISPAKKI FYRIR BÆNDUR

Nútíma sveitabýli eru mörg hver búin dýrum tækjum sem vert er að verja. Með öryggiskerfi frá Securitas er hægt að stýra aðgengi að öllum húsum á býlinu, fylgjast með ástandinu með öryggismyndavélum á völdum stöðum í gegnum app í símanum hvort sem bændurnir eru á staðnum eða ekki.

Viltu vita meira?
Skannaðu QR-kóðann.

LANDBÚNAÐUR Í HEIMI BREYTINGA

ÖRYGGI, VERÐMÆTASKÖPUN OG FRAMTÍÐARTÆKIFÆRI

MÁLÞING Í SJÁLFASTÆÐISSALNUM, ICELAND PARLIAMENT HOTEL

FIMMTUDAGINN 8 .OKTÓBER KLUKKAN 15 TIL 17

Margrét Ágústa Sigurðardóttir framkvæmdastjóri Bændasamtaka Íslands
stýrir fundinum og **Lilja Björk Guðmundsdóttir** yfirlögfræðingur hjá
Samtökum Iðnaðarins stýrir umræðum

Setning

Trausti Hjálmarsson – formaður Bændasamtaka Íslands

Ávarp

Kristrún Frostadóttir – forsætisráðherra Íslands

Matvælaframleiðsla á Norðurslóðum

Jóhannes Sveinbjörnsson – dósent við Landbúnaðarháskóla Íslands

Landbúnaður og fæðuöryggi í þjóðaröryggi Íslands

Helgi Valberg Jensson – ritari þjóðaröryggisráðs

Matvælamarkaðir á umbrotatímum

Margrét Gísladóttir – framkvæmdastjóri Samtaka fyrirtækja í landbúnaði

Óvissa í alþjóðamálum: áskoranir og tækifæri fyrir íslenskan landbúnað

Ingólfur Friðriksson – skrifstofustjóri viðskiptaskrifstofu utanríkisráðuneytis

Pallborðsumræður

Björgvin Þór Björgvinsson

- viðskiptastjóri sjávarafurða og matvæla hjá Íslandsstofu

Sigríður Snævarr

- sendiherra til margra ára

Þóra Arnórsdóttir

- forstöðumaður samskipta og upplýsingamiðlunar hjá Landsvirkjun

Þórir Erlingsson

- forseti klúbbs matreiðslumeistara

Án karla látum við meira vaða

„Mér fannst mjög vel til fundið hjá Heiðu að hafa kvennanámskeið í rúningi, því við konur erum ekki endilega eins opnar við að láta reyna á hlutina þegar við erum innan um karla. Þegar hópurinn samanstendur eingöngu af konum þá látum við meira vaða og okkur finnst minna mál að mistakast. Ég er ekki viss um að ég hefði reynt eins mikið á mig á þessu námskeiði ef karlar hefðu verið í kringum mig,“ segir Auðna Hjarðar, dýralæknir og sauðfjárbóndi á Hjarðargrund í Jökuldal, en hún sótti rúningsnámskeiðið hjá Heiðu í fyrra sem einvörðungu var ætlað konum.

„Allar konurnar lögðu sig fram við að læra og aðstoða hver aðra og Heiða var mjög hvetjandi. Það eru næstum tuttugu ár síðan ég útskrifaðist sem búfræðingur frá Hvanneyri þar sem ég fór á rúningsnámskeið, en allar götur síðan hef ég talið mér trú um að ég gæti ekki rúið, því ég fékk alltaf í bakið. Ég skellti mér samt á námskeiðið hjá Heiðu og þá kom í ljós að ég get þetta alveg. Þar sá ég að mér hafði kannski ekki alveg verið kennd réttu handtökin hér áður, því núna get ég rúið án þess að fá í bakið, ég hef lært að beita mér rétt,“ segir Auðna, sem er með 150 kindur.

„Ég keypti fjárbúið af pabba um áramótin 2024-2025, en það var búið að vera lengi í deigluinni að ég tæki við, það frestaðist á meðan ég var úti í dýralæknanáminu. Við pabbi búum tvö hérna og hann hafði litla trú á að ég stelpan gæti rúið, enda er hann af gömlu kynslóðinni, hann átti erfitt með að sjá fyrir sér að ég gæti rúið snöðíð af kindunum mínum í vor. Þá fylltist ég þrjósku og ákvað að sýna og sanna annað, ég veit ekki hvort okkar er þrjóskara, ég eða hann, en stolt mitt hefur klárlega eflst,“ segir Auðna og bætir við að hún hafi fengið aðstoð frá systkinum sínum. „Við erum fimm og ég bý vel að því að fá hjálp frá þeim við búskapinn þegar á þarf að halda. Heiða ætlar að koma og aðstoða mig aðeins í rúningnum í haust, því ég hef ekki tíma til að sinna honum ein með dýralæknastarfinu, eins vantar líka enn svolítið upp á hraðann hjá mér í rúningnum, það kemur með æfingunni.“

Auðna heima á Hjarðargrund með kisuna sína, Silfru.

lærði að rýja þegar vélklippur fóru að ryðja sér til rúms. Hún rúði ekki aðeins heima hjá sér, heldur fór líka á bæi austur í Nes og í Suðursveit til að rýja. Þetta gerði hún árum saman og því datt mér ekki í hug að hlusta á að það væri ekki fyrir stelpur að rýja. Þegar ég fór í Bændaskólann fyrir rúmum tuttugu árum, þá gerði ég eins og flestir íslenskir rúningsmenn, ég fór á tveggja daga námskeið og fór svo að rýja. Ég fann að ég gat þetta vel og mér fannst mjög skemmtilegt að rýja. Ég rúði helling bæði haust og vor í áratíðir, en maður tileinkar sér alls konar vitleysur fáir maður ekki tilsögn, festist í þeim, nær engum framförum og álag á líkama og sál

verður allt of mikið út af röngum vinnubrögðum. Fyrir áratug var ég næstum hætt að rýja, nema fyrir sjálfa mig, tæp í baki og farin að halda að þetta væri ekkert fyrir mig eftir allt saman. Að rýja er einhvers konar dansglíma við kind, það þarf að hafa kontról á henni á meðan hún er rúin. Sagt er að á fullum átta tíma rúningsdegi í atvinnumennsku taki maður það sama út úr skrokknum á sér eins og að hlaupa heilt maraþon. Þetta er erfið vinna og ef fólk ætlar að vera í atvinnumennsku þá skiptir máli að vera í góðu líkamlegu formi, og rýja rétt. Rúningur snýst fyrst og fremst um að fara vel með skepnuna og ullina, en líka sjálfan sig.“

Huðnan Kiða Sól og kiðlingurinn hennar frá því í febrúar, Krummi, sem er sauður, voru sólgín í góðgæti sem Heiða bauð þeim, að baki þeim tveir af hestum Heiðu.

Þurfti að fara á byrjunarreit

Vatnaskil urðu hjá Heiðu í rúningnum árið 2015 þegar tveir vinir hennar drógu hana með sér til Bretlands á rúningsnámskeið. „Þetta voru Hafliði Sævarsson, bóndi í Berufirði, og Julio Cesar Gutierrez, sem báðir eru margfaldir meistarar í rúningi. Haustið eftir fór ég á annað námskeið hjá breskum rúningskennara sem kom hingað til lands. Ég tók sonsum og lærði aðferðina við að rýja alveg upp á nýtt, sem var áttak, ég þurfti að fara á byrjunarreit, hægja alveg niður og hugsa hverja hreyfingu. Ég fór aftur að rýja fyrir aðra og jók ferðina smám saman og við Hafliði fórum til Nýja-Sjálands 2017 og rúðum þar hjá verktaka í þrjár vikur og fórum í leiðinni á heimsmeistaramótið í rúningi. Þar sóttum við námskeið hjá mörgum af færustu rúningskennurum í heimi og þar kynntist ég konu frá Bretlandi sem fór að koma reglulega hingað til lands og fara með mér í rúningstúra. Ég lærði helling af henni og í gegnum

hana kynntist ég kanadískum rúningskonum sem fóru líka að koma hingað og ég lærði af þeim. Það er endalaust hægt að bæta sig. Að kunna að rýja opnar leiðir inn í stóran heim og viðfeðmt tengslanet, með möguleikum á ferðalögum og ævintýrum. Ég hef farið í tvígang til Kanada að rýja með vinkonum mínum þar og Svíþjóð er á döfinni í desember.“

Eflir konur að finna eigin styrk

Heiða hélt í fyrra rúningsnámskeið fyrir norðan eingöngu ætlað konum og hún ætlar að bjóða upp á tvö slík núna í haust, á Ströndum og í Suðursveit. „Mig hafði langað að halda námskeið fyrir konur frá því ég fór sjálf að rétta úr kútnum í þessu, af því að á Íslandi er ekki alveg viðurkennt að konur séu að rýja mikið. Viðtökurnar á námskeiðinu í fyrra voru mjög góðar og margar kvennanna sögðu að þær hefðu ekki viljað fara á námskeið hjá karli þar sem þátttakendur væru flestir karlar. Það verður allt öðruvísi dínamik þegar hópurinn samanstendur einvörðungu af konum, þá skiptir engu máli þó einhver detti á hausinn eða rassinn standi upp í loftið. Yngsta konan á námskeiðinu var 15 ára og sú elsta tæplega fimmtug. Færnin var líka á öllum stigum, sumar höfðu rúið í mörg ár og komu til að bæta tæknina, aðrar voru byrjendur og allt þar á milli. Mikilvægast af öllu

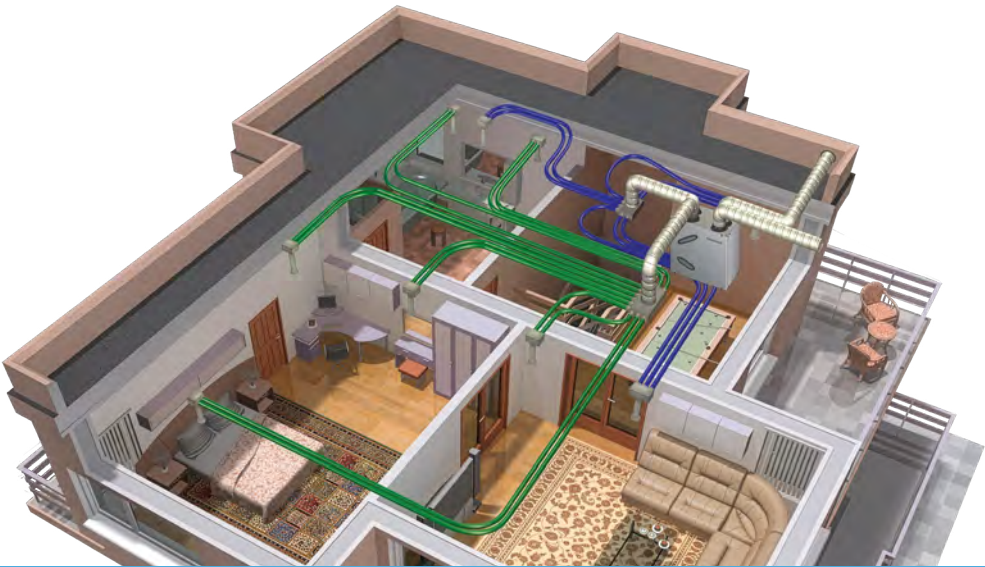
er að læra réttu rúningsaðferðina, sem fer best með þig og kindina og gengur hratt. Konur þurfa ekki að vera vöðvatröll til að mæta á rúningsnámskeið hjá mér, konur af öllum stærðum og gerðum geta rúið. Það er frábært að rýja 30 til 40 kindur á dag, í nokkra daga, ef þú ert að rýja þitt eigið fé, það þarf ekki að ofgera sér eða vera í akkorði. Fyrst og fremst á þetta að vera gaman. Oft eru karlarnir þeirra að rýja, af því að þeir eru karlinn, þó þeir kannski nenni því ekki, vilji það ekki og kunni það ekki. Ef manneskju langar að rýja, þá á hún að læra það og gera það, og oft eru konur liprari rúningsmanneskjur en karlar, en rúningur snýst einmitt gríðarlega mikið um liðleika.“

Heiða segist vera þreytt á þeim dilkadrætti sem felst í að fullyrða að eitthvað sé einvörðungu fyrir konur og annað aðeins fyrir karla. „Ef þig langar að rýja, þá skaltu rýja, ef þig langar að keyra vörubíl, keyrðu þá vörubíl, ef þig langar að vera inni að sauma, vertu þá inni að sauma. Þó ég nenni ekki að sauma þá er mér alveg sama þó einhver annar geri það, mér er líka alveg sama þó karl þjóni lopapeysu. Ef þú ert kona sem átt kindur og þykir vænt um þær, þá er gaman að rýja sínar eigin kindur og það þarf ekkert að vera í brjálæðislega góðu formi, því þetta snýst meira um liðleika og tækni en afl. Það er líka gott fyrir konur að finna að þær geti þetta, það eflir þær að finna sinn eigin styrk.“

FERSKT LOFT

- FERSKT LOFT. ALLTAF

GOTT INNILOFT SKIPTIR MÁLI

Við hjálpum þér að finna rétta loftskiptikerfið fyrir þitt húsnæði – hvort sem um er að ræða nýja eða eldri byggingu, heimili, skrifstofu eða atvinnuhúsnæði

s. 791 14 14 | fersktloft.is

Vélsmiðja Grundarfjarðar

Húsquvarna®

Há Verslun er með umboð fyrir
Húsquvarna Construction
á Íslandi

- Eigum jarðvegsþjöppur á lager uppí 500 kg
- Þjónustuverkstæði og varahlutir

ERUM FLUTT AÐ LYNGHÁLSI 5

Húsquvarna K770 14"
Steinsög/hellusög
Sögunardýpt 12,5 cm

Húsquvarna FS 500 E
rafmagns gólfsgög
Sögunardýpt 19 cm

Húsquvarna DM230
Kjarnaborvél
150mm Max

Húsquvarna K970 16"
Sögunardýpt 15,5 cm

Húsquvarna LF75
Jarðvegsþjappa
97 kg, 500 mm plata

Húsquvarna FS 400 LV
gólfsgög bensín
Sögunardýpt 16,2 cm

Húsquvarna Rammer
Hoppari LT6005 bensín
230mm plata, 69kg

Húsquvarna Trowel BG 245
Slípivél, vinnslubreidd
60 cm

Húsquvarna K4000
Steinsög, 230v
Sögunardýpt 12,5 cm

Húsquvarna K3600
Steinsög, vökvadrifin
Sögunardýpt 27 cm

Húsquvarna K7000 Ring
rafmagnssög
Sögunardýpt 32,5 cm

Húsquvarna K7000 Pre Cut
rafmagnssög
Sögunardýpt 14,5 cm

Lynghálsi 5, 110 Reykjavík
Opíð mán.- fös. Kl. 9 - 17
S. 588-0028
haverslun@haverslun.is
haverslun.is

Húsquvarna Construction Products

Gólfsgög, jarðvegsþjöppur, kjarnaborvélar, borstandar, hoppaparar, slípivélar, garðverkfæri, golfbilar, garðsláttuvélar og margt fleira!
Kíktu á úrvalið á haverslun.is eða til okkar að Lynghálsi 5

G3500 liðléttingurinn frá GIANT er frábær vél fyrir verktaka og sveitarfélög. Tilvalinn fyrir hina ýmsu vinnu á verkstöðum.

- Lyftigeta: 2.800kg
- Lyftihæð: 3.292mm
- Eigin þyngd: 3.800kg
- 0-10km/0-30km keyrsluhraði
- 66 hestöfl

ÚRVAL AUKAHLUTA Í BOÐI!

Skóflur, ýmsar gerðir | Sópar/burstar | Brettagaffall | Steinalyfta | Jarðvegsjafnari | Illgresisbursti | Snjótönn
Sláttuvél með safnkassa | Salt- og sanddreifari | Limgerðissláttuvél | Taðgaffall | Alhliða fóður- og skítaskafa

📍 Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi
☎ 480 5600

📍 Lyngási 11, 700 Egilsstöðum
☎ 480 5610

🌐 www.landstolpi.is
✉ landstolpi@landstolpi.is

Elvar Steinn Traustason, rekstrarstjóri Samherja Fiskeldis í Núpsmýri. Hann stendur hér í fiskvinnslunni sem er á sama stað og fiskeldið sjálft. Myndir / ál

Silfurstjarnan sýnir hvernig landeldi hefur þróast

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Ein rótgrónasta fiskeldisstöð á landi er í Núpsmýri í Óxarfirði og er rekin af Samherja. Lengi vel var hún meðal stærstu landeldisstöðva heimsins, en telst lítil í samanburði við metnaðarfull verkefni sem eru í uppbyggingu.

„Formlegt heiti fiskeldisins hér er Samherji Fiskeldi í Núpsmýri, en það þekkja allir þetta sem Silfurstjörnunna,“ segir Elvar Steinn Traustason rekstrarstjóri í samtali. Uppbygging fiskeldis hófst á þessum stað árið 1988 og Samherji kom inn í reksturinn árið 2004 og er aðaleigandi fiskeldisstöðvarinnar í dag. Núna er eingöngu alinn lax í Núpsmýri, en áður var þar jafnframt ræktuð bleikja og lúða.

„Á árunum 2022 og 2023 hófust hér framkvæmdir við stækkun eldisins,“ bætir Elvar við. „Fyrir breytingarnar fór framleiðslan mest upp í 1.800 tonn á ári, en eftir stækkun var eldisrýmið tvöfaldað og getum við framleitt meira en 3.000 tonn. Þetta er sérstök stöð af því að við erum með nánast allt ferlið frá hrogni að fiski á disk, en oftast eru þetta aðskildar einingar. Héðan fer frá okkur slægður fiskur með haus til viðskiptavina sem eru að stórum hluta í Evrópu og Bandaríkjunum og eins og staðan er í dag er þetta eini laxinn sem er framleiddur hjá Samherja. Fyrirtækið er hins vegar í uppbyggingu á svokölluðum eldisgarði á Reykjanesskaganum sem verður með framleiðslugetu upp á 12.000 tonn á ári í fyrsta fasa, en mun ná 36.000 tonna framleiðslugetu að loknum þriðja fasa – sem sagt allt annað skrímsli en hér.

Á síðustu árum hefur þessi bransi stækkað hratt, en það er ekki langt síðan Silfurstjarnan var ein af stærstu landeldisstöðvum með lax í heiminum, ef ekki sú stærsta. Í ár stefnir í að bæði Laxey og First Water taki fram úr okkur og svo stendur til að fyrstu seiðin fari í eldisgarða Samherja á Reykjanesi árið 2027. Ísland hentar vel fyrir laxeldi, sérstaklega á landi, en hérna er gott aðgengi að hreinum sjó og ódýr raforka. Við erum með aðgengi að alþjóðlegum flugvöllum og erum stutt frá stórum mörkuðum báðum megin við Atlantshafið. Þessar góðu aðstæður gera okkur kleift að keppa við sjókvíaelði annars staðar í heiminum þar sem framleiðslan er ódýrari.“

Eftirspurnin vex hraðar en framleiðslan

„Landlax og sjókvíalax eru bæði gæðavara, en ég er auðvitað hlut-

Silfurstjarnan var á sínum tíma eitt stærsta landeldi heims en telst núna lítil í samanburði við önnur verkefni sem eru í uppbyggingu. Hér er horft yfir ker í nýjasta hluta hennar sem var tekinn í notkun fyrir stuttu, á meðan elstu kerin eru frá niunda áratugnum.

Samherji Fiskeldi hefur heimild til framleiðslu á 3.000 tonnum af laxi á ári í Núpsmýri.

drægur og finnst þessi fiskur sem við framleiðum hér langbestur,“ segir Elvar. „Það er mjög gott að ala lax uppi á landi þar sem við höfum góða stjórn á aðstæðum og framleiðslan er stöðug. Við getum áætlað langt fram í tímann hvað við getum afhent sem auðveldar okkur að ná góðum samningum hjá kröfuhörðum viðskiptavinum sem vilja stöðugar afhendingar með jöfnum gæðum. Í sjókvíaelði er þetta erfiðara þar sem það eru hápunktar og lágpunktar í framleiðslunni.

Fiskurinn sem er markaðssettur sem Landlax og sést oft í verslunum kemur héðan úr Óxarfirðinum, en við sendum hann í flökun og þökkun í matvælavinnslunni Borg í Borgarnesi. Það að selja lax á innanlandsmarkaði var hálfgerð tilraunaverkefni til að byrja með, en viðtökurnar hafa farið fram úr okkar björtustu vonum.

Á undanförunum árum hefur eftirspurnin eftir laxi á heimsvísu vaxið hraðar en framleiðslan. Þökk sé mikilli uppbyggingu á sjókvíaelði á laxi og með öflugu markaðsstarfi í Noregi er búið að gera mjög sterkan markað fyrir lax sem við njótum góðs af. Ég myndi ekki telja mikla áhættu á að eftirspurnin eftir laxi hrynjí skyndilega á næstu árum. Ef þú ætlar að veðja á einhverja dýrpróteinframleiðslu fyrir næstu áratugi held ég að það sé alltaf fiskeldi. Þeir hlutir sem hafa mest áhrif á eftirspurnina er hratt stækkandi millistétt í Kína og sushi sem er tiskuvara í Bandaríkjunum og Evrópu. Þegar öll verkefni sem eru í uppbyggingu á Íslandi verða komin í fulla framleiðslu munu þau skila af sér 150 til 200 þúsund tonnum á ári. Það er bara dropi í hafið miðað við að árleg framleiðsla í heiminum öllum eru um tvær og hálf milljón tonna af laxi.“

Iðnaðurinn kallar eftir leikreglum

„Til þess að gera eitt kílógramm af laxi notum við 1,2 kíló af föðri,“ segir Elvar. Þetta hlutfall sé afar gott sé horft til eldis á öðrum dýrategundum og geti verið enn hagstæðara sé notað sérstaklega orkuríkt föður. „Við hjá Samherja notum föður með háu hlutfalli af fiskimjöli sem er örlítið orkuminna en föður með mikilli fitu úr repju og soja. Vöxturinn verður aðeins hægari en á móti teljum við að það skili sér í þéttara og betra holdi.

Fóðurkostnaðurinn er á bilinu 40 til 60 prósent af rekstrarkostnaði fiskeldis, algjörlega óháð því hvort þú ert á landi eða í sjó.

Slógið og seyran er lítið nýtt í dag á meðan það er alltaf að verða ríkari krafa á landeldi að hreinsa frárennsli og safna saman úrganginum. Lög og reglur með frágang og notkun á seyru eru takmarkandi og óljósar, en ég held að allur iðnaðurinn bíði eftir því að stjórnvöld setji skýrar leikreglur. Það eru mikil næringarefni í mykjunni og það hefur gefist vel í tilraunum að dreifa henni á afmarkaða landgræðslu- og skógræktarreiti.

Þetta gengur núna með 3.000 tonna framleiðslu hérna í Óxarfirðinum, en þegar landeldið fer að nalgast 200.000 tonn á Íslandi mun ansi mikið af verðmætum næringarefnum falla til á hverju ári. Hjá iðnaðinum er mikil vinna við að finna þessu farveg, hvort sem það er í formi áburðar, gass, eða lífskola. Hversu mikið magn úrgangs verður til hérna í Silfurstjörnunni fer eftir því hversu mikið vatn við getum sigtað frá. Með nýjustu tækni standa vonir til að hægt verði að hreinsa út allt að 50 til 60 prósent af þurrefnum úr afrennslisvatninu,“ segir Elvar.

Silfurstjarnan ákveðið „icon“

Elvar hóf störf sem rekstrarstjóri fiskeldis Samherja árið 2024, en starfaði áður hjá Arctic Fish sem er með sjókvíaelði á laxi á Vestfjörðum. Hann er menntaður líffræðingur með meistaraþráðu í fiskeldi. „Þegar ég fékk tilboð um starf hérna var það afar freistandi, en þetta er sögufræg stöð og flestir sem eru viðriðnir fiskeldi á Íslandi þekkja til Silfurstjörunnar sem hefur lengi verið ákveðið „icon“,“ segir hann.

„Þegar fólk gengur í gegnum stöðina er það í raun að sjá hvernig þróunin hefur verið í fiskeldi á landi undanfarna áratugi. Við erum enn þá að nota fyrstu kórinn sem standa vel fyrir sínu, en þau eru mjög einföld og fyrir utan eðlilegt viðhald hafa þau lítið verið uppfærð. Í nýjustu kerjunum þurfum við bara einn mann með fartölvu til þess að losa 250 tonn af fiski, en ef við ætlum að losa 60 tonn af fiski úr elstu kerjunum þarf fjóra til sex starfsmenn með nót og dælur. Núna geta færri hendur meðhöndlað miklu meira magn af fiski, en það krefst miklu meiri tækni- og tölvubúnaðar,“ segir Elvar.

Vetrarbúnaður

Hilltip

Snjótennur, fjölplógar, salt- og sanddreifarar

Tangarhöfði 1 / 551-5464 / wendel.is / wendel@wendel.is

H. HAUKSSON EHF.

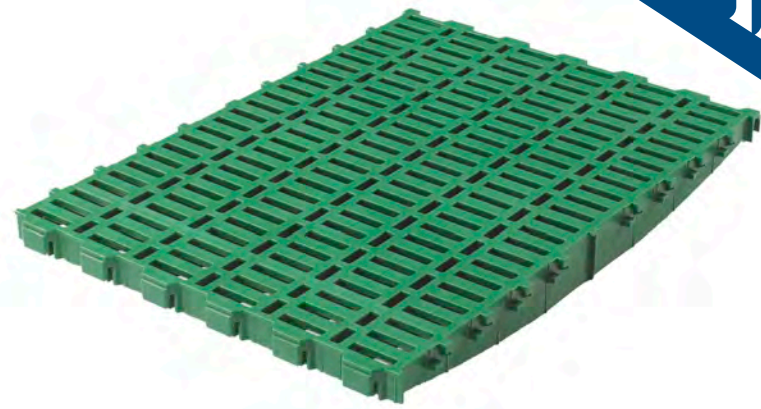
Fjárhúsgrindur

Eigum á lager bæði sléttar plastgrindur og plastgrindur með griptökkum.

Stærð 800x600
Möskvastærð 14x60

- Þýsk gæða framleiðsla
- Betri ending
- Auðveldari í þrifum
- Mýkra og þægilegra gólfefni
- Meiri burðargeta
- Betra frárennsli

Sendum um land allt!

H. HAUKSSON EHF. Ögurhvarfi 8, 203 Kópavogur | 588 1130 | hhauksson.is | hhauksson@hhauksson.is

Jarðvegsgrindur

Fyrir bílastæði, göngustíga, garðinn og margt fleira

Auðveld
uppsetning

Sterkt
yfirborð

100%
endurunnið efni

 Málmsteypan

Vikar Mar á Leyni. Í bakgrunn hangir málverk eftir Úlf Logason.

Vinnustofa Vikars er í gömlu verksmiðjunni á Hjalteyri. Mynd / Aðsend

Bóndi og bareigandi:

Sauðfé ræður tónleikahaldi

Karólína Rós Ólafsdóttir
karolina@bondi.is

Vikar Mar er sauðfjárbóndi og myndlistarmaður á Hjalteyri í Eyjafirði. Nýlega hóf hann einnig rekstur á staðnum Leyni, sem er bar, tónleikastaður og sýningarrými í miðbæ Akureyrar.

Leyni er staðsettur við þann hluta Hafnarstrætis sem er að jafnaði kallaður göngugatan á Akureyri. Í rýminu var starfrækt apótek í rúm 50 ár sem var lokað sumarið 2025 og tók Vikar við keflinu þegar hann opnaði Leyni í desember sama ár.

Ekki bara bar

Vikar segist hafa komið víða við í veitingaheiminum meðfram búskap og myndlist áður en hann ákvað að opna staðinn. „Ég hafði verið að vinna bæði í fiskvinnslum og sláturhúsum. Ég tók þátt í að opna veitingastaðinn Eyri á Hjalteyri á sínum tíma og var lengi rekstrarstjóri á Götubarnum sem er hérna hinum megin við götuna. Þegar ég hætti þar ætlaði ég að láta gott heita í þessum veitingaheimi en svo losnaði húsnæðið sem apótekið hafði verið í og þá fékk ég þessa hugmynd.

Ég var spenntur fyrir því,

ef ég væri að fara aftur út í eitthvað svona, að tvinna menningar-tengda starfsemi inn í það. Ég var búinn að gæla við að opna venue [viðburðastað], mér fannst skortur á slíkum stað á Akureyri, bæði tónleikastöðum og sýningar-rýmum,” segir Vikar.

Hann segist hafa ákveðið að vera með rekstur sem væri óháður viðburðum til að þurfa ekki að reiða sig á styrki líkt og grasrótarrými þurfa gjarnan að gera.

„Ég ákvað að láta reyna á barreksturinn til að geta verið með svona fjölbætt rými á besta stað í bænum. Áherslan var alltaf á að þetta yrði stærra batterí.“

Skólabræður úr Belamerkurskóla

Leyni er rúmgóður staður. Salur er inn af barnum þar sem hægt er að halda tónleika. „Apótekið var ekki í svona stóru rými.“ útskýrir Vikar, „en það var hér rosalegt bakrými sem ég sá tækifæri í. Við vorum í framkvæmdum í þrjá mánuði, það var slatti af niðurrifi fyrst og svo uppbygging aftur. Við unnum þetta að mestu leyti sjálfir, nokkrir skólabræður úr Belamerkurskóla; Helgi Pétur Davíðsson frá Kjarna, Elvar Ingvarsson og Óskar Þór Jónsson.“ Belamerkurskóli er grunnskóli í Hörgárdal og þangað koma nemendur úr allri Hörgársveit en Vikar bætir við að heiman úr sveit séu þeir þrír í fullri vinnu á Leyni.

Næturvinnan passar vel við búskapinn

Átta ár eru síðan Vikar hóf búskap á Ytri-Bakka. „Amma og afi höfðu verið með sauðfé en enginn tók við af þeim svo búskapur lagðist af um tíma. Þegar ég tek þessa ákvörðun að mig langi að verða bóndi þarf að byrja upp á nýtt á morgu. Þá þurfti ég að girða upp á nýtt og kaupa vélar og fê.“ Vikar er sem stendur með 170 rollur og eingöngu sauðfé. „Ég var brattur á þessum tíma, ég hafði mikla trú á að þetta myndi allt bjargast og ég gæti bara verið í búskapnum, en svo hefur maður verið mjög duglegur að vinna meðfram því, sem útskýrir kannski stöðu mála.“

Vikar segir að að morgu leyti passi næturvinnan betur við búskapinn en önnur vinna sem hann hefur stundað. „Ég hef nánast allan daginn heima á bæ og er á veturna ekki að lenda í því að það sé ekki búið að moka þjóðveginn á milli eins og var gjarnan þegar maður var að byrja að vinna klukkan átta. Mér finnst þetta vinna furðuvel saman.“

Myndlistin fléttast inn í allt hitt

Vikar er með vinnustofu í gömlu verksmiðjunni á Hjalteyri. Þar vinnur hann að listinni en stutt er að fara þangað frá Ytri-Bakka. Hann segir myndlistina fléttast inn í hin störfín. „Bæði í fjárhúsunum og á barnum get ég verið að hugsa um myndlistina og fæ alls konar hugmyndir, hún er alltaf á bak við eyrað. Það er erfiðara að sjá um barinn í fjárhúsunum og kindurnar á barnum,” segir Vikar.

Vikar segir það skemmtilegt að hafa virkt sýningarrými á barnum en hann býður myndlistarfólki að setja upp sýningar á staðnum sem standa í tvær vikur í senn. „Sýningarrýmið er ekki hefðbundið, hér er í raun léleg lýsing, dökkur veggur og fólk sem situr við eða fyrir verkunum. En það er gaman að sjá verk í öðru ljósi og hér er markhópur að sjá verkin sem myndu sennilega ekki rata inn á söfnin,” segir Vikar.

Sjálfur er hann að vinna að verkum sem eru einnig sýnd utan hefðbundinna sýningarrýma. Vikar var að klára verk sem unnin eru fyrir verslanir 66° Norður á Laugavegi og á Regent Street í London í tilefni af 100 ára afmæli fatamerkisins.

Sýningarnar rúlla á um það bil tveggja vikna fresti á Leyni og er stefnan því að halda 25 sýningar á árinu. Hann segir andrúmsloftið annað en á hefðbundnum opnunum. „Maður gefur sér allt öðruvísi tíma á opnunum á bar en í hefðbundnum galleríum því að maður sest niður, fær sér drykk, dettur í spjall og svo berst hugurinn jafnvel aftur að verkunum seinna um kvöldið.“

Sauðfé og skemmtidagskrá

Virki viðburða- og tónlistardagskrá hefur verið á Leyni á árinu. „Við erum að sinna jaðarsenunni hvað mest en viðburðirnir eru fjölbreyttir, við höfum verið með harmonikkufélagið og dauðarokk og allt þar á milli,” segir Vikar, en áhersla hefur verið á að halda viðburði sem ekki fá vettvang annars staðar í bland við reynslumeiri atriði.

„Við höfum verið með eitthvað í gangi flestar helgar en förum svo í pásur í viðburðahaldinu þegar það eru til dæmis göngur og réttir og svo þegar það er sauðburður á vorin. Þá minnkar skemmtanahaldið til muna. Ég veit ekki hvort Akureyringurinn taki eftir þessu en eins og núna í september vorum við ekki með neina tónleika á meðan við vorum í göngum.“

Hann segir það geti komið sér vel að vera bóndi og bareigandi. „Ég heft oft talað um að eftir miðnætti um helgar þá sé skemmtanalífið orðinn ákveðinn dýragarður. Þá getur maður jafnvel sagt að fê hegði sér betur en fólk.“

Bílskúrs- og iðnaðarhurðir

- Stuttur afhendingartími
- Hágæða íslensk framleiðsla
- Val um fjölda lita í RAL-litakerfinu
- Vindstyrktar hurðir

Smíðað eftir máli

- Iðnaðarhurðir
- Iðnaðarhurðir með gönguhurð
- Bílskúrshurðir
- Hurðir í trékarma
- Tvískiptar hurðir

Fyrsta flokks þjónusta og ráðgjöf

Gastec Hurðir ehf.

Vagnhöfða 9 Reykjavík - bílskurshurdir.is - netfang: olafur@gastec.is

DUCAR Rafstöð
bensín 3Kw 212Cc
VNR: DG4850

68.700 kr.

DUCAR Hæprýstidæla
bensín 303 bór 420cc
VNR: DGPW44T

159.750 kr.

DUCAR Rafstöð
bensín 9,5Kw 550Cc
VNR: DG14500E

189.750 kr.

DUCAR Hæprýstidæla
bensín 254 bór 212cc
VNR: DGPW3400H

49.750 kr.

Sendum um land allt!

DUCAR
POWER WITH VISION

Kemi ehf | Tunguháls 10 | Sími 415 4000 | kemi@kemi.is | www.kemi.is

Þarft þú að láta bora??

Heitt vatn? Kalt vatn?? Varmaskiptir??

**Við hjá Finni ehf. búum yfir
tækjakosti af allra nýjustu gerð.**

**Við borum niður allt að
600 metrum með beltabor
sem auðvelt er að koma að
á erfiða staði.**

Við borum um allt land.

Fyrir frekari upplýsingar,
sendið á finnur@finnurehf.is eða
hringið í síma 897-1490

Skógarnytjar:

Mikilvægur hlekkur í skógræktinni

Edda Kristín Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

„Hugurinn er mun hraðari en það sem vex í vösunum,“ segir Einar Birgir Kristjánsson, framkvæmdastjóri Tandrabretta og dótturfélagsins Tandraorku, „og klukkutímarnir í sólarhringnum,“ bætir hann við og hlær. Tandrabretti er með höfuðstöðvar á Eskifirði og er mikilvægur hlekkur í skógrækt landsins, sér um grisjun skóga og vinnslu timbursins.

Í verksmiðjunni á Eskifirði eru unnar viðarperlur til undirburðar fyrir hesta og til kyndingar og fleiri afurðir úr grisjunarviðnum og gömlum vörubrettum. Einar og Magnús Þorsteinsson, sem er sölustjóri, eru atkvæðamiklir í tilraunum með nýtingu á grisjunarvið, svo sem lífkolagerð, en hún leiðir af sér mikinn hita, hentuga aukaafurð á köldu svæði.

Einar segist stundum spyrja sig hvort þeir séu rétti aðilinn til að drífa áfram slíkar tilraunir, en þá langi einfaldlega að gera eitthvað úr öllu því timbri sem er til. Hann segir gríðarlegt magn eiga eftir að falla til á komandi árum og aðeins lítinn hluta þess sé hægt að vinna í bolvið. Eitthvað annað þurfi að gera við allt hitt.

Starfsstöðvar á Eskifirði og í Neskaupstað

Einar er sannkallaður eldhugi; forvitinn, framsækin og tilraunaglaður, og kampakátur þegar hann tekur á móti blaðamanni í höfuðstöðvunum á Eskifirði.

Tandrabretti þjónaði upphaflega fiskiskipum sem voru að landa en fyrirtækið hætti því fyrir um tveimur árum. Þá hafði önnur starfsemi hægt og rölega þróast samhliða og er nú burðurinn í rekstrinum. Framleiðsla á vörubrettum úr innfluttu timbri er þar fyrirferðarmikil og sú vinnsla er staðsett í Neskaupstað. Þar eru um 200.000 vörubretti framleidd árlega, sem eru að mestu nýtt innanlands og að langmestu leyti í fjórðungnum af uppsjávarfrystihúsunum, álverinu og í laxeldinu í Austfjörðum.

Í verksmiðjunni á Eskifirði er áherslan á frumkvöðlastarf fyrir-tækisins og íslenskt timbur. Nóg er af hugmyndum og Einar og samstarfsmenn hans virðast ekki láta gott tækifæri renna sér úr greipum.

Viðarperlur í stórum stíl

Úr skógunum kemur nú mikill grisjunarviður. „Það er áætlað að hægt verði að taka um 1.200.000 rúmmetra af timbri úr íslenskum skógum á næstu tíu árum,“ segir

Einar fyrir utan timburklædda verksmiðju Tandrabrettis á Eskifirði.

Myndir / eks

Einar. Hann segir nýtingu vera um helming og um fimmting af nýtanlegu timbri sé hægt að framleiða bolvið úr. „Það þarf að gera eitthvað við allt hitt.“

Á Austurlandi er lerki algengast og úr því býr Tandrabretti til eldsneyti í formi viðarperla. Einar segir lerkið orkuríkara en annað timbur, það sé feitari, og nýtist vel til kyndingar og kolagerðar. Einar segir að úr kíló af lerkiperlum fáið fimm kílóvött af hita.

Tandrabretti framleiðir einnig viðarperlur úr ónýtum vörubrettum. Þær eru að mestu notaðar sem undirburður fyrir hesta og eru rakadrægari en lerkiperlurnar.

Á tímabili síðasta vetur vantaði að koma lerkiperlunum í meiri sölu og kostakjör voru boðin í gegnum Lífland til undirburðar fyrir hesta í bland við rakadrægu perlurnar úr vörubrettunum. Hann

segir lerkiperlurnar ekki þurrka eins vel, enda fituríkari, en þær ilmi vel og innlendar og erlendar rannsóknir séu til sem sýna að þær séu sóthreinsandi. Nú er eftirspurn orðin eftir lerkiperlum til undirburðar. „Fólki finnst gott að blanda þessu og fá góðan ilm í hesthúsið.“

Vöruþróun og uppeldi

Einar segir miklu meira til af lerkinu en markaðurinn geti tekið á móti og þeir séu því í vöruþróun. Blaðamaður les þannig í það að um eins konar neytendauppeldi sé einnig að ræða. Eldiviður, viðarkol, trjákur og perlur í kattakassann eru meðal þess sem framleitt er hjá Tandrabretti og er þegar á markaði auk viðarperlanna.

„Það er lítið mál að búa til vörur, en annað mál að gera það

á hagkvæman máta. Við vildum bara sanna að aðferðin virkaði,“ segir Einar um tilkomu tilraunar í grillkolagerð. „Þetta er allt handvirkt núna.“ Hann segir eftirspurnina strax vera mikla.

Pallahitarar sem nýta viðarperlurnar og pitsuofnar eru meðal nýrri viðbóta í vöruframboð Tandrabretta og seldir í vefverslun. „Við erum bara að reyna að búa til markað fyrir perlurnar.“

Einar sér ekki margar hindranir hvað varðar vöruþróun, öllu heldur tækifæri á hverju strái. Hann bendir á takmarkaða reynslu og þekkingu landsmanna á viðarnytjum, enda um helst til nýjan efnivið að ræða hér á landi.

Samkeppni við innflutning

Einar segir Tandrabretti vera í samkeppni við innflutning í undirburði

“Fólki finnst gott að blanda þessu og fá góðan ilm í hesthúsið ...

fyrir hesta, en perlurnar eru að mestu fluttar með skipaflutningum til Reykjavíkur. Aðspurður um hvort við gætum verið sjálfbær um framleiðslu á undirburði segir hann það rakið mál með smávægilegum viðbótum. „Við erum að framleiða um 1.800 tonn á ári en gætum leikandi framleitt 6–8 þúsund tonn. Við þyrftum að setja upp vaktir og vinna allan sólarhringinn eins og verksmiðjur gera. Það væri mun hagkvæmara fyrir okkur. Það er nóg hráefni til en við þyrftum að fá viðskiptavinum til að kaupa aðra vöru.“

Kyndistöðvar á köldum svæðum

„Við erum núna að setja upp mjög fullkomna kyndistöð á Reyðarfirði, sem á að kynda öll skólahúsin, öll íþróttamannvirki og fótboltahúsið, sem hefur ekki verið kynt fram til þessa.“

Til verksins er Tandrabretti að flytja inn búnað frá Austurríki og fyrir dyrum stendur samstarfssamningur við sveitarfélagið um rekstur kyndistöðvarinnar til næstu 25 ára.

Hvað hitaveituna á Eskifirði varðar segir Einar hana ekki vera sjálfbæra, hitastig og yfirborð holunnar sé að lækka. En líftíma holunnar megi lengja með því að koma upp kyndingu samhliða.

Hann segir frá því þegar fyrsta kyndistöðin var sett upp á Norðfirði þegar orkuskortur var vegna lélegrar vatnsstöðu í lónum Landsvirkjunar og lokað var á rafmagn til fjarvarmaveitu. Framkvæmdin mætti einhverri mótsöðu. „Hvenær ætlið þið að fara að kveikja á þessu reykspúandi drasli?“ spurði vegfarandi eftir að kveikt hafði verið á kyndingunni í tvær vikur. Minningin kætir ljóslega.

„Í Evrópu þarftu ekki sérstakt leyfi til að setja upp viðarperlukyndingu í byggð, það er svo hreinn bruni.“ Einar segir Íslendinga eiga sitthvað ólært í þessum efnum, tækifærin vanta ekki til að nýta þennan góða efnivið sem viðarperlurnar eru.

Lífkolagerð hentar vel á Austurlandi

Lífkolagerð er í bígerð hjá Tandraorku og tilraunir þegar hafnar með handvirkum aðferðum á kerru sem var keypt fyrir nokkrum árum. Nú anna þeir þó ekki eftirspurn með

Sagi er dælt úr síló og inn í verksmiðjuna þar sem því er þjappað í viðarperlur.

Vélunum er stýrt úr stjórnklefa á hægri hönd.

Tilbúinni vöru, viðarperlum, pakkað í sekki.

Íslensk viðarkol og eldiviður úr lerki.

Þessari handvirku aðferð en mikil fjárfesting sé að koma upp stórvirkari búnaði til lífkolagerðar.

Einar segir vinnslu lífkola leiða af sér gríðarlegan hita, sem hægt er að nýta til að hita vatn til kyndingar. „Svona tæki til lífkolagerðar henta mjög vel á svæðum eins og á Austurlandi þar sem er bæði mikill skógur og kalt svæði.“

Lífkolin sjálf er hægt að nýta á margvíslegan hátt, svo sem í landbúnaði, sem jarðvegsbæti og jafnvel út í fôður til fiskeldis. Til slíkra tilrauna fékk Tandrabretti styrk úr Matvælasjóði og þær standa nú fyrir dyrum. Þar er ætlunin að kanna hvaða áhrif kolabætt fôður hefur á nýtingu á fôðri og heilbrigði fiskanna. Hann segir að rannsóknir séu til frá Suðaustur-Asíu sem sýni fram á góðar niðurstöður með slíkri nýtingu í eldisfôður.

„Í Noregi heyrði ég að með því að blanda 7% af lífkolum í nautgripafôður gætirðu lækkað kolefnisfötsporið um 13%,“ segir Einar. Með bros á vör bætir hann við að sumir taki alltaf kolatöflu áður en þeir fái sér steik, „til að prumpa ekki“. Slíkar töflur sé hægt að fá í apótekum.

Kolefnisspor steypu minnkað umtalsvert

Einar segir þá Magnús sölustjóra,alveg geta leyft sér að vera „vitlaus af og til“. „Það myndi enginn sem er með einhverja menntun fara út í svona vitleysu,“ segir hann og hlær. Hann segir þá vera búna að kynnast mikið af fagfólki um allan heim. „Eitthvað af þessu er gerlegt, við vitum það alveg.“

„Við erum með tilraunir í gangi með að blanda kolunum í steypu. Með því minnkum við kolefnisspor steypunnar um allt að 50% án þess að skerða styrkinn. Kolin eru geymd í steypunni.“ Hann segir þegar byrjað að framleiða steypu með þessum hætti í Þýskalandi.

Verkfræðistofan Efla stýrði rannsókninni og MVA, steypustöðin á Egilsstöðum, gerði fyrstu prufurnar. Frostpols- og veðrunarprófum er nú lokið og niðurstöður tilraunarinnar benda til þess að kolablönduð steypa henti vel hér á landi. „Þó þetta sé hægt í Þýskalandi er ekki hægt að heimfæra allt, steinefnin eru til dæmis ekki alveg þau sömu, þess vegna var þessi tilraun nauðsynleg. Steypa er býsna flókið fyrirbæri.“

Vantar kaupendur af grisjunartimbri

Grisjun skóga á Íslandi er víða vandamál. Margir voru gróðursettir um eða fyrir aldamótin og hafa jafnvel aldrei verið grisjaðir. Greiðslur hafi verið til bænda fyrir gróðursetningu á sínum tíma, en svo hafi henni verið takmarkað fylgt eftir með grisjun.

Grisjun er nauðsynleg í skógrækt, ellegar verða trén eins og „grannir staurar“, eins og Einar lýsir þeim. Hann segir stóran hluta skóganna jafnvel á leið með að verða eins konar

„grænar eyðimerkur, bara græna að utan.“ Granna trjábolina sé þó hægt að nýta.

Til grisjunarinnar þarf sérstakan búnað sem Tandrabretti býr yfir og er nýttur til að fara um landið og grisja. Einar segir flesta skógarbændur vera með samning við Land og skóg, sem stýrir að mestu leyti grisjunum, en Tandrabretti tekur einnig að sér grisjun þar sem þess er óskað.

Hann segir takmarkað vera greitt fyrir grisjunartimbur en Tandrabretti vera einn sárafárka kaupenda. Tandrabretti hefur gert þennan efnivið að sínum og nýtir hann á margvíslegan hátt.

Tandrabretti var á leið að grisja á Suðurlandinu þegar blaðamaður tók Einar tali. Hann sagði þá sjálfa vera að kaupa megnið af því timbri. „Það er enginn annar að kaupa þetta. Það vantar fleiri til að kaupa timbrið.“

Kolefnisjákvætt ferli

Einar segir nýtingu grisjunartimburs í viðarperlur sem nýttar eru í kyndingu kolefnishlutlausan bruna. Trén hafi bundið kolefni úr andrúmsloftinu, sem muni losna hvort heldur er við niðurbrot eða bruna. Nýting til kyndingar geti komið í stað olíukyndingar og hann telur það jákvætt. „Ef þú grisjar rétt og nýtir timbrið, má segja að bruninn sé kolefnisjákvæður vegna þess að þú ert að grisja skóginn til þess að hann geti bundið meira kolefni úr loftinu. Grisjun bætir vaxtarskilyrði en án hennar hættir skógurinn á einhverjum tímamarki að vaxa og bindur þá ekki meira kolefni.“

Ferðalag vörubrettisins

Timbrið sem Tandrabretti flytur inn í vörubrettin kemur að mestu leyti tilsníðið frá Eystrasaltlöndunum. Hann segir mikið vera flutt inn af tilbúnum vörubrettum en ávinningur sé af því að setja þau saman hérlendis, flutningsrúmmálið tífaldist eftir samsetningu.

Hann segir þau hugsuð sem einnota en timbrið sé vel nýtilegt eftir að brettið hefur þjónað sínum tilgangi. Eftir ferðalag um heimsins höf með þungan farm missi þau burðarþolið og slitni. Þá sé hægt að kurla þau og nýta í annað. Í Tandrabretti er tekið á móti notuðum vörubrettum sem koma úr innflutningi fyrirtækjanna í fjórðungnum og unnið úr þeim.

Einar segir mögulegt að nota íslenskt timbur í vörubrettin í framtíðinni, en til þess þyrfti sjálfvirka og stóra sögunarmyllu. Meiri verðmætasköpun sé mögulega í annars konar vinnslu. Hann segir vinnuaflíð hér með því dýrasta í heiminum, samkeppnin alþjóðleg og slík mylla sé dýr og tæplega pláss fyrir meira en eina á Íslandi.

Gæti styst í sólarhringsframleiðslu

Einar segir framleiðslu á viðarperlum stækka á hverju ári og markmið um

” Perlurnar eru góðar til að kynda hús ...

sólarhringsframleiðslu eiga eftir að nást með tíð og tíma. „Ef við fengjum eitt stórt kyndiverkefni í viðbót, þá myndi stytast í sólarhringsframleiðslu.“

„Við erum búnir að vera í samtali um hitaveitu á Seyðisfirði og erum komnir með lausn þar. Við erum í samvinnu við austurrískt fyrirtæki sem er gríðarlega framarlega í orkunni og nota varmadælur og viðarbrennslu saman. Á Seyðisfirði eru nú þegar lagnir í jörðu og kynt með rafmagni og olíu ef upp á vantar. Rafmagnið er of verðmætt til að búa bara til hita. Það er ekki óendanlegt af því og við erum að komast að endimörkum virkjana. En perlurnar eru góðar til að kynda hús.“

Tíminn vel nýttur

Einar og Magnús eru báðir á sjötugsaldri. „Nú er tíminn okkar

Lerkiperlurnar ilma vel.

á þrotum,“ segir Einar háðskur, kannski eilítið meyr. Vöngum er velt um framtíð skógarnytja. „Ég held að við eigum ekki að horfa of mikið á bolvið, það verður aldrei mikið magn.“

Við eigum erfitt með að keppa við timbur erlendis frá. Ég hugsa stundum að í stað þess að vera að eyða tugum og hundruðum milljóna í að bora, gætum við notað peningana í að koma upp viðarkyndingu.“

Verkefnalisti þeirra Einars og Magnúsar, sem þegar er lokið, er langur; tilraunirnar, framleiðslan, vöruþróunin, námskeiðahald í að meta timbur, aðkoma að timburflutningum milli landshluta, uppsetning kyndistöðva og svo mætti áfram telja.

Spennandi verður að sjá hvað á eftir að bæstast við hann á næstu árum. Þeir virðast ekki láta deigan síga, kapparnir á Eskifirði.

HÖRÐ Í HORN AÐ TAKA

BÓTARÉTTUR
INNHEIMTA SLYSA- OG SKAÐABÓTA

bótaréttur.is
520 5100
Suðurlandsbraut 24

Pegar sólin rís og dagurinn kviknar

– Varaformaður Skotvís opnar umræðuna um hreina fæðu

Sigrún Pétursdóttir
sigrunpeturs@bondi.is

Bjarnþóra María Pálsdóttir hefur sinnt ýmsum ábyrgðarhlutverkum í lífinu, ávallt staðið keik og samkvæm sjálfri sér. Nú kynnumst við henni sem varaformanni Skotveiðifélags Íslands og ötulum talsmanni þess að landsmenn nái sér í prótein upp á gamla mátann en dufti ekki yfir sig.

Bjarnþóra, eða Þóra eins og hún er kölluð, var kjörin varaformaður Skotvís nú í byrjun árs, en hafði áður setið í stjórn, enda mikil áhugamanneskja um skotveiðar og óhrædd við að láta til sín taka varðandi hagsmunamál veiðimanna.

„Ég man eftir því þegar ég var ellefu ára, búsett á Ólafsfirði, að hafa fengið óstöðvandi áhuga á að dorga. Mamma var að verða vitlaus á aflanum og heimiliskettirnir höfðu engan áhuga, samt marhnútar og finerí, en þarna kviknaði þessi baktería, kikkið við hvað er gaman að veiða. Ég fór samt ekkert í veiðimennskuna af viti fyrr en miklu seinna,“ segir Þóra, enda stundaði fjölskylda hennar lítið veiðar og veiðibakterían því ekki beinlínis í blóðinu.

Fyrirferðarmiklar matartilraunir fylgdu nýjum lífsstíl

„Árið 2013 ákveðum við Sigurður Jónasson, maðurinn minn, að flytja út á land, á Blönduós. Ég hafði eytt meirihluta starfsferilsins við að vinna með fólki og oft og tíðum í þungum málaflokkum því tengdu. Langaði að breyta alveg til og dreif mig í Háskólann á Hólum í ferðamálafræði.

Þóra segir nálægðina við náttúru og miklar veiðilendur fyrir norðan hafa orðið til þess að hún hafi drifið sig í að taka byssuleyfi þetta sama ár. Einnig hafi maður hennar verið

Við veiðar er markmiðið að sýna bæði bráð og náttúru virðingu.

Myndir / Einkaeign

mikið í veiði og lá beinast við að hún drifi sig í sportið.

„En þarna byrjuðum við að stunda þetta á fullu, við hjónin, og það er akkúrat það sem maður saknar við að vera kominn í borgina aftur – að geta ekki bara skroppið spontant á gæs eða rjúpu án nokkurrar fyrirhafnar eins og áður var. Það má taka fram að við veiddum mjög mikið og voru matartilraunir mínar nokkuð fyrirferðarmiklar á samfélagsmiðlum á þessum tíma ... Sumir urðu full svangir að fylgjast með mér í eldhúsinu, enda borðuðum við hreindýrasteikur á þriðjudögum og gæsaliðfrapaté á miðvikudegi ef því var að skipta.

Þessi ný lífsstíll varð til þess að ég fór að huga betur að mataræði

og hollustu en áður. Villibráð hlýtur að vera með því hollasta sem fólk getur látið ofan í sig, enda lifa dýrin frjáls í sínu eðlilega umhverfi og lifa á næringu án afskipta eða inngripa mannskepnunnar með ódýrari hráefnisvali, sýklalyfja-notkun og fleira sem er að finna í verksmiðjuframleiddu kjöti í mismiklum mæli hér á landi og annars staðar.

Kjósum við þrjátíu innihaldsefni yfir hreint fæði?

Þóra segist annars velta fyrir sér öllum þeim meintu heilsuvörum sem er otað að landsmönnum þessa dagana. Sé farið í matvöruverslun er hin meinta heilsudeild full af dufti, fjölðafraðaleiddum próteinstykkjum

Grafín gæs með fersku grænmeti og heimagerðri bláberjasósu.

með ótal innihaldsefnum og löngum gildistíma.

„Fólk sem vill takast á við bætta heilsu horfir til þessara vara og við sem kjósum að borða dýraafurðir og ekki hvað sist villibráð upplifum stundum fordóma fyrir okkar val á næringu. Villibráð, sem var veidd á íslenskri heiði og lifði á hreindýramosa, íslenskum berjum og grasi, hlýtur að vera hollari kostur en það sem telur mörg innihaldsefni og skammstafanir sem venjulegt fólk hefur ekki hugmynd um hvað er í raun og veru.

Af hverju erum við í alvörunni ekki að ræða hvað við erum að gefa litlu börnunum okkar í formi einhverja „pöffa“ og hringja sem koma úr pakka með langan lista af innihaldsefnum, viðbættum sykri og enn lengri geymslutíma? Mér finnst þetta áhugavert og í raun galið með tilliti til hollustu og mataræðis, fólkið sem lætur oft mest á sér bera á þeim vettvangi er á kafi í alls kyns duftum. Borðum frekar hreinan mat – það er eina vitið.“

Morðæði eða núvitund?

„Annars er þetta líka heilmikil núvitund, að skrönglast í svarta myrkri, stilla upp, liggja svo í skurðinum og biða en fylgjast á sama tíma með sólinni rísa og nýjum degi að kvikna. Það eru svo margir sem missa af þessum töfrum, að fylgjast með dagrenningunni, öllum þeim litum og hljóðum sem henni fylgja. Hvernig allt vaknar til lífsins og að sama skapi þegar ljósaskiptin eiga sér stað þegar tekur að kvölða. Þetta er ekki síður það sem fær mann af stað og það sem ég er farin að hlakka til. Að verða einn með náttúrunni er ómetanleg upplifun og aðaláherslan ekkert endilega veiðarnar. Deila súkkulaðibita með músinni sem laumar sér inn í felubyrgið til þín. Ekkert sem toppar þessi lífsgæði.

Þóra ásamt Áka Ármanni Jónssyni, formanni Skotvís, í Brussel nýverið.

Fólk sem er ekkert inn í þessu heldur oft að við sem veiðum séum oft og tíðum morðóðir vitleysingar, en það er algerlega annar vinkill til á þessu. Auðvitað er til fólk sem stendur í magnveiði og veit svo ekkert hvað það á að gera við bráðina, rífur kannski úr þeim bringuna og skilur hræið eftir.

En að veiða sér til matar og sýna náttúru og bráð virðingu, það er málið. Venjulegir veiðimenn eru þar, enda oftast en ekki mikið útivistarfólk og vant því að taka tillit til náttúrunnar. Svo má bæta við að þó kvikni á einhverjum frumkrafti hjá manni við veiðarnar, eru þær einnig nauðsynlegar til að halda stærð hjarðar í skefjum. Það gæti til dæmis allt farið úr böndunum ef hreindýr fengju að fjölga sér ótakmarkað því svæðið sem þau halda til á ber það ekki. Það eru hreint ekki allir til í að hlusta á þessa hlið en samt alveg til í að mæta á og borga stórfé fyrir að upplifa villibráðakvöld á einhverjum veitingastöðum.“

Margþátta veiðitúrar bestir

„Annars veiði ég aðallega gæs og endur, mér þykja það bestu matfuglarnir ... einhverja rjúpu reyndar líka á Blönduóstimunum,

ALLT FYRIR RJÚPNAVEIÐINA

DEERHUNTER CUMBERLAND HÚFA

3.490 kr.

TENZING TZ BV16 RJÚPNAVESTI

45.900 kr.

SEA TO SUMMIT ALPINE EVENT LEGGLÍFAR

11.990 kr.

BUSHNELL BANNER R3 10X42

34.990 kr.

SNOWLINE PRO

9.990 kr.

RJÚPNASKOT 36, 38 OG 42GR

Sími: 551 6770
www.vesturrost.is

Vesturröst

”Sé farið í matvöruverslun er hin meinta heilsudeild full af dufti, fjölda-framleiddum prótein-stykkjum með ótal innihaldsefnum og löngum gildistíma ...

enda áttum við fuglahund sem leitaði að rjúpu helst allt árið um kring,“ segir Þóra og hlær. Henni þykir rjúpa nefnilega ekkert sérstaklega bragðgóð og kýs frekar að veiða 1–2 fugla og matreiða súpu, sem rennur betur niður.

„Við hjónin fluttum svo í bæinn og það urðu hlé á veiðunum hjá mér vegna veikinda sem urðu til þess að ég hef ekki getað beitt líkamanum til skotveiða,“ segir Þóra, „ekki fyrr en nú í haust og ég er svo spennt! Þetta gefur manni svo mikið enda getur góður veiðitúr verið svo margþátta.“ Þóra kann margar sögur, enda ýmislegt sem getur komið á óvart þegar farið er í veiði.

„Ein fyndnasta ferðin okkar hjóna er líklega þegar við fórum á gæs í Fitjárdalinn fyrir norðan, vorum búin að biða marga klukkutíma í skurðinum, skítkalt og bara engan fugl að sjá. Þannig við ákváðum að fara aðeins inn í bíl að hlýja okkur og þegar við vorum komin svona 100 metra frá, lítum við við og þá höfðu sirka 200 fuglar lent á túninu! Greinilega voru gæsirnar að biða eftir að við færum til að leika á okkur, helvískar. Þetta var svakalegur fjöldi,“ segir Þóra og hlær. Við hugsuðum bara ... eruð þið að grínast!? Reyndum auðvitað

Þóra á góðum degi með Krapa sínum.

að skriða í áttina til hópsins, en áttum ekki séns, þær sáu okkur og létu sig hverfa. En magnið var ótrúlegt! Við vorum orðlaus. Skemmtilegustu veiðiminningarnar snúast nefnilega sjaldnast um hve marga fugla maður veiddi.

Svo verð ég nú að láta fylgja hérna með,“ heldur Þóra áfram,

„þegar ég var í löggunni á Hólmavík og við Siggí þá búsett á Borgarnesi. Ég var á vakt og Siggí hugsar sér gott til glóðarinnar, að mæta á svæðið og ná sér í rjúpu enda mikil rjúpnaveiði þarna í kring. Hann kom með hundinn með sér og þá hundabúrið, vel útbúinn maðurinn ... Var svo akkúrat að gera sig kláran

Haförnninn reyndist vera góðkunningi lögreglu. Þarna tekinn í annað skipti af lögreglunni, en hafði lent í klandri á Vesturlandi ári eða tveimur áður.

í veiði þegar ég fékk útkall vegna hafarnar sem hafði lent í vandræðum rétt utan við Hólmavík. Þegar búíð var að handsama fuglsgreyið voru góð ráð dýr. Hann þarfnaðist frekari aðhlynningar og ekki gat ég ekið honum til borgarinnar verandi eina löggan á vaktinni.

Siggí var ræstur í verkefnið og úr varð að örninn fór í hundabúrið og Krapí minn settur á gólfið við framsætið og Siggí ók sem leið lá suður með gripinn. Það eru ekki allir sem lenda í því að drösla hafarni með sér í skottinu,“ segir Þóra glottandi, „rjúpnaveiðin er ekki alltaf gefin skulum við segja.“

Vaxandi hlutur kvenna í skotveiði af hinu góða

En að lokum aftur að heilnæmu mataræði og mikilvægi þess að viðhalda þessari góðu hefð sem veiði er.

Þóra segist nýverið hafa verið erlendis, á fundi FACE, Evrópu-sambands skotveiðifólks, þar sem m.a. var rætt um að tengja börn við náttúruna í gegnum mat og náttúru. Einnig, til að koma inn hollari valkosti á matarborð fjölskyldunnar, var talið vænlegt til árangurs að virkja konuna – en konur eru enn þá í miklum minnihluta þeirra sem öðlast skotvopnaleyfi og halda til veiða þó þeim fari fjölgandi bæði hérlandis sem erlendis.

„Mjög svo áhugaverð verkefni eru t.d. í Danmörku og nokkrum Austur-Evrópulöndum sem snúa að því að kynna börn fyrir þessum mikilvæga heimi sem nútímamaðurinn er sífellt að fjarlægjast meira og meira. Að veiða sér til matar í óspilltri náttúru er þekking sem verður að færa til kynslóðanna sem á eftir okkur koma.

Í Bandaríkjunum eru svo haldin sérstök námskeið fyrir konur til að kenna þeim allt sem máli skiptir við veiðar, allt frá réttum klæðnaði, umhirðu og notkun skotvopna, að lesa í náttúruna, fella dýr, gera að því og að lokum elda matinn. Enda er villibráð hollasti matur sem hægt er að komast í og gott að borða það sem maður hefur sjálfur veitt.

Þetta helst í hendur við að rækta grænmetið sitt í garðinum, fara í berjamó, gera hlutina frá grunnni. Einfaldlega allt önnur gæði,“ lýkur Þóra máli sínu og mega margir taka undir þau sannindi.

Gaman er að segja frá því að ákveðin tímamót urðu árið 2019 hjá Skotveiðifélagi Íslands þegar í fyrsta sinn sátu tvær konur í stjórn félagsins, Þóra auk Þóreyju Ingu Helgadóttur. Það þótti ánægjulegt tákn um vaxandi hlut kvenna í skotveiði á Íslandi. Í dag eru tvær konur í stjórn félagsins og má vonast til að með tímanum verði hlutfall þeirra enn stærra.

Móttökustaðir fyrir ull og afhending umbúða 2026/27

Söfnunarstaður	Flutningsaðili	Sími	Ullarpokar fást hjá	Sími
Mosfellsbær	Ístex hf. Völuteig 6	566-6300	Ístex hf. Völuteig 6	566-6300
Borgarnes	Biggi Upp ehf	691-4995	KB. Búrekstrardeild	430-5500
Snæfellsnes	Biggi Upp ehf	691-4995	KB. Búrekstrardeild	430-5500
Búðardalur	Biggi Upp ehf	691-4995	Vörumiðlun Búðardal	852-2858 / 860-0029
Saurbær	Biggi Upp ehf	691-4995	Vörumiðlun Búðardal	852-2858 / 860-0029
Króksfjarðarnes	Biggi Upp ehf	691-4995	Vörumiðlun Búðardal	852-2858 / 860-0029
Barðaströnd	Biggi Upp ehf	691-4995	Barði Sveinsson Innri-Múla	456-2019
Pingeyri	Biggi Upp ehf	691-4995	Hákon S. Unnsteinsson Ketilseyri	849-8364
Flateyri	Biggi Upp ehf	691-4995	Hákon S. Unnsteinsson Ketilseyri	849-8364
Ísafjarðardjúp	Biggi Upp ehf	691-4995	Hákon S. Unnsteinsson Ketilseyri	849-8364
Hólmavík	Biggi Upp ehf	691-4995	Pakkhúsið Vík á Hólmavík	863-6900
Bitrufjörður	Biggi Upp ehf	691-4995	Pakkhúsið Vík á Hólmavík	863-6900
Borðeyri	Biggi Upp ehf	691-4995	Kaupfélag V-Hún, pakkhús	455-2325
Hvammstangi	Ullarþvottastöð	483-4290	Kaupfélag V-Hún, pakkhús	455-2325
Blönduós	Ullarþvottastöð	483-4290	Lifland Blönduósi	540-1155
Sauðárkrókur	Ullarþvottastöð	483-4290	Kaupfél. Skagfirðinga, Verslunin Eyri	455-4610
Akureyri	Bændaverk ehf	865-0240	Bústólpi Oddeyrargötu	460-3350
Húsavík	Bændaverk ehf	865-0240	Heimamenn ehf	891-8800 / 464-2100
Mývatn	Bændaverk ehf	865-0240	Heimamenn ehf	891-8800 / 464-2100
Kópasker	Vökvapjónusta Eypórs	893-1277	Vökvapjónusta Eypórs, Kópaskeri	893-1277
Þórshöfn	Vökvapjónusta Eypórs	893-1277	Vökvapjónusta Eypórs, Kópaskeri	893-1277
Þórshöfn	Vökvapjónusta Eypórs	893-1277	Jón R. Gíslason, Fjarðarvegur 25	892-0632
Vopnafjörður	Vökvapjónusta Eypórs	893-1277	Vökvapjónusta Eypórs, Kópaskeri	893-1277
Egilsstaðir	Bændaverk ehf	865-0240	Landstólpi	480-5610
Höfn	Biggi Upp ehf	691-4995	KASK Höfn Hornafirði	470-8222
Kirkjubæjarklaustur	Biggi Upp ehf	691-4995	N1 - Kirkjubæjarklaustri	487-4628
Vík	Biggi Upp ehf	691-4995	Verslunin Aldan	696-6816
Hvolsvöllur	Þórður Jónsson	893-2932	Þórður Jónsson	893-2932
Flúðir	Biggi Upp ehf	691-4995	Fóðurblandan Selfossi	570-9840
Selfoss	Biggi Upp ehf	691-4995	Fóðurblandan Selfossi	570-9840

Myndir frá Landbúnaðarsýningunni árið 2022. Hlóðu listrænir starfsmenn Bændasamtakanna þennan fagra turn sem litlum gulrótarálfum þótti gaman að athuga nánar með það í huga að gæða sér á byggingarefninu.

Um 100 aðilar verða með bása á sýningunni og því er af nógu að taka...

Matarveisla, ráðgjöf og margt að sjá

Karólína Rós Ólafsdóttir
karolina@bondi.is

Landbúnaðarsýningin 2026 verður haldin í Laugardalshöll dagana 9.–11. október næstkomandi. Básar verða á sýningunni þar sem fjölbreytt fyrirtæki kynna vörur, verkefni og nýjungar.

Um 100 aðilar verða með bása á sýningunni og því er af nógu að taka. Vélar, tæki og tól, öryggisbúnaður, fræg og matvæli eru meðal þess sem gestir geta búið við. Blandaður hafi samband við nokkra aðila sem eru með bás í ár.

Hvetja fólk til að koma og spjalla

Land og skógar er þekkingarstofnun á sviði gróður- og jarðvegsauðlinda og er meðal þeirra sem verða með bás í ár. Markmið stofnunarinnar er að nýta land af sjálfbærni, vakta og hafa yfirsýn, stuðla að bindingu kolefnis og bæta gróður- og jarðvegsauðlindir þjóðarinnar.

Blaðamaður tók stöðuna á Péttri Halldórssyni, kynningarstjóra Lands og skógar, sem er spenntur fyrir sýningunni. „Við ætlum

að leggja áherslu á stuðningsverkefni Lands og skógar, þau verkefni sem við veitum styrki til í landgræðslu, skógrækt og endurheimt votlendis. Það verður áherslan í básnum. Þarna verða ráðgjafar til skrafs við gesti og svo verðum við með eitthvað skemmtilegt til að skoða, kannski fræg og áburðarefni, sýnishorn af trjám, eitthvað sem fangar athyglina, ekki síst hjá krökkunum,“ segir Pétur.

Fyrir stuttu var ný reglugerð um hvata- og stuðningsverkefni í landgræðslu og skógrækt samþykkt. „Reglugerðin er í innleiðingu núna og í tengslum við hana erum við að hugsa hvernig við getum samræmt þessi ólíku verkefni. Þá sjáum við fyrir okkur að hægt verði bjóða bændum upp á heildstæða ráðgjöf þar sem við tökum jörðina fyrir og skoðum hana alla. Í stað þess að einungis komi einn ráðgjafi í heimsókn til að skoða ýmist möguleika á skógrækt, uppgræðslu eða endurheimt votlendis verði ráðgjöfin heildstæðari. Þá er hægt að finna hvar á jörðinni hentar að rækta nýjan skóg, hvar megi græða upp og svo er kannski framræst land sem er ekkert verið að nota og þá er hægt að breyta því í myri. Þá fær bóndinn yfirlit yfir jörðina sína og getur séð hvaða möguleikar eru og síðan valið hvaða verkefni hann fer í af þessu,“ útskýrir Pétur.

„Þetta er svona í þróun sem stendur. Við viljum hvetja fólk til að koma í þetta spjall í básinn okkar.

Við ætlum ekki að koma bara til að predika heldur viljum við endilega fá að heyra óskir og hugmyndir og heyra hljóðið í bændum og landeigendum.“

Veisla í matarhorninu

„Við vorum á sýningunni 2022 og það gekk rosalega vel, okkur fannst við vera vinsælasta stelpa á ballinu,“ segir Oddný Anna Björnsdóttir, framkvæmdastjóri Beint frá býli og Samtaka smáframleiðenda matvæla. „Fólki finnst gaman að koma á básinn okkar, smakka og fá tækifæri til að kaupa einstök matvæli og kynnast framleiðendum.“ Samtökin verða með bás fyrir sína félagsmenn og greiðir hver og einn fyrir sitt borð þá daga sem hann tekur þátt. „Smáframleiðendur hafa almennt ekki tök á að vera með eigin bás á svona sýningu, það er of kostnaðarsamt. Þetta er eitt af því sem við gerum fyrir félagsmenn og hluti af þeim ávinningi að vera í samtökunum,“ segir Oddný.

„Það koma mörg þúsund manns á sýninguna svo þarna verða bæði mikil sölutækifæri og tækifæri til að kynna sig og sína framleiðslu og

jafnvel taka niður pantanir ef fólk er með afurðir sem það á eftir að vinna úr í haust. En framleiðendur verða með alveg helling, flestir koma klyfjaðir af vörum til að selja.“

A básnum er pláss fyrir tólf framleiðendur og segir Oddný að það verði fullt alla dagana. „VOR - Verndun og ræktun verður með bás við hliðina á okkur og þar verður hluti félagsmanna, þeir sem eru með lífræna vottun. Svo verður Matarkista Skagafjarðar með bás skáhallt á móti okkur og á honum verða skagfirsku félagsmenn okkar. Það verður því sannkölluð matarveisla í þessu horni salarins, bæði bændur sem vinna úr eigin afurðum og smáframleiðendur sem nýta innlendar afurðir í sínar vörur.“

„Þetta er sérstakt tækifæri fyrir framleiðendur. Ég held að það séu fáar sýningar þar sem þúsundir gesta streyma í gegn á degi hverjum. Árið 2022 var stappað og traffík á básinn allan tímann. Það er frábært að fá tækifæri til að sýna landsmönnum hluta af því sem er að gerast í matvælageiranum og þessum

frumkvöðlaheimi. Þetta verður bara stuð og gleði,“ segir Oddný að lokum.

Sólarorka í sveitum

„Þetta er í fyrsta sinn sem við verðum með á Landbúnaðarsýningunni og við hlökkum til að hitta gesti,“ segir Ragnar Ragnarsson, framkvæmdastjóri Sólspors, sem býður upp á heildarlausnir í sólarorku. „Við verðum með hina hefðbundnu sólar sellu á básnum og öflugar festingar á bárujám. Til sýnis verða þakplötusólar sellur, þakplötur með innbyggðum sólar sellum sem eru vinsælar hjá okkur og alveg snilldarlausn.“ Ragnar segir Sólspor vera með verkefni í sveitum landsins en mikill markaður sé til staðar. „Þetta er eitthvað sem við teljum mjög spennandi fyrir bændur, þeir það sameiginlegt að eiga mikið

af þökum og margir hverjir að nota mikið af rafmagni líka. En sólarorkulausnirnar eru fyrir alla þá sem vilja auka sjálfbærni og lækka rafmagnskostnaðinn hjá sér,” segir Ragnar.

Möguleikarnir eru endalausir að sögn Ragnars en á básnum verða einnig rafhlöðulausnir til sýnis sem geta geymt umframorku og virkað sem varaafli, auk þess sem fulltrúar birgja sem framleiða búnaðinn verða á staðnum og veita ráðgjöf. „Við erum með okkar eigin kerfi til að hanna þessar lausnir og við getum því gert forhönnun fyrir fólk strax á staðnum, sem við sendum þeim í tölvupósti. Fólk getur síðan sett inn eigin notkunartölur og skoðað hvernig það kæmi út. Öll þessi vinna er fólki að kostnaðarlausu því að það er mikilvægt að fólk sjái möguleikana í þessu og hvort þetta henti vel,” segir Ragnar og hvetur gesti til að koma við hjá þeim.

Brunavarnir alltaf búbót

Brunahólf ehf. verða einnig með bás á sýningunni í fyrsta sinn. „Við verðum bæði með vörur og ráðgjöf og viljum eiga þetta

Annþór Kristján Karlsson.

„Við sáum það þegar við tókum þátt í iðnsýningunni hvað það skortir þekkingu á brunapéttingum í bæði iðnaði og búskap. Við tókum eftir því þegar við vorum að tala til dæmis við bændur sem gera margir hverjir hlutina frá grunni að þá áttar fólk sig ekki endilega á því hvað þarf að gera eða er öruggast.“ Annþór segir að samtölin sem þeir hafi átt á iðnaðarsýningunni hafi leitt til þess að þeir ákváðu að vera með á Landbúnaðarsýningunni. „Við bjóðum heildarlausnir í brunavörnum, bæði ráðgjöf og framkvæmd, og þar erum við með brunapéttingar, brunaviðvörðunarkerfi og slökkvikerfi. Það eru mikil verðmæti í búskap og okkur finnst mikilvægt að tala um þetta öryggi.“

„Yndislegt að hitta fólk“

„Við verðum bæði með nýjungar og þessar klassísku vörur sem við höfum selt í áratugi,” segir Steindór Gunnlaugsson,

Steindór Gunnlaugsson.

framkvæmdastjóri Dynjanda, sem hefur selt tæki og öryggisbúnað til landbúnaðar og iðnaðar um áraraðir. Meðal nýjunga verða loftpressur á básnum sem að sögn Steindórs hafa verið vinsælar.

Ein af þeim vörum sem Dynjandi hefur selt hvað lengst eru Peltor-heyrnarhlífur en fyrirtækið hefur selt og þjónustað Peltor í 60 ár. „Við höfum verið með þetta frá því að Peltor voru bara eyrnahlífur frá Smálöndunum. Þetta var bylting á sínum tíma, þessi tæknieryr, að hægt væri að hlusta á tónlist og útvarp og vernda heyrnina. Þau ganga auðvitað út á að þú þurfir aldrei að taka hlífina af þér í hávaða, jafnvel stutt, því þá tapast allt sem er búið að verja. Núna er því hægt að gera nánast allt án þess að taka þær af, hlusta á útvarp, tónlist og tala í símann,” segir Steindór.

„Það er alltaf gaman að taka þátt í svona viðburði,” segir Steindór, „það er svo gaman að hitta fólk og heyra sögur, fólk sem hefur átt Peltor frá okkur í 30 ár eða loftpressu sem það keypti 1980 og eitthvað og notar enn. Við eigum góð og löng sambönd við marga bændur og það er ánægjulegt að viðhalda því á milli kynslóða því sem betur fer koma einnig nýjar kynslóðir í bændastéttina.“

Fjáröflun og verðlaunaafhending

Valur Þorsteinsson hjá markaðssviði Bændasamtakanna segir básinn þeirra verða stór- glæsilegan og skemmtilegan.

Valur Þorsteinsson.

„Við verðum þarna ásamt Ráðgjafarmiðstöðinni sem stefnir á að kynna sína starfsemi með ýmsum fróðleik og samtali. Bændasamtökin og Bændablaðið verða við sama borð þar sem boðið verður upp á heita og kalda drykki, derhúfur og gott samtali. Ýmis verkefni hjá Bændasamtökunum verða til kynningar, á borð við Bændageð, öryggismál, íslenskt staðfest og markaðsmál,” segir Valur.

Íslenska landsliðið kjötiðnaðarmanna verða einnig með viðveru á básnum og munu selja kjötvörur til fjáröflunar fyrir keppnisferð til Ástralíu. Á laugardaginn um klukkan þrjú verður verðlaunaafhending fyrir fagkeppni Meistarafélags kjötiðnaðarmanna (MFK) og segir Valur að vonandi verði gestum og gangandi boðið upp á smakk af þeim vörum sem unnu til verðlauna. „Svo er það rúsinan í pylsuendanum: myndavélin! Gestum býðst að taka mynd af sér við náttúrulegan bakgrunn. Hægt verður að líma myndina á Íslandskort til að sýna úr hvaða sveit fólkið kemur.“

Fjölmargir básar verða auk þeirra sem nefndir eru hér að ofan. Nýjar og spennandi vinnu- og dráttarvélar verða á staðnum, drónar til landbúnaðarmota, Ferguson-félagið mætir með fágæta sýningargripi og eiga allir það sameiginlegt að hlakka til að hitta gesti og gangandi til að eiga gott samtali um íslenskan landbúnað og framleiðslu.

Bleikur október

10% af söluverði á völdum vörum rennur óskipt til Bleiku slaufunnar

 BLEIKA SLAUFAN

Við þrífum allar stærðir og gerðir af sótsíum

 Vik verkstaedi ehf

Einhellu 6
221 Hafnarfirði
tel. +354 8961083

Allt til járna-bindinga

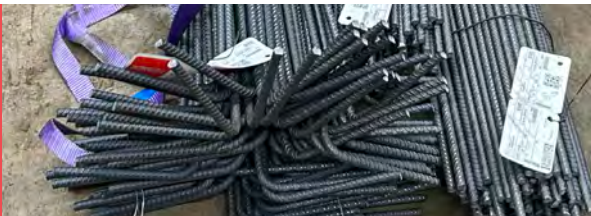
Sendum um allt land

Kambstál ehf • Tinhellu 3 • 221 Hafnarfirði
534 1500 • kambstal@kambstal.is • kambstal.is

Klippum og beygjum

Sverleikar frá 8-40mm

Fylgihlutir

Mikið úrval á lager, einnig sérpantanir

Samsetning

Fullkomin aðstaða innanhúss í nýju húsnæði okkar

Járnammottur á lager

Gott úrval, einnig sérpantanir

Hafðu samband og við finnum lausn sem hentar þér!

534 1500

10 af stærstu mjólkurfyrirtækjum heims eru evrópsk!

Snorri Sigurðsson
snorri.sigurdsson@outlook.com

Hin árlega skýrsla hollenska landbúnaðarbankans Rabobank, um tuttugu stærstu afurðafyrirtæki heims í mjólkuriðnaði, kom út nýverið og líkt og undanfarin ár er þar margt áhugavert að finna. Að þessu sinni eru stóru tíðindin ekki endilega hvaða fyrirtæki situr í fyrsta sæti eða hverjir skipta um sæti á listanum heldur eru helstu tíðindin miklu fremur þau að alþjóðlegur mjólkuriðnaður virðist vera að færast inn í nýtt skeið, þar sem færri en stærri fyrirtæki fara með sífellt stærri hluta af mjólkurframleiðslu heimsins.

Sérfræðingar Rabobank segja sjálfir að nýtt tímabil sé hafið sem einkennist af samrunum, sérhæfingu og aukinni áherslu á virðisaukandi framleiðslu. Fyrirtækin keppast ekki lengur eingöngu við að safna sem flestum lítrum af mjólk heldur einnig við að byggja upp sterkari stöðu á afmörkuðum mörkuðum og þar virðist sem próteinhluti þessara fyrirtækja fari ört stækkandi. Flest þeirra hafa komið sér upp sérhæfðum próteinvinnslum sem eru oft að skila rúmlega helmingi hagnaðar fyrirtækjanna. Þá eru sérvörur innan heilsugeirans, sérostar og aðrar vörur með hærri framlegð að bera uppi arðsemi marga af risunum á markaðinum.

Heildarveltan heldur áfram að aukast

Samkvæmt yfirliti Rabobank jókst samanlögð velta 20 stærstu mjólkurfyrirtækja heims, sjá meðfylgjandi töflu, um 5,4% á 12 mánaða tímabili 2025–2026 og nam alls um 269 milljörðum Bandaríkjadala, eða um 32 þúsund milljörðum íslenskra króna. Þetta er gríðarleg aukning frá

Röð árið 2026	Breyting á milli ára	Röð árið 2025	Nafn	Höfuðstöðvar	Ársvelta 2025/2026, milljarðar USD*	Ársvelta, milljarðar ISK**
1		1	Lactalis	Frakkland	40,2	4.816
2		2	Nestlé	Sviss	23,7	2.839
3		3	Dairy Farmers of America	Bandaríkin	23,1	2.767
4	↑ um 2	6	Arla Foods	Danmörk	23,0	2.755
5	↓	4	Danone	Frakkland	21,6	2.587
6	↓	5	Yili	Kína	15,8	1.893
7	↑	8	FrieslandCampina	Holland	14,3	1.713
8	↑	9	Saputo	Kanada	11,7	1.402
9	↑	10	Mengniu	Kína	11,4	1.366
10	↓ um 3	7	Fonterra	Nýja-Sjáland	11,3	1.354
11		11	Magnum (áður Unilever)	Holland/Bretland	9,0	1.078
12	↑ um 2	14	Gujarat Cooperative MMF	Indland	8,4	1.006
13	↓	12	Savencia	Frakkland	8,4	1.006
14	↑	15	Müller Milk	Dýskaland	8,0	958
15	↓ um 2	13	Schreiber Foods	Bandaríkin	7,7	922
16		16	Sodiaal	Frakkland	7,0	839
17	↑	18	Froneri	Bretland	6,4	767
18	↓	17	Agropur	Kanada	6,4	767
19	↑	-	Emmi	Sviss	5,7	683
20		20	Grupo Lala	Mexíkó	5,6	671

*Veltutölur fyrirtækjanna eru oft byggðar á áætlun Rabobank fyrir 12 mánaða tímabil 2025–2026.
**Miðað við miðgengi Seðlabanka Íslands 25. september 2026.

fyrira samanburðartímabili þegar aukningin nam aðeins 0,6%. Auðvitað segir velta fyrirtækjanna ekki alla söguna enda getur arðsemin verið misjöfn en þar sem aðrar upplýsingar liggja ekki fyrir, um öll stærstu fyrirtækin, er þetta sú nálgun sem Rabobank notar og hefur notað í áráraðir.

Til að setja þessar veltutölur í smá samhengi þá er áætluð heildarvelta hins opinbera á Íslandi, þ.e. ríkissjóðs og sveitarfélaga, um 2.300 milljarðar íslenskra króna árið 2026. Þannig má til gamans setja dæmið þannig upp að ef hið opinbera á Íslandi væri afurðafyrirtæki í mjólkuriðnaði, væri það einungis í 6. sæti lista Rabobank, rétt neðan við franska afurðafyrirtækið Danone! Og til enn frekari skemmtunar má velta fyrir sér heildarstöðu Íslands, þ.e. landsframleiðslunnar árið 2025. Þá var hún rétt tæplega 5.000

milljarðar íslenskra króna, þ.e. á pari við veltu fjölskyldufyrirtækisins Lactalis. Svona samanburður er þó varasamur enda velta fyrirtækis ekki það sama og landsframleiðsla, þ.e. virðisaukinn sem verður til í hagkerfinu. En engu að síður áhugaverður samanburður að eitt fjölskyldufyrirtæki sé með árlega veltu sem er svipuð að stærð og öll landsframleiðsla Íslands.

Þrátt fyrir ýmsar áskoranir á einstökum mörkuðum virðist ljóst að stærstu fyrirtækjum heims hefur almennt gengið vel, en þó þarf sérstaklega að draga fram gríðarlega veltuaukningu Lactalis en franski risinn heldur áfram að sitja einn á toppnum og er nú með áætlaða ársveltu upp á rúmlega 40 milljarða Bandaríkjadollara. Í fyrra var áætluð velta Lactalis 31,9 milljarðar Bandaríkjadollara og nam því hrein veltuaukning þess,

á einungis einu ári, 8,1 milljarði Bandaríkjadollara, eða um 970 milljörðum íslenskra króna! Þessi veltuaukning skýrist bæði af almennri aukningu á sölu en einnig vegna uppkaupa á keppinautum víða um heim. Í öðru sæti lista Rabobank situr sem fyrr Nestlé og í þriðja sæti hið bandaríska samvinnufélag bænda, Dairy Farmers of America, rétt eins og í fyrra.

Arla stekkur upp í fjórða sæti

Einna athyglisverðustu tíðindi ársins eru hins vegar þau að Arla Foods hefur stokkið úr sjötta sæti upp í fjórða sæti heimslistans. Ástæðan er auðvitað samruni Arla og hins þýska DMK, en um þann samruna hefur áður verið fjallað hér á síðum Bændablaðsins. Nú hefur sá samruni gengið eftir og úr varð stærsta samvinnufélag mjólkurframleiðenda í Evrópu.

Þessi breyting dugði til þess að ýta hinu franska Danone niður í fimmta sæti listans, en um leið styrkti hún stöðu Arla verulega á alþjóðlegum markaði. Samkvæmt Rabobank er þessi samruni jafnframt eitt skýrasta dæmið um þá þróun sem nú á sér stað í mjólkuriðnaði heimsins, þar sem fyrirtæki leitast við að stækka til þess að efla samkeppnisstöðu sína og um leið fjárfestingargetu.

Fonterra komið niður í tíunda sæti

Ef horft er nokkur ár aftur í tímann eru það einnig talsverð tíðindi að sjá hvar nýsjálenska samvinnufélagið Fonterra er stadd í dag. Félagið, sem eitt sinn var af mörgum talið öflugasta mjólkurfyrirtæki heims, situr nú í tíunda sæti listans. Á síðustu árum hefur félagið farið í gegnum miklar breytingar og er nú að draga sig út úr ýmiss konar neytendavörustarfsemi til að einbeita sér frekar að hráefnum og þjónustu við veitingamarkaðinn.

Það breytir þó ekki því að Fonterra er enn eitt af stærstu mjólkurfyrirtækjum heims og reksturinn gæti vel orðið sterkari til lengri tíma lítið þrátt fyrir minni heildarveltu. Eins og áður hefur verið bent á segir veltan nefnilega ekki alla söguna um arðsemi fyrirtækjanna.

Ný fyrirtæki á listanum

Listinn breytist einnig nokkuð á neðri hlutanum. Þýska DMK hverfur eðlilega af listanum eftir samrunann við Arla og sömu sögu er að segja af Unilever, sem hefur skilið stærstu ístarfsemi sína frá móðurfélaginu. Í staðinn koma inn tvö ný fyrirtæki, annars vegar ísfyrirtækið Magnum og hins vegar svissneska mjólkurfélagið Emmi. Það eru raunar fyrirtæki af þessu tagi sem Rabobank telur líkleg til að sækja fram á komandi árum, þ.e. fyrirtæki sem sérhæfa sig á afmörkuðum sviðum fremur en að reyna að framleiða sem flest fyrir sem flesta.

Færri en stærri fyrirtæki

Eins og áður segir er meginniðurstaða Rabobank ekki sú að einstök fyrirtæki hafi skipt um sæti, heldur að greinin í heild sé að breytast. Á undanförmum árum hafa fyrirtæki vaxið með því að fara inn á ný landsvæði og vinna meiri mjólk, en nú virðist sem áherslan sé í auknum mæli að færast yfir á samruna, uppkaup og sérhæfingu.

Sérfræðingar bankans telja þannig að á næstu árum muni færri en stærri fyrirtæki fara með sífellt stærri hluta af mjólkurframleiðslu heimsins. Þau fyrirtæki sem ná að sameina stærð, nýsköpun, sérhæfingu og virðisaukandi framleiðslu muni að öllum líkindum standa sterkust að vígi og ef sú spá gengur eftir er nokkuð ljóst að við höfum aðeins séð upphafid að þeirri samþjöppun sem fram undan er í alþjóðlegum mjólkuriðnaði.

ROTÞRÆR, VATNSTANKAR OG SKILJUR

MARGAR STÆRÐIR OG TEGUNDIR SEM HENTA ÓLÍKUM ÞÖRFUM

ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA Í YFIR 50 ÁR

BORGARPLAST
STOFNAÐ 1971

Safe driving in Iceland.
Call 112
or find a local farm if something happens
Be kind
They all have names, we care about every single one.

Watch for sheep on the road and by the roadside.

Slow down in rural areas.

Keep your distance and drive with care.

Their lives matter.

Fagrað vill banna eggheimtu í íslenskri hrossarækt

Fagrað í hrossarækt hefur tekið afstöðu gegn eggheimtu úr hryssum og svokallaðri smásjárfrjövgun í íslenskri hrossarækt. Ákvörðunin byggir fyrst og fremst á sjónarmiðum um velferð hrossa en einnig á áhyggjum af áhrifum þessara aðferða á erfðafjölbreytileika íslenska hestsins.

Þorvaldur Kristjánsson.

Á fundi fagraðs í vor var farið vel yfir nýjustu tækni í frjósemi hrossa og fékk ráðið faglegt álit dýralækna sem hafa frjósemi að sérsviði. Þar var meðal annars fjallað um eggheimtu, svokallaða OPU (en. ovum pick-up) og eina gerð tækni-frjóvgunar sem er kölluð smásjárfrjövgun á íslensku (skammstafað ICSI á ensku og stendur fyrir intracytoplasmic sperm injection). Aðferðirnar hafa ekki verið teknar upp í hrossarækt hér á landi en eru þekktar erlendis. Í þessum pistli verður farið yfir hvað þessar aðferðir fela í sér og af hverju fagrað leggst gegn þeim.

Eggheimta og smásjárfrjövgun

Eggheimta felst í því að óþroskuðum eggfrumum er safnað beint úr eggjastokkum hryssu. Það er gert með ómskoðunarstýrðri nál sem stungið er í gegnum skeiðarvegginn að eggjastokkunum. Aðgerðin fer fram undir slævingu eða svæfingu og felur í sér að eggbú eru stungin ítrekað og skuluð til þess að ná eggfrumum. Einn af kostum aðferðarinnar er að hægt er að endurtaka hana með stuttu millibili og safna þannig mörgum eggfrumum frá sömu hryssu á tiltölulega skömmum tíma. Í kjölfarið er hægt að beita einni gerð tækni-frjóvgunar sem er kölluð smásjárfrjövgun, þar sem einni sæðfrumu er sprautað beint inn í eggfrumu á rannsóknastofu. Ef frjövgun tekst er fósturvisir ræktaður í nokkra daga og síðan annaðhvort frystur eða fluttur í meðgöngumóður. Tæknin getur þannig aukið verulega möguleika á að nýta erfðafni ákveðinna einstaklinga. Hún getur meðal annars gert kleift að fá mun fleiri afkvæmi undan verðmætum hryssum en með hefðbundnum aðferðum og nýta erfðafni stóðhesta sem hafa litla frjósemi.

Velferð hryssunnar vegur þyngst

Þrátt fyrir þessa tæknilegu möguleika taldi fagrað ástæðu til að staldra við og horfa sérstaklega til þeirra áhrifa sem aðferðirnar geta haft á velferð hryssna. Eggheimta er ífarandi inngríp og getur haft í för með sér verki, bólgu og hita og í sjaldgæfum tilvikum alvarlegri fylgikvilla. Þá vakna sérstakar spurningar um velferð þegar aðgerðin er endurtekin oft á sömu hryssu til þess að hámarka fjölda eggfrumna sem hægt

er að vinna úr henni. Fagrað telur því að tæknilegir möguleikar einir og sér eigi ekki að ráða för þegar kemur að ákvörðunum um ræktun íslenska hestsins. Meta þurfi einnig hvort notkun aðferðanna sé í samræmi við þau velferðarsjónarmið sem eiga að liggja til grundvallar hrossarækt. Má sem dæmi nefna að þessar aðferðir eru bannaðar alfarið í hrossarækt í Svíþjóð en það er gert einmitt á grundvelli dýravelferðar. Niðurstaða fagraðs var því að ekki eigi að heimila eggheimtu og smásjárfrjövgun í íslenskri hrossarækt.

Erfðafjölbreytileiki einnig til skoðunar

Ákvörðunin snýst þó ekki eingöngu um velferð einstakra hryssna. Fagrað fór einnig yfir möguleg áhrif aðferðanna á íslenska hrossastofninn í heild. Eggheimta og smásjárfrjövgun geta gert ræktendum kleift að framleiða mjög mörg afkvæmi undan fáum, sérstaklega eftirsóttum einstaklingum. Slíkt getur til lengri tíma aukið skyldleikarækt og dregið úr virkri stofnstærð. Þar með geta þessar aðferðir haft neikvæð áhrif á erfðafjölbreytileika stofnsins. Fyrir íslenska hestinn, sem er einangraður stofn og hefur sérstaka stöðu hvað varðar erfðafjölbreytileika, telur fagrað mikilvægt að fara varlega í notkun tækni sem getur hraðað mjög útbreiðslu erfðafnis úr fáum hrossum.

Ákvörðun sem þarf að festa í sessi

Ákvörðun fagraðs er fyrsta skrefið í ferli sem þarf að ljúka með formlegum breytingum á reglum íslenskrar hrossaræktar. Fagrað mun í framhaldinu vinna tillögu sem lögð verður fyrir aðalfund FEIF á næsta ári. Markmiðið er að fá ákvörðunina staðfesta innan alþjóðlegra samtaka um ræktun íslenska hestsins. Jafnframt verður farið yfir gildandi reglugerð um uppruna og ræktun íslenska hestsins. Í þeirri vinnu verður mótað hvernig ákvörðun fagraðs verði best útfærð í regluverki og hvaða breytingar þurfi að gera til þess að bann við eggheimtu og smásjárfrjövgun verði formlega staðfest.

Með ákvörðun sinni hefur fagrað þannig tekið skýra stefnu í málinu: Ný tækni í frjósemi verði ekki tekin upp í íslenskri hrossarækt nema tryggt sé að notkun hennar samræmist velferð hrossa og langtímahagsmunum íslenska hrossastofnsins. Bann við eggheimtu og smásjárfrjövgun er því ekki aðeins ákvörðun um tiltekna frjósemistækni heldur einnig afstaða til þess hvers konar ræktunaraðferða íslenska hestinum er ætlað að búa við til framtíðar.

Höfundur er ráðunautur í hrossarækt hjá RML.

NÝTT Á ÍSLANDI

Háprýstidælar og loftpressur frá RENO

Dönsk gæðaframleiðsla á dælum · Ítölsk gæðaframleiðsla á loftpressum

KYNNINGARTILBOÐ

10%

afsláttur til 1. nóvember

HÁPRÝSTIDÆLA

ST. 200/21
Veggfest · 200 bar · 21 l/min
509.900 kr. m/vsk.
Fullt verð 569.900 kr. m/vsk.

LOFTPRESSA

Prof. Light 500/90
369 l/min · 11 bar · 90 L
269.900 kr. m/vsk.
Fullt verð 299.900 kr. m/vsk.

SKRÚFULOFTPRESSA

Monsun 5
270 L · kælipurrkari · 780 l/min
1.029.900 kr. m/vsk.
Fullt verð 1.149.900 kr. m/vsk.

SKRÚFULOFTPRESSA

Monsun VSP 8
Fyrir mjaltaþjóna · hraðastýrð
frá 1.349.900 kr. m/vsk.
Fullt verð frá 1.499.900 kr. m/vsk.

Útvegum nánast allar gerðir háprýstidæla, loftpressa og aukahluta

Hafðu samband!

Búholt ehf.
buholt@buholt.is

Tilboð gildir til 1. nóvember 2026.
Birt með fyrirvara um prentvillur.

BYGGÐ TIL AÐ ENDAST

CAT HÖGGBORVÉL
1500W SDS DX27

36.668 ISK

CAT STINGSÖG
20MM 750W DX54

15.677 ISK

NÝ KÖMIN

TIL LANDSINS.

CAT Verkfærin eru byggð til að endast og hönnuð til að takast á við krefjandi verkefni.

Fyrir fagfólk, iðnaðarmenn og alla sem vilja vönduð verkfæri heima.

Kynntu þér úrvalið á CATPOWERTOOLS.IS

GOES

TERROX 550L

GLÆNÝTT MÓDEL

Vel búið tveggja manna fjórhjól með háu og lagu læsanlegu mismunadrifi, rafmagnsstýri, hita í handföngum, spili, beinni innspýtingu, 18 l. tanki og led lýsingu á frábæru verði.

1.199.000,-
ÁN VSK. 966.935,-

Bikevik, Reykjanesbæ. Kaupfélag Skagfirðinga, Sauðárkróki. Suður England, Selfossi. Lyngás Hellu. Landstólpi-AB, Egilsstöðum.

Urðarhvarfi 4 - 557 4848 - nitro.is

Loftslagsvænn landbúnaður – leið til bættra búskaparháttanna

Verkefnið Loftslagsvænn landbúnaður varð til með samstarfi bænda, Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins, Landgræðslunnar, Skógræktarinnar, (seinna Land

Sigurður Torfi Sigurðsson.

og skógur) og ráðneyta á sviði landbúnaðar- og umhverfismála. Markmið verkefnisins er að styðja bændur við að þróa loftslagsvænni og hagkvæmari búskaparhætti.

Verkefnið á sér nú þegar nokkurra ára sögu, fyrstu bændurnir hófu þátttöku árið 2020 en síðan þá hafa um 60 bú tekið þátt í verkefninu. Þátttakendur sem eru í verkefninu hafa náð góðum árangri í að minnka kolefnisspor á sínum bújörðum. Helstu áherslupættir þessara búna í aðgerðaáætlunum eru:

- Áburðarnýting og næringarefna-stjórnun
- Orkunotkun og orkusparnaður
- Jarðvegsheilbrigði og kolefnis-binding
- Fóðrun og búfjárhald
- Landnýting og gróðurvernd
- Sjálfbær rekstur og auðlinda-nýting

Nú er tækifæri fyrir aðra bændur að feta í þeirra fótspor og gerast þátttakendur í verkefninu. Opnað hefur verið fyrir inntöku nýrra þátttakenda og fer skráning fram á heimasíðu RML.

Fyrir hvað stendur verkefnið Loftslagsvænn landbúnaður?

Samtal og samvinna eru rauður þráður í starfi Loftslagsvæns landbúnaðar. Í verkefninu er lögð áhersla á fræðslu, ráðgjöf og miðlun hagnýtrar þekkingar með það að markmiði að aðstoða bændur við að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda og auka bindingu kolefnis á jörðum sínum.

Þátttakendur á vinnustofunni í Vallanesi framan við Asparhúsið sem er fyrsta hús á Íslandi sem byggt er alfarið úr íslenskum viði, skógi ræktuðum í Vallanesi.

Markmið verkefnisins er:

- Að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda frá landbúnaði.
- Að auka kolefnisbindingu í gróðri og jarðvegi.
- Að styðja bændur við að bæta búskaparhætti og greina tækifæri á að hagræða í búrekstri.
- Að efla sjálfbærni og auðlinda-nýtingu í íslenskum landbúnaði.
- Að skapa vettvang fyrir jafningjafræðslu – miðlun reynslu og þekkingar milli bænda.

Í verkefninu er lögð áhersla á að upplýsingamiðlun taki mið af raunverulegum aðstæðum í íslenskum landbúnaði. Þátttakendur hittast reglulega á fjölbreyttum

Loftslagsvænn landbúnaður

– skráning er hafin!

Opíð er fyrir skráningu nýrra þátttakenda í verkefnið. Finna má upplýsingar um verkefnið og skráningarnapp á heimasíðu RML.

fræðsluviðburðum, bæði á fundum á netinu og í heimsóknum á þátttökubú. Á fræðslufundum miðla sérfræðingar fagþekkingu bæði með fyrirlestrum og í samtali við bændur. Jafnframt er leitað til bænda í verkefninu og þeir fengnir til að deila reynslu og þekkingu til annarra þátttakenda. Fundirnir sameina þannig beina miðlun þekkingar og virkt samtal bænda og sérfræðinga. Í heimsóknum á þátttökubú, svokölluðum staðarvinnustofum, eru aðstæður og sérstaða hvers búna skoðaðar auk þess

sem bændur og starfsfólk verkefnisins skiptast á reynslusögum, hugmyndum og lausnum. Þessi jafningjafræðsla byggir á staðbundinni þekkingu bænda, umhverfi og rekstrarskilyrðum þátttakenda. Hún eykur þekkingu og styrkir jafnframt tengsl, kunningskap og vináttu meðal þátttakenda.

Þátttakendur eru hvattir til að rýna eigin búrekstur og spegla bú sín við þær upplýsingar og þekkingu sem þeir fá frá fræðslufundum og vinnustofum. Í verkefninu mótar hvert þátttökubú markvissa áætlun um aðgerðir sem efla sjálfbærni, bæta rekstur og styrkja búskapinn til framtíðar. Áætlanir byggja á grasrótarnálgun þar sem hvert bú mótar sína aðgerðaáætlun út frá eigin aðstæðum, getu og tækifærum. Áhersla er lögð á að tengja loftslagsaðgerðir við daglegan rekstur búna og að þær verði skýrar, hagnýtar, raunhæfar og framkvæmanlegar. Aðgerðirnar geta meðal annars snúið að bættum búskaparháttum, endurheimt votlendis, landgræðslu, skógrækt og betri nýtingu aðfanga. Lokamarkmiðið með þessari vinnu er að greina stöðu, sjá hvar tækifæri liggja og móta aðgerðir/leiðir sem henta og hafa jákvæð áhrif bæði á umhverfi og búrekstur.

Ávinningur af þátttöku í Loftslagsvænum landbúnaði

Helsti ávinningur af þátttöku í Loftslagsvænum landbúnaði felst í aðgangi bænda að fjölbreyttri fræðslu,

sérhæfðri ráðgjöf og hagnýtum verkfærum sem nýtast við að greina stöðu búna og móta raunhæfar umbætur. Með stuðningi starfsfólks verkefnisins og samtali við aðra þátttakendur fá bændur betri yfirsýn yfir búrekstur sinn, auðlindanýtingu og umhverfisáhrif búna. Þátttakan getur jafnframt skilað beinum hagrænum ávinningi þar sem aðgerðir sem draga úr losun gróðurhúsalofttegunda bæta gjarnan nýtingu aðfanga. Þetta getur átt við um aðgerðir sem stuðla að bættri nýtingu áburðar, fóðurs og orku sem leiða oft til minni kostnaðar, meiri afurða, minni sóunar og hagkvæmari búreksturs. Loftslagslegur og hagrænn ávinningur haldast því að miklu leyti í hendur.

Helsti ávinningur þátttöku er:

- Sérhæfð ráðgjöf frá ráðunautum RML og Landi og skógi við að greina stöðu búna, finna tækifæri og móta raunhæfar aðgerðir.
- Betri yfirsýn yfir losun gróðurhúsalofttegunda, landnýtingu og aðra helstu umhverfisþætti búna.
- Fræðsla og verkfæri sem styðja við bætta nýtingu áburðar, fóðurs, orku og lands.
- Tækifæri til að draga úr kostnaði og sóun.
- Reglulegir fræðslufundir, vinnustofur, heimsóknir á þátttökubú og einstaklingsráðgjöf.
- Jafningjafræðsla og tengsl við aðra bændur sem miðla reynslu, hugmyndum og lausnum.
- Aðstoð við að móta aðgerða-áætlun sem tekur mið af aðstæðum, búgrein, rekstrarsvigrúmi og markmiðum hvers búna.
- Tækifæri til að kynna búna á vef verkefnisins og styrkja ímynd þess.
- Betri undirbúningur fyrir auknar kröfur stjórnvalda, markaðar og samfélags um sjálfbærni og skráningu umhverfisþátta.

Inntaka nýrra þátttakenda

Nýir þátttakendur verða teknir inn haustið 2026 og vorið 2027. Þátttaka í verkefninu er opin fyrir bændur í öllum búgreinum og er hægt að sækja um þátttöku með skráningarhnappi á heimasíðu RML.

Helstu þátttökuskilyrði eru að umsækjendur séu í búrekstri og uppfylli lögbundnar skýrsluhaldskröfur. Nýir þátttakendur þurfa að mæta á undirbúningsvinnustofur og netfundir þar sem fjallað verður um grunnatriði loftslagsmála. Einnig þurfa þátttakendur að gera raunhæfa aðgerðaáætlun. Þar er ekki gerð krafa um að allir geri það sama því áhersla er lögð á að hver og einn finni leiðir sem henta aðstæðum hvers búna. Jafnframt er gert ráð fyrir að þátttakendur taki virkan taki þátt í fræðslufundum, vinnustofum og jafningjasamtali eftir því sem kostur er og verði tilbúinir í að skoða hvernig búrekstur þeirra geti þróast til loftslagsvænni leiða og orðið sjálfbærari.

LÍFRÆN SKOLP HREINSISTÖÐ

- Stöðin kemur samsett og tilbúin til uppsetningar
- Hátt hreinsunarstig
- Lyktarlaus
- Einföld uppsetning
- Ekki þörf á siturlögnum
- Möguleiki á fjartengingu við upplýsingakerfi

Verð 633.020.kr m/vsk

vatnsvirkinn@vatnsvirkinn.is - Sími 510 1400 - www.vatnsvirkinn.is

Í góðu skjóli trjálanda í Vallanesi, rætt um kornrækt og heilbrigði jarðvegs.

Illgresisumræða – í Vallanesi voru skoðuð tæki sem nota má við að uppræta illgresi og samtal tekið um hvaða leiðir má fara aðrar en að nota varnarefni.

Þátttakendur í góðu yfirlæti inni í Asparhúsinu í Vallanesi og ræða hvernig lífræn nálgun getur stutt við sjálfbærni, kolefnisbindingu og betri auðlindanýtingu.

Vinnustofur á búum

Vinnustofur á þáttökubúum eru mikilvægur hluti af Loftslagsvænum landbúnaði og að mati þátttakenda eitt það skemmtilegasta við verkefnið. Þar hittast bændur, miðla reynslu og ræða hagnýtar leiðir til að bæta búrekstur, nýta aðföng betur og draga úr losun gróðurhúsalofttegunda. Vinnustofa var haldin í Vallanesi á Fljótsdalshéraði 21. september sl. Þar var lífrænn landbúnaður í brennidepli og dæmi um atriði sem þar voru rædd tengdust jarðvegsheilbrigði og hvernig viðhalda má frjósemi jarðvegs með notkun lífrænna áburðarefna og skiptirækt. Einnig var rætt um hvaða aðferða má grípa til við eyðingu illgresis án notkunar varnarefna og skoðuð tæki sem notuð eru við illgresiseyðingu. Vinnustofan tókst afar vel enda margt áhugavert að sjá á búinu. Gestgjafarnir sögðu á lifandi hátt frá uppbyggingu á svæðinu og þeim verkefnum sem þau hafa sett í framkvæmd. Þau hafa áratuga reynslu á lífrænni ræktun og miðluðu þekkingu sinni til þátttakenda í vinnustofunni. Þátttakendur skiptust á hugmyndum og reynslu við raunverulegar aðstæður og nutu dagsins í góðu veðri.

Næsta vinnustofa verður 13. október og verður hún haldin í Svartárkoti í Bárðardal. Þar verður sjálfbærni í landbúnaði meginviðfangsefnið. Bærinn Svartárkot er innsti bær í Bárðardal og stendur í um 400 metra hæð yfir sjávarmáli en þar er rekið myndar sauðfjárbú og ferðaþjónusta. Á vinnustofunni verður rætt um hvaða tækifæri og áskoranir séu á jaðarbyggðum og hvernig nýta má staðbundnar náttúruauðlindir til að styðja við sjálfbærni á þessum svæðum. Einnig verður fjallað um landgræðslu, ræktun og skógrækt við krefjandi aðstæður. Vinnustofan er opin öllum bændum og skráning fer fram á vef RML.

Nánari upplýsingar um verkefni, þátttöku og vinnustofur veitir Sigurður Torfi Sigurðsson, ráðunautur og verkefnastjóri, netfang: sts@rml.is og sími: 516-5078.

Einnig má sjá frekari upplýsingar um verkefnið, aðgang að fræðsluefni auk upplýsinga um þátttakendur á vef Loftslagsvæns landbúnaðar: www.loftslagsvaennlandbunadur.is

Höfundur er ráðgjafi á rekstrar- og umhverfissviði RML.

Hreinsibúnaður og vélar

K Hóprýstidælur
– mest 180 bór

HD Hóprýstidælur
– mest 250 bór

HDS Hóprýstidælur/Hitadælur
– mest 210 bór & vatnshiti 155°C

PGG Rafstöðvar
– 1 & 3 fasa, 2200W-7200W

NT Ryksugur
– Stærð 22-65 ltr & verksmiðju rykugur

Brunndælur
– Ýmsar stærðir

Rafver er stoltur umboðs- og þjónustuaðili Kärcher á Íslandi í 42 ár!

Rafver • Skeifan 3 • 108 Reykjavík • Sími 581 2333 • rafver.is • rafver@rafver.is

VÉR VIÐHÖLDUM... ÖLLUM GERÐUM LYFTARA!

ÁRATUGAREYNSLA OG SÉRFRÆÐIÞEKKING

VIÐHALDSRÁÐGJÖF OG VIÐHALDSÞJÓNUSTA

ÚTVEGUM VARAHLUTI Í ALLAR GERÐIR LYFTARA

ÚTKALLS- OG NEYÐARÞJÓNUSTA

 888-9779

 VIDHALDID@VIDHALDID.IS

Rekstrarhagkvæmni kornræktar á Íslandi með þurrkað korn

– Niðurstöður úr BS-verkefni við Landbúnaðarháskóla Íslands

Íslensk kornrækt getur borið sig en svigrúmið er lítið þegar uppskeran bregst. Framleiðsla á þurrkuðu korni er vandasöm en ytri aðstæður eins og veðurfar getur haft mikil áhrif á endanlega afkomu. Til að hámarka

arðsemi af kornrækt þarf að hámarka uppskeru með sem lægstum tilkostnaði. Afkoma kornræktarinnar hjá stærri kornræktarbúum á Íslandi árið 2025 reiknaðist jákvæð, fyrst og fremst vegna þess að uppskeran var góð. Ræktunarárið 2025 var einstaklega gott og uppskera var með besta móti í öllum landshlutum.

Rannsókn

Höfundur lauk BS-prófi í búvísindum síðastliðið vor en í lokaverkefni gerði hann rannsókn fyrir ræktunarárið 2025 til að kanna rekstrarhagkvæmni kornræktar á Íslandi. BS-ritgerðin ber nafnið Krónur í korni og hana er að finna á vefsíðunni skemman.is. Ellefu íslenskir kornbændur sem rækta meira en 100 tonn af þurrkuðu korni á ári svöruðu umfangsmiklum spurningalista sem innihélt 199 spurningar um fjárfestingu framleiðslutækja, kostnaðar- og tekjuliði í kornræktinni á búnum. Út frá þeim gögnum ásamt aflaðra gagna úr erlendum handbókartölum og niðurstöðum erlendra og innlendra rannsókna var þróað afkomulíkan í *Microsoft Excel* fyrir íslenska kornrækt.

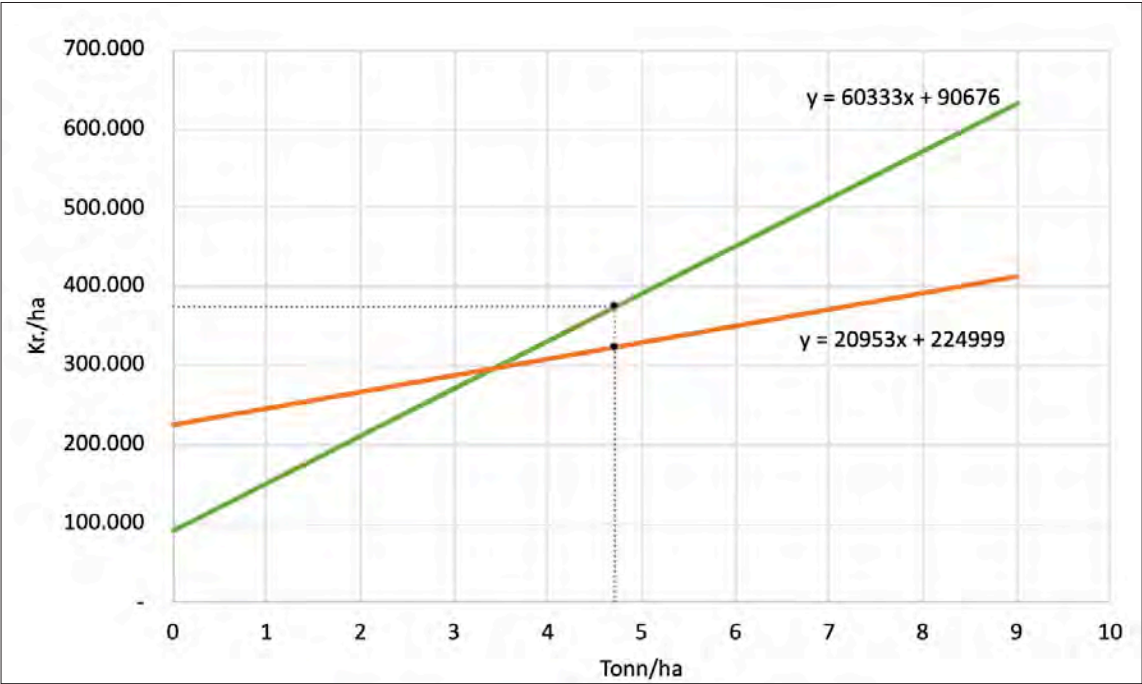
Niðurstöður og umræður

Niðurstöður rannsóknarinnar eru nýjar að nálinni fyrir íslenska kornrækt en margar af þeim styðja fyrri erlendar rannsóknir. Tekjur kr./ha aukast með auknu uppskerumagni

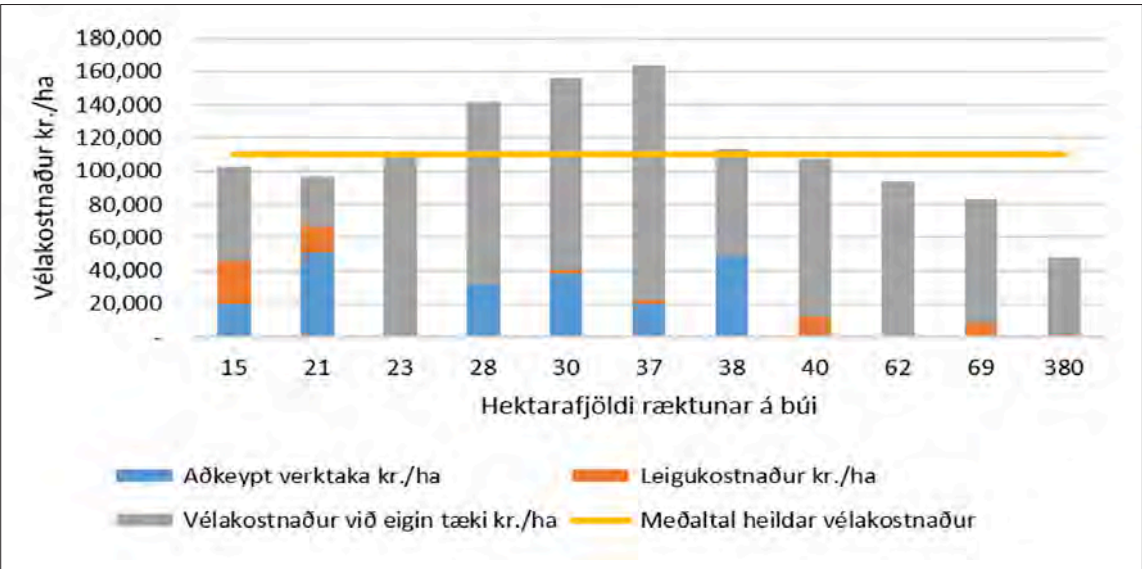
vegna þess að markaðsverðmæti uppskerunnar eykst á hektara en framleiðslutengdur stuðningur eykur vægi og áhrif uppskerumagns á hektara enn frekar. Heildar framleiðslukostnaður kr./ha hækkar með auknu uppskerumagni tonn/ha vegna aukins kostnaðar við kornflutninga, -þurrkun og -geymslu. Á mynd 1 eru tveir svartir punktar á línu tekna og framleiðslukostnaðar kr./ha hjá meðal kornræktarbúi (68 ha) í rannsókninni. Bilið milli þessara punkta er afkoma á hektara sem var 51.113 kr./ha. Miðað við markaðsverð árið 2025 sem var 45 kr/kg kornverð næst núllpunktur við 3,4 tonna (87% þe) uppskeru á hektara þar sem línurnar fyrir framleiðslukostnað og tekjur skerast. Ef uppskeran er minni en 3,4 tonn/ha þá verður afkoman neikvæð. Á myndinni má jafnframt sjá að þegar uppskerumagn er 0 tonn/ha eins og um uppskerubrest væri að ræða, þá reiknar líkanið með að tekjur fáiast einungis af hálmsölu og jarðræktarstuðningi sem er samanlagt 90.676 kr./ha. Við slíkar aðstæður er heildar framleiðslukostnaður 224.999 kr./ha og afkoman yrði því neikvæð um -134.323 kr./ha það árið.

Stærðarhagkvæmni

Niðurstöður rannsóknarinnar gátu ekki gefið til kynna hvernig stærðarhagkvæmni væri háttað á Íslandi. Til að mynda var minnsta búið í gagnasafninu með bæði mestu uppskeruna og hæstu afkomuna á hektara. Niðurstöður rannsóknarinnar gefa þó vísbendingar um að greinin sé í uppbyggingu og að sum bú séu ekki búin að fjárfesta nóg til skila góðri afkomu og kjörtímafrávik gæti einnig legið þarna á bak við sem étur

Mynd 1: Framleiðslukostnaður og tekjur (kr./ha) eftir uppskerumagni á hektara (tonn/ha).

Mynd 2: Skipting vélakostnaðar (kr./ha) á búum.

upp arðsemina hjá sumum búum. Það skilar ekki ávinningi að rækta í fleiri hekturum nema að svigrúm sé

fyrir því í tækjakosti og vinnutíma. Mörg dæmi eru um að bændur tapi uppskeru á haustin vegna þess að þreskivél og kornþurrkari afkasta ekki nógu. Erlendar rannsóknir sýna stærðarhagkvæmni, en nánari rannsóknir þarf til svo að álykta megi um eðli stærðarhagkvæmni í kornrækt hér á landi. Þó gögn höfundar (svör bændra) sýni ekki stærðarhagkvæmni þarf það ekki að sanna að hún sé ekki fyrir hendi í kornrækt á Íslandi. Gagnasafn í þessari rannsókn er takmarkandi þáttur til að skýra stærðarhagkvæmni og sérstaklega vantar stóra kornræktendur í rannsóknina en slík bú eru fá starfrækt hér á landi. Greinileg stærðarhagkvæmni er hins vegar í vélakostnaði.

Vélakostnaður

Vélakostnaður var stærsti einstaki kostnaðarliðurinn og þar eru einna mestu möguleikarnir til að hagræða. Tekið var tillit til bæði fasts og breytilegs vélakostnaðar fyrir eigin tæki en svo bætist við kostnaður vegna leigu tækja og aðkeypta verktakavinnu fyrir þau bú sem nýta sér slíkt. Niðurstöður sýndu að vélakostnaður á hektara er mjög misjafn milli búna eins og sjá má á mynd 2. Sum bú eru með lágan vélakostnað við eigin tæki en ástæða fyrir því getur verið að mörg ræktunartæki í eigu þessara búna hafi verið vel nýtt bæði í kornrækt og aðra ræktun sem lækkar þá vélakostnað á hektara við notkun á eigin tækjum. Þó má sjá að sum bú sem leigðu tæki og/

heildar vélakostnað. Það bendir til þess að mikill ávinningur sé hjá sumum búum að leigja tæki eða kaupa verktöku.

Gögnin sýndu að heildar vélakostnaður/ha (kostnaður við eigin tæki, leigu á tækjum og aðkeyptar verktöku) lækkar að jafnaði eftir því sem búin eru stærri, þ.e. við fleiri ræktaða hektara í kornrækt. Smærri búin eru frekar að leigja tæki og kaupa verktöku, a.m.k. verja þau meiri kostnaði í það að jafnaði en stærri búin. Í rannsókninni voru nokkur bú sem leigja tæki og kaupa verktöku og reiknast með mjög lágan heildar vélakostnað sem gefur vísbendingu um að mikill ávinningur fáiast af því, sérstaklega fyrir smærri bú. Vaxtartíminn er stuttur á Íslandi og því leggja bændur mikið kapp á að sá fræi sem fyrst á vorin og uppskera á kjörtíma á haustin. Af þeim ástæðum hafa margir farið þá leið að eiga sín ræktunartæki í stað þess að leigja eða kaupa verktöku. Það eykur vélakostnaðinn en í mörgum tilfellum má búast við að kjörtímakostnaður, það er uppskerutap vegna ótímanlegra aðgerða, sé minni en ella. Aðstæður eru mjög mismunandi milli svæða, hversu góður aðgangur er að leigutækjum og verktöku á háannatíma en jafnframt kom í ljós í rannsókn höfundar að leiguverð tækja er mjög mismunandi milli svæða. Búnaðarfélag og aðrir leigjendur tækja, leigja tæki út á mishagstæðu verði á hektara og framboð af leigutækjum er mismikið milli svæða. Höfundur telur að út frá öfludum gögnum að draga megi úr vélakostnaði

VINNUPALLAR EHF

- ÖRUGGAR LAUSNIR -

Taktu sumarhitann með þér í haustið

Mikið úrval af hitablásurum í hæðstu gæðum

Vinnupallar ehf. – Vagnhöfða 7 – s. 557 9933 – vpallar@vpallar.is – www.vpallar.is

Framleiðsla á þurrkuðu korni er vandasöm en ytri aðstæður eins og veðurfar getur haft mikil áhrif á endanlega afkomu.

allra búa með því að styrkja stöðu búnaðarfélaga og tilsvaramandi tækjaleigufélaga. Styrkja mætti slík tækjaleigufélög með ríkisstuðningi eða ívilnunum og efla samvinnu bænda.

Í ljós kom í rannsókninni að þau bú sem voru með hærri vélakostnað á hektara verja að jafnaði meiri tíma í ræktunar- og uppskerustörf á hektara. Hefðbundin jarðvinnsla, þ.e. plæging og finvinnsla, er oft algeng fyrir kornrækt. Kostur þeirrar aðferðar er að illgresi og sveppasmit er grafið niður undir plógstrengi strax að vori sem lágmarkar slík smit á vaxtartímanum og minnkar þörf fyrir varnarefni. Lækka má kostnað töluvert með léttari jarðvinnslu og jafnvel má lágmarka kostnaðinn með því að sá beint í akur frá fyrra ári með svokallaðri núllvinnslu (e. *No-tillage*) en sú aðferð skilar að jafnaði lægri uppskeru og þar með tekjum. Íslenskar rannsóknir hafa sýnt verulega lakari uppskeru með núllvinnslu samanborið við hefðbundna jarðvinnslu en fleiri rannsóknir skortir á hagvæmni núllvinnslu og skertri jarðvinnslu hérlandis. Samkvæmt erlendum rannsóknum mætti þó helst ráðleggja lágmarks eða enga jarðvinnslu þar sem öll bestu ræktunarskilyrði eru að öðru leyti fyrir hendi (sýrustig, framræsla og sáðskipti) og brugðist er við illgresis- og sveppaálagi með varnarefnum. Það jarðvinnslukerfi sem er valið í kornrækt þarf að fara eftir aðstæðum. Mismunandi er milli jarðvegsgerða hvaða jarðvinnsluáðferð er hagkvæmust hverju sinni en einnig hefur áhrif hversu mikið sveppa- og illgresisálagið er og hvort brugðist sé við því. Stundum er óþarfi að plægja sama kornakurinn ár eftir ár. Til dæmis getur verið hagkvæmt að plógherfa eða diskaherfa annað hvert ár eða oftár ef illgresis- og sveppaálag er lítið og brugðist er

við með varnarefnum þegar upp koma slík vandamál. Innlendir og erlendir rannsóknir hafa sýnt að með blandaðri jarðvinnslu þar sem plægt er annað hvert ár en léttari jarðvinnsla notuð með plógherfi eða diskaherfi þess á milli megi draga úr kostnaði án þess að minnka uppskeru.

Lokaorð

Rannsóknin sýnir að lykilatriði er að fá sem hæstu uppskeru á hektara sem er á sama tíma með háa rúmþyngd til að kornræktin standi undir sér og skili jafnvel afkomu. Erfitt er að spá fyrir um hvort kornrækt á Íslandi standi undir sér til framtíðar en þar eru margir óvissuþættir í tekju- og kostnaðarliðum sem breytast frá ári til árs, til að mynda tekjulíðum eins og upphæð ríkisstuðnings og markaðsverð á korni og hálm, jafnframt kostnaðarliðum eins og vaxtastigi, oliuverði og áburðarverði. Miðað við forsendur ræktunarársins 2025 reiknast núllpunktur við 3,4 tonna uppskerumagn á hektara.

Þó svo að ekki hafi greinst stærðarhagkvæmni í afkomu búa, þá greindist stærðarhagkvæmni í vélakostnaði, þ.e.a.s. vélakostnaður lækkar að meðaltali eftir því sem kornræktin er stærri hjá búum. Greinileg stærðarhagkvæmni er í vélakostnaði, fyrst og fremst vegna þess að á stórum búum eru vélar betur nýttar í kornrækt og önnur verk. Smærri bú geta hins vegar verið með lágan vélakostnað ef þau hafa aðgang að hagstæðum leigutækjum og/eða verktöku. Jafnframt má lækka vélakostnað með því að lágmarka jarðvinnslu. Minni jarðvinnsla má þó ekki verða til þess að uppskerumagn eða uppskerugæði rýrist of mikið. Frekari rannsóknir þarf að gera á hagkvæmnismörkum skertrar jarðvinnslu við íslenskar aðstæður.

Höfundur er búvísindamaður.

MÁLMIÐJAN

Stálheiðarlegum
opnunartilboðum að ljúka

Gríptu tækifærið og pantaðu strax!

Ólituð bára 0,6 mm

1990 kr.

m² með vsk.

Lituð bára 0,6 mm

2990 kr.

m² með vsk.

Hagstætt verð

Með nýrri framleiðslutækni og sjálfvirkni er vara framleidd á hagkvæmari máta en áður.

Stuttur afhendingartími

Við afhendum pantanir á 2–3 virkum dögum.

Auðvelt að panta

Í þægilegu pöntunarkerfi á **malmidjan.is**, geturðu séð verð strax og gengið frá pöntun.

Framúrskarandi efnisgæði

Hráefni frá Baosteel, stærsta og framsæknasta stálframleiðanda í heimi.

MÁLMIÐJAN breytir leiknum!

malmidjan.is

Útihúsgögn.is

ÚTSALA!!

25% AFSLÁTTUR af garðbökkjum

20% AFSLÁTTUR AF ÖLLUM ÖÐRUM ÚTIHÚSGÖGNUM

info@utihusgogn.is
S: 857 6715

Sterk og náttúruleg útihúsgögn – úti allt árið

Toppurinn í fjórhjólum í dag

CFMOTO 500
CForce C5

CFMOTO 1000
CForce Touring Premium

Hiti í handföngum. Mismunadrif að aftan.

28" dekk. Hiti í sæti og handföngum. Mismunadrif að aftan.

1.349.000,-
Án vsk.1.087.903,-

2.399.000,-
Án vsk.1.934.677,-

Umboðsaðilar: Kaupfélag Skagfirðinga, Sauðarkróki. Suður England, Selfossi. Bikevik, Reykjanesbæ, Lyngás 5, Hella, Landstólpi - AB varahlutir, Egilsstöðum.

Nitró - Urðarhvarfi 4 - 557 4848
Nánari upplýsingar á nitro.is

Smitvarnir og innflutningur laxahrogna

Í umfjöllun Bændablaðsins um innflutning frjóvgaðra laxahrogna frá AquaGen Profunda lýsir Gísli Jónsson áhyggjum af sjúkdómaáhættu og áhrifum á íslenska hrognaframleiðslu.

Karl Steinar Óskarsson.

Gott heilbrigðis-ástand íslensks fiskeldis er verðmæti sem ber að vernda. Við ákvörðun um innflutning þarf jafnframt að leggja réttar upplýsingar um upprunastöðina til grundvallar og fylgja gildandi lögum.

Matvælastofnun veitti heimildina á grundvelli þess mats að skilyrði viðkomandi innflutnings væru uppfyllt. Hún tekur til hrogna frá tiltekinni stöð og er háð heilbrigðisskilyrðum. Afhendingaröryggi og val á birgjum eru viðskiptasjónarmið fyrirtækjanna; þau koma ekki í stað þeirra krafna sem stjórnvöldum ber að framfylgja.

Samamburður við synjunina árið 2012 þarf að taka mið af því að forsendurnar hafa breyst. Í synjunarbréfi MAST frá 14. júní 2012 kom fram að fyrirhugaðir klakfiskar væru aldrei í opnum sjókvíum í 18–24 mánuði og að tilteknir sjúkdómar hefðu verið viðvarandi í þeim eldisstöðvum sem umsóknin laut að. Umsögn fisksjúkdómanefndar lagði meðal annars áherslu á lokaðan eldisferil. Núverandi heimild miðast við Profunda, þar sem allur lífsferill fisksins fer fram á landi.

Profunda er í Barstadvík og viðkomandi hölf, númer 10183, er á opinberri skrá Mattilsynet yfir hölf með viðurkennda sjúkdómalausastöðu gagnvart sjúkdómsvaldandi blóðþorraveiru,

Fiskeldiskvíar í Tálknafirði árið 2018.

Mynd / Ál

HPR-deleted ISAV. Sú staða tók gildi 4. júlí 2025. Með hölf er hér átt við afmarkaða eldiseiningu sem uppfyllir sérstakar kröfur um smitvarnir og heilbrigðiseftirlit.

Lýsing á vatnsöflun stöðvarinnar þarf einnig að vera rétt. Í gögnum Mattilsynet frá 5. maí 2025 kemur fram að bæði ferskvatn og sjór séu tekin úr borholum og að hvort tveggja sé jafnframt geislað með útfjólubláu ljósi. Vatnið berist til stöðvarinnar eftir lokuðum lögnum. Umfjöllun sem nefnir

eingöngu síun í gegnum sand og mól lýsir því ekki öllum þeim smitvörnum sem norsk yfirvöld leggja til grundvallar.

Varðandi tilvisun til blóðþorra árið 2022 þarf að greina á milli smits sem greinist í fiski eftir flutning úr stöð og staðfests smits í upprunahólfinu. Í fyrrnefndum gögnum Mattilsynet segir að blóðþorri hafi aldrei verið staðfestur í hólfinu. Frásögn af smiti í fiski eftir brottflutning staðfestir ekki ein og sér hvar smitið varð.

Áhyggjur af hjartarofi, CMS, þarf sömuleiðis að meta út frá gögnum um Profunda. Í upplýsingum sem AquaGen birti 2. september 2025 kemur fram að rannsóknir hafi sýnt fram á stöðin sé laus við PMCV, veirunni sem veldur hjartarofi. Samkvæmt fyrirtækinu byggist viðurkenning stöðvarinnar á umfangsmikilli sýnatöku og gögnum sem Mattilsynet hafi að mestu aflað með stuðningi norsku dýralæknastofnunarinnar. PMCV er sérstaklega talin upp meðal þeirra sýkla sem rannsóknirnar tóku til.

Þessar upplýsingar um PMCV eru aðgreindar frá opinberri viðurkenningu hólfins gagnvart blóðþorra. Viðurkenning vegna eins sjúkdóms staðfestir ekki sjálfkrafa frelsi frá öðrum. Við mat á áhættu af hjartarofi skipta rannsóknir og smitvarnir viðkomandi stöðvar máli. Ekki er hægt að yfirfæra sjúkdómastöðu annarra norskra stöðva á Profunda án þess að skoða gögn um það hölf.

Íslensk lög gera ráð fyrir innflutningi eldisfisks og hrogna að uppfylltum skilyrðum. Samkvæmt 2. mgr. 2. gr. laga nr. 54/1990 um innflutning dýra er slíkur innflutningur heimill samkvæmt skilyrðum reglugerða og skal framvísa skriflegri staðfestingu Matvælastofnunar á að þau séu uppfyllt. Ákvæðið felur því í sér sérstaka heimild fyrir lagareldisdýr, þrátt fyrir almennt innflutningsbann laganna.

Ísland og Noregur eiga jafnframt aðild að sameiginlegu regluverki EES um heilbrigði lagardýra. Með reglugerð nr. 462/2021 voru meðal annars innleiddar reglugerð ESB 2016/429 um dýraheilbrigði, reglugerð 2020/689 um eftirlit og sjúkdómalausastöðu og reglugerð 2020/990 um heilbrigðis- og vottunarkröfur vegna flutninga lagardýra. Matvælastofnun ber að framfylgja þessum reglum.

Regluverkið gerir sérstaklega ráð fyrir að sjúkdómalaus staða geti náð til lands, svæðis eða afmarkaðs hólf. Samkvæmt 197.

gr. reglugerðar 2016/429 getur viðurkennd staða upprunahólf því uppfyllt kröfur vegna flutnings til sjúkdómalaus áfangastaðar, þótt sami sjúkdómur finnist annars staðar í upprunalandinu. Meta þarf hina tilteknu upprunaeiningu og alla aðra viðeigandi skilmála flutningsins.

Svigrúm Íslands til viðbótarkrafna er afmarkað. Í 269. gr. sömu reglugerðar er heimild til strangari landsráðstafana á tilteknum sviðum, en þær mega ekki hindra flutninga milli aðildarríkja. Varanlegar viðbótarhömlur þurfa því viðeigandi lagagrundvöll; almenn tilvisun til sjúkdóma í Noregi nægir ekki ein og sér.

Þetta útilokar ekki frekari smitvarnir þegar ástæða er til. Í 226. gr. er sérstök heimild fyrir landsráðstöfunum vegna annarra sjúkdóma sem valda verulegri hættu fyrir heilbrigði lagardýra. Ráðstafanirnar verða að vera nauðsynlegar og hæfilegar. Fyrirhugaðar ráðstafanir sem hafa áhrif á flutninga milli EES-rikja þarf að tilkynna fyrirfram og fá samþykktar samkvæmt þeim reglum. Gagnvart Íslandi fer Eftirlitsstofnun EFTA með það hlutverk.

Fyrir hverja sendingu þurfa að liggja fyrir fullnægjandi heilbrigðisvottorð og önnur lögboðin gögn. Heimildin leysir innflytjanda ekki undan þeim skyldum. Matvælastofnun hefur eftirlit með því að skilyrðum innflutnings sé fullnægt og getur, þegar tilefni er til, krafist frekari gagna og rannsókna eða gripið til takmarkana á innflutningi í samræmi við gildandi lög og reglur.

Vernd heilbrigðis og útflutningshagsmuna krefst markvissrar vöktunar, traustra smitvarna og viðbragða þegar gögn gefa tilefni til. Ákvörðun um innflutning verður á sama hátt að byggjast á staðfestum forsendum og þeim reglum sem Ísland hefur skuldbundið sig til að virða.

Höfundur er deildarstjóri fiskeldis hjá Matvælastofnun.

Sitka fyrir alvöru veiðimenn og krefjandi aðstæður

Fullkomið felumynstur fyrir gæsa- og andaveiði

Sjáðu vandaða Sitka fatnaðinn í vefverslun Veiðihornsins

VEIÐIHORNIÐ

Síðumúla 8 • 108 Reykjavík • S: 568 8410
veidihornid.is

TRAUT FJÓLSKYLDUFYRIRTÆKI FRÁ 1998

Nýjasta þjóðarípróttin

Það er farið að verða erfitt fyrir Seyðfirðinga að verjast þeirri tilfinningu að nýjasta þjóðaríprótt íslenskra stjórnvalda sé að niðast á þeim.

Reynir Valgeirsson. Marghöggvið er í sama knérunn.

Seyðfirðingar eru enn að reyna að kyngja og melta svikin varðandi Fjarðarheiðargöng þegar nýtt högg ríður yfir. Þann 11. september síðastliðinn gaf Matvælastofnun Kaldvík hf. rekstrarleyfi til allt að 10.000 tonna laxeldis í sjókvíum í Seyðisfirði. Samhliða liggur fyrir starfsleyfi Umhverfis- og Orkustofnunar.

Þetta gerist þrátt fyrir gríðarlega mikla og óvenjulega andstöðu Seyðfirðinga við sjókvíaeldi. Þegar rekstrarsaga Kaldvíkur á Austfjörðum er síðan tengd við málið verður niðurstaðan að mínu mati nánast súrealísk.

Matvælastofnun, önnur þeirra stofnana sem nú heimilar Kaldvík stórfellt laxeldi í Seyðisfirði, kærði sama fyrirtæki til lögreglu árið 2025 vegna gruns um alvarleg brot gegn lögum um velferð dýra.

Þá vaknar óhjákvæmilega spurning:

Hvað alvarleg þarf rekstrarsaga fiskeldisfyrirtækis eiginlega að verða áður en hún hefur áhrif á veitingu leyfis til stórfelldrar nýrrar og gríðarlega umdeildrar starfsemi í öðrum firði?

Það er sú spurning sem ég ætla að reyna að svara.

Samskiptasaga MAST og Kaldvíkur í stuttu máli

Matvælastofnun kærði Kaldvík til lögreglu í mars 2025 vegna gruns um alvarleg brot á lögum um velferð dýra. Málið varðaði útsetningu laxaseiða í Fáskrúðsfirði í nóvember og desember árið áður.

Yfir 700 þúsund seiði drápuð. MAST taldi að forsvarsmönnum fyrirtækisins hefði átt að vera ljóst að lifslíkur seiðanna væru litlar við þær aðstæður sem ríktu og óskaði eftir lögreglurannsókn.

Sama vor kom annað dýravelferðarmál upp í Berufirði. Þar sektaði MAST Kaldvík um 500 þúsund krónur vegna vanrækslu við að fjarlægja og aflífa veika og þróttlitla fiska, svokallaða sveimara.

Í eftirlitsskýrslu MAST kom fram að jafnaði hefðu verið 1.000–3.000 illa farnir sveimarar í hverri kví í Svarthamarsvík. MAST gerði einnig alvarlegar athugasemdir við aðgerðir fyrirtækisins og taldi að grípa hefði átt fyrr inn í.

Kæran vegna seiðadauðans var send til Lögreglunnar á Austurlandi. Málið var enn sagt í rannsókn í ágúst 2025. Nú, í september 2026, liggur ekki fyrir opinber niðurstaða sem mér er kunnugt um.

Nýtt leyfi

Þrátt fyrir þessa rekstrarsögu og harða andstöðu almennings gaf MAST út fyrir skömmu nýtt rekstrarleyfi til Kaldvíkur fyrir allt að 10.000 tonna hámarks lífmassa í Seyðisfirði.

Niðurstaða MAST var sú að fyrirtækið uppfyllti lagaleg skilyrði fyrir útgáfu leyfisins og að stofnunin hefði ekki heimild til að synja því á grundvelli þeirra sjónarmiða sem andstæðingar eldisins héldu fram.

Umhverfis- og orkustofnun gaf jafnframt út starfsleyfi.

Leyfin eru bundin ýmsum skilyrðum. Og þar vaknar önnur spurning sem skiptir Seyðfirðinga miklu máli:

Hver hefur eftirlit með hverjum?

Í starfsleyfisgögnum vegna Seyðisfjarðar kemur fram að rekstraraðili skuli hafa vöktunaráætlun og framkvæma þá vöktun sem þar er tilgreind.

Rekstraraðilinn ber ábyrgð á mikilvægum hluta mælinga, gagnaöflunar og árlegra yfirlita sem síðan eru send eftirlitsstofnuninni. Mælingarnar geta verið framkvæmdar af rekstraraðilanum sjálfum eða aðila sem hann tilnefnir og stjórnvaldið samþykkir.

Formlega er hið opinbera eftirlit hjá Umhverfis- og orkustofnun, sem getur farið í vettvangsskoðanir, yfirfarið gögn, tekið sýni og gripið til úrræða.

En spurningin sem stendur eftir er:

Hve óháð er vöktunin þegar sá sem hefur beina fjárhagslega hagsmuni af niðurstöðunni aflar sjálfur mikilvægs hluta þeirra gagna sem eftirlitið byggir á?

Þetta fyrirkomulag er heldur ekki nýtt. Í umhverfismatsferlinu var það Fiskeldi Austfjarða, nú Kaldvík, sem svaraði athugasemdum sem fram komu og lagði fram upplýsingar um fyrirhugaðar rannsóknir, vöktun og viðbrögð fyrirtækisins.

Vantraust á stjórnsýslu sjókvíaeldis verður því vart afgreitt sem sérvíska Seyðfirðinga.

Ríkisendurskoðun sagði árið 2023 að stjórnsýsla og eftirlit með sjókvíaeldi hefðu verið „veikburða og brotakennd“ og vart í stakk búin til að mæta auknum umsvifum greinarinnar.

Í sömu úttekt var sérstaklega fjallað um umsókn Fiskeldis Austfjarða um 10.000 tonna eldi í Seyðisfirði og stjórnsýslu í tengslum við lagabreytingar. Ríkisendurskoðun sagði að frestun á gildistöku laga hefði verið til þess fallin að grafa undan tiltrú almennings á jafnræði og gagnsæi og að ásýndin væri sú að tiltekin fyrirtæki hefðu fengið „óeðlilegt svigrúm“.

Og eftir allt sem undan er gengið er nýja leyfið þó staðreynd.

MAST segir að 186 athugasemdir hafi borist við tillöguna. Engu að síður var gefið grænt ljós á allt að 10.000 tonna eldi í Seyðisfirði.

Eins og sjá má af framansögðu er stjórnsýslan í þessu máli með slíkum endemum að hún slær jafnvel við hugmyndaflugi þeirra sem gerðu kvikmyndina Apaplánetuna. Þótt stjórnvöld í þeirri sögu næðu okkar engan veginn í furðulegheitum miðað við þessa atburðarás.

Hér heima þurfum við því að leita skýringanna í okkar eigin stjórnkerfi.

Öll frammistaðan í þessu máli jaðrar, að mínu mati, við stjórnsýslulegt hneyksli.

Höfundur er iðnmeistari.

FAGFUNDUR

NAUTGRIPARÆKTARINNAR 2026

FIMMTUDAGINN 22. OKTÓBER

KLUKKAN 13:00 – 16:00 Á HVANNEYRI (ÁRSALUR)

Dagskrá

Frá fagráði

Þórarinn Leifsson, formaður Fagráðs í nautgriparækt

Verðlaunaafhending:

- Besta nautið fætt 2019
- Fyrirmyndarbú Nautgripabænda BÍ

Erfðaáhrif á lifun kálfa í íslenskum kúm

Egill Gautason, LBHÍ

“Bröndótt gefur björg í bú” – Um líti íslensku kýrinnar

Ágústa Rut Haraldsdóttir, LBHÍ

Undir yfirborðinu: Hvað hafa ómmælingar holdagripa leitt í ljós?

Ditte Clausen, RML

Umræður

Kaffihlé

Þróun sérmerkinga fyrir íslenskt nautakjöt

Eva Margrét Jónudóttir, Matís

Kyngreint sæði, árangur og kynhlutfall

Guðmundur Jóhannesson, RML

Umræður

Lok fagfundar

Fundurinn er haldinn af **Fagráði í nautgriparækt**

Öll velkomin

Fundinum verður streymt

Stólpi

Gámakerra til útleigu

Við bjóðum upp á útleigu á gámakerru fyrir viðskiptavinum sem þurfa að flytja gáma á einfaldan og hagkvæman hátt. Kerran hentar fyrir gáma allt að um 2,5 tonnum og er góð lausn fyrir þá sem vilja sjá sjálfir um flutninginn

- Gámakerra til leigu fyrir gámaflutninga
- Ber gáma allt að um 2,5 tonnum
- BE-réttindi nauðsynleg
- Dráttarbill þarf að hafa næga dráttargetu
- Skýr verðskrá og einfalt leiguferli
- Ástand kerru er yfirfarið við afhendingu og skil

Hafðu samband í **568-0100** eða stolpigamar@stolpigamar.is og fáðu frekari upplýsingar um leigu á gámakerru

Nánar á www.stolpigamar.is/gamakerra

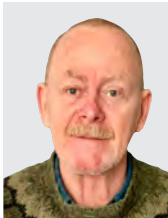
Horft út Seyðisfjörð.

Mynd / Bernd Dittrich - Unsplash

Útskýringar á andstöðu við laxeldi í sjókvíum á Seyðisfirði

Öldum saman hafa íbúar fjarðarins búið við margs konar hættur sem náði sambyli við náttúruna býður upp á. Hættur einskörðast þó ekki við þennan fjörð og eru til staðar á heimsvísu.

Sagt hefur verið að nóg sé til handa öllum í heiminum, en að vandamálið sé fámennur hópur auðkýfinga sem aldrei fær nóg. Þeirra vegna þyrfti heimurinn að halda áfram á þessari braut sem við nú erum á sem mun

Pétur Kristjánsson.

leiða til mikilla hörmunga fyrir mannkynið allt ef við bregðumst ekki við. Nú er augljóst að ofnýting auðlinda, framleiðsla og notkun jarðefnaeldsneytis og notkun alls kyns framandi efnasambanda og eiturefna ógnar mannkyni og færir okkur nær hengifluginu á ógnarhraða. Gróðafíkn sem peningaöflin ala með sér eirir engu. Risavaxin alþjóðafyrirtæki sölva undir sig afmarkaðar líftegundir og beita fyrir sig eitri, lyfjum, hátækni og samfélagslegum yfirgangi af sannfæringarkrafti peningavaldsins. Þessi ofuráhersla fyrirtækja á nýtingu fárra tegunda er á kostnað líffræðilegs fljóbreytileika. Það

er kallað einræktunarbúskapur (monoculture) þegar heilu svæðin eru tekin undir eina tegund. Nokkur vel þekkt dæmi eru byggfræ fyrirtækisins Monsanto og eitrið Round-up sem drepur allar plöntur nema Monsanto bygg. Eyðing regnskóganna á sér stað á ógnarhraða (sem samsvarar um 30 fótoltavöllum á mínútu) til þess eins að komast að verðmætum sem þar liggja undir, – olía, verðmætir málmar og til að rækta nautgripi. Pálmaolía, sojabauunærækt og eftirsókn í harðvið kemur þar við sögu einnig. Þessi aðferðafræði byggist almennt á því að drepa og jafnvel útrýma tegundum sem eru

ekki þóknanlegar framleiðendum. Þetta truflar eða eyðileggur hringrás lífs sem þróast hefur í aldanna rás. Röskun á lífkeðjum hefur oft mjög alvarlegar afleiðingar. Nærtækasta dæmið um einræktunartilburði hér um slóðir er laxeldi í sjókvíum sem æ fleiri sjá sem dæmi um einræktunarbúskap. Á mörgum stöðum hefur þessi búskapur verið bannaður með öllu og á enn fleiri stöðum stefnir umræðan í þá átt.

Eftir höfðinu dansa limirnir. Stóru alþjóðafyrirtækin eiga sínar rætur í nýlenduofbeldi fyrri tíma. Þá eins og nú sækjast þau eftir því að móta samfélögin þar sem þau starfa, að sínum hagsmunum. Fremst á spjóttinu eru yfirleitt loforð um eitthvað sem viðkomandi samfélag vanhagar um eða sem okkur er talin trú um að skorti. Fyrirtækin eru sífellt að leita að auðlindum til að nýta. Helst auðlindir sem íbúar vita ekki um eða nýta hóflega. Auðlindir sem fyrirtækin vilja fá endurgjaldslaut. Almennig er oft grunlaus um aðferðir fyrirtækjanna og hvaða hlutverki umhverfi íbúanna getur gegnt í peningamaskínunni. Samfélög sem verða fyrir svona auðlindaráni og misnotkun átta sig oft og tíðum ekki á skemmdum sem verða á samfélagi og náttúrulegu umhverfi þeirra fyrr en skaðinn er skeður og þá gjarnan óafturkræfur.

Við sem búum hér á Seyðisfirði erum ágætt dæmi um samfélag sem er að verða fyrir árásum af þessum toga. Fram að þessu höfum við litið á náttúruna hér í kring sem fyrirbæri sem við nýtum að mestu sameiginlega. Auðlind sem við höfum leyfi til að nýta en ekki eitthvað sem gengur kaupum og sölum á erlendum verðbréfamörkuðum. Þar förum við um og däumst að selunum, æðarfuglinum með ungana sína, fossunum og hvölunum. Við njótum þess að skoða marglyttur og furðulegt þang, virðum fyrir okkur fiskana sem stökkva og synda upp og niður ána. Um þetta ræðum við okkar á milli. Við tölum um veðrið, snjóalög, úrkomuna og höfum sameiginlegar áhyggjur og skoðanir á hættunum sem geta stöðjað að þegar veður og vindar vilja. Er krian komin? Hvernig gengur æðarvarpið? Hvernig gengur heyskapurinn? eru góðar heimtur? Var eitthvað að hafa

” Við viljum ekki fá gesti sem kunna ekki mannasiði og hafa ekki samráð við okkur íbúana um fyrirtækjarekstur sem kemur til með að hafa afar neikvæð áhrif á líf okkar hér ...

þarna undir Bjarginu? Hvernig er annars berjasprettan í ár? Berin rata stundum heim í eldhús og stundum beint upp í okkur. Við viljum ekki hafa mannaskít eða grút í fjörunum eða mengandi rusl á víðavangi. Við viljum fara frjáls um fjöllin og dalina, heyra fuglasönginn, hlusta á lækjarnið og fossahljóð. Horfum til himins, finnum fyrir vindinum og njótum sólarinnar. Veidum jafnvel fisk. Fáum okkur stundum göngutúr í fjörunni og fleytum kerlingar. Ræktum garðinn okkar. Þannig verðum við þátttakendur í náttúru sem nærir heiminn allan.

Við viljum ekki fá gesti sem kunna ekki mannasiði og hafa ekki samráð við okkur íbúana um fyrirtækjarekstur sem kemur til með að hafa afar neikvæð áhrif á líf okkar hér og gefur jafnvel litið til samfélagsins, þótt eigendur græði fúlgur fjár. Við tökum ekki á móti gestum sem vilja koma með fyrirtæki sín og breyta skipan mála á heimili okkar, þrátt fyrir augljósa andstöðu okkar sem hér búum. Við viljum ekki fá til okkar fyrirtæki sem eru með yfirgang og sýna tilvist okkar í hringrásinni hér ekki tillitssemi. Við sættum okkur ekki við yfirgang af því tagi sem laxeldið ætlar að beita. Við viljum ekki stjórnarfar sem virðir ekki staðbundna menningu okkar, mannréttindi og vilja. Við viljum ekki drepa lífríkið undir haffleti fjarðarinnar. Við viljum ekki flagð undir fögru skinni og segjum kurteislega og ákveðin:

LAXELDI? NEI, TAKK!

Höfundur er búfræðingur.

779 1886

skrallieskralli.is

SKRALLI

QUALITY by **GIGANT** HJÓLAGRÖFUVAGNAR

FYRIR ÞÁ KRÖFUHÖRÐU

SVEIGÐUR FRAMGAFL

HARDOX® 500 TUF STÁL

VÖKVAVÖR

VERKFÆRAKASSI

SÉRHANNAÐ BREMSUKERFI FYRIR HJÓLAGRÖFUR

... OG FESTINGAR FYRIR GARDVERKFÆRI OG LED LJÓS OG MARGT, MARGT FLEIRA. HAFÐU SAMBAND Í DAG!

Fjölbreyttur hópur á námskeiði um endurheimt votlendis.

Mýralíf fagnar eins árs afmæli

Aron Alexander Þorvarðarson.

Töluvert hefur farið fyrir málefniinu endurheimt votlendis upp á síðkastið, enda er ávinningur slíkra verkefna margþættur. Auk þess að stuðla að bættum vatnsbúskap og auknu vatnsöryggi getur endurheimt votlendis dregið verulega úr losun gróðurhúsalofttegunda frá framræstu landi. Losun vegna landnotkunar er stærsti einstaki losunarflokkur Íslands þegar hún er talin með. Endurheimt votlendis getur jafnframt haft jákvæð áhrif á líffræðilega fjölbreytni svæða sem endurheimt eru, og sá þáttur er í brennidepli Mýralífs.

Fyrsta skrefið: ítarleg forkönnun

Mýralíf (Peatland LiFELine), fyrsta LIFE-verkefni Íslands á sviði náttúruverndar og líffræðilegrar fjölbreytni, hófst í september 2025 og fagnaði nýlega eins árs afmæli. Landbúnaðarháskóli Íslands stýrir verkefninu en Land og skógur leiðir nokkra verkþætti þess. Meginhlutverk Lands og skógar er að sjá um endurheimtina sjálfa, en þar er margs að gæta.

Áður en nokkur vinnuvél mætir á endurheimtarsvæði þarf að ljúka ítarlegri forkönnun. Þar er meðal annars athuguð jarðvegsgæði (hvort lífrænn jarðvegur sé til staðar) og jarðvegsgýpt, virkni framræslu, aðrennsli vatns, halli lands, gróðurfar með sérstöku tilliti til votlendisgróðurs, staðsetning og umfang ruðninga og samfella svæðisins. Þegar þessar upplýsingar liggja fyrir er auðveldara að meta vatnshag svæðisins og hugsanleg neikvæð áhrif framkvæmdanna á nærliggjandi svæði. Jafnframt þarf að kanna hvort fornminjar, lagnir eða jarðstrengir séu á svæðinu og hvort þar finnist skilgreind sérstaklega mikilvæg búsvæði fugla og/eda fiska. Ef svo er þarf að taka sérstakt tillit til þess við skipulag endurheimtarinnar.

Gagnasöfnun sumarsins hafinn

Frá maí til loka september sinnti Land og skógur reglulegri vöktun á átta endurheimtar-

svæðum Mýralífs á Suður- og Vesturlandi. Vatnshæð, hitastig, raki, og flæði gróðurhúsalofttegunda, svo fátt eitt sé nefnt, voru mæld á tveggja vikna fresti allt tímabilið. Reglulegar og ítarlegar mælingar til að meta grunnástand svæðanna eru nauðsynleg forsenda vel heppnaðrar endurheimtar. Undirbúningurinn hefst því löngu áður en vinnuvélar mæta á svæðin.

Eftir endurheimt verður vöktun haldið áfram til 2030 en verkefninu lýkur formlega í febrúar 2031. Áframhaldandi vöktun gerir Landi og skógi kleift að meta gæði endurheimtarinnar og hvort settum markmiðum hafi verið náð. Náttúrufræðistofnun og Hafrannsóknastofnun gegna einnig lykilhlutverki í vöktuninni. Náttúrufræðistofnun sér um vöktun fuglalífs og gróðurfars á svæðunum en Hafrannsóknastofnun um vöktun fiska, með sérstakri áherslu á evrópska álinn sem er ein af lykiltegundum verkefnisins. Auk hans er lögð sérstök áhersla á fuglategundirnar þrjár, stelk, jaðrakan og lóupræl. Þær tegundir treysta allar á votlendi landsins að hluta til eða öllu leyti til að tryggja afkomu sína. Eitt af aðalmarkmiðum verkefnisins er að bæta búsvæði þessara fjögurra tegunda.

Námskeið í endurheimt votlendis

Margt af þessu og ýmislegt fleira var til umfjöllunar á tveggja daga námskeiði um endurheimt votlendis sem Endurmenntun Landbúnaðarháskóla Íslands hélt í samstarfi við Land og skóg og Mýralíf á Hvanneyri í lok september. Námskeiðið sóttu alls 25 þátttakendur úr fjölbreyttum starfsgreinum og vinnustöðum. Farið var í vettvangsferðir báða dagana á endurheimtar- og viðmiðunarsvæði verkefnisins, en nokkur þeirra eru í göngufæri frá skólanum.

Meðal verkefna vetrarins verður að vinna úr öllum gögnum sumarsins. Áhugasamir lesendur eru hvattir til að skrá sig á póstlista verkefnisins á myralif.is. Þar er einnig að finna nánari upplýsingar og reglulegar fréttir af verkefninu.

Aron Alexander Þorvarðarson, verkefnastjóri Mýralífs hjá Landi og skógi.

Skjótt skipast veður í lofti !

Eigum Solis 75 Narrow til afhendingar strax.

Vatnshitarar fyrir sumarhús

Ýmsar gerðir af vatnshiturum sem hita vatnið um leið og skrófað er frá vatninu, spennu 230v til 400v afl 3200w til 24000w. Engin hitakútur lengur.

Verð frá kr. 27.200.- til 262.000.-

Gólf / ofna hitakerfi frá kr. 240.000.-

Varmás

Markholt 2
Mosfellsbæ
sími 566 8144

VÉLAVAL

ERT ÞÚ AÐ LEITA AÐ VARARHLUT?

velaval.is
alltaf opin!

- Stýrisendar í allar vélar
- Legur og víftureimar
- Varahlutir í gamlar vélar
- Dekk og slöngur
- Rafgeymar og fylgihlutir

Kynnið ykkur úrvalið í vefverslun - velaval.is

Sendum um land allt!

Sími: 453 8888 - Opið virka daga kl. 9-17 | Við Norðurlandsveg - 560 Varmahlíð

Sagnabáttur:

Á 200 ára afmæli Benedikts Gröndal

Kristján B. Jónasson
kbjonasson@gmail.com

Þann 6. október árið 1826 fæddist hjónunum Sveinbirmi Egilssyni og Helgu Gröndal Benediktsdóttur sonurinn Benedikt. Þau bjuggu þá að Bessastöðum á Álftanesi, í húsum sem stóðu við hlið Bessastaðastofu, og kenndi Sveinbjörn þar við skólann. Árið 1835 fluttu Helga, Sveinbjörn og fjölskylda að Eyvindarstöðum á Álftanesi, en þá jörð hafði Sveinbjörn keypt, og þar voru þau með búskap samhliða kennslu Sveinbjarnar. Þegar skólinn flutti til Reykjavíkur árið 1846 fór Sveinbjörn með honum í bæinn og er þeim tímamótum fagnað um þessar mundir. Sveinbjörn varð fyrsti rektor Reykjavíkurskólans sem í 180 ár hefur starfað í brekkunni austan Lækjargötu. Þar átti Benedikt Sveinbjarnarson Gröndal einnig eftir að kenna og fluttist raunar til landsins í því skyni þjóðhátíðarárið 1874, fullur tilhlökkunar, enda orðinn að eigin sögn leiður á harkinu í Kaupmannahöfn, nýlega kvæntur sér miklu yngri konu, Ingigerði Zoëga, áhyggjufullur yfir að geta ekki séð fyrir henni nema embætti væri fast í hendi. Benedikt hrökklaðist hins vegar úr kennarastarfinu fáeinum árum síðar. Eftir að hafa fengið smjörþefinn af hamingjunni reið ógæfan yfir. Ingigerður dó árið 1881 aðeins 36 ára að aldri, ekki löngu eftir að dóttir þeirra barnung lést, en áður hafði önnur dóttir þeirra horfið héðan úr heimi. Benedikt gat ekki vikið sér undan ágjöfinni. Hann sinnti ekki kennslunni og drakk og var vikið úr starfi með smávægilegri árspensjón til að friða samvisku skólastjórnaenda. Örlög föður hans á rektorsstóli voru að sama skapi snautleg. Kominn til Reykjavíkur úr víðsýninu á Álftanesi réð Sveinbjörn ekki við sjálfstæðisþrá nemenda Reykjavíkurskólans né knýjandi þörf þeirra til að fá að þjóra brennivín í Klúbbnum. Þeir hröpuðu hann niður, auðvitað á latínu, svo hann beið siðferðilegan ósigur, sagði af sér embætti eftir að hafa streist við

að sitja í því áfram og lést í kjölfarið, farinn að kröftum.

Fimbulkraftar og
regingaldrar

Við köllum helstu skáld nítjándu aldar oft þjóðskáld, heiti sem öldin notaði svo sem sjálf um gengna góðyrkjendur: Þeir Stefán Ólafsson, Eggert Ólafsson og Jón Þorláksson voru allir kallaðir þjóðskáld af útgefendum kvæðasafna þeirra á fyrri hluta nítjándu aldar. En þessir kallar eru nú ekki það sem við sjáum nú fyrir okkur þegar þjóðskáldin ber á góma. Þjóðskáldin eru breiðfylking reffilegra karla með ræktarlega barta og óstýrilátar hárgreiðslur sem ýmist virðast bera því vitni að krullujárn hafi verið brúkuð á toppinn eða hárlímsefni notuð til að stífa flottan strút. Þjóðskáldið Matthías Jochumsson er gott dæmi með sitt mikla nef sem hann á að hafa þurft að sveigja til hliðar svo hann gæti drukkið kaffi úr postulínsbolla, uppreista höku og hártjónu. Hannes Hafstein er annar svona karakter með sitt koniakslegna fas og háleitan svip yfir ræktarlegri mottu en svo er það hann Benedikt Gröndal blessaður, hann var þjóðskáld líka.

Hann var einna fyrstur Íslendinga til að láta taka af sér ljósmynd. Það gerðist árið 1848 á meðan hann var í Kaupmannahöfn í sinni fyrstu staðarlotu sem stóð frá 1842 til 1850. Þar birtist hann sem full unglingur með miklar kinnar og hálsitt hár sem hann greiðir til hliðar eins og rómantískt séni. Þá var hann ekki nema tuttugu og tveggja ára og sótti um þær mundir fyrirlestra í náttúrufræði hjá Japetusi Steenstrup, sem nokkrum árum fyrr hafði fylgt Jónasi Hallgrímssyni í rannsóknarferðir til Íslands en var nú orðinn prófessor í dýrafræði við Kaupmannahafnarháskóla. Benedikt hafði teiknað frá því að

Gröndal var einna fyrstur Íslendinga til að láta taka af sér ljósmynd. Það gerðist árið 1848 á meðan hann var í Kaupmannahöfn í sinni fyrstu staðarlotu sem stóð frá 1842 til 1850. Þar birtist hann sem full unglingur með miklar kinnar og hálsitt hár sem hann greiðir til hliðar eins og rómantískt séni.

hann var barn og var raunar með óstöðvandi teikniáráttu en nú fyrst fékk hann faglega leiðsögn því teikningin var órjúfanlegur hluti af starfi náttúrufræðingsins á þessum tíma og Steenstrup kom Benedikt til náms hjá fugla- og blómamálaranum Johan C.T. Beyer, sem lært hafði kúnstina að draga upp náttúrufrýrbæri og lifverur af föður sínum sem hafði þann höfuðstarfa að teikna myndirnar í hina nafntoguðu blómabók Flora Danica.

Næst sjáum við Benedikt á mynd þar sem hann horfir klipptur og skegglaus og um leið nokkuð djarfur framan í heiminn á mynd tekinni um það leyti að hann var aftur kominn til Hafnar eftir fremur endasleppa dvöl í Reykjavík á árunum 1850 til 1857. Þann tíma segir hann sjálfur hafa verið sín glötuðu ár. Þá vann hann sem skrifari en reyndi sig einnig við að yrkja og skrifa en eyddi löngum stundum við drykkju og spil. Hann meira að segja trúlofaði sig en góðir menn slógu saman í þúkk og komu honum úr landi og aftur til Hafnar

í von um að hann tæki nú „examen“ en ekki réttist úr fyrir Benedikt þar fyrir en hann komst í ferðalög um Evrópu, tímabil sem reyndist eitt frjóstasta skeið ævi hans.

Ög svo kom Benedikt sem fyrr segir aftur til Reykjavíkur mitt inn í sóthitha fyrstu stórbylgju sjálfstæðisbaráttunnar haustið 1874. Hann hélt áfram að yrkja og skrifa, varð þjóðskáld og var nú kominn í hópinn með Matthíasi og Steingrími og síðar „ungu skáldunum“ Hannesi og þeim öllum sem hann átti enga samleið með og eyddi sífellt þúðri í að slæma í og álasa fyrir skort á pöetik og andagift. Benedikt var hins vegar síður en svo ósnortinn af sjálfstæðisandanum. Líkt og þjóðskáldin öll orti hann um þjóðfrelsið sem kom sem hlý gola sunnan úr menningarlöndunum

og bræddi frera deyfðar og framtaksleysis sem var hið sívinsæla umkvörtunarefni þjóðskáldanna. Á okkar móðunargjörnunum tímum hefði almenningur verið í siuppnámi yfir endalausum brigslum um sofandahátt sinn, en þetta komust skáldin þá upp með og þótti gott. Við þennan söng um frelsið og þíðuna og leysingarnar miklu sem biðu þjóðarinnar inn í blámóðu hins ókomna bætti Benedikt síðan við orðaklungri sem átti að hrífa andann upp úr duftinu og til æðri vidda með hjálp af forskeytum á borð við „regin“, „fimbul“ eða „jörum“. Þar uppi á bláum boga loguðu bjartar stjörnur og norðurljósa fimbulbönd.

Vísindamaðurinn

Benedikt var vakinn og sofinn við að afla sér þekkingar, rannsaka náttúruna og vann stöðugt að því að miðla þeirri þekkingu áfram til íslensks almennings og erlendra vísindamanna. Hann fékk styrk til þess að vinna að miklu verki um náttúru Íslands strax árið eftir heimkomuna 1874 og var meira og minna styrktur af landstjórninni og svo Alþingi til æviloka til að safna náttúrugripum og teikna þá.

Eftir að hann hafði að nokkru jafnað sig eftir andlát Ingigerðar settist hann að í húsi við Vesturgötu sem enn er við hann kennt og var á þessari öld gert upp og fært á nýjan stall við Fischersund og þar sat hann síðustu áratugi ævi sinnar og teiknaði og rýndi í bjöllur og nökkva og þarablöðkur, oft með smásjá, teiknaði og greindi og leitaðist við

að festa fingur á því hvaða lífverur lifðu á láði, í lofti og í legi á Íslandi og við Ísland svo hægt væri að vita hvernig náttúra landsins raunverulega væri. Hann hafði kennt nemendum sínum í Reykjavíkurskólanum náttúrufræði og fyrst engin handhæg námsbók var til þá samdi hann eina slíka sem og kennslubók í steinafræði og landafræði. Hann stofnaði ásamt öðrum áhugamönnum um náttúru Íslands Hið íslenska náttúrufræðifélag árið 1889 sem enn starfar, veitti því forstöðu framan af áður en hans viðkvæma lund varð til þess að hann rakst þar á horn og lét af formennsku, og á vegum félagsins kom hann upp náttúrugripasafni í Reykjavík sem hann helgaði krafta sína á tíunda áratug 19. aldar. Safnaði þar gripum og tók á móti gestum fáeinar klukkustundir í viku, siðdegis á sunnudögum, nema þegar sérstakt áhugafólk knúði dyra, til að mynda erlendir gestir og vísindamenn sem komnir voru til að fylgjast með öndum við Mývatn eða voru einfaldlega á lystireisu um norðurhöf.

Á meðan þessu söfnunarstarfi stóð ritaði Benedikt sem fyrr glóandi greinar í blöð og tímarit um málefni sem brunnu á honum, til að mynda hve blöðin væru hræðilegir friðarþjófar sem æstu fólkið og rugluðu það og kæmu inn hjá því alls kyns vitleysu og rugli. Hann gagnrýndi togaraútgerðina fyrir að eyðileggja hafsbotninn og tortíma lífríki sjávar, hann sagði Vesturfaraagentum til syndanna fyrir að „tala landið niður“, eins og nú er komist að orði, og fyrir að hvetja til að fólk flytti burt af landinu. Svo gifuryrtur var hann að Sigfús Eymundsson ljósmyndari, bókaúttefandi, bóksali og Vesturheimsagent, kærði hann fyrir meiðyrði og vann.

Enginn ritaði eins og Benedikt. Greinar hans og bréf eru stundum eins og sjóðandi hver, eins og kraumandi suðupottur hugmynda, gleði og orðaleikja. Hann virtist ráða yfir öllum hugsanlegum blæbrigðum tungumálsins, geta gripið til tilvitnana í fjarskyldustu fræði og skáld á ótal höfuðtungum, ekki síst formálunum sem hann stóð alltaf fastur á að væru grundvöllur allrar menntunar og að þeir sem ekki kynnu latínu og forngrísku væru hálfmenntaðir barbarar. Þessi sérstaki og stórhæfileikaríki Álfnesingur sagðist í ævisögu sinni vera að náttúru full og einrænn en fannst um leið lítið mál að skrifa vinum sínum bréf sem jafnað á við heilar ritgerðir – aðeins til að segja þeim í andríku máli hve mjög hann væri glaður að þekkja þá.

Lögfræðistofa Reykjavíkur

LÖGMANNSÞJÓNUSTA

Vönduð og fagleg lögmansþjónusta með starfsstöðvar bæði í Reykjavík og á Hvolsvelli. Helstu réttarsvið: Félagaréttur, eignaréttur, samningaréttur, orkuréttur, erfðaréttur, gjaldþrotaréttur stjórnsýsluréttur o.fl. Yfir 30 ára reynsla af lögmansstörfum.

Helgi Jóhannesson, lögmaður helgi@lr.is Sími 849-0000 Borgartúni 25, Reykjavík Austurvegi 4, Hvolsvelli Sími 515-7400

VARAHLUTIR Í KERRUR

Bílabúðin Stál og stansar

Sími 517 5000
Vagnhöfða 7, 110 Rvk.
stalogstansar.is

Vísnahornið

Ingólfur Ómar Ármannsson lýsir eftirleitum af sinni kunnu snillið:

Garpar þræða grjót og for gegnum þokudrungann. Gangnamanna gengin spor geymir heiðabungan.

Finnst mér seiða firnin öll fram með eyðidröngum. Þó erfið reið sé upp um fjöll og í heiðagöngum.

Í bókinni Jónu, atkvæði og ambögur lýsir **Jón Ingvar Jónsson** sjálfum sér á þann hátt sem honum var lagið:

Fólk er nafn sem fær að vara fáein ár og deyr. Ég er sjálfur jafnvel bara Jón og ekkert meir.

Ég hef alveg afleit gen, enda fól og glanni, rættinn, þver og illgjarn er annars gull af manni.

Viðhald vega á landsbyggðinni er stöðugt í gangi. Snillingurinn **Jón Jens** lýsir vegabótum svona:

Við Kaldármela er komin upp kunnugleg raunasaga. Þar sem að vondsleg vegabót verður til nokkurs бага, allt var þar fyrir unnið gýg, enn þarf að bæta og laga. Því að harða en hola skurn held var til þriggja daga.

Og hér er væntlega sönn lýsing á vegi hjá Jóni Jens og nokkuð myndræn:

Handan við Háanúp er, hola sem breið og djúp er og nóg er þar grugg um, hún nær upp að gluggum á óbreyttum Isuzu Trooper.

Og þannig lýsir Jón Jens heyðnum:

Á stórbylinu strax var allt til reiðu og stirndi á vélar hinar dýru og breiðu en hinum megin ár,

hrímföður og grár Friðgeir sló á Farmal Cub með greiðu.

Sá ágæti hagröðingur **Baldur Hafstað** var á ferð í krækiberjaleit fyrir norðan, daginn fyrir kosningarnar á dögunum:

Ég ók í morgun sveit úr sveit og sá á túnum heyrúllur. Aðeins nánar á þær leit: Allt voru það NEI-rúllur.

Og þessi vísa Baldurs varðandi PISA-hitamálið, þarfnast ekki skýringa:

Alltaf batnar ástandið: Einkunnirnar fallandi. Í neðstu tröppu trónum við turnsins fræga hallandi.

Haustrígning í ljósi **Þórarins Eldjárns** úr kverinu um Eitt og annað:

Haustrígningar hafnar himinn bleytu safnar sem endist fram í febrúar: Fuggan vex og dafnar.

Þórarinn Eldjárn gerir söfnurum skil og líti nú hver í eigin barm:

Allajafna menn eru að safna. Einn safnar ryki annar spiki.

Gömul íþrótt er að biðja menn um að botna. Þessum dýra fyrriparti skelkti **Guðbrandur Stephensen** járnsmiður á **Sigurð Breiðfjörð** sem var víst vel slompaður, en svaraði þó að bragði:

Fellibylja skelli skúr sköllótt fjöllin þakin ísum. Ég er dauður orðum úr ei get komið saman vísun.

Umsjón: Magnús Halldórsson mhalldorsson0610@gmail.com

MICKEY THOMPSON
BAJA BOSS A/T

Icetrack ehf 773-4334 www.mtdekk.is mtdekk@mtdekk.is

**Lífraent
Hreinsivirki!**

— NÚTÍMA ROTÞRÓ —

- Fyrir sumarhús, heilsárshús, hótél o.fl.
- Yfir 90% hreinsun – hreinsigeta PIA vottuð
- 3ja þrepa hreinsun - ekkert rafmagn
- Engar siturlagnir – fyrirferðarlítill
- 10 ára reynsla á Íslandi
- Þýsk gæði – CE merkt
- Stærðir 2-600 persónueiningar
- Tankar fyrir háa vatnsstöðu

HVAMMSHÓLAR

SIGURÐUR VIGGÓ HALLDÓRSSON PÍPULAGNINGAÞEISTARI ☎ +354 660 4085 ✉ SIGGI@HVAMMSHOLAR.IS

Auglýsing um skipulag

Sveitarstjórn Borgarbyggðar samþykkti þann 10.09.2026 að auglýsa nýtt deiliskipulag Dagvarðarnes 62-5, svæði

Dagvarðarnes 62-65, svæði 8 (L133952) – Nýtt deiliskipulag

Í samræmi við 1. mgr. 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er hér með auglýst tillaga að nýju deiliskipulagi í Borgarbyggð.

Ofangreindar skipulagsáætlanir eru kynntar í skipulagsgátt Skipulagsstofnunar (www.skipulagsgatt.is) og aðgengilegar á heimasíðu Borgarbyggðar undir skipulagsauglýsingar. Tillagan er í kynningu frá 18.10.2026 til og með 22.11.2026.

Hverjum þeim aðila sem telur sig eiga hagsmuna að gæta er gefinn kostur á að koma með ábendingu við skipulagsáætlanirnar á kynningartíma í gegnum skipulagsgáttina. Ef óskað er nánari kynningu á málum þarf að panta tíma hjá skipulagsfulltrúa.

Borgarbyggð, 02.10.2026.
Skipulagsfulltrúi Borgarbyggðar

Bilanaust
FYRIR FÓLK
Á FERÐINI

Skoðaðu vöruúrvalið á www.bilanaust.is

VARAHLUTIR OG BÍLAVÖRUR Í HÆSTA GÆÐAFLOKKI

STÓRVERSLUN ÁLFABAKKA 4 109 Reykjavík S. 535 9000	Bíldshöfða 12 110 Reykjavík S. 535 9000	Bæjarhrauni 12 220 Hafnarfirði S. 555 4800	Hafnargata 52 260 Reykjanesbæ S. 421 7510	Hrísmýri 7 800 Selfossi S. 482 4200	Furuvöllum 15 600 Akureyri S. 535 9085	Miðvangi 2-4 700 Egilsstöðum S. 471 1244
--	---	--	---	---	--	--

Lifandi landbúnaðarsafn:

Gestir ganga glaðir í bústörfin

Edda Kristín Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

Howell Living History Farm er blómlegt útisafn í New Jersey í Bandaríkjunum. Forstöðumaðurinn og bóndinn, Pete Watson, sótti Ísland heim í tilefni af ráðstefnu alþjóðlegra samtaka úti- og landbúnaðarsafna (ALFHAM), sem haldin var í Reykjavík á dögunum. Blaðamaður hittir brosmildan Pete, sem hefur verið í framlínu ALFHAM um langt árabil.

Að viðhalda þekkingu á fornum búskaparháttum og fræða um þá í lifandi söfnum er hluti af markmiðum samtakanna. „Í varðveislu gamalla búskaparháttanna á útisöfnunum, liggja fræ fyrir framtíðina, þekking fyrri kynslóða sem stunduðu landbúnað í takti við náttúruna og hlúðu að eigin heilbrigði, en líka skilvirkni. Það væri galið að glata þessari þekkingu.“ Hann segir ekkert mikilvægara en gestina sem koma og upplifunina sem þeir taka með sér heim.

Að sænskri fyrirmynd

Pete Watson hefur sérhæft sig í að kenna forna búskaparhætti og á Howell-býlinu fer fram árleg keppni í að plægja með dráttarklárum. Sú fertugasta og þriðja var haldin nú í haust. Pete hefur stýrt safninu allt frá stofnun þess árið 1974, þegar fyrri eigandi gaf búskapinn og jörðina, rúma 50 hektara, sýslunni, með það að sjónarmiði að miðla fornum búskaparháttum til komandi kynslóða. Frumbyggjar Delaware (Lenape) höfðu þá stundað búskap og veiðar á landinu í 230 ár.

Safnið byggir á lifandi starfsemi sem gestir, sem flestir eru hópar skólakrakka, upplifa með því að taka þátt í búskapnum. Pete segir slík söfn vera að sænskri fyrirmynd, Skansen-útisafnsins sem er í Stokkhólmi og var stofnað 1891. Hann segir fjölmörg slík söfn vera í nálægð við borgir í Bandaríkjunum og um hundrað slík vera í samtökunum. Hann segir fólk í borgunum hafa áhuga á að vita hvaðan maturinn kemur og slík starfsemi lifandi safna fari vaxandi á heimsvísu.

Um þriðjungur landsins á Howell-býlinu eru ræktað tún og akrar og restin

Ungur gestur lærir að plægja akur.

Mynd / Aðsend

er beitiland og skóglendi. Pete segir stærðina hafa verið nokkuð dæmigerða fyrir bóndabæi um aldamótin 1900.

Kornrækt, kartöflur, síróp og cider

„Við bjóðum gestum að læra að plægja akrana, setja niður kartöflur, raka nýslegin tún eða safna eggjum“, segir Pete. Nefnd um almenningsgarða sýslunnar fer með mál safnsins og tryggir rekstrargrundvöll þess, og hann segir dýrmatið að hún sjái gildið í starfseminni. Hún veiti þéttbýlu svæðinu tækifæri á nálægð við náttúru og búskap.

Pete segir að þegar hann fæddist, árið 1948, hafi landbúnaðarland á svæðinu verið um 800.000 hektarar, en séu um 280.000 hektarar í dag.

Akrarnir á Howell-útisafninu eru plægðir með dráttarklárum, maískorni, höfrum og hveiti sáð, kornið þreskt, þurrkað og malað, búfenaðurinn fôðraður, kartöflur settar niður og teknar upp, ýmiss konar grænmeti er ræktað, kýrin mjólkuð, sauðfénu smalað, hlýnsirópi tappað af trjánum og cider lagaður úr eplunum.

Pete bendir á gæði Árbæjarsafnsins, sem hann heimsótti sem hluta af ráðstefnudagskránni, „þú gefur fólki tækifæri á að snerta arfleifðina, söguna og prófa að lifa hana.“

Pete var yfir sig ánægður með fyrstu heimsóknina til Íslands. „Við munum aldrei gleyma henni.“

Mynd / eks

Upplifði kúadaga í æsku

Búskapurinn á Howell-útisafninu er stundaður eins og á árunum áður en traktorar komu til sögunnar. Þar má segja að sé blandað bú, „mjög ólíkur búskapur því sem er ríkjandi í Bandaríkjunum í dag“, segir Pete.

„Þegar ég var að alast upp í New Jersey var bændum að fækka. Áhugi minn kviknaði þar. Við krakkarnir borðuðum gómsætan ís beint frá

mjólkurbúunum í kring“, segir Pete, sem er alinn upp í hverfi sem var hluti mjólkurbús. Hann segir bændur hafa selt beitarlönd til að borga skatta en búfenaðurinn hélt áfram að sækja í beit í sínum heimahögum. Það hafi reglulega valdið usla þegar flokkar nautgripa flökkuðu um, og var ekki alls kostar hættulaust. „Tímarnir voru að breytast“, segir Pete, „kýrnar og nautin vissu það ekki.“ Krökkum var þá ekki hleypt í skólann og „kúadegi“ lýst yfir.

Öflugt samstarf við skóla

Pete segir ekkert mikilvægara en upplifun þeirra gesta sem koma hvern dag. „Allir taka eitthvað með sér heim, en við vitum ekki endilega hvað það verður.“

Pete og samstarfsfólk hans á í góðu samtali við kennara sem koma með nemendur. Í sameiningu finna þau leiðir til að tvinna heimsóknina inn í þau fög sem unnið er með í skólanum þá stundina, hvort sem það er samfélagsfræði, saga, listir eða annað. Hann segir það samtal verðmætt og tengja nærsamfélagið og loftslagsmál vera ríkulegan hluta af fræðslustarfinu á Howell-býlinu.

„Í upphafi vorum við smeyk um að verða dýragarður þar sem krakkar kæmu bara til að klappa dýrunum, en áttuðum okkur svo á að það var akkúrat tilgangurinn. Þessi fyrsta snerting hjálpar þér að byrja að skilja hringrás lífsins, hvaðan þráðurinn í peysunni þinni kemur.“

Hann segir böndin hafa orðið enn sterkari eftir að heimsfaraldur reið yfir. Sama hafi átt við um sambærileg söfn í Bandaríkjunum, en þau eru fjölmörg, segir Pete. „Mannsandinn finnur aðrar leiðir á krisutímum. Í stað þess að framleiða tvö til þrjú tonn af kartöflum, framleiddum við fimmtán tonn af kartöflum og grænmeti. Heimsfaraldurinn kenndi okkur að finna öruggar og skilvirkar leiðir til að bjóða fólki að taka þátt í ríkara mæli. Það var gjöfult bæði fyrir okkur og þau sjálf og þjónaði samfélaginu okkar.“

Enginn búskapur er lítill

„Það er ekkert sem heitir lítill búskapur“, segir Pete þegar tal berst að ræktun í heimilisgörðum.

„Framtakið sem það krefst að rækta og fá uppskeru er áskorun. Það er nærandi á svo margan hátt. Að borða af sinni eigin fersku uppskeru og að vera hluti af hringrásinni, það gefur eitthvað fleira en bara kaloríur.“

Pete segir innan við 1,5% Bandaríkjamanna rækta sér til matar, sú tala sé hærri á Íslandi. Hann segist finna aukinn áhuga á hvernig matvælaframleiðsla fer fram. „En það er ekki á hvers manns færi að vera bóndi.“

Uppskeran frá Howell-býlinu fer til samfélagseldhúsa svæðisins og nýtist til matargerðar fyrir þá sem á þurfa að halda. „Varan okkar er fræðsla og upplifun, hún er næringarrík á sinn hátt, en við seljum ekki afurðirnar, þær nýtast annars staðar.“

Upplifunin lítið breyst

Pete segir upplifun gesta af heimsókn á Howell-býlið ekki endilega hafa breyst í gegnum áratugin en að gestir séu nú einfaldlega fleiri ár hvert og hver kynslóð taki eitthvað með sér heim. „Ég ímynda mér að eftir 50 ár verði þetta ekki svo breytt. Fólk mun enn koma og hjálpa til við að setja niður og taka upp kartöflur, finna fyrir moldinni, skoða ormana og verða dálítið skítug og glöð.“

Hann segir frá nýlegri heimsókn gests, sem reyndist vera dýralæknir. Sá hafði komið sem gestur á Howell-býlið þegar hann var 9 ára og hitt á dýralækni með hlustunarpípu sem kenndi honum að finna og hlusta á hjartslátt hests. „Ég hafði aldrei komið nærri svo stórrí skepnu á ævinni, við áttum hvorki hund né kött, þetta var svo stór upplifun“, sagði dýralæknirinn ungi þegar Pete spurði hvort heimsóknin hefði kveikt áhuga hans á dýralækningum.

Heillaður af notkun jarðvarma

Pete segist heillaður af því hvernig jarðvarmi er notaður í ylrækt á Íslandi, hér ríki andi nýsköpunar, sem hann segir gott dæmi fyrir bændur annars staðar í heiminum um það hvernig nýta megi gæði á hverjum stað. Og ekki síður tæknina.

„Við þurfum bæði að styðja við og hugsa um nærumhverfið okkar, en líka skilja áskoranir landbúnaðarins á tímum mikilla breytinga.“ Pete segir umhverfis- og loftslagsmál vera ríkulegan hluta af fræðslustarfinu á Howell-býlinu. „Í upphafi vorum við smeyk um að verða dýragarður þar sem krakkar kæmu bara til að klappa dýrunum, en áttuðum okkur svo á að það var akkúrat tilgangurinn. Þessi fyrsta snerting hjálpar þér að byrja að skilja hringrás lífsins, hvaðan þráðurinn í peysunni þinni kemur.“

Vísir að svörum í sögunni

„Með því að varðveita og viðhalda þekkingu um forna búskaparhætti, handverk og sérkenni, getum við lagt okkar af mörkum inn í framtíðina. Það er ábyrgðarhlutverk hvernar kynslóðar að miðla til þeirrar næstu.“

„Í sögunni er grunnurinn að því sem við köllum í dag lífrænan, auðgandi og sjálfbæran landbúnað. Fólkið sem notaði þessar aðferðir, gerði það til að lifa af. Og ekki bara til að lifa af, heldur til að geta byggt upp og viðhaldið býlunum sínum.“

Pete finnur fyrir miklum áhuga ungs fólks á gömlum aðferðum til að yrkja landið og „lífrænum lífsstíl“ eins og hann orðar það. „Þau geta komið í heimsókn til okkar og upplifað hvernig forfeður þeirra, langömmur og langafar notuðu sömu aðferðir. Þau geta svo aðlagð þær að lífi sínu í nútímanum og lagt sitt af mörkum til að móta betri heim. Ég trúi því.“

ALLT FRÁ FYRSTU HUGMYND AÐ FULLBÚNU HÚSI

- Hönnun og ráðgjöf
- Framleiðsla
- Uppsetning
- Verkefna- / byggingastjórn

Súlur stálgrindarhús fyrir atvinnu-, iðnaðar- og íbúðarverkefni

Heimildarmyndir á RIFF: Tvær að norðan á hvíta tjaldinu

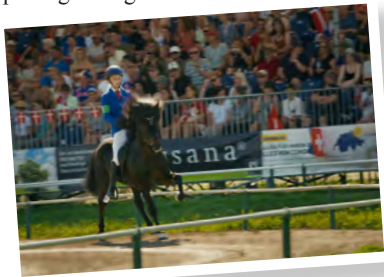
Á nýliðinni kvikmyndahátíð RIFF, Reykjavík International Film Festival, voru tvær heimildarmyndir sem gerðu fólk og atburði á Norðurlandi vestra að viðfangsefni sínu. Myndirnar Ævintýri á hestbaki og Vegur 75 um Tröllaskarð – Álög Grímu voru sýndar í Háskólabíó á tvöfaldri sýningu (e. double-feature) sem lauk með ávarpi leikstjórans, Árna Gunnarssonar.

Árni Gunnarsson er kvikmyndagerðarmaður sem hefur bæði sinnt leikstjórn, framleiðslu, kvikmyndatöku og handritaskrifum. Tvöfalda kvikmyndasýningin á myndum Árna hófst klukkan 11 á sunnudagsmorgni og hægt var að festa kaup á kaffi og kleinu í sjöppunni. Var það einkar viðeigandi að dýfa kleinu í kaffi í myrkum salnum á meðan að drónaskot af íslenskrí fjallasýn blöstu við.

Ævintýri á hestbaki

Sýningin hófst á Ævintýri á hestbaki sem fylgir ungum knapa og hesti frá þjálfun og á heimsmeistaramót. Viðfangsefni myndarinnar er Þórgunnur Þórarinsdóttir, knapi í Skagafirði og frænka leikstjórans, og hestur hennar, Djarfur frá Flatatungu. Saman komast þau á heimsmeistaramót íslenska hestsins í Sviss árið 2025 þar sem leiðir þurfa svo að skiljast.

Myndin fylgir Þórgunni frá því að hún er fimmtán ára þar til hún verður tvítug. Myndin er því einnig ákveðin uppvaxtarsaga metnaðarfullrar stúlku og greinilegt er að hestamennska á hug hennar allan. Viðtöl við fjölskylduna staðfesta þá tilfinningu í bland við gamalt myndefni af Þórgunni sem litlu barni hugföngnu af hestunum. Þetta sést einnig í samskiptum Þórgunnar við systur sína sem er einnig í hestamennsku en þær eiga fállegt samband sem systur en einnig sem ungir fagmannlegir knapar. Þær eru bæði öruggar og fróðar og styðja við hvor aðra. Þessi samskipti og önnur við fjölskylduna, líkt og þegar Þórgunnur er pirruð eftir keppni sem gekk ekki nógu vel og er aðeins örg við föður sinn, ljá myndinni ákveðinn áreiðanleika. Þarna er ekki bara glansmynd heldur sönn reynsla af því að gera sitt besta og takast ekki alltaf upp.

Samband knapa og hests

Þó að keppnin og möguleikinn á þátttöku í heimsmeistaramóti sé að stórum hluta drifkraftur myndarinnar, þá er samband manneskju og hests einnig þungamiðja. Þetta er ekki í fyrsta sinn sem Árni tekur sér það efni fyrir hendur en 2009 gerði hann myndina Kraftur: síðasti spretturinn sem fjallar um síðasta sprett knapa og hests á keppnisvöllum.

Í Ævintýri á hestbaki fáum við að sjá senur úr útreiðatúrum, sjáum knapa hlúa að hesti sínum, rabba við og faðma hann.

Þórgunnur segir okkur það einnig beint hvernig sambandið þróast, hvernig þau stilla sig af og hvenær það gengur sem best. Vegna þess hve mikil áhersla er á sambandið sjálft er það synd að fá ekki hina eiginlegu kveðjustund í lok myndarinnar. Íslenskir hestar sem fara erlendis mega aldrei koma aftur til Íslands þar sem innflutningur hesta er bannaður til að vernda íslenska hestastofninn sem er lítill og einangraður. Því er það hluti af ákvörðun knapa sem ákveður að fara á heimsmeistaramót að segja skilið við hest sinn á erlendra grund. Við fáum að vita að Djarfur hefur verið seldur til 16 ára þýsks knapa sem mun taka við honum að móti loknu og við heyrum tilfinningar Þórgunnar sem er ánægð með mótið en finnst erfitt að kveðja. Mögulega var það af tilliti við knapann sem áhorfandinn fær ekki að sjá kveðjustundina en hefði það gert enda kvikmyndarinnar sterkari.

Vegur 75 og álög Grímu

Hin kvikmynd Árna, Vegur 75 um Tröllaskarð – Álög Grímu, tekur fyrir álög sem eru á stuttum vegarkafli um Tröllaskarð. Myndin er byggð upp á viðtölum við fólk í sveitinni og við fólk sem hefur unnið við eða komið að vegagerð á svæðinu. Þá var einnig notast við eldri upptökur sem virkar vel til að sýna hve lengi álög Grímu hafa verið til umræðu.

Grima er kona sem bjó við Tröllaskarð í Hegranesi einhvern tímann á 15. eða 16. öld og hafði átt í deilum við prest á svæðinu um beitiland sem leiddi að lokum til þess að hún lagði álög á svæðið. Árið 1978 leitar Vegagerðin til miðils til þess að reyna að skilja ófáir sínar í framkvæmdum á svæðinu og kemst í samband við Grímu. Gegn því að vegstæðinu um Tröllaskarð yrði breytt yrðu engin alvarleg slys á svæðinu.

Aftur er samband manna og náttúrunnar í fyrirrúmi en að þessu sinni á milli manneskjunnar og þess ósæða í náttúrunni, bæði huldufólks og vætta. Í myndinni er áherslan lögð á frásagnir fólks sem virkar vel til þess að falla ekki í gryfju klisjukennndra lýsinga á fallega hávaxna huldufólkinu sem túristum er gjarnan seld. Í staðinn eru flókin sambönd fólks við umhverfið í fyrirrúmi, óútskýrðar upplifanir, draumar og ákveðin náttúrufrú. Myndin er fróðleg og vel unnin þar sem bæði er rætt við eldra og yngra fólk sem segir sína upplifun af svæðinu og tengingu við álög Grímu og saga bæði Grímu og huldufólks á svæðinu tekin fyrir.

Þessar myndir áttu báðar vel við flokkinn Ísland við sjónarrönd á RIFF þar sem þær voru báðar kirfilega staðsettar á Norðvesturlandi og myndu henta vel til landkynningar. Þær náðu að fjalla um séríslensk viðfangsefni án þess þó að vera búnar til fyrir ferðamenn og eru fróðlegar fyrir alla sem vilja vita meira um hestamennsku eða hulda heima Tröllaskarðs.

/kró

PÍPULAGNAÞJÓNUSTA

Sími 780 3939

Öll almenn pípulagnaðjónusta
Nýlagnir og viðhald

pipulagniroje.is • pipulagniroje@pipulagniroje.is

Cinderella[®]
Incineration Toilets

„Þetta klósett er algjör snilld.
Það mun aldrei stíllast.
Hljóðlátt. Ekkert mál að þrifa.
Mæli hikaust með.
Bestu kveður Ingibergur“

BRENNSLUSALERNI

Hagkvæm lausn við skólþvandamálum

- ✓ Engin rotþró
- ✓ Ekkert jarðrask
- ✓ Einfalt í notkun og umgengni
- ✓ Auðvelt í uppsetningu
- ✓ Ekkert vatn
- ✓ Engin lykt

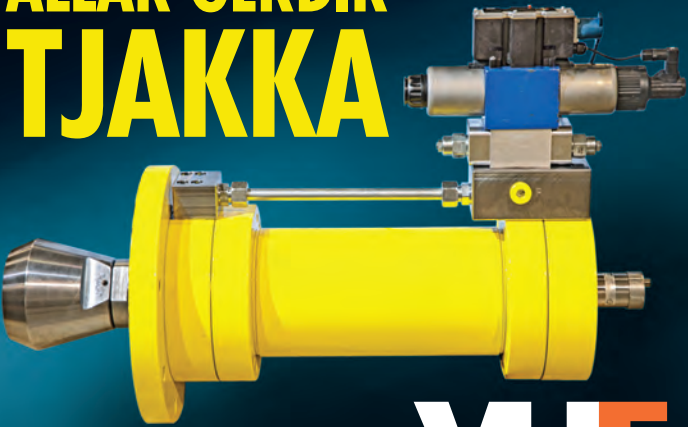
516-2600

vorukaup@vorukaup.is

VK vörukaup

SMÍÐUM FRÁ GRUNNI OG GERUM VIÐ

ALLAR GERÐIR
TJAKKA

VHE

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

KAUPFÉLAG VESTUR-HÚNVETNINGA
Í SAMSTARFI VIÐ
FASTPARTS

Kaupfélag Vestur-Húnvetninga hefur hafið samstarf við FastParts.

Afgreiðslutími á dekkjum og felgum eru **2-4** vikur. Kaupfélag Vestur-Húnvetninga mun þó áfram bjóða upp á dekk með skemmri afgreiðslutíma frá öðrum samstarfsaðilum okkar og er því best að leita tilboða hjá sölumönnum okkar í byggingavörudeild.

Helstu tegundir dekkja

✓ Michelin	✓ Goodyear	✓ Mitas
✓ Continental	✓ Nokian	✓ Trelleborg
✓ Bridgestone	✓ Firestone	✓ Özka

Heyrðu í okkur!
455-2300

kvh@kvh.is

www.kvh.is

FASTPARTS

OSO
HOT WATER

OSO Hitakútar
Vörukaup ehf
Lausnir fyrir iðnað og heimili

516-2600

www.vorukaup.is
vorukaup@vorukaup.is

VK vörukaup

Guðrún Sigurgeirsdóttir matreiðslukennari fræðir nemendur um frágang á slátri.

Myndir / ál í staðinn fyrir hakkavél má mauka lifur í matvinnsluvél.

Hússtjórnarskólinn í Reykjavík:

Nemendur læra að taka slátur

Sláturgerð er kennd einu sinni á hverri haustönn við Hússtjórnarskólann í Reykjavík og stundum á vorin ef áhugi nemenda er mikill. Guðrún Sigurgeirsdóttir matreiðslukennari leyfði Bændablaðinu að fylgjast með á meðan um 20 nemendur lærðu réttu handtökin. „Slátur er samheiti yfir lifrarpylsu og blóðmör,“ segir Guðrún í samtali. Hún bendir á að þetta sé ódýr og bragðgóður matur sem sé þægilegt að elda þegar slátrið er tilbúið í frystinum. „Aðaluppistaðan í lifrarpylsunni er lifur sem er ýmist hökkuð eða maukuð í matvinnsluvél. Út í maukið eru settir finvalsaðir hafrar og við bætum við vökva, annars vegar mjólk og hins vegar kjötkraft leystan upp í vatni. Við leyfum þessu að bíða í smá stund áður en við bætum við rúgmjöli og mör. Þegar við gerum blóðmörinn er mikilvægt að sía blóðið. Þar

notum við ekki mjólk heldur vatn og blöndum svo með höfrum, rúgmjöli og mör.“
Hreinlæti lykilatriði
„Þetta á ekki að vera mjög þykkt, heldur á blandan að renna vel,“ segir Guðrún. „Við setjum þetta í einnota rjómasprautupoka og sprautum í þessar svokölluðu próteinvambir, en við fáum ekki venjulegar vambir lengur. Við lokum fyrir með nælu og frystum í lokuðum pokum. Í dag tekur sláturgerðin ekki langan tíma miðað við það sem var áður þegar við þurftum að brytja mörinn sjálf og sauma vambirnar. Ég brýni alltaf fyrir nemendum að passa upp á hreinlæti, þvo sér um hendur, vera í videigandi klæðnaði og passa upp á að öll ílát og verkfæri séu þvegin bæði fyrir og eftir – rétt eins og í allri matargerð.“

Uppskrift frá Margréti skólustjóra
„Mjög mikilvægt þegar til stendur að elda slátur er að setja það frosið í pottinn því það er alltaf ákveðin hættu á gerjun ef það er látið þiðna í einhvern tíma,“ segir Guðrún. „Við getum vissulega soðið slátrið um leið og við erum búin að ganga frá keppnum ef við viljum fá okkur strax. Þegar slátrið er sett frosið í pottinn þarf það tveggja og hálf til þriggja tíma suðu í vatni sem er vel saltað. Ef þetta er borðað heitt er upplagt að bera slátrið fram með uppstúf, kartöflum og soðnum rófum og svo eru sumir sem vilja strá sykri á þetta. Uppskriftin sem við notum er frá Margréti Sigfúsdóttur, sem var lengi skólustjóri Hússtjórnarskólans. Ég er búin að vinna hérna í ellefu ár og var svo heppin að fá að gera slátur með Margréti áður en hún hætti.

Innihaldsefnin í blóðmör mæld.

Auðvelt er að setja slátur í keppi með einnota rjómasprautum.

Guðrún sýnir hvernig á að hreinsa himnu utan af lifur.

Hún var hafsjór af fróðleik og það var alltaf ákveðin stemning sem skapaðist í kringum sláturgerð með henni.“

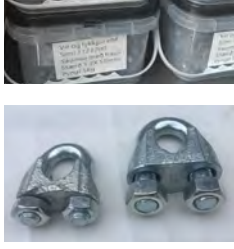
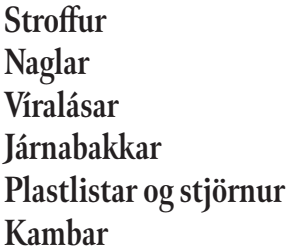
Unga fólkið áhugasamt

„Á höfuðborgarsvæðinu fæst hráefni til sláturgerðar í Fjarðarkaupum og Hagkaup, en ég hef ekki séð þetta í Bónus og Krónunni,“ segir Guðrún. „Hérna áður var þetta mikið til selt ferskt á svokölluðum sláturmarkaði á haustin, en núna er hráefnið fánlegt

frosið. Við getum því átt birgðir í frysti til þess að kenna nemendum líka sláturgerð á vorönninni ef það er áhugi fyrir því. Námið er ein önn og í haust er 21 nemandi hjá okkur, þar af 20 stelpur og einn strákur. Áhuginn er misjafn milli hópa, en krakkarnir sem eru hjá okkur núna eru mjög áhugasöm. Svo er alltaf einn og einn sem finnst þetta ekki aðlaðandi og vill ekki taka þátt, og þá er lítið mál að gefa þeim önnur verkefni,“ segir Guðrún. /ál

Klippur og beygjuvélar

Vír og lykklur ehf.
Sími: 772 3200
Saumur með haus
Stærð 3,2X50mm
Þyngd 1kg

Vír og lykklur ehf.
Sími: 772 3200
Saumur með haus
Stærð 3,2X50mm
Þyngd 1kg

Vír og lykklur ehf.
Sími: 772 3200
Saumur með haus
Stærð 3,2X50mm
Þyngd 1kg

Klippum og beygjum rúllustál í sjálfvirkri beygjuvél

Vír og lykklur ehf • viroglykkjur@internet.is • 772-3200

Stór byggð fuglahræða við Kópasker

Í æðarvarpinu á Snartarstöðum 2 við Kópasker eru tugir skrautlegra fuglahræða sem hafa orðið eitt af kennileitum byggðarinnar. Á bak við fuglahræðurnar stendur Sigurlína Jóhanna Jóhannesdóttir.

„Ástæðan fyrir því að ég er með þessar fuglahræður er að héra er æðarvarp,“ segir Sigurlína í samtali. „Hérna áður fyrir trúðu bændur því að æðarkollur sæju liti og löðuðust að bústöðum manna ef settar væru upp fuglahræður sem fældu varg. Þegar ég tók við þessu æðarvarpi í kringum 1995 byrjaði ég því á að setja upp fuglahræður á víð og dreif, en ég get ekki séð að þær hafi áhrif á vargfuglinn.

Þetta er því meira gert upp á gamanið og eru fuglahræðurnar orðnar ákveðið kennileiti. Þegar ég sá að fólk fór að staldra við föru fuglahræðurnar að færast nær þjóðveginum með hverju ári. Ég hugsaði með mér að þetta væri gaman fyrir börn sem eru á ferðalagi með foreldrum sínum svo að þau myndu kannski muna frekar eftir Kópaskeri og þau gætu bent á þorpið í næsta landafræðitíma.“

Fékk kambstál í jólagjöf

„Fuglahræðurnar hafa þróast frá því að ég fór að gera þær fyrst og núna eru þær orðnar í kringum 50. Að jafnaði tek ég 30 til 40 fuglahræður inn á veturna og get þá sinnt viðhaldi, en börnin mín hafa gaman af þessu og eru dugleg við að hjálpa mér. Fyrst voru hræðurnar bara úr ónýtum spýtum sem átti að henda og ég notaði helst ekki nýja nagla. Núna er ég farin að brúðla og nota gjarnan kambstál. Einu sinni fékk ég tíu steypustyrktarteina í jólagjöf – hver gefur móður sinni slíka gjöf!?“ segir Sigurlína og hlær

„Kópaskersbúar eru mjög duglegir við að gefa mér fót. Ef þeir þurfa að losa sig við skrautlegar úlpur og buxur fæ ég þetta allt saman. Hausarnir eru úr baujum sem ég tíni í fjörunni. Ég er ekkert fyrir að naglalakka mig, en ég á naglalakk sem ég nota til að mála andlitin.“

Vill gera bílapan

„Myndir af fuglahræðunum hafa birst í erlendum túristabæklingum og kemur fólk gagngert hingað til þess að sjá þær,“ segir Sigurlína. „Ferðamenn sem keyra fram hjá snarstoppa við veginn til þess að taka myndir, stökkva svo aftur inn í bíl og bruna í burtu. Ég er að berjast fyrir því núna að fá bílapan og hef ég fengið styrk til þess.

Vegagerðin er hins vegar ekkert ginnkeypt fyrir því að sett verði útskot alveg við veginn og segja að ég eigi að gera bílapan ofar á afleggjaranum. Málið er hins vegar að fólk er bara rétt að stoppa og ég efast um að það vilji keyra hálfu leið upp að bæ. Ég vonast til þess að Vegagerðin samþykki mín rök, en það er ekki svo mikill umferðarpungi héra þannig að ég efast um að einfalt útskot breyti miklu. Núna eru ferðamenn að stoppa á sjálfum þjóðveginum sem er hættulegt,“ segir Sigurlína. /ál

Sigurlína Jóhanna Jóhannesdóttir frá Snartarstöðum 2 við Kópasker hefur undanfarna áratugi komið upp stórra fuglahræðubýggð í æðarvarpinu við bæinn. Hún segir þær ekki fæla varg, en veiti vegfarendum mikla ánægju. Myndir / ál

„Þessi kerling er að sjóða börn og karlinn sem er með henni heldur á öxi,“ segir Sigurlína um þessar fuglahræður. Hún bendir á að þær hafi orðið fyrir tjóni skömmu áður vegna hesta sem voru á beit. Snartarstaðir 2 eru í baksýn.

„Þetta er póstkassinn okkar og póstburðarmaðurinn stingur bréfunum meðfram barninu,“ segir Sigurlína.

INNKAUPAÞJÓNUSTA

Við veitum viðskiptavinum okkar innkauparáðgjöf og innkaupaþjónustu og tökum að okkur framkvæmd útboða, óháð tegund innkaupa

www.consensa.is - consensa@consensa.is

Berðu saman verðin

áður en þú festir kaup annars staðar.
Það á eftir að koma þér skemmtilega á óvart!

Fast Parts ehf.
Sími: 788 8893
Email: pantanir@fastparts.is
www.shop.fastparts.is

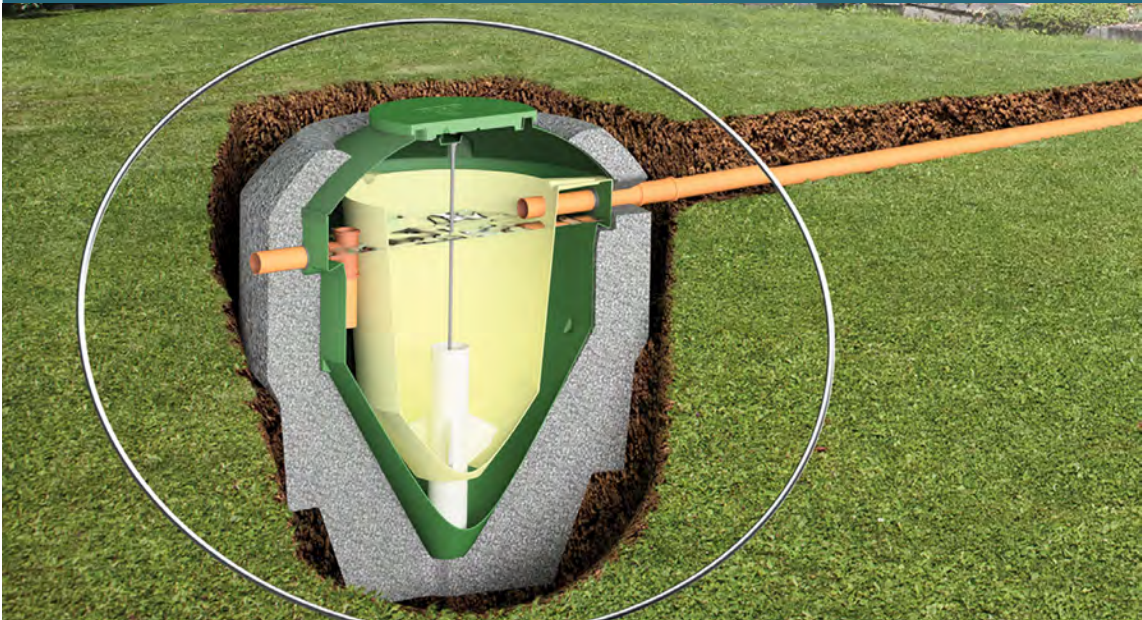
DIAMOND LÍFRÆN SKÓLPHREINSISTÖÐ

Einföld, áreiðanleg og fyrirferðalítill

IDNVER

Sími 517 2220 | www.idnver.is

Land og skógur AUGLÝSIR STYRKI TIL VARNA GEGN LANDBROTI

Við forgangsörðun verkefna verður m.a. höfð hliðsjón af verðmati þess lands eða mannvirkja sem landbrotið ógnar.

ATH, eldri umsóknir eru í gildi og þarf ekki að endurnýja.

Umsóknarfrestur er til og með
30. október 2026

Frekari upplýsingar veitir Sigurjón Einarsson
í tölvupósti: sigurjon.einarsson@landogskogur.is
eða í síma: 856-0432, www.landogskogur.is

Land og skógur

Sveppir voru það, heillin ...

Sigrún Pétursdóttir

sigrunpeturs@bondi.is

Sveppatínsla hefur aldrei verið vinsælli á Íslandi en einmitt nú á haustmánuðum, enda virðist sem áhuginn á villtum sveppum hafi margfaldast á undanförnum árum.

Sem dæmi má nefna að stærsti samfélagsmiðlahópur landsins um efnið, Funga Íslands – sveppir ætir eður ei, telur nú yfir 30.000 meðlimi sem deila myndum, staðsetningum og ráðum daglega. Sérfræðingar segja breytta menningu, aukna skógrækt og ríka áherslu á sjálfbærni og staðbundinn mat vera helstu drifkraftana á bak við þessa miklu sveppabylgju.

Ríkuleg náttúra og breyttar hefðir

Hér á landi eru nú þekktar á milli 2–3000 tegundir af sveppum, auk rúmlega 700 tegunda fléttna á Íslandi, en fléttur eru sveppir sem geta ljóstillífað fyrir tilstilli blágrænna baktería og/eða þörunga sem lifa inni í vefjum sveppsins.

Sveppatínsla hérlandis hefur reyndar farið fram frá því að elstu menn muna og þótti hér áður fyrr einstaklega gott að rista sér brauð og setja nýja smjörsteikta sveppi ofan á. Í dag eru sveppir til viðbótar notaðir í ýmislegt á borð við paté, þeir eru pæklaðir og einnig nýttir í lifrarpýlsu grænkeru.

Þegar líða tekur að hausti fara margir í sveppamó eftir langan og strangan rigningardag. Þá hafa erlendir ríkisborgarar flutt með sér ríka sveppatínslumenningu og niðurstaðan orðin sú að hin ýmsu skóglendi nær og fjær fyllast af fólki með hnífa og körfur um leið og haustrigningarnar skella á.

Eitthvað þarf þó að hafa bak

við eyrað að fara þarf gætilega að náttúrunni, tína ekki meira en til eigin neyslu og huga að því að leyfa litlum sveppum að ná fullum vexti. Einnig þarf að hafa í huga að stundum geta sveppir leynt á sér og óþroskaðir sveppir þurfa stundum tíma til að vaxa og sýna þá þau einkenni sem nýtast hvað best við greiningu.

Sést hefur til sveppaofstækis-manna rífa upp mosa og skilja eftir sig moldarflögð í æsingnum að ná sem mestu þegar heldur á að bera virðingu fyrir landinu okkar allra. Þetta mætti fólk láta berast. Hrós fá þeir sjóðuð leikmenn sem fara varlega að og hreinsa ekki svörðinn. Hins vegar má endilega hreinsa rusl sem finnst á jörðinni og muna að taka allt með okkur sem við komum með, umbúðir, sígarettustubba og þar fram eftir götunum.

Helstu matsveppir í íslenskri náttúru

Fyrir þá sem vilja prófa sig áfram er mikilvægt að þekkja muninn á helstu tegundunum. Flestir íslenskir pípussveppir (sveppir með svampkenndu lagi undir hatti) eru skaðlausir og bragðgóðir. Helstu matsveppirnir sem fólk leitar að eru:

Lerkisveppur (*Suillus grevillei*): Vinsælasti matsveppurinn á Íslandi. Hann vex eingöngu í samlífi við lerkitré og furu og þekkist á gulum eða brúnum, slímugum hatti.

Kúalubbi (*Leccinum scabrum*): Mjög algengur sveppur sem finnst helst í birkiskógum. Mildur og góður matsveppur.

Furusveppur (*Suillus luteus*): Vex í furuskógum. Hann er einstaklega bragðgóður en gott er að fletta slímugri húðinni af hattinum fyrir matreiðslu.

Kóngssveppur (*Boletus edulis*): Konungur matsveppanna.

Matsveppagæðingurinn Jón Svavar Jósefsson með furusvepp – þarna á ferð í Kjósinni ásamt eiginkonu sinni og ljósmyndara myndarinnar, Halldóru Björk Friðjónsdóttur.

Hann er frekar sjaldgæfur en getur náð gifurlegri stærð. Nýlega fréttist til dæmis af tæplega þriggja kílóa kóngssvepp sem fannst í Heiðmörk.

Blint traust á eigin kunnáttu óæskilegt

Þrátt fyrir eldmöð þeirra sem halda til tínslu vara sveppafræðingar við blindu trausti á eigin kunnáttu þegar kemur að sveppunum.

Náttúrufræðistofnun Íslands og sérfræðingar á borð við Guðríði Gyðu Eyjólfsdóttur, sem hefur Ph.D. í sveppafræðum, hafa itrekað bent á að fólk megi alls ekki borða sveppi sem það þekkir ekki til fullnustu.

Á Íslandi finnst nokkrar varasamar og eittraðar tegundir. Hinn kunnuglegi berserkjasveppur (*Amanita muscaria*), með sinn rauða hatt og hvítu dila, inniheldur taugaeitur sem veldur alvarlegum einkennum.

Hættulegri er þó hin smáa viðarkveif (*Galerina marginata*), sem inniheldur banvæn eiturefni. Hún hefur fundist í íslenskum skógum og getur auðveldlega leynst dulin í gróðrinum.

Auk þess inniheldur fjöldi minni sveppa efnið múskarín, sem getur valdið hjartsláttartruflunum og alvarlegum magaþægindum, sérstaklega hjá fólki með undirliggjandi sjúkdóma.

Berserkjasveppur (*Amanita muscaria*).

Góð ráð fyrir sveppaferðina

Ef halda á í sveppamó er best að undirbúa sig vel. Mælt er með því að nota fléttaðar körfur eða pappakassa frekar en plastpoka, þar sem sveppirna „svitna“ og skemmast fljótt í plasti. Þegar sveppur er tindur á að taka neðst um stafinn, snúa honum varlega og lyfta. Láta þá sveppi vera sem litlir eru, en leyfa þeim að þroskast í friði.

Heima skal hreinsa þá strax, skera í burtu maðksmitaða hluta og annaðhvort matreiða þá samdægurs, frysta eða þurrka. Almenna reglan er einföld: Ef þú ert í minnsta vafa, skildu sveppinn eftir í skóginum.

Neytandinn

Undir þetta tekur óperusöngvarinn og smiðurinn Jón Svavar Jósefsson, sem nýtur þess að fara í sveppamó með konu sinni, Halldóru Björk.

Hann minnst rómantískrar ferðar í Kjósina þar sem þau fundu stærsta furusvepp sem þau höfðu augum litið. Sveppurinn var matreiðdur af mikilli list með miklu af svörtum pipar... og sammælast þau hjón um að skemmtilegri mat hafi þau sjaldan bragðað.

Viðarkveif (*Galerina marginata*).

ÚTVARP

Bændablaðið

Í SAMSTARFI VIÐ KRAFTVÉLAR

Mikil gleði og kraftur er í krökkunum á sviði Leikfélags Sauðárkróks.

Mynd / Aðsend

Leikfélag Sauðárkróks:

Blái hnötturinn á svið

Leikverkið stórfenglega, **Blái hnötturinn**, fór fyrst á sviði árið 2001, en það er byggt á barnabókinni **Söggunni af bláa hnettinum** eftir **Andra Snæ Magnason** og kom út árið 1999.

Um ræðir einstaklega lifandi ævintýri sem braut blað í íslenski bókmenntasögu – varð fyrsta barnabókin til að hljóta Íslensku bókmenntaverðlaunin sama ár.

Leikritið **Blái hnötturinn** var í kjölfarið frumsýnt á sviði í janúar árið 2001 á Stóra sviði Þjóðleikhússins en í þeirri allra fyrstu uppsetningu var tónlistin samin og flutt af hljómsveitinni Múm.

Segir sagan frá þessum einstaka hnetti þar sem ríkir algert frelsi; þar eru engir fullorðnir, engar reglur og börnin eyða dögnum í villtum leikjum og ævintýrum í ósnortinni náttúrunni.

Líf þeirra á þó eftir að taka stakkaskiptum þegar dularfullur sölumaður, Gleði-Glaumur, brotlendir dag einn á plánetunni. Hann býður börnunum upp á áður óþekktan lúxus, tækni og flugstuð. Í staðinn krefst hann þess að þau greiði sér með litlum dropum af æsku sinni. Til þess að tryggja stanslausan leik neglir Gleði-Glaumur sólina fasta á himininn svo það verði aldrei dimmt.

Skelfilegar afleiðingar fylgja hins vegar þessari skammtímahugsun. Við það að stöðva sólina sekkur hinn helmingur plánetunnar í eilíft myrkur, frost og neyð, þar sem önnur börn búa við hungur. Aðalpersónurnar, Hulda og Brimir, átta sig á samhengi hlutanna og þurfa að leiða börnin í baráttu gegn eigin eigingirni.

Verkið er beitt ádeila á ofneyslu, umhverfisspjöll og misskiptingu auðlinda. Það sýnir fram á mikilvægi samkenndar og hvernig gjörðir eins samfélags geta haft afdrifaríkar afleiðingar fyrir önnur.

Ólafur Jens Sigurðsson.

Árið 2016 var verkið sett á svið Borgarleikhússins við mikinn fögnuð en þá kom enn betur í ljós hve stórt hlutverk tónlistin gegnir.

Leikstjórinn, Bergur Þór Ingólfsson, samdi söngtexta við verkið og var ákveðið að fá djassöngkonuna og tónskáldið Kristjónu Stefánsdóttur til þess að semja tónlistina. Varð sýningin geysivinsæl og tónlistin einstaklega falleg og grípanði, en hún hlaut Grímuverðlaunin fyrir tónlist ársins ásamt því að sýningin sjálf var valin barnasýning ársins.

Og nú er það Leikhús Sauðárkróks sem mun gleðja gesti sína með uppfærslu á Bláa hnettinum, en frumsýningin er hvorki fyrir né síðar en 16. október - eftir rétt tæpa viku.

Var leikstjórinn Ólafur Jens Sigurðsson fenginn til að halda um taumana og sjálfsagt fáir sem betur geta beislað lætin og gleðina sem fylgir því að setja upp svo stórt verk. Segir Ólafur mikið stuð í húsi sem eigi eftir að skila sér á sýningum enda ríkur fjöldi afar hæfileikra barna ... nú í hlutverki villibarna!

Hann minnir á frumsýningu verksins þann 16. október kl.18, en frekari upplýsingar má nálgast á Facebooksíðu leikfélagsins. Áætlaðar eru 10 alls sýningar, allar í október og eru sem hér segir; 18.okt. kl. 14, - 19.okt. kl.18, - 20.okt. kl.18, - 21.okt. kl.18, - 23.okt. kl.18, - 24.okt. kl.14, - 25.okt. kl.14, - 27.okt. kl.18 og loks þann 28.okt. kl.18. /sp

ÓDÝR

gleraugu
umgjörð og gler

Gleraugu með glampa og rispuvörn
19.900 kr.
Sérsmíðum samdægurs í styrk +/- 6,0 með cyl. til 2,0

Margskipt gleraugu
39.900 kr.
Margskipt gler frá Essilor (afgreiðslutími +/- tvær vikur)

Hamrahlíð 17
Hús Blindrafélagsins
Sími • 552-2002

OPTIC
REYKJAVÍK
SJÓNTÆKJAVERSLUN

Kornbændur athugið

Jarðræktarmiðstöð Landbúnaðarháskóla Íslands er viðurkenndur fagaðili skv. reglugerð nr. 350/2024 um stuðning við kornrækt.

Þeir sem hyggjast sækja um framleiðslutengdan stuðning í kornrækt geta óskað eftir vottun á magni og gæðum. Hafið samband í gegnum netfangið **jrms@lbhi.is**

— Tilraunastjóri

BLÁSKELIN HRINGRÁSARVERÐLAUN 2026

OPIÐ FYRIR TILNEFNINGAR TIL
20. OKTÓBER

Umhverfis- og orkustofnun | Stjórnarráð Íslands
Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið

MARKAÐSSJÓÐUR SAUÐFJÁRAFURÐA

Íslenskt lambakjöt auglýsir eftir umsóknum í sjóðinn.

Styrkhæf eru verkefni sem stuðla að aukinni verðmætasköpun íslenskra sauðfjárafurða. Nýsköpun, vöruþróun, kynningar-og markaðsstarf er styrkt.

Umsóknarfrestur t.o.m. 18. október. n.k.
Umsóknareyðublöð og reglur sjóðsins fást hjá hafliði@icelandiclamb.is

TIL SÖLU

STÍFLA

Í Landeyjum

Um 120 ha

Land að stórum hluta í rækt

225,2 m²

Endurnýjað íbúðarhús

6

Svefnherbergi

Fjós og hlaða um 800 m² ásamt 283,2 m² vélaskemmu

Selt án véla og bústofns.

Jens Magnús Jakobsson
Löggiltur fasteignasali

893 1984
magnus@ignaland.is

Verð: Tilboð

Vélabásinn:

Flottasti strumpastrætóinn

– Prufuakstur á Kia PV5 Passenger

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Áð þessu sinni fékk Bændablaðið til prufu Kia PV5 Passenger sem er fimm manna fólksbíl byggður á vinsælasta sendibíl landsins.

Útlit PV5 er mjög ólíkt öllu öðru sem er á markaðnum og sker hann sig úr á góðan hátt. Bíllinn er afgerandi kantaður í útliti og ætti vel heima í kvikmynd sem gerist í háþróaðri veröld eftir 50 ár. Þrátt fyrir að vera framúrstefnulegur er PV5 augljóslega Kia, en margt í útlitinu vísar til annarra bíla frá sama framleiðanda, en þar má sérstaklega nefna aðalljósinn sem eru mjó lína með skörpum hornum. Ljósgræni liturinn á því eintaki sem blaðamaður fékk til prufu gæti allt eins verið fenginn að láni frá einhverjum hergagnaframleiðanda.

Þrír stórir farþegar í aftursætum

Aðaleiginleiki Kia PV5 er hið mikla pláss. Þetta er fimm sæta bíll og eru framsætin ekkert ólík því sem er í flestum stærri fólksbílum. Aftursætin eru hins vegar með því stærsta sem gerist á markaðnum, en þar gætu þrír landsliðsmenn í körfubolta setið hlið við hlið án þess að þrýsta of mikið á hver annan. Þá er skottið stærra en í stærstu jeppum og er það nánast fullkomlega ferkantað í forminu, enda PV5 í grunninn sendibíll. Skotthlerinn á fólksbílaútgáfu PV5 opnast upp og er það hár að áðurnefndir landsliðsmenn gætu staðið þar vandræðalaust undir.

Aftari dynnar eru rafmagnsknúnar rennihurðir sem er hægt að virkja með því að taka í húninn, ýta á takka við hlið hurðarinnar eða í mælaborðinu, eða með takka á fjarstýringunni. Hliðarrúðurnar að aftan eru ekki rafknúnar, heldur eru þetta litlir gluggar sem dregnir eru með handaflinu eftir brautum. Gluggarnir á afturhurðunum eru skyggðir og nokkuð litlir, þannig að hjá aftari farþegunum er nokkuð dimmt. Aðgengi að aftursætunum er með allra besta móti, en í B-boganum eru þægileg handföng og gólfíð í farþegaryminu er lágt á meðan sætin sjálf eru í góðri hæð.

Kia PV5 er fimm manna fólksbíl byggður á sendibíl. Vönduð smíði og vel heppnað framúrstefnulegt útlit gerir þetta að afar fýsilegum kosti fyrir þá sem vilja mikið pláss án þess að kaupa stóran jeppa.

Myndir / Ál

Stórar rennihurðir og afturhleri sem opnast upp býður upp á gott aðgengi fyrir farþega og farangur. Græni litur þessa bíls gæti verið fenginn að láni hjá hergagnaframleiðanda.

Ökumaðurinn fær svipaða akstursstöðu og í jeppa. Plássíð er mikið og geymsluhólfir fjölmörg.

Hurðirnar frammi í eru sérstakar að því leyti að hurðaspijöldin eru óvenju þykk. Því getur verið erfitt fyrir þá sem eru ekki tágðir að komast út sé bílurinn lagd í þröngt staði. Plássíð frammi í hefði nýst betur ef hurðaspijöldin hefðu verið þynnri og

sætin færð örlítið til hliðar, en þá hefði verið hægt að bæta við einu sæti í miðjunu, eða gera göngufært milli aftari og fremri sæta.

Sætisstaða ökumanns og farþega í framsætinu er álíka há og í jeppa sem gefur yfirsýn yfir þetta umferð. Útsýnið

fram fyrir bílinn er nokkuð gott, en þó er rétt að nefna að það eru blindir punktar af tvískiptum A-boganum. Hliðarrúðurnar að framan eru með því stærsta sem undirritaður hefur séð og eru eflaust á pari við það sem gerist í vörubílum, en neðri brún gluggans flúttir nánast við læri ökumannsins. Hliðarspeglarnir eru af stærri gerðinni og sitja nokkuð aftarlega, þannig að þeir trufla ekki útsýnið.

Övenjulipur miðað við stærð

Aksturslag bílsins er keimlíkt því sem er hjá öðrum nýlegum rafmagnsbílum frá systurfyrirtækjunum Kia og Hyundai. Bíllinn er almennt hljóðlátur, en þó glymur aðeins meira í farangursýminu en í hefðbundnum fólksbíl. Miðað við sendibíla er bergmálið alls ekki slæmt. Afl vélarinnar dugar vel til þess að taka fram úr án vandræða og er bíllinn nógu viðbragðsgóður til þess að geta skotist inn í góti umferðinni. PV5 býður samt ekki upp á geigvænlega hröðun úr kyrrstöðu þegar allt er gefið í botn.

Feiknalegt geymsluhlíf er hér og þar um mælaborðið, eins og djúpur miðjustokkur, hanskahólf í meðalstærð, auka-hanskahólf framan við stýrið og geymsluvasar í hurðum. Frammi í eru rafknúin sæti beggja vegna og eru þau jafnframt með hita. Flestir ættu að geta komið sér vel fyrir í vönduðum sætunum, en ökumenn sem eru yfir 190 sentimetrum þurfa að setta sig við að ekki er hægt að draga stýrið eins langt út og á bílum eins og Volkswagen, Skoda og Volvo.

Þrátt fyrir að vera stór bíll er PV5

feikna lipur og beygjuradíusinn mun minni en við er að búast. Sá sem þetta ritar áttaði sig oft ekki á stærð bílsins og átti það til að skella afturdekkjunum yfir gangstéttarkanta í kröppum beygjum. Fjöðrunin er mjúk en demparamir eru ekki nema meðalgóðir. Bíllinn ræður því vel við hraðahindranir, en hárfinar ójöfnur í veginum skila sér í örlitlum skjálfta á háum hraða.

Eins og fylgir öllum nýjum bílum heyrir viðvörðunarljóð þegar ekið er yfir hámarkshraða. Kia hefur blessunarlega útfært þetta hljóð á þann hátt að það er ekki óþolandi, heldur þægilegur ómur sem bendir ökumanninum vinsamlegast á að hann er kominn yfir hámarkshraða. Þeir viðkvæmstu geta auðveldlega drepíð á pípinu með því að halda inni einum hnappi í stýrinu. Sé maður á ferðalagi og mikið að horfa á landslagið í kringum sig á bíllinn það til að skamma ökumanninn fyrir að horfa ekki nógu mikið á veginn. Þá er hægt að setja hanska eða trefil yfir myndavélina framan við stýrið og þá hættir bíllinn að kvarta.

Fyrir hvern er PV5?

Þessi bíll ætti að koma til greina hjá öllum þeim sem vilja mikið pláss fyrir farþega og farangur og eru til í að skoða eitthvað annað en jeppa. Leigubílstjórar, foreldrar með þrjú ung börn eða þeir sem þurfa að breyta bílum fyrir hjólastólaaðgengi eru í huga undirritaðs líklegir kaupendur. PV5 kemur hins vegar ekki í staðinn fyrir jeppa að því leyti að það er lágt undir hann og býðst PV5 aðeins með framhjóladrifi. Akstursdrægnin er góð og við venjulega notkun á Íslandi er leikandi hægt að ná meira en 350 kílómetrum á einni hleðslu, á meðan framleiðandinn gefur upp allt að 412 kílómetra drægni.

Sá bíll á markaðnum sem helst er hægt að líkja við Kia PV5 er Volkswagen ID.Buzz en aðrir rafknúinir fólksbílur byggðir á sendibílum eru alls ekki á sama skala þegar kemur að nytsemi og smekklegrri hönnun. Verðmunurinn á þessum tveimur bílum er hins vegar merkilega mikill, en ódýrasti ID.Buzz strumpaetrætóinn frá Volkswagen er á 9.490.000 krónur á meðan Kia PV5 er á 8.090.777 krónur (bæði verð miðast við 500.000 styrk frá Orkusjóði).

GÁMATJÖLD

EINFÖLD LEIÐ TIL AÐ AUKA PLÁSS

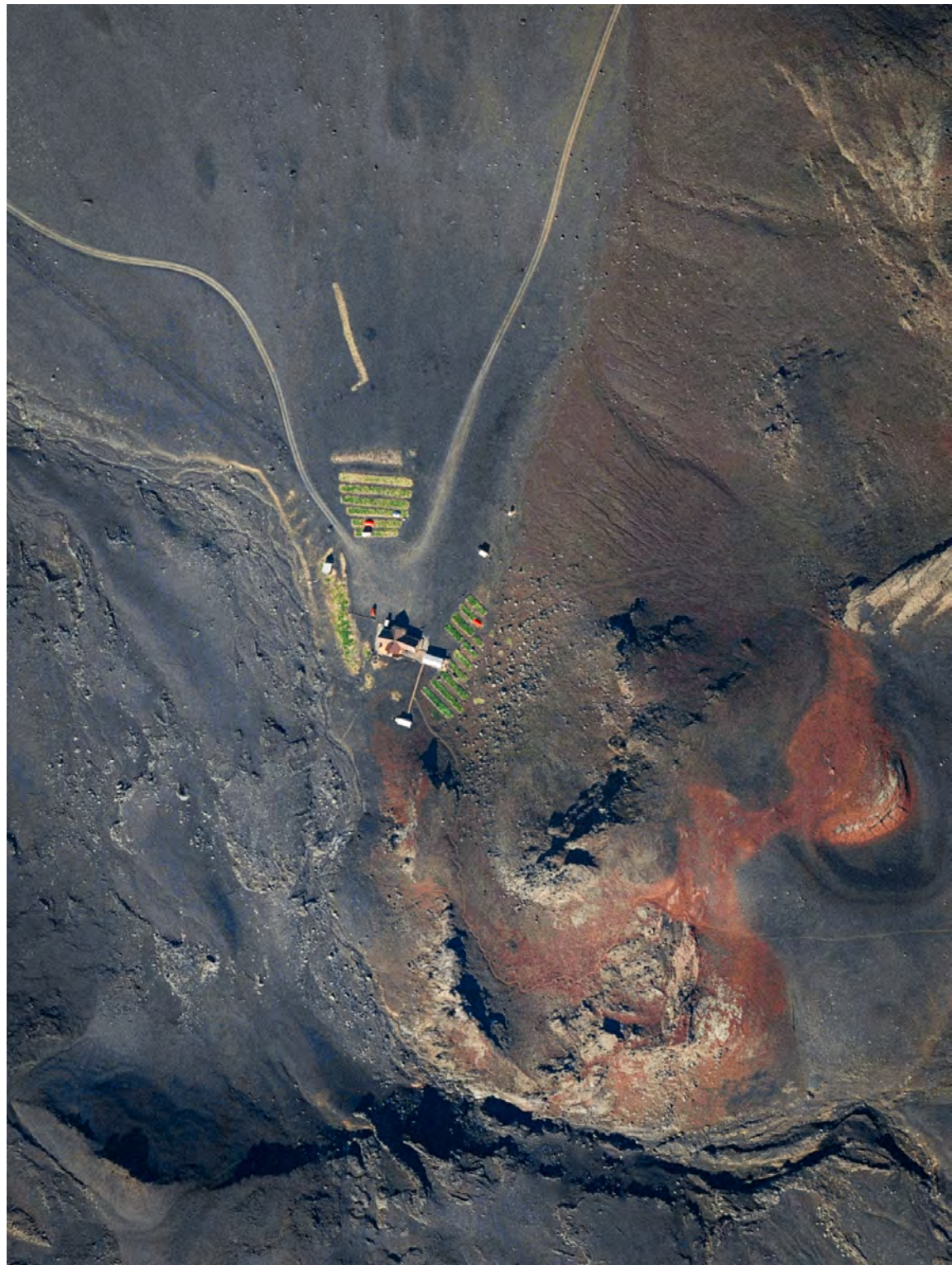
- Sterkt tjald sem festist á gáma
- Norsk uppskrift, þykkur dúkur og öflug grind
- CE og brunavottun
- Yfir 15 ára reynsla á Íslandi
- Festist á 20" eða 40 feta gáma
- Breidd á milli gáma 8, 10 eða 12 metrar
- Engin fasteignagjöld
- Tjöld vítt og breitt um landið
- Hægt að einangra
- Hægt að setja í glugga

Upplýsingar: gamatjold@gmail.com – 660 6707

Gámatjöld

Af hvaða stað er myndin?

I loftmyndagetrauninni að þessu sinni eru lesendur beðnir um að bera kennsl á afskekktan áfangastað á hálendi Íslands. Þar er bæði gistiðstaða í skála og tjaldstæði á litlum grasflötum. Sendið svör á netfangið myndagetraun@bondi.is. Dregið verður úr réttum svörum mánudaginn næstkomandi. Vinningshafi hlýtur að launum gjafabréf á veitingastað fyrir tvo í boði Loftmynda ehf. Rétt svar mun birtast á vef Bændablaðsins, bbl.is, mánudaginn 12. október.

Mynd / Loftmyndir ehf.

Mynd / Loftmyndir ehf.

KAUPLAND

ÖRYGGI

PEGAR RAFMAGNIÐ BREGST

ÁREIDANLEGAR RAFSTÓÐVAR FYRIR:

HEIMILI

LANDBÚNAD

VERKSTÆÐI

FYRIRTÆKI

- ✓ Traust varafri þegar þú þarft á því að halda
- ✓ Hljóðlát og sparneytin
- ✓ Sterkbyggð fyrir íslenskar aðstæður

[SKOÐADU RAFSTÓÐVAR Á KAUPLAND.IS](#)

STERKT VARAFRI
PEGAR ÞÚ ÞARFT Á ÞVI AÐ HALDA

KAUPLAND

MEIRI BIRTA

MINNI RAFMAGNSNOTKUN

LED LJÓS - FYRIR ALLAR AÐSTÆÐUR

MINNI BIRTA

LITTIÐ ORUGTAP

ÞRÍFOLDIÐ
UPPSETNING

LANGUR
LÍFTÍMI

STERKINGIÐ

200W
3000 lm

40W
6000 lm

60W
9000 lm

TILVALIÐ Í:

- ✓ VERKSTÆÐI
- ✓ BÍLSKÚRA
- ✓ LAGERA
- ✓ ÚTIHÚS
- ✓ FJÓSIÐ

[KAUPLAND.IS](#)

KAUPLAND

STERK LÝSING

PAR SEM ÞÚ ÞARFT Á HENNI AÐ HALDA

ÓFLUG OG ENDINGARGÖÐ ÚTILJÓŠ

MINNI BIRTA

VEÐURHOLÐ
IP65

TRAUST OG
ENDINGARGÖTT

ÞRÍFOLDIÐ
UPPSETNING

IP65
VEÐURHOLÐ

[KAUPLAND.IS](#)

KAUPLAND

ÖRUGLEGT
& VÍSISAMT

Hefur þú reynslu af vinnuvélum og tækjum og vilt vinna á skemmtilegum vinnustað?

Vinnueftirlitið leitar að einstaklingi sem kann vel til verka og hefur viðeigandi menntun og þekkingu þegar kemur að vinnuvélum og tækjum. Við leggjum ríka áherslu á heilbrigða vinnustaðamenningu þar sem áhersla er á góð samskipti og lausnarmiðað og jákvætt hugarfar starfsfólks.

Starfið felst í skoðunum á vinnuvélum og tækjum, mati á öryggi þeirra og ástandi, leiðbeiningum til atvinnurekenda og eftirfylgni með úrbótum. Viðkomandi vinnur bæði sjálfstætt og sem hluti af teymi sérfræðinga sem stuðlar að öruggari vinnustöðum um land allt.

Um er að ræða 100% starf með starfsstöð í Reykjavík eða á Akureyri. Starfssvæðið er að mestu á því landsvæði sem starfsstöðin er, en einnig geta komið til verkefni á öðrum landsvæðum. Starfið er fjölbreytt og hentar þeim sem kunna vel við að vera á ferðinni og í beinum samskiptum við fólk.

Umsóknarfrestur er til 16. október.

Nánari upplýsingar um starfið á alfred.is

Við erum með sex verslanir á landinu með mikið úrval af rekstrarvörum og lyftibúnaði fyrir landbúnað, sjávarútveg, matvælavinnslur, byggingariðnað og aðra starfsemi.

HAMPIÐJAN

hampidjan.is/verslun · <https://vefverslun.hampidjan.is>

Reykjavík

Skarfagarðar 4
Sími 530 3333

Ólafsvík

Ólafsbraut 19
Sími 436 1214

Ísafjörður

Suðurtangi 14
Sími 470 0830

Akureyri

Norðurtangi 1
Sími 841 1322

Neskaupstaður

Naustahvammur 49
Sími 470 0807

Vestmannaeyjar

Friðarhöfn
Sími 664 3340

 **MITSUBISHI
ELECTRIC**
Changes for the Better

- Loft í loft
- Loft í vatn
- Vatn í vatn

Varmadælar Vörukaup ehf

516-2600

vorukaup@vorukaup.is

 vörukaup

Heitasta lifrarpylsan

Sigrún Pétursdóttir
sigrunpeturs@bondi.is

Nú með haustinu er ýmislegt sem á alltaf við og hefur verið óhvikult í fjölda ára, hvort sem er kjötsúpugerð úr nýmetinu, sveppatínsla eða sláturtaka.

Þegar daginn er farið að stytta og kuldaboli lætur á sér kræla er ekki úr vegi að njóta íslenskra rétta, jafnvel með smá tvisti. Það má víða að sér hinu og þessu úr nærumhverfinu, enda landið okkar gjöfult á marga vegu.

Kjötsúpa

Íslenska kjötsúpan er í grunninn alltaf eins, gott er að fá í pottinn kjöt af nýslátruðu nú að hausti blandað nýuppteknu grænmeti, en oft hefur hver fjölskylda sína eigin hefð þegar kemur að gerð súpunnar og leyndarmál bragðgæðanna vilja fylgjast á milli kynslóða.

Einhverjir setja í hana haframjöl, hrísgrjón eða bygg á meðan öðrum þykir gott að bragðbæta hana með engifer, hvítlauk eða jafnvel chili. En aðalatriðið er nú auðvitað að njóta hennar til hins ýtrasta því hún er bæði holl og góð.

Sveppir

Besta tímanum til sveppatínslu hérlandis er nú senn að ljúka, og má vænta þess að margir hafi reynt fyrir sér á þeim vettvangi, enda nokkuð sprottið af hinum ýmsu tegundum matsveppa undanfarið.

Ganga þarf vel frá sveppunum eftir ferð í sveppamó, þurrkun eða frýsting þarf að eiga sér stað hið snarasta þegar komið er heim, enda talið óráðlegt að geyma ferska sveppi lengur en sólarhring eftir tinslu.

Slátur

Slátur, unnið úr innmat og blóði lamba, er ein allra elsta hefðin sem tengist sláturtíðinni og skiptist í tvær tegundir.

Blóðmör, sem gerður er úr blöndu af nýju blóði, vatni, salti, haframjöli, rúgmöli og söxuðum mör, sett í vömb og soðin að minnsta kosti í tvo og hálfan tíma, og svo lifrarpylsan, sem í dag er vinsælli meðal nýgræðinga, útbúin á sama hátt og blóðmörinn.

Þá í stað blóðs og vatns eru lambalifur og gjarnan nýru hökkuð og sett í uppskriftina auk mjólkur, en mör, salt, rúg- og haframjölíð látið halda sér.

Og eins og þorri landsmanna veit er upplagt að bera fram heitt slátur með rófustöppu eða nýsoðnum kartöflum, á pönnu með sykri auk þess að þykja ljúfmeti ofan á vel smurðu brauði. Jafnvel súrsuð við tilefni.

En hins vegar ...

Fyrir þá sem koma ferskir heim úr sveppatínslunni og langar í matarmikla lifrarpylsu með nýju sniði er lifrarpylsan hennar Sólveigar Eiríksdóttur listakokks akkúrat málið.

Sólveig, eða Solla eins og hún er kölluð, er einn helsti frumkvöðull grænkerafæðis hérlandis og mörgum kunn, enda með eindæmum hress og skemmtileg kona sem hefur verið í fararbroddi á heilsusviðinu og brautryðjandi í grænmetis- og hrámatargerð (raw food) á Íslandi í meira en þrjá áratugi. Solla veit því nákvæmlega hvernig á að

meðhöndla grænmeti og gæða hvern rétt einstökum töfrum, þar sem hollusta og bragð fara saman. Forvitnir lesendur sem hafa ekki látið reyna á grænmetisrétti ættu endilega að taka af skarið og skella í eina lifrarpylsu.

Lifrarpylsan hennar Solla

250 g tempeh

200 g seitan

400 g ferskir sveppir (mega vera td. flúðasveppir, kastaníusveppir, ostrusveppir, shiitake)

50 g kasjúhnetur, hellt á þær sjóðandi vatni og saxaðar

100 g haframjöl

100 g rúgmjöl

1 msk. naturli smjör

2 rif hvítlaukur, saxaður

1 tsk. timian

1 tsk. sjávarsalt

1 tsk. sykur

½ tsk. laukduft

Aðferð Hakkið tempeh, seitan og sveppi í hakkavél, setjið í hrærivélaskál ásamt restinni af uppskriftinni og hrærið saman. Fyllið gervivömb eða notið grisju til að forma lifrarpylsuna, setjið hana svo í sjóðandi vatn og sjóðið í um það bil 30 mínútur.

Lifrarpylsunnar hennar Solla má svo njóta ofan á nýbakað brauð, með grjónagrautnum eða bara stýfa hana úr hnefa eins og aðra dásemd sem kemur úr hennar smiðju.

KROSSGÁTA

	273	HEGÐA	STAFUR	ÓVEÐURS- SKY	FUGLINN		LÍTILRÆÐI	ÓVILD	JAFN- FRAMT	
	TUNGUMÁL									ÚTSTÆLSI
	GÆLUNAFN					SKORDÝR				
	LJÓMI					FUGL				
	FYRIRGEFA					SPENDÝR				
		KVARDI				GJÓSTUR				ÍLÁT
						MÁL- BLANDA				
VARD- VEISLA					HLJÓDFERI			Í RÖÐ		
								TORSKILIÐ		
KEMST			FYRR			FÝLA	UGGUR			RÓLEG
			KRYDD				TVEIR EINS			
TAPA					NIDUR			KÚGA		
					GUTL			FORMÆLA		
MÝKI					VELTA		MAUS			
					HYLJA		VID- BURÐUR			
ÓHEFT				SVEI			SEIÐA			
				HRUKKA			SMÁ- KVIKINDI			
		KÆNA				TOGVINDA			ÁLPAST	FÉLL
		SVIÐ				LÖGUR				
TVEIR EINS			SLÆMS				HÆTTA			
			Á VÍXL				TVEIR EINS			
GARPUR					GENGINN					
					ÖFUG RÖÐ					
SÁTTUR				HÉLT					SVAR	
HISSA						ALDIN				

Lausn á krossgátu í síðasta blaði

	272	TUNGUMÁL	VARPA	BLEKKING	SVEIMA		STÓKA	UTAN	SEFAST	
	OLIT- PRÆÐIR	E	N	G	L	A	H	Á	R	TÆKI
	SÖGN	N	Ó	L	Ó	LAKLEG MÖRA	Ó	N	Ó	G
	STRJÁ- LINGUR	S	T	A	N	G	L	TVEIR EINS RABTALA	A	A
	PLANTA	K	KLÖNG- RÁST HERRA	P	A	U	F	A	S	T
		Ú	ÍÞRÓTT	BERA	ÓREIÐA	K	A	O	S	TUDDA GRIND
FÚDL		T	R	A	N	A	SKJÓTA VAGG	F	Ý	R
FISKUR		L	A	X	HANDFANG TIL- BÚNINGUR	K	R	A	N	I
DÁFJENN		A	L	L	S	T	Ó	R	S	L
SKARK		G	L	A	M	U	R	SKAMMIR BÚA AÐ	Á	T
		A	MERKI	REGNHÉLA UMHUGAÐ	Í	S	I	N	G	BENDU DRYKKUR
MIDI		B	L	A	Ð	LEIFTRA LITLAUS	L	J	Ó	M
HÖP		L	Ó	N	GRILLA Í RÖÐ	G	L	Ó	Ð	A
HRÆÐIR		Ó	G	N	A	R	VELJA	T	I	L
ANDMÆLI		M	Ó	T	B	Á	R	A	GAUD- RIFINN	T

www.bbl.is

HUGARÍÞRÓTTIR

Útspil fyrir lengra komna

Það er komið að útspilsbraut fyrir lesendur Bændablaðsins. Og áður en lengra er haldið er skynsamlegt að horfa ekki á stöðumyndina.

Þú átt T3 í spaða, G7 í hjarta, ÁT97 í tígli og ÁDT76 í laufi.

Björn Þorláksson.

Þú ert í suður, vestur gefur, allir á hættu. Eftir tvö pöss opnar andstæðingur þér á hægri hönd á spaða, þú skýtur inn tveimur laufum með hálfum huga. Andstæðingur á vinstri hönd segir tvo spaða, makker þinn í norður doblar til að sýna ósagða liti, rauðu sortirnar. Austur passar, þú meldar þrjá tígla, pass, pass og þrír spaðar, þar lýkur sögnum.

Þá er að velja útspilið.

Hefurðu komist að niðurstöðu? (Nú er rétti tíminn til að kíkja á stöðumynd).

Þar sem stórspilarinn Ragnar Magnússon sat í norður þegar spilið kom upp í sumarbridge, reyndu nokkrir að sækja sér stungu í hjarta og spiluðu gosanum út. Vonandi ertu ekki í þeim hópi! Er kannski orðið tímabært að lögsækja briddskennarana sem kenndu nýliðum á öldinni sem leið að með tvíspil í trompsamningi væri oftast best að reyna að sækja sér stungu?

Ætli þú hafir ekki fremur valið tígulás? Eða tromp? Þú lagðir vonandi ekki niður laufásinn – var það nokkuð?

Við borð Ragnars kom út spaðatía sem Ragnar var fljótur að dúkka fimlega. Sagnhafi drap heima

Ragnar Magnússon.

og hugsaði framhaldið. Hann vissi ekki eftir sagnir hvort tígulásinn væri réttur. Datt í hug leið til að reyna að stela slag, reyna að kasta tíguleinspilinu í hjarta ef vörnin svæfi áður en hann tæki trompin. Hann spilaði því hjarta að heiman. Ragnar drap og skipti snarlega yfir í tvíspilið í laufi. Drottning, ás og suður spilaði laufi í þriðja sinn, enda höfðu sagnir upplúst alla skiptingu. Sagnhafi reyndi að stinga upp trompdrottningu en Ragnar drap með kóngi. Og tígulásinn enn eftir. Mínus einn og gulltoppur til Ragnars.

Þegar suður færði í orð að hann hefði farið í nokkra hringi í huganum er kom að útspili benti Ragnar glettislega á að eitt útspil hefði nær

	Norður	
	♠ K5	
	♥ K832	
	♦ Q8532	
	♣ 98	
Vestur		Austur
♠ Q974		♠ AJ862
♥ Q1095		♥ A64
♦ K64		♦ J
♣ 32		♣ KJ54
	Suður	
	♠ 103	
	♥ J7	
	♦ A1097	
	♣ AQ1076	

örugglega tryggt vörninni fimm slagi. Litill tígull frá ásnum fjórða!

Veltirðu því nokkuð fyrir þér?!

Umsjón: Björn Þorláksson, bjornthorlaksson@gmail.com

Úrvalsdeildin á fullu

Lesendum Bændablaðsins skal bent á að klukkan 19 öll sunnudagskvöld fer nú fram bein útsending í Úrvalsdeildinni í bridds á sjónvarpi. Hægt er að horfa á valda leiki með lýsingu undir Rafiþróttum Símans, einnig á Youtube og Twitch. Á Facebook-síðu Bridgesambands Íslands er birtur Youtube-linkur nokkrum mínútum fyrir leik.

Landslið og skólalið

Gauti Páll Jónsson.

Í síðustu viku tók Vesturbæjarskóli þátt í Evrópu-undanrásum heimsmeistarameðalsins í skólaskák sem fram fór í Armeníu. 27 skólar tóku þátt frá 25 þjóðlöndum. Hvaleyrarskóli tók þátt í sama móti í fyrra en þá voru ekki heimsálfuundanrásir. Mótið

hefur stækkað mikið og er því haldið í fleiri flokkum. Aðalstyrktaraðili mótsins er Freedom Holding sem er í eigu nýkjörins forseta alþjóðaskáksambandsins, Timur Turlov.

Helen Hekla, Tauras, Gauti Páll, Dagur, Jón Fenrir.

Í sveit Vesturbæjarskóla voru Dagur Sverrisson, Jón Fenrir Ragnarsson, Tauras Nareika og Helen Hekla Priet Eysteinsdóttir. Greinarhöfundur fór með sem þjálfari ásamt foreldrum. Dagskrá mótsins var nokkuð strembin og undirbúningur fór fram fyrir skákir og yfirferð skáka að þeim loknum. Tauras stóð sig best og fékk 4½ vinning úr sjö skákum. Mótið var vel skipulagt, og mikið um hliðarviðburði fyrir krakkana, til dæmis í kennslu í að vefa og baka brauð. Einn helsti kosturinn við mótið er að það fór að öllu leyti fram, og allir gistu, á hóteli langt uppi í fjallshlíð í armenskri sveit. Það gerði það að verkum að fátt annað komst að en skákin. Við þessar aðstæður hugsaði ég að landslið Íslands hefði gott af því að fara eitthvert út í sveit og sinna skákinni í skipulögðum æfingabúðum.

Á stöðumyndinni sem hér fylgir lék Tauras Rxx5! sem gefur unnið tafl. Kongsstaða svarts opnast enn frekar og margar hótanir eru í loftinu.

En talandi um landsliðin, þau luku á dögunum keppni á Ólympíumótinu. Niðurstaðan var frekar svekkjandi lokasprettur, sem breyttist eiginlega í göngutúr. Mótið endaði með stóru tapi gegn Danmörku og jafntefli gegn Albaníu í opnum flokki, og of stóru tapi gegn Litáen í lokaumferðinni í kvennaflokki. Góðu augnablikin voru þó mörg, hjá báðum liðum, og má nefna að allar landsliðskonurnar hækkuðu á stigum. Það verður spennandi að sjá árangurinn á næstu árum, með skýrri framtíðarsýn og leikáætlun fyrir bæði lið til að hámarka árangur.

Haldir þú nú á nýprentuðu Bændablaði, þá fer fyrsta umferð úrvalsdeildar Íslandsmóts skákfélaga fram í kvöld í sal TR, Faxafeni 12. Mótið heldur áfram í MH þar sem 1.–4. deild bætast við. Greinarhöfundur mun tefla fyrir B-sveit Taflfélags Reykjavíkur eins og undanfarin ár.

Ef lesendur Bændablaðsins luma á áhugaverðum skákum geta þeir haft samband.

Umsjón: Gauti Páll Jónsson gauti.pj@hotmail.com

Erfinginn: Heiðbrá Erla

Nafn: Heiðbrá Erla Helgadóttir.

Aldur: 7 ára.

Stjórnumerki: Vog.

Búseta: Flóahreppur.

Skemmtilegast í skólanum: Heimilisfræði og þema.

Áhugamál: Íþróttir og hestar.

Tómstundaiðkun: Frjálsar íþróttir og hestar.

Uppáhaldsdýrið: Hestar, lömb, kindur og kálfar.

Uppáhaldslitur: Ljósblár.

Uppáhaldsmatur: Grjónagrautur og kjötbollur.

Uppáhaldslag: Gleymmérei.

Uppáhaldsmynd: Hoppers.

Fyrsta minningin: Þegar við fórum til Balí og kona gaf mér ís.

Hvað ertu ánægð/ánægður með í fari þínu: Að ég elski sjálfa mig.

Hvað er það skemmtilegasta sem þú hefur gert: Að vera á hestbaki og fara til útlanda.

Hver er fyndnastur sem þú þekkir: Finnþogi frændi.

Hvað langar þig að verða þegar þú verður stór: Dýralæknir eða hjúkrunarfræðingur.

Áttu þér einhverja fyrirmynd: Svölu frænku og Alfheiði frænka.

Viltu taka þátt? Hafðu samband. sigrunpeturs@bondi.is

SUDOKUÞRAUTIR

Létt

		6		1		7	3	5
3	7	4			8	9		
		2		7	9			
4	2	8	5					3
6					2		7	8
5			8	9	1			
8			7	2		4		9
	1	3				6		
	4		1	8				2

Miðlungs

	7			8				
	2					1		4
		8	5	4				
					2			8
								3
1	5	9					2	
9			3			2		
	8			9		6		
	6	4	2					

Þung

	4	2	3		5		7	
1						9		
		7						
7		9		8				
					7		1	
2	6							
	9					8		1
3				4		6	2	
							3	

Þyngst

2							1	9
		5				4		2
		9					3	5
		1	7		4			
			3	8				
8	3			2				
			6		7			4
5	8	4						
9								

Setja skal inn tölur frá 1-9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línun.

Stjörnuspá

Vatnsberinn Vatnsberinn má eiga von á svolitlu haustkvefi eða ónotum og skal hlúa að sjálfum sér eftir bestu getu. Hann ætti að nýta tímann í að gera sér grein fyrir og koma á framfæri ýmsu því sem legið hefur á honum, en má þó gæta orða sinna, sýna mildi. Annars, með æsingi getur kvefið og ónotin orðið svæsnari. Happtölur 25, 67, 8.

Fiskarnir verða, á næstu dögum, fyrir andlegri hreinsun ef svo má segja, en draumar þeirra eru eitthvað sem þarf að hafa yfirlit yfir. Reyna svo að fara eftir því sem þeir túlka eftir draumfarinar, en eitthvað þarf að athuga fjármálin. Enda ekki vanþörf á ef vel er að gáð. Happtölur 6, 8, 43.

Hrúturinn upplifir mikinn kraft um þessar mundir, en nýverið var fullt tungl í hrútsmerkinu. Hann ætti að nýta þessa orku og rusla burt öllum samböndum sem gefa honum lítið sem ekkert en setja sjálfan sig í fyrsta sæti, jafnvel þó það valdi einhverjum usla. Happtölur 5, 15, 42.

Nautið hefur fundið fyrir þreytu sem hefur komið á óvart, enda endalaust sprækt í lok sumars. Yfir síðustu mánuði hefur það verið duglegt að vinna úr áföllum og tilfinningum en þarf að staldra við því eitthvað er óunnið og þreytan tengd því. Nautið skal því hvílast og velta málunum fyrir sér. Happtölur 3, 18, 73.

Tvíburinn þarf að endurskoða ákveðna vinahópa eða samstarfsaðila, í raun öllum þeim sem ekki eru á sömu bylgjulengd og hann sjálfur. Þetta getur virst heldur róttækt, ekki einungis í huga tvíburans, en einnig í hans nánasta umhverfi. En þetta þarf að gera og ekki seinna en núna. Happtölur 17, 9, 33.

Krabbinn finnur hvernig opinber ímynd hans þarf að fá skýrari stefnu. Hann má óhræddur taka pláss, sýna leiðtogaþæfileika og jafnvel bera á borð hugmyndir sínar að breytingum – en nú er akkúrat tíminn til að gægjast út úr skelinni og bera höfuðið hátt. Happtölur 21, 4, 75.

Ljónið finnur fyrir sterkri þörf til að brjótast út úr hversdagsleikanum en nú er fullkominn tími til að hugsa stórt og sleppa öllum vangaveltum sem takmarka það eitthvað. Nám, ferðalög eða nýr lífsstíll, listinn er óþrjótandi – nú er tími ljóðsins til farsælla breytinga. Happtölur 8, 12, 11.

Meyjan þarf aðeins að taka til í sjálfri sér og reyna að losa sig við óheilbrigðar venjur. Ekki síst þær sem kallast meðvirkni eða ósjálfstæði. Þetta verður tilfinningalega krefjandi tími og verður meýjan að leyfa sér að gráta við og við ef þörf er á, enda heilbrigðasta leiðin til að losa um stress. Happtölur 23, 21, 10.

Vogin má eiga von á, nú með nýju tungli, að reynt verði á samskipta- og/eða samskiptahlið sína. Jafnvægi nánustu sambanda er eitthvað sem vogin þarf að láta reyna á og vera óhrædd við, en í ljós geta komið hin ýmsu leyndarmál, bæði til góðs og miður góðs. Happtölur 16, 82, 9.

Sporðdrekin finnur nú hvernig lífsneistinn hefur glæðist smátt og smátt, ekki síst þegar hann sleppir því að taka lífinu of alvarlega. Hann á að skapa, leika sér og leyfa sér að vera akkúrat sá sem hann er án þess að skeyta nokkuð hvað öðrum þykir um. Bogmaðurinn ætti að skína nú eins og sólín. Happtölur 2, 34, 22.

Bogmaður finnur fyrir líkamlegri spennu eða stressi sem kemur ef til vill ekki á óvart ef hann lítur í eigin barm. Hann þarf því að taka sjálfan sig taki, setja daglega hreyfingu í forgang og breyta rútinunni sinni alveg. Setjast á rassinn og hanna nýtt dagsskipulag. Á.m.k. ef vel á að fara, en annars verður hann alveg útkeyrður um jóln. Og það er nú ekki gaman. Happtölur 76, 8, 10.

Steingeitin upplifir breytingar á samskiptum sínum við nánustu ættingja þar sem hún þarf að æfa sig í að skapa sér öruggt skjól sem byggir á hennar eigin forsendum. Steingeitin má vera glöð og kát því þó henni finnist hún vera að trana sér fram, munu aðrir taka breytingum opnum örmum. Happtölur 3, 14, 78.

Tíska:

Ætlar þú að vera umvafin hlýju í haust?

Nú í blessuðu haustrokinu vefja margir sig treflum – eðlilega og umhugsunarlaust, en gera sér e.t.v. ekki grein fyrir því að saga þessa nytjahlutar tegir rætur sínar þúsundir ára aftur í tímann. Trefillinn hefur nefnilega ferðast í gegnum ólík tímabil og menningu, þá með mismunandi hlutverk og samfélagsstöðu, en jafnframt gegnt föstu hlutverki í hvert sinn.

I dag á trefillinn fastan stað í fataskáp landsmanna, en á heimsvísu, svona í upphafi, voru treflar ekki notaðir til að verjast kulda, heldur þjónuðu hagnýtum tilgangi í heitari loftslögum – nú eða voru tákn um vald. Heimildir sýna til dæmis að Nefertiti, drottning Egyptalands, klæddist finofnum höfuðtrefli undir krúnu sinni í kringum árið 1350 f. Krist og í hinu forna Rómaveldi bundu karlmenn klút um hálsinn (eða mittið reyndar) til þess að þerra svita af andliti og hálsi á heitum dögum. Silki og bómullarklútar auðkenndu tign og stöðu kínverskra hermanna á árunum 230 f. Krist og svona mætti lengi telja. Þegar leið á aldirnar breyttist hlutverk trefilsins í Evrópu. Á meðan almúginn notaði heldur þykk og grófunnin sjöl til að vefja um líkamann sér til skjóls, fremur en finofnari klæði, báru hermenn þynnri klúta, eða trefla undir brynjum sínum til að koma í veg fyrir nuddsár. Það var svo á nítjándu öld, valdatíma Viktoríu drottningar í Bretlandi, að trefillinn varð tákn um lúxus og efnisleg gæði og í kjölfarið, í upphafi tuttugustu aldar, eða árið 1937, að franska lúxusmerkið Hermés kynnti sinn fyrsta silkiklút til leiks. Slíkur fylgihlutur varð hæstmóðins. Einn þekktasti trefill, eða mynstur sem fellur aldrei úr hásæti sínu, er án efa köflóttur

kasmírtrefill tískurisans Burberry. Það var árið 1967 sem fyrirtækið ákvað að vefa skyldi mynstrið beint á trefla – og hinn heimspekkti kasmírtrefill með köflunum varð formlega fastur hluti af línunni í kringum árið 1970. Saga og uppruni trefla á Íslandi er nátengd lífsbaráttu þjóðarinnar í köldu norrænu loftslagi, íslensku ullinni og kemur jafnvel við sögu þjóðbúninga.

Hjá Þjóðminjasafni Íslands má finna útskorinn viðarstokk frá því í kringum árið 1700, sem ber heitið treflastokkur og hafði að geyma hina ýmsa klúta og vefnað. Segir í lýsingu: „Orðið trefill hafði áður nokkuð víðari merkingu en almennt í dag. Trefill gat átt við hvers kyns klút og þótt algengast væri að það ætti við hálsklút þá virðist það jafnframt hafa verið eitt heiti hinna svonefndu trafa; hvítra línkklúta sem notaðir voru til að vefja krókfaldinn, þ.e. höfuðbúnaðinn við klæðnað kvenna á Íslandi á bæði 17. og 18. öld.“

Kemur fram að karlmenn hafi einnig snemma farið að bera hálsklúta, bæði til að verjast næðingi, en líka sem hluta af sparifatnaði. Hjá konum gegndu prjónaðar hyrnur og sjöl lykilhlutverki í uppruna íslenska trefilsins. Hyrnurnar voru krossaðar yfir brjóstið og bundnar aftan á bak, í senn hversdagslegur vinnufatnaður til að halda hita á baki og hálsi, en oft líka listaverk með fallegum mynstrum. Á 20. öldinni þróaðist flíkin svo smám saman yfir í þá löngu, ferköntuðu útfærslu sem við þekkjum best í dag. Nú, haustið 2026, þykir trefillinn þungamiðja klæðnaðarins. Móðurskip tískunnar, Vouge, segir frá hvernig hönnuðir nýta trefla – auk silkiklúta – sem hápunkt hvers heildarútlits götufatnaðar. Annars vegar sjást risastórir treflar, sem virka nánast eins og sjöl eða teppi ... en hinir öfgarnir eru silkiklútar sem má hnýta um hálsinn. Mælt er með að vera ekkert að reyna að hnýta treflana en frekar leyfa þeim að liggja lausum yfir axlirnar. Passa sig samt að halda fast í þá í rokinu ...

/sp

60+ Regnbogalínan
763-7878

Við vitum að regnboginn
dofnar ekki með árunum.

Ert þú hommi, lesbía, tví-,
pan- eða eikynhneigð/t/ur,
intersex eða trans?

Langar þig að spjalla við
einhvern sem skilur?

Síminn er opinn alla
föstudaga frá 12-16.

Sjálfboðaliðar Samtakanna
'78 svara símtölum.

78 Samtökin '78
Félag hinsegin fólks á Íslandi

Vís nagáta

Parna fæðast brosin blíð
bátar þaðan ýttu.
Fóstrað skáld þar forðum tíð
fólin úr henni spýttu.

Lausnin er eitt nafnorð með fjórar mismunandi merkingar. Lausnin verður birt á vef Bændablaðsins, www.bbl.is, mánudaginn 12. október..

Lausnarorð síðustu gátu var **biti**.

Umsjón: Guðbjörn Sigurmundsson
Gudbjorn.Sigurmundsson@mk.is

Bændablaðið
kemur næst út
22. október

Redrock Super Flow brunndæla.
Galvaniseruð. Lengd 3m.
Afköst 16,300 l/mín.
Verð kr. 1.270.000 +vsk.

Solis 60.
Árgerð 2017. Notkun 1.666 klst.
60 hp. Fjór hjóladrif.
Verð kr. 1.750.000 +vsk.

Pichon B-MIX 50 haughræra.
Galvaniseruð. Lengd 5m.
Aflþörf 90-100hp. Smurbanki.
Verð frá kr. 1.150.000 +vsk.

Claas Celtis 456.
Árgerð 2006. Notkun 14.700 klst.
Ámoksturstæki og skófla.
Verð kr. 2.700.000 +vsk.

Komatsu PW160-11.
Árgerð 2019. Notkun 3.500 klst.
Engcon rótótilt. Smurkerfi.
Dráttarkrókur.
Verð kr. 15.900.000+vsk.

Claas Liner 2800 Trend.
Árgerð 2024.
Vinnslubreidd 7,4-8,2m.
Vökvahækkun á stjórnun.
Verð 3.950.000 +vsk.

Kuhn FBP 3135.
Árgerð 2022.
Plast-og netbindibúnaður.
3D pökkunarúnaður.
Verð kr. 9.900.000 +vsk.

www.velfang.is
velfang@velfang.is
Gylfaflöt 32, Reykjavík
Óseyri 8, Akureyri
Sími: 580-8200

Járnstaurarnir komnir aftur á lager.
Staurarnir eru úr 4 mm sterku vinkiljárn, 1.800 mm langir, 40 x 40 mm. Gataðir fyrir net og heitgalvaniseraðir Verð kr. 1.440 +vsk. pr stk. Magnafsláttur, takmarkað magn. Hákonarson ehf. Netfang: jhh@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Tækin fyrir tækifærin í sveitinni. Nýtt blað á www.hardskafi.is - sala@hardskafi.is - S. 555-6520.

Til sölu KGM Rexton, 4x4, dísil, árgerð 2024, sjálfskiptur, ekin 71.000 km. Verð kr. 7.990.000 - notadir.benni.is s. 590-2035.

Land Rover Discovery HSE árgerð 2006. TDV6 og 346.000 km. Bill í góðu standi. Nánari upplýsingar í s. 865-3893.

Til sölu Benz vörubíll með krana Haib 220, árgerð 2006, ekin 307.000 km. Dráttarkrókur, loft og vökvatengi fyrir vagna, fjór hjóladrif hátt og lágt, samlæsanlegt. Góður bíll sem þarfnast lítills háttar aðhlynningar. Verð tilboð. Upplýsingar í s. 893-6975.

KGM
Gæði á sterkum grunni.

Bíll á mynd er með 35" breytingarpakka

Fjölhæfur vinnupjarkur!

KGM Musso Grand Premium, fjór hjóladrifinn pallbíll, með háu og lágu drifi og öflugri dísel vél.

Birt með fyrirvara um mynd- og textabréngl.

benni.is

Reykjavík
Krókháls 9
S: 590 2000

Sérfræðingar í bílum í fimmtíu ár

Led perur fyrir flúrlampa!

3 stærðir:
60 cm - kr. 1.500
150 cm - kr. 1.500
120 cm - kr. 2.000

SMH Gróðurhús ehf.

Sími: 866-9693

Facebook: Gróðurhús SMH ehf.

Briggja arma ledljós sem skráfast í venjuleg perustæði og hentar vel í stærri byggingar og skemmur. 80w - 8000 Lúmen. Verð kr. 8.000 -

Dísil hitari 5kw 12,24 og 220v með 4l eldsneytisgeymi. Öll þjónusta. Verð kr. 58.900. Orkubóndinn.is, Tranavogi 3, 104 Reykjavík. S. 888-1185.

Traktorsdrifnar rafstöðvar (Argo-Watt) með AVR spennujafnara eða án hans. AVR tryggir örugga keyrslu á öllum rafbúnaði. Mjög mörg, stór kúabú eru með þennan búnað. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Lambheldu hliðrindurnar. 420 x 110. Möskvar 10 x 15. Verð frá kr. 31.900 til 36.300 +vsk. Lamasett kr. 4.400 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776, Aurasel.

Gámur til sölu. Vel með farinn 40 feta gámur í góðu standi. Mjög lítið ryð að innan. Verð kr. 400.000. Hægt að setja hurð á hlið gámsins fyrir kr. 350.000 aukalega. Verð með hurð kr. 750.000. Staðsettur í 801 Selfossi. S. 760-1038. Netfang: arnarbreki07@gmail.com

Hleðslustöð 12v. 2,5 kw. 230v. hleðsla 100a frá neti. Sólarselluhleðsla 30-400v. 3.000w. Verð kr. 89.900 orkubóndinn.is, Tranavogi 3, 104 Reykjavík s. 888-1185.

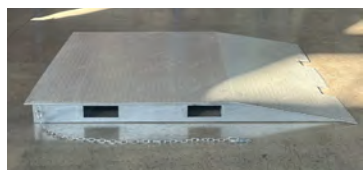
Álsiskjur fyrir brettatjakka á lager. Burðargeta 2 tonn. Lengdir: 100 cm eða 150 cm. Breidd: 70 cm. Hákonarson ehf. S. 892-4163 hak@hak.is www.hak.is

Gámarampar á lager. Heitgalvaniserað stál. Burðargeta 8.000 kg. Stærð 130 cm x 210 cm x 16 cm. Lykkjur í dekki fyrir lyftaragaffla. Hákonarson ehf. hak@hak.is s. 892-4163. www.hak.is

Sólarrafstöð 4.2 kw hleðslustöð, 4st. 600w sólarsellur 200 amper tíma lithium rafhlöður vírar og festingar. Verð kr. 582.500. Orkubóndinn.is, Tranavogi 3, 104 Reykjavík s. 888-1185.

Langir gámarampar, fyrir 10 tonn. Heitgalvaniserað stál. Heildarlengd: 2.400 mm. Lengd á láréttum fleti: 1500 mm. Lengd á hallandi fleti: 900 mm. Breidd: 2.200 mm. Passa fyrir venjulega vörugáma. Hákonarson ehf. S. 892-4163 Netfang: jhh@hak.is

Segðu **BLESS** við óværuna!

YKKAR
pest control

BANINN SEM VIRKAR

-fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

Orkubondinn.is,
Tranavogi 3,
104 Reykjavík.
Sími 8881185

sólarsellur
585w
verð 39.900.-

Stærð 239x114x3 cm

Sólarsella 585w stærð: 238x114x3 cm
Verð kr. 39.900.-Orkubondinn.is, Tranavogi 3,
104 Reykjavík S. 888-1185.

Glussaknúnar vatnsdælar fyrir tankbíla og vinnuvélar. Sjálfsgandi dælar í mörgum stærðum sem deila allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælar með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, hak@hak.is

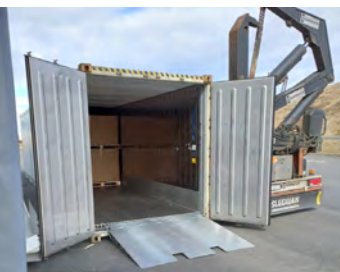
Bændurog búalið ath. Plást í fjárhús, hesthús, fjós og girðingar. Dren- og básamottur, jarðvegsgrindur. Gúmmihellur, útileiktæki, járnrimlagirðingar, gervigras o.fl. Heildarlausnir á leik- og íþróttasvæðum. Jóhann Helgi & Co jh@johannhelgi.is s. 565-1048.

Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir af kerrum. Sérþöntunarþjónusta. Sendum um land allt. Brimco ehf. s. 894-5111 www.brimco.is Opið frá kl.13-16.30.

Kornvalsar frá SIPMA í Póllandi. https://www.sipma.pl/produkt/zgniatacz-ziarna/ Frábærir valsar í mörgum útfærslum. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, netfang hak@hak.is

Rampar fyrir frysti/kæligáma á lager. Burðargeta 10 tonn. Dekkplata 10 mm, L 170 cm x B 200 cm x hæð 21 cm. Heitgalvaniserað stál. Lyftaratækur á þrjá vegu. Eigum einnig rampa fyrir hefðbundna sjógáma. Hákonarson ehf. www.hak.is s. 892-4163 hak@hak.is

Gólfhiti, gólfþræsing fyrir 16 mm rör. Ryklaus gólfhitaþræsing, verð á fermetra frá kr. 4.500 +vsk. Mætum hvert á land sem er, en fer þó eftir stærð verkefnis. Tilboð og upplýsingar á https://www.golfþræsing.is s. 892-0808 - Oliver.

Útsala á háþrýstidælum fyrir verktaka og bændur! 15 L / min 310 bar með Honda x 4 stk. 16 L / min 250 bar með Honda og rafst. X 1 stk 12 L / min 200 með 3 fasa rafmótor x 3 stk. Búnaðurinn er frá COMET, Ítalíu. Seljast með 40% afslætti. Einnig ýmis fylgibúnaður. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang: jhh@hak.is

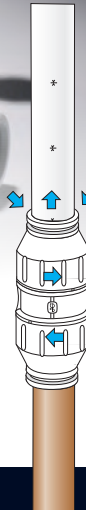
Speedfit®
hraðtengi

SJÁ NÁNAR Á LOFT.IS

Fjölbreyttar lausnir í lagnakerfum þar sem enginn sérhæfð verkfæri þarf til uppsetningar

John Guest Speedfit lagnakerfið er með hraðtengjum sem einfaldlega er smeltt sama. Lagnakerfið hefur verið vinsælt meðal bænda um allan heim vegna þess hve fljótlegt og hagkvæmt það er í uppsetningu.

LOFT & RAFTÆKI | Vatnsorka | Hjallabrekka 1 - Dalbrekkumegin | S: 564 3000

EINARÁ

OKTÓBERFEST

Á DALVEGI 16D – ALLAN OKTÓBER MÁNUÐ

11.990 kr.

DYNAPLUS PALLASKRÚFUR Í FÖTU, 1500 STK.

7.600 KR.

ELDVARNARÞÉTTULL MÁLUÐ

49.990 KR.

JÁRNBORASETT 5% COBALT 190 STK.

50% AFSLATTUR

MÁLNINGARLÍMBÖND ALLAR GERÐIR

5.990 KR.

SVARTIR NAGLAR 3" 10KG

2.150 KR.

SIKA ANCHORFIX-2 BOLTALÍM

50% AFSLATTUR

ALLAR GÍFSSKRÚFUR

970 kr.

STIXALL LÍMKÍTTI HVÍTT, SVART & GRÁTT

10.990 KR.

SKOTNAGLAR 22 MM 1.000 STK

4.990 kr.

HÖFUÐLJÓS „LASER“ 300 LUMEN

50% AFSLATTUR

SEAL-IT AKRÍLKÍTTI

1.190 kr.

WONDER WIPES HREINSIKLÚTAR 100 STK.

50% AFSLATTUR

ALLIR LASERAR

59.990 KR.

KYNNINGARVERÐ

18V

18V HERSLUVÉL CCA-B1 HÖRÐ TASKA TVÆR 5 AH LI-ION RAFHLÖÐUR OG HLEDSLUTÆKI

BERJUM NIÐUR VERÐBÓLGUNA! FULL BÚÐ AF FRÁBÆRUM TILBOÐUM

TILBOÐIN GILDA MEÐAN BIRGÐIR ENDAST ÚT OKTÓBER

ÖLL VERÐ MEÐ VIRÐISAUKASKATTI

EINARÁ

EINAR ÁGÚSTSSON & CO - SÍÐAN 1954

Dalvegur 16d, 201 Kópavogur

577-3900

einara@einara.is

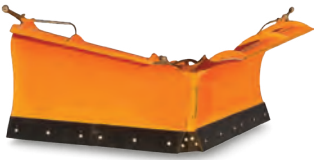
Opið: Mán - fim 8-17, Fös 8-16

Þín tækifæri eru okkur hvatning til að gera betur

VETRARTÆKI

-Mikið úrval á lager-

PRONAR

Fjölplógar PUV „M“ Diagonal

Með stjórnbúnaði. Án festiplötu.

- 2,6 m
- 2,8 m
- 3,3 m

Fjölplógar PUV – Heavy Duty

Með stjórnbúnaði. Án festiplötu.

- 3,6 m
- 4,0 m

Slitblöð

Eigum á lager slitblöð og bolta í flestar gerðir plóga

Salt- og sanddreifari:

EPT15, 1,5 m3, rafstýring, 12V

Tokvam®

Fjölplógar VT320 & VT380

Sterkir plógar fáanlegir með flotgrind fyrir mikinn hraða.

Fjöldi aukahluta í boði.

Salt- og sanddreifarar

SMA510 / 150 cm
SMA800 / 200 cm
SMA1100 / 200 cm
SMA1600 / 230 cm

Möguleiki á glussa yfirtengi

Snjóblásarar

241 THS Flex
256 THS Flex

Fjöldi aukahluta í boði.

Nánari upplýsingar og verð má finna á á heimasíðu okkar aflvelar.is

AFLVÉLAR

Vesturhraun 3, 210 Garðabæ
Gagnheiði 35, 800 Selfoss
Njarðarnesi 1, 603 Akureyri
Sími 480 0000 | www.aflvelar.is

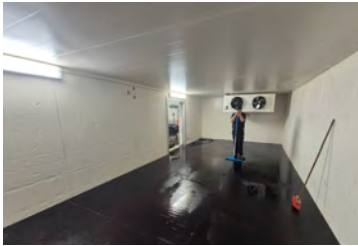
BÓKLEGT VINNUVÉLANÁM
Á NETINU

Nám sem gefur rétt til prófs á allar gerðir og stærðir vinnuvéla*
Opð allan sólahringinn

VERÐ 70.000 kr.

VINNUVÉLA
SKÓLINN
vinnuvelaskolinn.is
- á íslensku og ensku

Frystiklefi 10x4.3m innanmál. Polyurethan einingar og krossviður í gólfi. Settur upp 2006. Ein rennihurð á langhlíð. Staðsettur á Siglufirði. Nánari uppl. S. 899-9085.

Þrýstisett fyrir neysluvatn. Til á lager 230 V, 12 V, 24 V. Einnig dælar með 3 fasa. Mjög öflug sjálfsgandi dæla. Dæluhljól úr kopar og óxull úr ryðfriú stáli. 24 L eða 60 L tankur úr ryðfriú stáli. Stillanlegur þrýstingur. Hentar vel fyrir sumarhús, ferðaþjónustu og báta. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang- hak@hak.is

Til sölu KGM Musso Grand, snorkel, 33" breyttur, dísil, árgerð 2025. Sjálfskiptur, ekinn 27.000 km. Verð kr. 8.990.000 – notadir.benni.is s. 590-2035.

Vélasliskjur úr áli. Margar lengdir og burðargeta á lager. 30% afsláttur. Bjóðum einnig sérþantanir. Hákonarson ehf. Netfang: hak@hak.is - www.hak.is s. 892-4163.

Hyundai dísilvélar til sölu. Rafstart, hlífðargrind, 3.000 til 3.300 sn/min. Beinn óxull, 19,7 mm með fínum gengjum. Ónotaðar. Verð kr. 120.000 +vsk. Hákonarson ehf. S. 892-4163 netfang: hak@hak.is www.hak.is

HATZ
DIESEL

Vélavít ehf. er nú umboðsaðili fyrir HATZ dísilvélar á Íslandi. Sala, varahlutir og viðgerðarþjónusta hjá okkur í Skeiðarási 3, Garðabæ. Upplýsingar í S. 527-2600.

Lyftaragafflar til að skrúfa fasta á skóflur. Burðargeta á pari: 680 kg. og 1500 kg. CE vottaðir og CE merktir. Öryggisstrappar fylgja. Passar á flestar skóflur. Til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163 / netfang: hak@hak.is

SDS Max

Stauraborar fyrir borvélar, SDS Max, SDS + og Hexagonal. Stærðir frá 40 mm. upp í 300 mm. Massifur óxull. Borarnir passa einnig á margar gerðir af vélknúnum staurabourum. Steinborar: 40 mm x 1000 mm. Brotskóflur í SDS Max og Hexagonal. Hákonarson ehf. S. 892-4163. Netfang: hak@hak.is Heimasíða: www.hak.is

Básamottur. Drenmottur. Gúmmihellur. Plastgirðingarstaurar. Plastprófillar í fjárhús, fjós og hesthús. Jarðvegsgrindur fyrir plön, gerði og garða. Gervigras. Útileiktæki og heildarlausnir. jh@johannhelgi.is S. 565-1048.

STEINULLARBÍLLINN

Sími:
577 4444
892 9999

Björgvin V. Þórðarson

Steinullarbíllinn. Blásur steinull í loft, hólft og gólf. Blástur þýðir minni kuldabru. Minnkaðu hitatap, lækkaðu kyndikostnaðinn. Blásur í ný og einnig gömul hús, förum um allt land, erum við í s. 577-4444.

Sjálfsgandi neyðardælar (Trash) 2", 3", 4". Öflugur búnaður með mikla dælugetu, fyrir mjög óhreint vatn og einnig skolp, söghæð allt að 8 m. dæluhæð allt að 30 m. Þessar dælar henta mjög vel til að eiga sem neyðardælar ef von er á miklum vatnsveðrum með tilheyrandi flóðum í kjallara o.fl. Tilvalinn búnaður fyrir sveitarfélög, slökkvilið, hjálparsvetit, verktaka o.fl. Getum skaffað dælubarka á góðu verði. Vélar eru af gerðinni Honda með smurolíuöryggi. Framleiðandi: Koshin í Japan. Hákonarson ehf. S. 892-4163. hak@hak.is, www.hak.is

Disilhitari. 5 kw. 12 og 24 volt. Öll þjónusta. Verð kr. 53.900. Orkubóndinn.is Tranavogi 3, 104 Reykjavík. S. 888-1185.

Segðu **BLESS**
við óværuna!

YKKAR
pest control

BANINN SEM VIRKAR

-fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

ÁSCO

STARTARAR OG ALTERNATORAR Í MIKLU ÚRVALI

RAFGEYMAR OG
RAFBÚNAÐUR
FYRIR DRÁTTAR-
OG VINNUVÉLAR.

ÁSCO

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is

BÍLARAFMAGN

Álsliskjur fyrir fjór hjól o.fl. á lager. Samanbrjótanlegar. L: 223 cm, breidd: 28 cm. Stuðningsfætur og strappi. Í þörm eða stakar. Beinar blikksliskjur, L: 180 cm. Einnig burðarmeiri sliskjur fyrir buggy bíla. 30% afsláttur Hákonarson ehf. Netfang: hak@hak.is - www.hak.is s. 892-4163.

Til sölu Land Rover Discovery S, Dísil, árgerð 2017. Sjálfskiptur, ekinn 133.000 km. Verð kr. 4.390.000 – notadir.benni.is s. 590-2035.

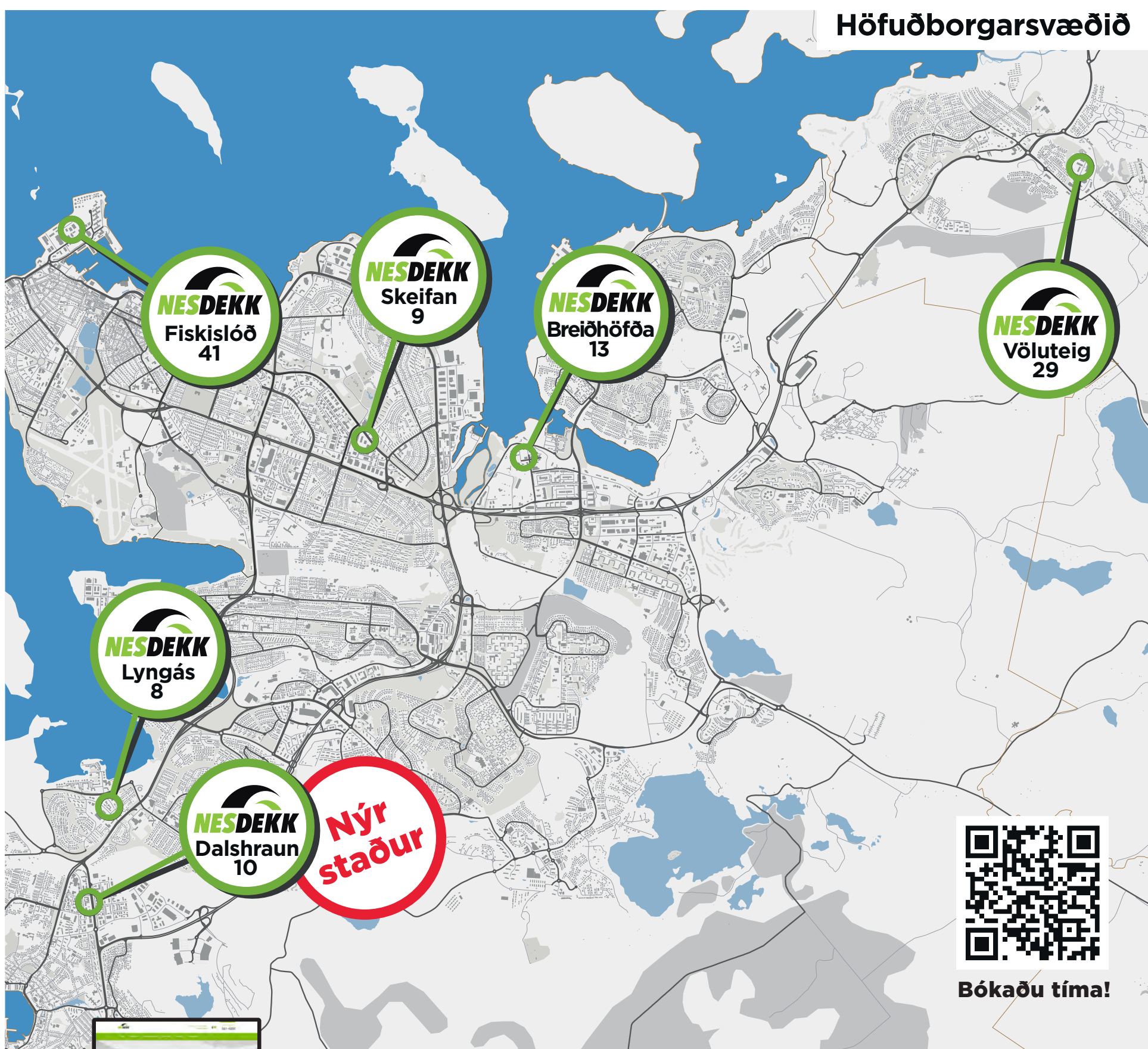
Honda bensín, GX 390 vélar til sölu. Nýjar með rafstarti. 1" óxull með kíll og snitti að innan. Verð kr. 80.000 + vsk. stk Hákonarson ehf. Netfang: hak@hak.is - www.hak.is s. 892-4163.

Traktorsdrifnar/glussadrifnar vatnsdælar í mörgum stærðum á lager. Háþrýstar eða lághrýstar. Slöngubúnaður, 3", 4" með hraðkúplingum, 21 Bar. Flatir barkar á frábæru verði, 2" – 3" – 4", 8 bar. Selst í rúllum: 20 m, 30 m, 50 m, 100 m. 30% afsláttur. Hákonarson ehf. S. 892-4163 hak@hak.is www.hak.is

Nú á 9 stöðum!

Bókaðu tíma í dekkjaskipti og skoðu
úrval vetrardekkja á nesdekk.is

Breiðhöfði 13
110 Reykjavík
590 2080

Skeifan 9
108 Reykjavík
590 2098

Fiskislóð 41
101 Reykjavík
561 4110

Lyngás 8
210 Garðabæ
565 8600

Dalshraun 10
220 Hafnarfirði
590 2093

Völuteig 29
270 Mosfellsbæ
590 2097

Njarðarbraut 9
260 Reykjanesbæ
420 3333

Austurvegi 54
800 Selfossi
590 2095

Dalsbraut 1
600 Akureyri
460 4350

NESDEKK
nesdekk.is / 561 4200

Vélaskólinn

Talsett Vinnuvélanámskeið á netinu

www.velaskolinn.is

Eignatorg býður sérhæfða þjónustu við verðmöt og sölu á bújörðum og öðru landi með eða án rekstrar.

Við byggjum á áralangri reynslu á því sviði.
Björgvin Guðjónsson, búfræðingur og löggiltur fasteignasali,
s. 510-3500 eða 615-1020, bjorgvin@eignatorg.is

Syðsta-Mörk, 861 Hvolsvöllur

Atvinna

Lítið hrossaræktarú á Mið-Norðurlandi leitar að frískum einstaklingi til að aðstoða við tamningar og þjálfun á hestum í nokkra mánuði í vetur og aðstoð við að gefa féna. Í boði er fæði, húsnæði og laun. S. 863-8810.

Dýrahald

Til sölu eru nokkrar góðar og gæfar, kefldar kvigur með burðartíma frá miðjum október. Upplýsingar í s. 861-7440, Brynjólfur Friðriksson.

Einkamál

Hæ, vildi láta alla vita að nokkur laga minna eru komin á Spotify og YouTube. Sigurlaugur Oddur Jónsson.

Veiðimaður á besta aldri óskar eftir kynnum við eldri Benelli haglabyssu. Ef þú ert ekki virt viðlits og rykfallin. Fannar, s. 840-0180.

Húsnæði

Húsvís - Límtrés burðarvirki með polyurethan og steinullar einangrun. Hönnun og teikningar. Áralöng reynsla og hagstætt verð. skarphedinn@husvis.is

Óska eftir

Kaupi vínýlplötur og CD diska, staðgreiði stór söfn. Einnig sum hljómtæki. Ingvar gsm: 8651709 og myrkinn@hotmail.com

Læknir og húsfreyja óska eftir háttvísun ungum ketti eða kettlingi til uppeldis á góðu heimili á höfuðborgarsvæðinu. Lesandi hafi samband í s. 618-9318 eða s. 848-1456 ef hann veit um efnilegan kött eða kettling í heimilisleit.

Óska eftir D-22 Navöru, 2.5 dísil, árgerð '00-'05 til niðurrifs. Verður að vera með vél í lagi, má vera tjónaður eða ónýtur af ryði. S. 696-8599 eða s. 854-3535.

Skoða og kaupi: Vínýlplötur, frímerki, gömul póstkort og alls kyns mynt og seðla. Ef þið eigið eitthvað sem er að rykfalla uppi í skáp þá endilega hafið samband í s. 834-5100 eða sendið tölvupóst á gislith@internet.is

Til sölu

Pólskur sturtuvagn, 11 tonn með kornskjólborðum, sennilega árgerð 1998, í góðu ástandi. Verð kr. 1.000.000 +vsk. De Laval brunndæla með áfyllingarröri árgerð 2009 í góðu lagi. Verð kr. 500.000 +vsk. Case IH dráttarvél árgerð 1986, í sæmilegu lagi og tvær MF 135 árg 1973, önnur í lagi að kalla, en hin ekki. Upplýsingar í s. 848-5784.

Mjaltavél fyrir eina kú, 25 L fata og ýmislegt fleira tilheyrandi. Auðvelt að skipta út fyrir geitur/kindur. Stinga í samband og byrja að mjólka. Óska eftir tilboði. Staðsetning, Snæfellsnes. Hafið samband í tölvupósti: smabondi4you@gmail.com eða í s. 761-4498.

Ónotaður málmrennibekkur optimum TU 3008 ásamt aukahlutum. Mótör: 1.100w. Hæð í sentimetrum 158 cm. Lengd milli odda 800 mm. Vinnsluþvermál 310 mm. Spindilhraði-150-2500 sn/mín. Fyrir nánari upplýsingar sendið póst á netfangið: runaringidan@gmail.com

Alls konar. Safn af spáspilum og tímaritum. Tvær nýlegar saumavélar – overlock og heimilis. Saumavélaskápur með lyftuborði. Örbylgjuofn. Reiðhjól. Maxim Ebonite keilukúla og taska. S. 768-4420. Alla virka daga kl. 17–19. Safnarar, sendið mér sms. DóDó.

Zetor 5245 árgerð 1987 með fjórhjóladrifi, í góðu standi. Verðhugmynd kr. 850.000 +vsk. Einnig til sölu tvær gólfslípivélar og fleiri tæki. Upplýsingar í s. 898-1230.

Veiði

Óskum eftir góðu rjúpnalandi til leigu og til framtíðar. Erum bræður á miðjum aldri (56 ára og 52 ára) og erum að leita að góðu rjúpnalandi til leigu sama hvar er á landinu. Landi sem er á verðbilinu kr. 300.000 til kr. 800.000 pr. tímabil. Mjög góðri umgengni heitið, öruggum greiðslum einnig. Það myndi ekki skemma fyrir ef gisting væri nálægt. Ef þú/þið hafið land þá endilega heyrið í mér í s. 647-4008.

Óska eftir gæsaveiðisvæði. Ábyrgir veiðimenn óska eftir að kaupa aðgang að landi til gæsaveiða á Suðurlandi, helst í nágrenni Reykjavíkur, Selfoss, Flóa, Ölfuss eða Skeiða. Við göngum vel um landið. Áhugi er á stökum veiðidögum eða leigu til framtíðar. S. 866-5650 netfang: egillvagn@gmail.com

Auglýsendur athugið!

Til að koma smá-auglýsingu í Bændablaðið þurfið þið að skrá auglýsinguna á vefsíðu Bændablaðsins www.bbl.is

Mikilvægt að gera það á mánudegi fyrir kl 15/00 í þeirri viku sem blaðið kemur út.

Því miður er ekki lengur aðstaða til að afgreiða auglýsingabeðnin á skrifstofu Bændasamtakanna.

Deiliskipulag Grundarreitar - Heiðmörk 30-36

Á fundi bæjarstjórnar Hveragerðisbæjar þann 1. október s.l. samþykkti bæjarstjórn að auglýsa að nýju tillögu að deiliskipulagi Heiðmarkar 30-36, Grundarreitar, í samræmi við 1. mgr. 41. gr skipulagslaga nr. 123/2010.

Upphaflegri deiliskipulagstillögu hefur verið breytt til þess að koma til móts við innkomnar athugasemdir. Breytingarnar eru eftirfarandi: Íbúðum fækkar úr 80 í 74. Hús næst Bláskógum (reitur A4) og Litlumörk (reitur B5) voru lækkuð um eina hæð og eru 1. hæð á nýjum uppdrætti, byggingarreitur lengdist og 16 bílastæði falla út. Þakform á húsum á reit A3 og B3 var breytt í flöt þök, voru áður mænisþök. Byggingarreitur B2 breyttist og er 10 íbúðareitur en var áður 8 íbúða. Byggingarreitir í garðrými verða tveir, einn á hvorri lóð en áður voru þeir þrír.

Málið var tekið fyrir í skipulags- og umhverfisstofnun þann 22. september 2026 þar sem nefndin lagði til við bæjarstjórn að endurauglýsa deiliskipulagstillöguna. Fyrri mál var með málsnr. 0481/2026.

Þau sem telja sig eiga hagsmuna að gæta er gefinn kostur á að gera skriflega athugasemd á Skipulagsgátt, skipulagsgatt.is, málsnr. 1145/2026, í síðasta lagi þann 13. nóvember 2026.

Allar fyrirspurnir skulu berast á netfangið hildur@hveragerdi.is

Skipulagsfulltrúi Hveragerðisbæjar

Húsnæði Mannvirki Skipulag

Umhverfismat framkvæmda

Umhverfismatsskýrsla í kynningu

Vindorkuver að Hnotasteini, Norðurþingi

Fyrirtækið Qair Ísland hefur lagt fram umhverfismatsskýrslu vegna umhverfismats Vindorkuvers að Hnotasteini í nágrenni Kópaskers í Norðurþingi.

Kynning á umhverfismatsskýrslu:
Umhverfismatsskýrsla er aðgengileg á Skipulagsgátt, www.skipulagsgatt.is

Umsagnarfrestur:
Allir geta kynnt sér umhverfismatsskýrsluna og veitt umsögn í gegnum Skipulagsgátt eigi síðar en **18. nóvember 2026.**

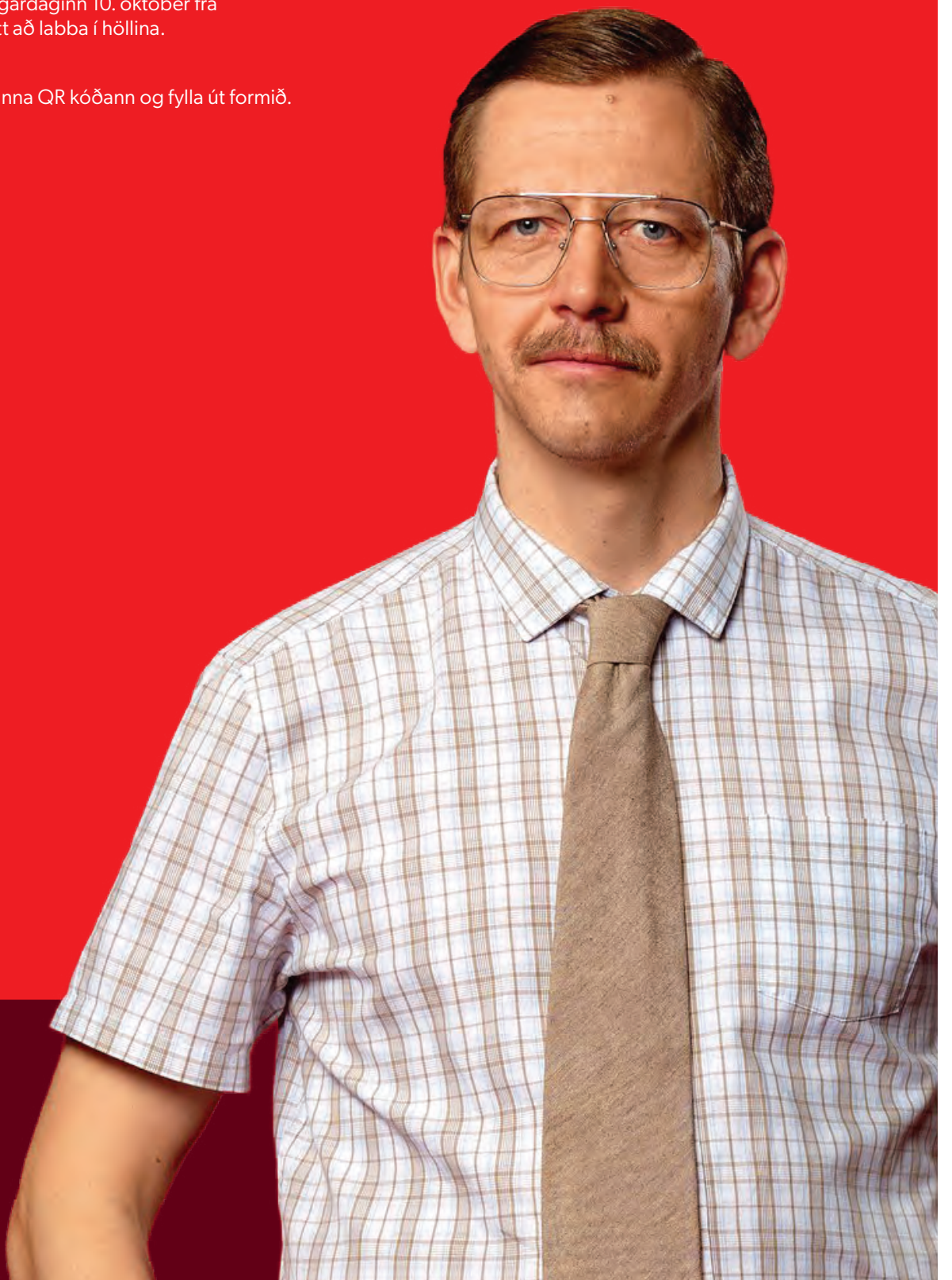

Endilega kíktu til okkar

Við vonumst til að sjá þig á básnum okkar (B8) á sýningunni **Íslenskur landbúnaður**, sem haldin er í Laugardalshöll 9. – 11. október.

Í tengslum við sýninguna bjóðum við viðskiptavinum okkar í **laufléttan morgunverð** í húsakynnum VÍS, Ármúla 3, laugardaginn 10. október frá kl. 9:30 - 11:30. Þar eru **næg bílastæði** og stutt að labba í höllina.

Skráið ykkur í morgunverðinn með því að skanna QR kóðann og fylla út formið.

AFLVÉLAR

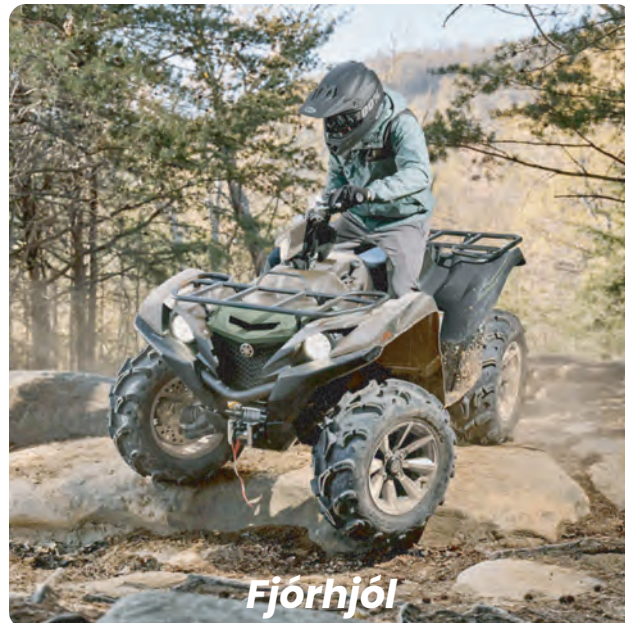
Nánar á
aflvelar.is:

Motocross & Endurohjól

Buggy bílar

Fjór hjól

Sæpotur

*Nýtt heimili
Yamaha á Íslandi*

Utanborðsmótorar

**KÍKTU VIÐ HJÁ OKKUR Á
LANDBÚNAÐARSÝNINGUNNI**

**9.-11. október
Básar B-28/29/30/35
Útisvæði A & B**

GARÐABÆ | SELFOSSI | AKUREYRI | sími 480-0000 | www.aflvelar.is

